

**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 16 kwietnia 2012 r.
(OR. en)**

14764/11

**Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2011/0249 (NLE)**

**WTO 329
AMLAT 84
SERVICES 96
COMER 193**

AKTY USTAWODAWCZE I INNE INSTRUMENTY

Dotyczy: Umowa o handlu między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi,
z jednej strony a Kolumbią i Peru, z drugiej strony

UMOWA O HANDLU
MIĘDZY UNIĄ EUROPEJSKĄ I JEJ PAŃSTWAMI CZŁONKOWSKIMI, Z JEDNEJ STRONY
A KOLUMBIA I PERU, Z DRUGIEJ STRONY

KRÓLESTWO BELGII,

REPUBLIKA BUŁGARII,

REPUBLIKA CZESKA,

KRÓLESTWO DANII,

REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC,

REPUBLIKA ESTOŃSKA,

IRLANDIA,

REPUBLIKA GRECKA,

KRÓLESTWO HISZPANII,

REPUBLIKA FRANCUSKA,

REPUBLIKA WŁOSKA,

REPUBLIKA CYPRYJSKA,

REPUBLIKA ŁOTEWSKA,

REPUBLIKA LITEWSKA,

WIELKIE KSIĘSTWO LUKSEMBURGA,

WĘGRY,

MALTA,

KRÓLESTWO NIDERLANDÓW,

REPUBLIKA AUSTRII,

RZECZPOSPOLITA POLSKA,

REPUBLIKA PORTUGALSKA,

RUMUNIA,

REPUBLIKA SŁOWENII,

REPUBLIKA SŁOWACKA,

REPUBLIKA FINLANDII,

KRÓLESTWO SZWECJI,

ZJEDNOCZONE KRÓLESTWO WIELKIEJ BRYTANII I IRLANDII PÓŁNOCNEJ,

Umawiające się Strony Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zwane dalej „państwami członkowskimi Unii Europejskiej”

i

UNIA EUROPEJSKA,

z jednej strony oraz

REPUBLIKA KOLUMBII (zwana dalej „Kolumbią”)

oraz

REPUBLIKA PERU (zwana dalej „Peru”)

zwane dalej również „państwami andyjskimi-sygnatariuszami”,

z drugiej strony,

UWZGLĘDNIAJĄC znaczenie historycznych i kulturalnych związków oraz szczególne więzy przyjaźni i współpracy między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi a państwami andyjskimi-sygnatariuszami, a także ich pragnienie promowania integracji gospodarczej między Stronami;

ZDETERMINOWANE, by wzmocnić te więzi, opierając się na istniejących mechanizmach regulujących stosunki między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi a państwami andyjskimi-sygnatariuszami, w szczególności Umowie o dialogu politycznym i współpracy między Wspólnotą Europejską i jej Państwami Członkowskimi z jednej strony a Wspólnotą Andyjską i jej Państwami Członkowskimi z drugiej strony, podpisanej w dniu 15 grudnia 2003 r. (zwanej dalej „Umową o dialogu politycznym i współpracy¹”);

¹ Uwzględnienie odniesienia do Umowy o dialogu politycznym i współpracy z 2003 r. zostanie utrzymane pod warunkiem, że umowa ta wejdzie w życie przed podpisaniem niniejszej Umowy o handlu.

POTWIERDZAJĄC swoje zobowiązania w ramach Karty Narodów Zjednoczonych i Powszechnej deklaracji praw człowieka;

PRZYCZYNIAJĄC się do harmonijnego rozwoju i rozszerzania światowego i regionalnego handlu oraz oferując bodziec dla wzrostu współpracy międzynarodowej;

PRAGNĄC promować wszechstronny rozwój gospodarczy z myślą o zmniejszaniu ubóstwa i tworzeniu nowych miejsc zatrudnienia oraz lepszych warunków pracy, a także poprawianiu standardów życia na swoich terytoriach poprzez liberalizację i rozszerzenie handlu i inwestycji między swoimi terytoriami;

ZOBOWIĄZANE do wprowadzenia w życie niniejszej Umowy zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, w tym promocji postępu gospodarczego, szacunku dla praw pracowniczych i ochrony środowiska naturalnego, zgodnie z międzynarodowymi zobowiązaniami przyjętymi przez Strony;

OPIERAJĄC SIĘ na swoich prawach i obowiązkach w ramach Porozumienia z Marrakeszu ustanawiającego Światową Organizację Handlu (zwanego dalej „Porozumieniem WTO”);

ZDETERMINOWANE, by usunąć zakłócenia we wzajemnej wymianie handlowej; oraz zapobiegać tworzeniu niepotrzebnych przeszkód w handlu;

ZDETERMINOWANE, by ustanowić jasne i obustronnie korzystne zasady regulujące ich handel oraz wspierać handel i inwestycje między nimi, a także by promować regularny dialog między nimi dotyczący tych kwestii;

PRAGNĄC promować konkurencyjność swoich przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych poprzez zapewnienie im przewidywalnych ram prawnych dla ich relacji handlowych i inwestycyjnych,

UWZGLĘDNIAJĄC różnicę w poziomie rozwoju gospodarczego i społecznego pomiędzy państwami andyjskimi-sygnatariuszami a Unią Europejską i jej państwami członkowskimi;

POTWIERDZAJĄC swoje prawa do wykorzystywania, w jak największym stopniu, elastyczności przewidzianej w ramach wielostronnych porozumień do celów ochrony interesu publicznego;

UZNAJĄC, że państwa andyjskie-sygnatariusze są członkami Wspólnoty Andyjskiej i że decyzja 598 Wspólnoty Andyjskiej stanowi, że jej państwa członkowskie negocjujące umowy o handlu z państwami trzecimi muszą w dalszym ciągu respektować andyjski system prawny we wzajemnych relacjach pomiędzy państwami członkowskimi Wspólnoty Andyjskiej;

UZNAJĄC znaczenie regionalnych procesów integracyjnych Unii Europejskiej i państw andyjskich-sygnatariuszy w ramach Wspólnoty Andyjskiej,

UZGADNIAJĄ, CO NASTĘPUJE:

TYTUŁ I

POSTANOWIENIA POCZĄTKOWE

ROZDZIAŁ 1

ELEMENTY ZASADNICZE

ARTYKUŁ 1

Zasady ogólne

Jak stanowi art. 1 ust. 1 Umowy o dialogu politycznym i współpracy, poszanowanie zasad demokratycznych i podstawowych praw człowieka ustanowionych w Powszechnej deklaracji praw człowieka oraz zasady państwa prawa leżą u podstaw wewnętrznej i międzynarodowej polityki Stron. Poszanowanie tych zasad stanowi zasadniczy element niniejszej Umowy¹.

¹ Uwzględnienie odniesienia do Umowy o dialogu politycznym i współpracy z 2003 r. zostanie utrzymane pod warunkiem, że umowa ta wejdzie w życie przed podpisaniem niniejszej Umowy o handlu.

ARTYKUŁ 2

Rozbrojenie i nierozprzestrzenianie broni masowego rażenia

1. Strony uznają, że rozprzestrzenianie broni masowego rażenia oraz środków jej przenoszenia, zarówno wśród państw, jak i innych podmiotów, stanowi jedno z największych niebezpieczeństw dla stabilności międzynarodowej i bezpieczeństwa.
2. W związku z powyższym Strony zgadzają się współpracować i przyczyniać się do przeciwdziałania rozprzestrzenianiu broni masowego rażenia oraz środków jej przenoszenia poprzez pełne przestrzeganie i wprowadzenie w życie na szczeblu krajowym istniejących zobowiązań wynikających z umów, traktatów i innych mających zastosowanie zobowiązań międzynarodowych w zakresie rozbrojenia i nierozprzestrzeniania broni masowego rażenia.
3. Współpracując dla przyczynienia się do celu, jakim jest rozbrojenie i nierozprzestrzenianie broni masowego rażenia, Strony zgadzają się pracować razem, by osiągnąć powszechne stosowanie i wprowadzenie w życie traktatów obowiązujących w tym obszarze.
4. Strony zgadzają się, że ustęp 1 i 2 niniejszego artykułu stanowią zasadniczy element niniejszej Umowy.

ROZDZIAŁ 2

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 3

Ustanowienie strefy wolnego handlu

Strony ustanawiają niniejszym strefę wolnego handlu, zgodnie z art. XXIV Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu z 1994 r. (zwanego dalej „GATT 1994”) i art. V Układu ogólnego w sprawie handlu usługami (zwanego dalej „GATS”).

ARTYKUŁ 4

Cele

Cele niniejszej Umowy obejmują:

- a) postępującą i stopniową liberalizację handlu towarami, zgodnie z art. XXIV GATT 1994;

- b) ułatwienie handlu towarami poprzez, w szczególności, zastosowanie uzgodnionych postanowień dotyczących spraw celnych i ułatwień w handlu, norm, przepisów technicznych i procedur oceny zgodności oraz środków sanitarnych i fitosanitarnych;
- c) postępującą liberalizację handlu usługami, zgodnie z art. V GATS;
- d) stworzenie otoczenia sprzyjającego wzrostowi przepływów inwestycyjnych oraz, w szczególności, poprawę warunków zakładania przedsiębiorstw między Stronami, w oparciu o zasadę niedyskryminacji;
- e) ułatwienie handlu i inwestycji między Stronami poprzez liberalizację bieżących płatności i przepływów kapitału związanych z inwestycjami bezpośrednimi;
- f) skuteczne i wzajemne otwarcie rynków zamówień publicznych Stron;
- g) odpowiednią i skuteczną ochronę praw własności intelektualnej zgodnie z normami międzynarodowymi obowiązującymi pomiędzy Stronami, przy równoczesnym zapewnieniu równowagi pomiędzy posiadaczami praw własności intelektualnej a interesem publicznym;
- h) prowadzenie działalności gospodarczej, w szczególności działalności obejmującej relacje między Stronami, zgodnie z zasadą wolnej konkurencji;

- i) ustanowienie szybkiego, skutecznego i przewidywalnego mechanizmu rozstrzygania sporów;
- j) wspieranie handlu międzynarodowego w taki sposób, aby przyczynić się do osiągnięcia celu, jakim jest zrównoważony rozwój, oraz starać się włączać ten cel w relacje handlowe Stron i go w nich odzwierciedlać; oraz
- k) zapewnienie, że współpraca na rzecz pomocy technicznej oraz wzmocnienie potencjału handlowego Stron przyczynią się do wprowadzenia w życie niniejszej Umowy oraz do optymalnego wykorzystania możliwości stwarzanych przez nią zgodnie z istniejącymi ramami prawnymi i instytucjonalnymi.

ARTYKUŁ 5

Związek z Porozumieniem WTO

Strony potwierdzają istniejące prawa i obowiązki między nimi wynikające z Porozumienia WTO.

ARTYKUŁ 6

Definicja Stron

1. Do celów niniejszej Umowy:

- „Strona” oznacza Unię Europejską lub jej państwa członkowskie lub Unię Europejską i jej państwa członkowskie w ramach zakresu swoich kompetencji wynikających z Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwana dalej „Stroną UE”) lub każde z państw andyjskich-sygnatariuszy;
- „Strona” oznacza, z jednej strony, Stronę UE oraz, z drugiej strony, każde z państw andyjskich-sygnatariuszy.

2. W miejscach, w których niniejsza Umowa przewiduje szczególne i indywidualne zobowiązania wobec państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa andyjskiego-sygnatariusza, niniejsza Umowa będzie odnosić się odpowiednio do tego określonego państwa lub państw.

3. Zgodnie z art. 7, dla państw andyjskich-sygnatariuszy określenia „inna Strona” lub „inne Strony”, tam gdzie są stosowane w niniejszej Umowie, będą oznaczać Stronę UE.

ARTYKUŁ 7

Relacje handlowe i gospodarcze objęte niniejszą Umową

1. Postanowienia niniejszej Umowy mają zastosowanie do dwustronnych relacji handlowych i gospodarczych pomiędzy, z jednej strony, każdym państwem andyjskim-sygnatariuszem oddzielnie i, z drugiej strony, Stroną UE. Postanowienia te nie mają natomiast zastosowania do relacji handlowo-gospodarczych między poszczególnymi państwami andyjskimi-sygnatariuszami¹.
2. Prawa i zobowiązania określone przez Strony niniejszej Umowy nie wpływają na prawa i zobowiązania pomiędzy państwami andyjskimi-sygnatariuszami jako państwami członkowskimi Wspólnoty Andyjskiej.

ARTYKUŁ 8

Wypełnianie zobowiązań

1. Każda ze Stron jest odpowiedzialna za przestrzeganie wszystkich postanowień niniejszej Umowy i podejmuje wszelkie niezbędne środki, by zrealizować zobowiązania z niej wynikające, w tym jej przestrzeganie przez administrację i władze stopnia centralnego, regionalnego lub lokalnego, a także organy pozarządowe wykonujące uprawnienia przekazane im przez centralne, regionalne lub lokalne rządy lub władze².

¹ Niniejsze postanowienie nie jest interpretowane ze szkodą dla zobowiązań ustanowionych pomiędzy państwami andyjskimi-sygnatariuszami a Stroną UE w art. 10 i 105.

² Strony uznają, że „administracja i władze stopnia centralnego, regionalnego lub lokalnego” obejmuje wszystkie szczeble administracji i władz Stron.

2. Jeśli jedna Strona uzna, że inna Strona nie wywiązała się ze swoich zobowiązań w ramach niniejszej Umowy, Strona ta odwołuje się wyłącznie i podlega wyłącznie mechanizmowi rozstrzygnięcia sporów ustanowionemu na podstawie tytułu XII (Rozstrzygnięcie sporów).

3. Bez uszczerbku dla istniejących mechanizmów dialogu politycznego pomiędzy Stronami, każda Strona może natychmiast przyjąć stosowne środki zgodnie z prawem międzynarodowym w przypadku naruszenia przez inną Stronę zasadniczych elementów, o których mowa w art. 1 i 2 niniejszej Umowy. Ta ostatnia Strona może wystąpić o zorganizowanie w ciągu 15 dni pilnego spotkania zainteresowanych Stron, poświęconego szczegółowej analizie sytuacji, w celu znalezienia akceptowalnego rozwiązania. Środki będą adekwatne do stopnia naruszenia elementów zasadniczych. W pierwszej kolejności zastosowane zostaną te środki, które w możliwie najmniejszy sposób zakłócają funkcjonowanie niniejszej Umowy. Środki te są odwoływane z chwilą ustania przyczyny ich przyjęcia.

ARTYKUŁ 9

Geograficzny zakres stosowania

1. Niniejsza Umowa ma zastosowanie, z jednej strony, do terytoriów, do których stosuje się Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, i na warunkach określonych w tych Traktatach oraz, z drugiej strony, odpowiednio do terytoriów Kolumbii i Peru¹.

¹ Dla większej pewności Strony oświadczają niniejszym, że odniesienia do terytorium zawarte w niniejszej Umowie są rozumiane wyłącznie w kontekście odniesienia do jej geograficznego zakresu stosowania.

2. Niezależnie od postanowień ust. 1, w zakresie, w jakim obszar celny Unii Europejskiej (zwany dalej „obszarem celnym UE”) obejmuje obszary nieuwzględnione w powyższej definicji zakresu terytorialnego, niniejsza Umowa ma również zastosowanie do obszaru celnego UE.

ARTYKUŁ 10

Integracja regionalna

1. Strony uznają znaczenie integracji regionalnej dla pogłębiania rozwoju gospodarczego i społecznego państw andyjskich-sygnatariuszy i Unii Europejskiej, umożliwiając wzmacnianie relacji pomiędzy Stronami i przyczynianie się do osiągnięcia celów niniejszej Umowy.
2. Strony uznają i potwierdzają znaczenie regionalnych procesów integracyjnych odpowiednio pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej i pomiędzy państwami członkowskimi Wspólnoty Andyjskiej jako mechanizmu służącego osiągnięciu większych możliwości handlowych i wzmocnieniu ich skutecznej integracji z gospodarką światową.
3. Strony uznają, że postęp w andyjskiej integracji regionalnej będą określać państwa członkowskie Wspólnoty Andyjskiej.
4. Strony uznają, że państwa andyjskie-sygnatariusze muszą utrzymać andyjski system prawny w relacjach między nimi, zgodnie z decyzją 598 Wspólnoty Andyjskiej.

5. Uwzględniając aspiracje Stron do stowarzyszenia obydwu regionów, gdy wszystkie państwa członkowskie Wspólnoty Andyjskiej staną się Stronami niniejszej Umowy, Komitet ds. Handlu dokona ponownej analizy stosownych postanowień, w szczególności niniejszego artykułu oraz art. 105, w celu ich dostosowania do nowej sytuacji i wsparcia procesów integracji regionalnej.

ROZDZIAŁ 3

DEFINICJE OGÓLNE

ARTYKUŁ 11

Definicje

Jeżeli nie określono inaczej, do celów niniejszej Umowy:

- „dni” oznaczają dni kalendarzowe, w tym weekendy i dni wolne od pracy;
- „towar Strony” lub „produkt Strony” oznacza produkty krajowe w rozumieniu GATT 1994 lub towary bądź produkty uzgodnione przez Strony, w tym produkty lub towary pochodzące z tej Strony, zgodnie z definicją w art. 19;

- „osoba prawna” oznacza jakikolwiek podmiot prawny, właściwie utworzony lub w inny sposób powołany zgodnie z obowiązującym prawem, działający lub nie w celu osiągnięcia zysku, będący własnością prywatną lub publiczną i obejmujący dowolną spółkę kapitałową, podmiot sprawujący funkcję powierniczą, spółkę osobową, wspólne przedsiębiorstwo, własność jednoosobową lub stowarzyszenie;
- „środek” oznacza dowolny środek stosowany przez Stronę, w formie ustaw, rozporządzeń, procedur, decyzji, działań administracyjnych lub praktyk, lub w jakiegokolwiek innej formie;
- „osoba” oznacza osobę fizyczną lub prawną.

TYTUŁ II

POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE

ARTYKUŁ 12

Komitet ds. Handlu

1. Strony powołują niniejszym Komitet ds. Handlu. Do Komitetu należą przedstawiciele Strony UE i przedstawiciele każdego z państw andyjskich-sygnatariuszy.

2. Komitet ds. Handlu zbiera się co najmniej raz do roku na szczeblu ministrów lub wyznaczonych przez nich przedstawicieli. Ponadto na pisemny wniosek Strony Komitet ds. Handlu może zebrać się w dowolnym czasie na szczeblu wyższych urzędników wyznaczonych do podejmowania niezbędnych decyzji.
3. Komitet ds. Handlu zbiera się rotacyjnie w Bogocie, Brukseli i Limie, o ile Strony nie uzgodnią inaczej. Komitetowi ds. Handlu przewodniczy rotacyjnie każda ze Stron przez okres jednego roku.
4. Bez uszczerbku dla ust. 1, Komitet ds. Handlu może obradować na posiedzeniach z udziałem Strony UE i jednego państwa andyjskiego-sygnatariusza w przypadku kwestii, które:
 - a) dotyczą wyłącznie dwustronnych relacji pomiędzy Stroną UE a danym państwem andyjskim-sygnatariuszem; lub
 - b) zostały przedyskutowane w czasie posiedzenia „wyspecjalizowanego organu”, w którym uczestniczyła tylko Strona UE i jedno państwo andyjskie-sygnatariusz, a kwestia ta została przekazana Komitetowi ds. Handlu.

Jeśli inne państwo andyjskie-sygnatariusz wyraża zainteresowanie kwestią mającą być przedmiotem dyskusji na takim posiedzeniu, może w nim uczestniczyć z zastrzeżeniem uprzedniej zgody Strony UE i państwa andyjskiego-sygnatariusza, którego kwestia dotyczy.

ARTYKUŁ 13

Funkcje Komitetu ds. Handlu

1. Komitet ds. Handlu:

- a) nadzoruje i ułatwia realizację niniejszej Umowy oraz właściwe wykonanie jej postanowień, a także rozpatruje inne sposoby osiągnięcia jej ogólnych celów;
- b) ocenia rezultaty osiągnięte dzięki stosowaniu niniejszej Umowy, w szczególności rozwój relacji handlowych i gospodarczych między Stronami;
- c) nadzoruje pracę wszystkich wyspecjalizowanych organów powołanych na mocy niniejszej Umowy oraz zaleca wszelkie niezbędne działania;
- d) ocenia i podejmuje decyzje, jak przewidziano w niniejszej Umowie, dotyczące wszystkich kwestii przekazanych mu przez wyspecjalizowane organy ustanowione zgodnie z niniejszą Umową;
- e) nadzoruje stosowanie art. 105;
- f) nadzoruje dalszy rozwój niniejszej Umowy;

- g) bez uszczerbku dla praw przyznanych w Tytule XII (Rozstrzyganie sporów) i innych postanowieniach niniejszej Umowy, szuka najwłaściwszego sposobu zapobiegania problemom, które mogą wystąpić w związku z kwestiami objętymi niniejszą Umową, lub sposobu ich rozwiązania;
- h) przyjmuje na swoim pierwszym posiedzeniu regulamin wewnętrzny i kodeks postępowania dla arbitrów, o których mowa w art. 315;
- i) ustala wynagrodzenia i wydatki wypłacane arbitrom;
- j) przyjmuje własny regulamin wewnętrzny, a także harmonogram posiedzeń i ich program;
- k) rozpatruje wszystkie inne sprawy dotyczące obszaru objętego niniejszą Umową.

2. Komitet ds. Handlu może:

- a) ustanawiać wyspecjalizowane organy i przekazywać im uprawnienia;
- b) otrzymywać informacje lub domagać się ich od dowolnej zainteresowanej Strony;

- c) uzgadniać rozpoczęcie negocjacji w celu pogłębienia liberalizacji osiągniętej już w sektorach objętych niniejszą Umową;
- d) rozważyć dowolną poprawkę lub modyfikację postanowień niniejszej Umowy, z zastrzeżeniem wypełnienia wewnętrznych procedur prawnych każdej Strony;
- e) przyjąć wykładnię postanowień niniejszej Umowy¹; taka wykładnia jest uwzględniana przez organy arbitrażowe powołane na podstawie tytułu XII (Rozstrzygnięcie sporów);
- f) podejmować inne, uzgodnione przez Strony działania związane z wykonywaniem swoich funkcji;
- g) przyspieszać realizację celów niniejszej Umowy w drodze przewidzianych w niej modyfikacji:
 - (i) załącznika I (Harmonogramy znoszenia ceł) w celu dodania towaru lub towarów wykluczonych z harmonogramu znoszenia ceł danej Strony;
 - (ii) harmonogramu ustanowionego w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ceł) w celu przyspieszenia obniżania ceł;

¹ Wykładnia przyjmowana przez Komitet ds. Handlu nie stanowi poprawek ani modyfikacji postanowień niniejszej Umowy.

- (iii) szczególnych reguł pochodzenia określonych w załączniku II (dotyczącym definicji pojęcia „produkty pochodzące” oraz metod współpracy administracyjnej);
- (iv) podmiotów zamawiających wymienionych w dodatku 1 do załącznika XII (Zamówienia publiczne);
- (v) wykazów zobowiązań określonych w załączniku VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) i załączniku VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług) oraz zastrzeżeń wymienionych w załączniku IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych); oraz
- (vi) innych postanowień podlegających modyfikacjom Komitetu ds. Handlu zgodnie z wyraźnym postanowieniem niniejszej Umowy.

Każda ze Stron wdraża, zgodnie z jej właściwymi procedurami prawnymi, wszelkie modyfikacje, o których mowa w niniejszym ustępie.

3. Komitet ds. Handlu może zbadać wpływ niniejszej Umowy na mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie przedsiębiorstwa (zwane dalej „mikroprzedsiębiorstwami i MŚP”) Stron, w tym wszelkie wynikające z niej korzyści.

4. Strony, na tyle, na ile to możliwe, wymieniają się informacjami w ramach Komitetu ds. Handlu dotyczącymi umów ustanawiających lub dostosowujących unie celne lub strefy wolnego handlu oraz, gdzie sytuacja tego wymaga, dotyczące zasadniczych kwestii, związanych z polityką handlową każdej ze Stron w stosunku do państw trzecich.

5. Wypełniając jakiegokolwiek funkcje określone w niniejszym artykule, Komitet ds. Handlu może przyjmować decyzje, jak przewidziano w niniejszej Umowie.

ARTYKUŁ 14

Podjmowanie decyzji

1. Komitet ds. Handlu przyjmuje decyzje na zasadzie jednomyślności.
2. Decyzje podejmowane przez Komitet ds. Handlu są wiążące dla Stron, które podejmują wszystkie środki niezbędne dla wprowadzania ich w życie.
3. W przypadkach, o których mowa w art. 12 ust. 4, wszystkie decyzje są podejmowane przez Stronę UE i zainteresowane państwo andyjskie-sygnatariusza i obowiązują wyłącznie między tymi Stronami, pod warunkiem że takie decyzje nie wpływają na prawa i obowiązki innego państwa andyjskiego-sygnatariusza.

ARTYKUŁ 15

Wyspecjalizowane organy

1. Niniejszą Umową ustanawia się następujące podkomitety:
 - a) Podkomitet ds. Dostępu do Rynku;

- b) Podkomitet Rolny;
- c) Podkomitet ds. Przeszkód Technicznych w Handlu;
- d) Podkomitet ds. Ceł, Ułatwień w Handlu i Reguł Pochodzenia;
- e) Podkomitet ds. Zamówień Publicznych;
- f) Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju;
- g) Podkomitet ds. Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych; oraz
- h) Podkomitet ds. Własności Intelektualnej.

2. Do każdego wyspecjalizowanego organu powołanego na podstawie niniejszej Umowy należą przedstawiciele Strony UE i przedstawiciele każdego z państw andyjskich-sygnatariuszy.

3. Odpowiednie zakresy kompetencji i obowiązków wyspecjalizowanych organów powołanych w niniejszej Umowie określono w odpowiednich tytułach.

4. Komitet ds. Handlu może powołać inne podkomitety, grupy robocze lub inne wyspecjalizowane organy, które będą udzielały mu wsparcia w wykonywaniu jego zadań. Komitet ds. Handlu określa skład, obowiązki i regulamin wewnętrzny takich wyspecjalizowanych organów.

5. Wyszczególnione organy z odpowiednim wyprzedzeniem informują Komitet ds. Handlu o swoim harmonogramie posiedzeń i ich programie. Na każdym posiedzeniu Komitetu ds. Handlu przedstawiają mu one sprawozdanie ze swojej działalności.

6. Niezależnie od ust. 2, każdy wyszczególniony organ może obradować na posiedzeniach z udziałem Strony UE i jednego państwa andyjskiego-sygnatariusza, gdy posiedzenie takie poświęcone jest kwestiom dotyczącym wyłącznie dwustronnych relacji pomiędzy Stroną UE a danym państwem andyjskim-sygnatariuszem.

7. Jeśli inne państwo andyjskie-sygnatariusz wyraża zainteresowanie kwestią mającą być przedmiotem dyskusji na takim posiedzeniu, takie państwo andyjskie-sygnatariusz może w nim uczestniczyć z zastrzeżeniem uprzedniej zgody Strony UE i państwa andyjskiego-sygnatariusza, którego dana kwestia dotyczy.

ARTYKUŁ 16

Koordinatory Umowy

1. Każda Strona wyznacza Koordynatora Umowy i powiadamia wszystkie inne Strony najpóźniej z chwilą wejścia w życie niniejszej Umowy¹.

¹ Dla większej pewności, w przypadku Strony UE i jej państw członkowskich powiadomienie uznaje się za skuteczne, gdy zostało ono przekazane Komisji Europejskiej.

2. Koordynatorzy Umowy:

- a) przygotowują program i koordynują przygotowywanie posiedzeń Komitetu ds. Handlu;
- b) w stosownych przypadkach śledzą wykonanie decyzji podejmowanych przez Komitet ds. Handlu;
- c) działają jako punkty kontaktowe, by ułatwić komunikację między Stronami we wszelkich kwestiach objętych niniejszą Umową, o ile niniejsza Umowa nie stanowi inaczej;
- d) otrzymują wszelkie powiadomienia i informacje przekazywane w ramach niniejszej Umowy, w tym wszelkie powiadomienia i informacje przekazywane Komitetowi ds. Handlu, o ile nie określono inaczej; oraz
- e) rozpatrują wszelkie inne kwestie, które mogą wpłynąć na realizację niniejszej Umowy, zgodnie z wnioskami Komitetu ds. Handlu.

3. Koordynatorzy Umowy mogą zbierać się stosownie do potrzeb.

TYTUŁ III

HANDEL TOWARAMI

ROZDZIAŁ 1

DOSTĘP TOWARÓW DO RYNKU

SEKCJA 1

WSPÓLNE POSTANOWIENIA

ARTYKUŁ 17

Cel

Strony stopniowo liberalizują handel towarami w trakcie okresu przejściowego, rozpoczynającego się od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy, zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy i zgodnie z art. XXIV GATT 1994.

ARTYKUŁ 18

Zakres stosowania

O ile postanowienia niniejszej Umowy nie stanowią inaczej, niniejszy rozdział ma zastosowanie do handlu towarami między Stronami.

ARTYKUŁ 19

Definicje

Do celów niniejszego tytułu:

- „Należność celna” obejmuje wszelkiego rodzaju cła lub należności nakładane na przywóz towarów lub w związku z nim, włączając w to wszelkiego rodzaju podatki wyrównawcze lub opłaty dodatkowe nakładane na taki przywóz lub w związku z nim. „Należność celna” nie obejmuje:
 - a) należności odpowiadających podatkom wewnętrznym, nałożonych zgodnie z art. III GATT 1994;
 - b) ceł antydumpingowych, wyrównawczych lub ochronnych stosowanych zgodnie z GATT 1994; Porozumieniem WTO w sprawie stosowania artykułu VI GATT 1994 (zwanym dalej “Porozumieniem antydumpingowym”), Porozumieniem WTO w sprawie subsydiów i środków wyrównawczych (zwanym dalej “Porozumieniem w sprawie subsydiów”) lub Porozumieniem WTO w sprawie środków ochronnych (zwanym dalej “Porozumieniem w sprawie środków ochronnych”);

- c) opłat ani innych należności nałożonych zgodnie z art. VIII GATT 1994.
- „produkt lub towar pochodzący” to ten, którego dotyczą reguły pochodzenia określone w załączniku II (dotyczącym definicji pojęcia „produkty pochodzące” oraz metod współpracy administracyjnej).

ARTYKUŁ 20

Klasyfikacja towarów

Klasyfikacja towarów w handlu między Stronami wymieniona jest w odpowiedniej nomenklaturze taryfowej każdej ze Stron, zgodnie ze Zharmonizowanym Systemem Oznaczania i Kodowania Towarów 2007 (zwanym dalej „HS”) wraz z jego kolejnymi zmianami.

ARTYKUŁ 21

Traktowanie narodowe

1. Każda ze Stron przyznaje traktowanie narodowe towarom innej Strony zgodnie z art. III GATT 1994, włącznie z jego uwagami interpretacyjnymi. W tym celu art. III GATT 1994 oraz jego uwagi interpretacyjne zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej integralną część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.
2. W celu zwiększenia przejrzystości Strony potwierdzają, że traktowanie narodowe oznacza, w odniesieniu do dowolnego szczebla administracji rządowej lub innych organów, traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie przyznane na tym szczeblu administracji rządowej lub innego organu podobnym, bezpośrednio konkurencyjnym lub zamiennym towarom krajowym, w tym pochodzącym z terytorium, nad którym ten szczebel administracji rządowej lub innego organu sprawuje jurysdykcję¹.

¹ Kolumbia i Strona UE uznają, że to postanowienie nie uniemożliwia utrzymania i dalszego funkcjonowania monopolu alkoholowych utworzonych w Kolumbii.

SEKCJA 2

ZNOSZENIE CEŁ

ARTYKUŁ 22

Znoszenie ceł

1. O ile nie wskazano inaczej w niniejszej Umowie, każda Strona znosi cła na towary pochodzące z terytorium innej Strony zgodnie z załącznikiem I (Harmonogramy znoszenia ceł).
2. Dla każdego towaru podstawowa stawka należności celnych, do której zastosowanie mają kolejne obniżki zgodnie z ust. 1, jest wskazana w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ceł).
3. Jeżeli po wejściu w życie niniejszej Umowy Strona obniży swoją stawkę należności celnej stosowaną względem kraju najbardziej uprzywilejowanego (zwanego dalej „KNU”), stawka ta stosowana jest wyłącznie, jeśli jest niższa niż stawka obliczona zgodnie z załącznikiem I (Harmonogramy znoszenia ceł).

4. Na wniosek jednej ze Stron Strony konsultują się, aby rozważyć przyspieszenie znoszenia ciał określonych w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ciał) oraz rozszerzenie zakresu takiego znoszenia.
5. Każda decyzja Komitetu ds. Handlu o przyspieszeniu znoszenia ciał lub rozszerzeniu zakresu takiego znoszenia zgodnie z art. 13 ust. 2 lit. g) zastępuje każdą stawkę celną lub kategorię znoszenia ciał określoną w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ciał).
6. O ile nie wskazano inaczej w niniejszej Umowie, Strona nie może podnieść żadnej stawki celnej określonej jako stawka podstawowa w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ciał) ani przyjąć nowej stawki celnej na towary pochodzące z terytorium innej Strony.
7. Postanowienia ust. 6 nie uniemożliwiają żadnej ze Stron:
 - a) podniesienia stawki celnej do poziomu określonego w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ciał) na dany rok po jej uprzednim jednostronnym obniżeniu; lub
 - b) utrzymania lub podniesienia stawki celnej zgodnie z Uzgodnieniem WTO w sprawie zasad i procedur regulujących rozstrzyganie sporów (zwanym dalej „DSU”) lub Tytułem XII (Rozstrzyganie sporów).

SEKCJA 3

ŚRODKI POZATARYFOWE

ARTYKUŁ 23

Ograniczenia w przywozie i wywozie

Żadna ze Stron nie może przyjmować lub utrzymywać zakazów lub ograniczeń nakładanych na przywóz towarów innej Strony lub na wywóz lub sprzedaż eksportową towarów z przeznaczeniem na terytorium innej Strony, chyba że postanowienia niniejszej Umowy stanowią inaczej lub zgodnie z art. XI GATT 1994 i jego uwagami interpretacyjnymi. W tym celu art. XI GATT 1994 oraz jego uwagi interpretacyjne zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej integralną część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

ARTYKUŁ 24

Oplaty i należności

1. Każda Strona zapewnia, zgodnie z art. VIII GATT 1994 i jego uwagami interpretacyjnymi, że wszystkie opłaty i należności jakiegokolwiek rodzaju (inne niż należności celne, należności odpowiadające podatkom wewnętrznym lub inne opłaty wewnętrzne stosowane zgodnie z art. III GATT 1994 oraz cła antydumpingowe i wyrównawcze) nałożone na przywóz lub wywóz bądź z nim związane są ograniczone kwotowo do przybliżonych kosztów świadczonych usług oraz nie stanowią pośredniej ochrony towarów krajowych ani opodatkowania przywozu lub wywozu do celów fiskalnych.
2. Żadna ze Stron nie wymaga transakcji konsularnych¹, w tym powiązanych opłat i należności, w związku z przywozem towarów innej Strony.
3. Każda ze Stron udostępnia i utrzymuje, najlepiej w internecie, aktualizowane informacje na temat wszystkich opłat i należności nakładanych w związku z przywozem lub wywozem.

¹ Do celów niniejszego ustępu „transakcje konsularne” oznaczają wymóg, zgodnie z którym towary Strony przeznaczone do wywozu na terytorium innej Strony muszą zostać wcześniej przedstawione do kontroli konsulowi Strony dokonującej przywozu na terytorium Strony dokonującej wywozu w celu uzyskania faktur konsularnych lub wiz konsularnych dla faktur handlowych, świadectw pochodzenia, manifestów ładunkowych, deklaracji wywozowych przewoźników lub innej dokumentacji celnej wymaganej w przypadku przywozu lub z nim związanej.

ARTYKUŁ 25

Cła i podatki wywozowe

O ile postanowienia niniejszej Umowy nie stanowią inaczej, żadna ze Stron nie może przyjmować lub utrzymywać ceł lub podatków, innych niż opłaty wewnętrzne stosowane zgodnie z art. 21, na wywóz towarów na terytorium innej Strony lub w związku z nim.

ARTYKUŁ 26

Procedury licencjonowania przywozu i wywozu

1. Żadna ze Stron nie może przyjąć lub utrzymywać środka niezgodnego z Porozumieniem WTO w sprawie licencjonowania przywozu (zwanego dalej „Porozumieniem w sprawie licencjonowania przywozu”), które zostaje włączone do niniejszej Umowy i stanowi jej integralną część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.
2. Każda ze Stron stosuje postanowienia zawarte w Porozumieniu w sprawie licencjonowania przywozu, z uwzględnieniem niezbędnych zmian, w odniesieniu do wszystkich procedur licencjonowania wywozu do innej Strony. Powiadomienie przewidziane w art. 5 Porozumienia w sprawie licencjonowania przywozu dokonuje się między Stronami w odniesieniu do procedur licencjonowania wywozu.

3. „Licencjonowanie przywozu” oznacza procedury administracyjne wykorzystywane w funkcjonowaniu systemów licencjonowania przywozu, wymagające przedłożenia odpowiedniemu organowi administracyjnemu wniosku lub innej dokumentacji (poza wymaganą do celów formalności celnych), jako warunku wstępnego dla dokonania przywozu do Strony dokonującej przywozu.

ARTYKUŁ 27

Państwowe przedsiębiorstwa handlowe

1. Do celów niniejszej Umowy, „państwowe przedsiębiorstwa handlowe” oznaczają przedsiębiorstwa publiczne i niepubliczne, bez względu na ich lokalizację, na szczeblu centralnym i podcentralnym, w tym branżowe organizacje sprzedaży, które dysponują wyłącznymi lub specjalnymi prawami lub przywilejami, w tym poprzez uprawnienia legislacyjne lub konstytucyjne, za pomocą których wpływają przez swoje zakupy lub sprzedaż na poziom lub kierunek przywozu lub wywozu¹.
2. Strony uznają, że państwowe przedsiębiorstwa handlowe nie powinny funkcjonować w sposób tworzący przeszkody dla handlu i w tym celu podporządkowują się zobowiązaniom określonym w niniejszym artykule.

¹ Dla większej pewności, interpretuje się, że przedsiębiorstwa spirytusowe działające w ramach „*monopolio rentístico*”, o którym mowa w art. 336 Konstytucji Politycznej Kolumbii są objęte niniejszą definicją państwowych przedsiębiorstw handlowych.

3. Strony potwierdzają swoje istniejące prawa i obowiązki na mocy art. XVII GATT 1994, jego uwag interpretacyjnych oraz postanowień uzupełniających oraz Uzgodnienia w sprawie interpretacji art. XVII Układu ogólnego w sprawie taryf celnych i handlu z 1994 r., które są włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej integralną część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

4. Każda ze Stron zapewnia w szczególności przestrzeganie przez państwowe przedsiębiorstwa handlowe, podczas dokonywania przez nie transakcji zakupu lub sprzedaży, oraz zawsze, gdy korzystają one z uprawnień, w tym uprawnień legislacyjnych lub konstytucyjnych, które Strona przyznała im na szczeblu centralnym lub podcentralnym, zobowiązań przyjętych przez każdą ze Stron niniejszej Umowy.

5. Postanowienia niniejszego artykułu nie mają wpływu na prawa i obowiązki Stron wynikające z tytułu VI (Zamówienia publiczne).

6. W kontekście powiadomienia przekazywanego przez Strony na mocy art. XVII GATT 1994, w przypadku otrzymania wniosku o przekazanie dodatkowych informacji na temat wpływu państwowych przedsiębiorstw handlowych na handel dwustronny, Strona otrzymująca wniosek dokłada wszelkich starań, by zapewnić maksymalną przejrzystość w celu udzielenia odpowiedzi na te wnioski, które dotyczą uzyskania informacji istotnych dla ustalenia, czy państwowe przedsiębiorstwa handlowe przestrzegają stosownych zobowiązań niniejszej Umowy, zgodnie z postanowieniami art. XVII. ust. 4 lit. d) GATT 1994 dotyczącymi informacji poufnych.

SEKCJA 4

PRODUKTY ROLNE

ARTYKUŁ 28

Zakres stosowania

Niniejsza sekcja ma zastosowanie do środków przyjętych lub utrzymywanych przez Strony w odniesieniu do handlu towarami rolnymi (zwanymi dalej „towarami rolnymi”) między nimi objętymi definicją w załączniku I do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa (zwanego dalej „Porozumieniem w sprawie rolnictwa”).¹.

¹ W przypadku Kolumbii do celów stosowania niniejszego artykułu „towary rolne” obejmują również następujące podpozycje: 2905.45.00, 3302.10.10, 3302.10.90, 3823.11.00, 3823.12.00, 3823.13.00, 3823.19.00, 3823.70.10, 3823.70.20, 3823.70.30, 3823.70.90, 3824.60.00.

ARTYKUŁ 29

Środki ochronne w rolnictwie

1. Niezależnie od postanowień art. 22, Strona może zastosować środek ochronny w rolnictwie w formie dodatkowych należności celnych przywozowych nakładanych na pochodzący towar rolny wymieniony w jej wykazie w załączniku IV (Środki ochronne w rolnictwie), z zastrzeżeniem, że spełnione są warunki określone w niniejszym artykule. Kwota dodatkowej należności celnej przywozowej lub innej należności celnej nałożonej na taki towar nie może przekroczyć mniejszej z poniższych wartości:

- a) zastosowanej stawki KNU; lub
- b) podstawowej stawki taryfowej określonej w Załączniku I (Harmonogramy znoszenia ceł).

2. Strona może zastosować ilościowy środek ochronny w dowolnym roku kalendarzowym, jeśli przy wprowadzaniu towaru pochodzącego na jej obszar celny wielkość przywozu towaru pochodzącego w danym roku przekroczy wielkość progową dla takiego towaru określoną w wykazie Strony w załączniku IV (Środki ochronne w rolnictwie).

3. Każde dodatkowe cło nałożone przez Stronę na podstawie ust. 1 i 2 jest zgodne z wykazem Strony w załączniku IV (Środki ochronne w rolnictwie).

4. Żadna ze Stron nie może stosować środka ochronnego w rolnictwie na mocy niniejszego artykułu i jednocześnie, w odniesieniu do tego samego towaru, przyjmować lub utrzymywać:

- a) środka ochronnego na mocy rozdziału 2 (Środki ochrony handlu); lub
- b) środka na mocy art. XIX GATT 1994 oraz Porozumienia w sprawie środków ochronnych.

5. Żadna ze Stron nie może przyjmować lub utrzymywać środka ochronnego w rolnictwie:

- a) od dnia, w którym towar jest zwolniony z cła na podstawie załącznika I (Harmonogramy znoszenia ceł), z zastrzeżeniem przepisów stanowiących inaczej w lit. b); lub
- b) po zakończeniu okresu przejściowego określonego w wykazie Strony w załączniku IV (Środki ochronne w rolnictwie); lub
- c) podwyższającego stawkę należności celnej w ramach kontyngentu taryfowego.

6. W ciągu 10 dni po zastosowaniu środka ochronnego w rolnictwie na podstawie ust. 1 i 2, Strona stosująca środek powiadamia pisemnie zainteresowaną Stronę dokonującą wywozu i dostarcza jej odpowiednie informacje oraz uzasadnienie dotyczące środka. Strona stosująca środek daje Stronie dokonującej wywozu możliwość konsultacji dotyczących warunków jego stosowania zgodnie z tymi ustępami.

7. Każda ze Stron zachowuje swoje prawa i zobowiązania na mocy art. 5 Porozumienia w sprawie rolnictwa, z wyjątkiem handlu produktami rolnymi objętego traktowaniem preferencyjnym.

ARTYKUŁ 30

System przedziałów cenowych

O ile postanowienia niniejszej Umowy nie stanowią inaczej:

- a) Kolumbia może stosować andyjski system przedziałów cenowych ustanowiony w decyzji 371 Wspólnoty Andyjskiej, z uwzględnieniem późniejszych zmian, lub kolejne systemy obejmujące towary rolne objęte tą decyzją;
- b) Peru może stosować system przedziałów cenowych ustanowiony w najwyższym dekreście 115-2001-EF, z uwzględnieniem późniejszych zmian, lub kolejne systemy obejmujące towary rolne objęte tym dekretem.

ARTYKUŁ 31

System cen wejścia

O ile postanowienia niniejszej Umowy nie stanowią inaczej, Strona UE może stosować system cen wejścia ustanowiony rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1580/2007 z dnia 21 grudnia 2007 r. ustanawiającym przepisy wykonawcze do rozporządzeń Rady (WE) nr 2200/96, (WE) nr 2201/96 i (WE) nr 1182/2007 w sektorze owoców i warzyw, wraz z późniejszymi zmianami lub kolejne systemy.

ARTYKUŁ 32

Subsydia wywozowe i inne środki o równoważnych skutkach

1. Do celów niniejszego artykułu „subsydia wywozowe” należy rozumieć zgodnie z definicją tego terminu podaną w art. 1 lit. e) Porozumienia w sprawie rolnictwa, z uwzględnieniem wszelkich zmian w tym artykule.
2. Strony pragną pracować wspólnie w ramach WTO, by zawrzeć porozumienie, którego celem będzie zniesienie subsydiów wywozowych i innych środków o równoważnych skutkach w odniesieniu do towarów rolnych.

3. Po wejściu w życie niniejszej Umowy żadna ze Stron nie utrzymuje, nie wprowadza ani ponownie nie wprowadza subsydiów wywozowych lub innych środków o równoważnych skutkach w odniesieniu do towarów rolnych, które są w pełni i bezzwłocznie liberalizowane lub które są w pełni lecz nie bezzwłocznie liberalizowane i są objęte kontyngentem bezcłowym w chwili wejścia w życie niniejszej Umowy zgodnie z załącznikiem I (Harmonogramy znoszenia ceł) i są przeznaczone na terytorium innej Strony.

4. Żadna ze Stron nie utrzymuje, nie wprowadza ani ponownie nie wprowadza subsydiów wywozowych lub innych środków o równoważnych skutkach w odniesieniu do towarów rolnych, które są w pełni lecz nie bezzwłocznie liberalizowane i nie są objęte kontyngentem bezcłowym w chwili wejścia w życie niniejszej Umowy, od dnia, w którym towary te są w pełni zliberalizowane.

5. Bez uszczerbku dla ust. 3 i 4, jeśli Strona utrzymuje, wprowadza lub ponownie wprowadza subsydia lub inne środki o równoważnych skutkach na wywóz częściowo lub w pełni zliberalizowanych towarów rolnych do innej Strony, Strona dokonująca przywozu może zastosować dodatkową taryfę, która zwiększy należność celną z tytułu przywozu takiego towaru do poziomu obowiązującej stawki KNU lub stawki podstawowej określonej w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ceł), w zależności od tego, która z nich jest niższa, przez okres utrzymywania subsydium wywozowego.

6. Aby Strona dokonująca przywozu mogła znieść dodatkową taryfę stosowaną zgodnie z ust. 5, Strona dokonująca wywozu udostępnia szczegółowe informacje wykazujące zgodność z postanowieniami niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ 33

Zarządzanie kontyngentami taryfowymi i ich wdrażanie

1. Każda Strona wdraża i zarządza kontyngentami taryfowymi na przywóz towarów rolnych określonymi w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ceł) zgodnie z art. XIII GATT 1994, włącznie z uwagami interpretacyjnymi, oraz Porozumieniem w sprawie licencjonowania przywozu.
2. Strony przydzielają kontyngenty taryfowe na przywóz towarów rolnych wg kolejności zgłoszeń.
3. Na wniosek Strony dokonującej wywozu Strona dokonująca przywozu konsultuje się ze Stroną dokonującą wywozu w odniesieniu do przydziału kontyngentów taryfowych Strony dokonującej przywozu. Konsultacje te zastępują konsultacje przewidziane w art. 301, pod warunkiem że spełniają wymóg określony w ust. 9 tego artykułu.

SEKCJA 5

USUWANIE BŁĘDÓW ADMINISTRACYJNYCH

ARTYKUŁ 34

Usuwanie błędów administracyjnych

W przypadku popełnienia przez właściwe organy jednej ze Stron błędu we właściwym zarządzaniu systemem preferencji dotyczących wywozu, a zwłaszcza w stosowaniu postanowień załącznika II (dotyczącego definicji pojęcia „produktu pochodzącego” oraz metod współpracy administracyjnej), oraz jeśli błąd ten wywiera skutki w zakresie należności celnych przywozowych, wówczas Strona, która dotknięta jest takimi skutkami, może zwrócić się do Komitetu ds. Handlu, po dokonaniu przez zainteresowane Strony technicznej analizy tej kwestii w ramach Podkomitetu ds. Ceł, Ułatwień w Handlu i Reguł Pochodzenia określonego w art. 68, o zbadanie możliwości przyjęcia wszelkich możliwych środków celem naprawienia tej sytuacji. Decyzja Komitetu ds. Handlu dotycząca stosownych środków przyjmowana jest za zgodą zainteresowanych Stron.

SEKCJA 6

PODKOMITETY

ARTYKUŁ 35

Podkomitet ds. Dostępu do Rynku

1. Strony niniejszym powołują Podkomitet ds. Dostępu do Rynku, w skład którego wchodzią przedstawiciele każdej ze Stron.
2. Podkomitet zbiera się na wniosek Strony lub Komitetu ds. Handlu w celu rozpatrzenia kwestii nieuwzględnianych przez inny podkomitet wynikających z niniejszego rozdziału.
3. Funkcje Podkomitetu obejmują między innymi:
 - a) promowanie handlu towarami między Stronami, również poprzez prowadzenie konsultacji na temat przyspieszania znoszenia ceł i poszerzania zakresu takiego znoszenia zgodnie z niniejszą Umową oraz innych właściwych kwestii;
 - b) zajmowanie się wszelkimi środkami pozataryfowymi, które mogą stanowić ograniczenie dla handlu między Stronami oraz, jeżeli jest to właściwe, zgłaszanie takich spraw Komitetowi ds. Handlu w celu rozpatrzenia;

- c) udzielanie rad i zaleceń Komitetowi ds. Handlu ws. potrzeby współpracy w zakresie kwestii dostępu do rynku;
- d) prowadzenie konsultacji w sprawie wszelkich rozbieżności wynikających pomiędzy Stronami w związku ze zmianami w Systemie Zharmonizowanym, w tym klasyfikacji towarów, oraz dążenie do ich usunięcia, tak by zapobiec zmianie zobowiązań Stron w ramach niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 36

Podkomitet Rolny

1. Strony niniejszym powołują Podkomitet Rolny, w skład którego wchodzi przedstawiciele Strony UE i każdego państwa andyjskiego-sygnatariusza.
2. Podkomitet Rolny:
 - a) monitoruje i propaguje współpracę dotyczącą wdrażania sekcji 4 i zarządzania nią, aby ułatwić handel towarami rolnymi między Stronami;
 - b) usuwa wszelkie nieuzasadnione przeszkody w handlu towarami rolnymi między Stronami;

- c) prowadzi konsultacje w sprawach związanych z sekcją 4 we współpracy z innymi właściwymi podkomitetami, grupami roboczymi lub innymi wyspecjalizowanymi organami na podstawie niniejszej Umowy;
- d) ocenia rozwój handlu produktami rolnymi między Stronami oraz wpływ niniejszej Umowy na sektor rolnictwa każdej ze Stron, a także funkcjonowanie instrumentów niniejszej Umowy i zaleca Komitetowi ds. Handlu stosowne działania;
- e) wykonuje dodatkowe prace, które może mu zlecić Komitet ds. Handlu; oraz
- f) zdaje Komitetowi ds. Handlu sprawozdanie oraz przekazuje do rozpatrzenia wyniki prac wykonanych na mocy niniejszego ustępu.

3. Podkomitet Rolny zbiera się co najmniej raz w roku. W przypadku zaistnienia szczególnych okoliczności, na wniosek Strony Podkomitet zbiera się za zgodą Stron nie później niż 30 dni po dacie takiego wniosku. Posiedzenia Podkomitetu Rolnego mogą odbywać się również na szczeblu dwustronnym, a przewodniczą im przedstawiciele Strony będącej gospodarzem posiedzenia.

4. Podkomitet Rolny przyjmuje wszystkie decyzje na zasadzie jednomyślności.

ROZDZIAŁ 2

ŚRODKI OCHRONY HANDLU

SEKCJA 1

ŚRODKI ANTYDUMPINGOWE I WYRÓWNAWCZE

ARTYKUŁ 37

Postanowienia ogólne

1. Strony potwierdzają swoje prawa i zobowiązania w ramach Porozumienia antydumpingowego, Porozumienia w sprawie subsydiów oraz Porozumienia WTO w sprawie reguł pochodzenia (dalej zwanego „Porozumieniem w sprawie reguł pochodzenia”).
2. W przypadku stosowania cła antydumpingowego lub środka wyrównawczego lub akceptacji zobowiązania cenowego przez organ Wspólnoty Andyjskiej w imieniu dwóch lub większej liczby państw członkowskich Wspólnoty Andyjskiej, właściwy organ sądowy Wspólnoty Andyjskiej jest jedyną instytucją kontroli sądowej.
3. Strony nie dopuszczają do równoczesnego stosowania środków antydumpingowych w stosunku do tego samego produktu przez organy regionalne i krajowe. Ta sama zasada stosuje się do środków wyrównawczych.

ARTYKUŁ 38

Przejrzystość

1. Strony zgadzają się, że środki ochrony handlu powinny być stosowane w pełnej zgodności z odpowiednimi wymogami WTO i powinny opierać się na przejrzystym systemie.
2. Uznając korzyści dla podmiotów gospodarczych płynące z pewności i przewidywalności prawnej, każda ze Stron zapewnia pełną zgodność swojego krajowego prawodawstwa w zakresie środków ochrony handlu z właściwymi zasadami WTO.
3. Bez uszczerbku dla art. 6 ust. 5 Porozumienia antydumpingowego i art. 12 ust. 4 Porozumienia w sprawie subsydiów, każda ze Stron zapewnia, tak szybko jak to możliwe zgodnie z jej krajowym prawodawstwem po wprowadzeniu tymczasowych środków i w każdym razie przed podjęciem ostatecznej decyzji, pełne i właściwe ujawnienie wszystkich rozpatrywanych zasadniczych faktów, stanowiących podstawę dla decyzji o zastosowaniu lub niezastosowaniu środków. Ujawnienie tych informacji dokonywane jest w formie pisemnej oraz gwarantuje wszystkim zainteresowanym Stronom odpowiedni czas na przedstawienie uwag.
4. Pod warunkiem, że nie stanowi to niepotrzebnego opóźnienia w zakresie prowadzonego dochodzenia, na wniosek dowolnej zainteresowanej Strony organ prowadzący dochodzenie wysłuchuje jej, tak aby miała możliwość wyrażenia swoich opinii podczas dochodzenia dotyczącego środków ochrony handlu.

ARTYKUŁ 39

Uwzględnienie interesu publicznego

Zgodnie z swoim prawem krajowym Strona UE i Kolumbia umożliwiają użytkownikom przemysłowym i importerom produktu objętego dochodzeniem, a także reprezentatywnym organizacjom konsumenckim, udzielenie informacji istotnych dla dochodzenia. Informacje te zostają uwzględnione przez organ prowadzący dochodzenie w takim zakresie, w jakim są one istotne, właściwie wsparte dowodami i przekazane w terminach określonych w prawie krajowym.

ARTYKUŁ 40

Zasada niższego cła

Niezależnie od ich praw wynikających z Porozumienia antydumpingowego i Porozumienia w sprawie subsydiów w odniesieniu do stosowania ceł antydumpingowych i wyrównawczych, Strona UE i Kolumbia uznają za pożądane, by nakładane cło było niższe niż odpowiadający mu margines dumpingu lub subsydiowania, jeśli niższe cło będzie odpowiednie, by usunąć szkodę wyrządzoną przemysłowi krajowemu.

ARTYKUŁ 41

Organy prowadzące dochodzenie

Do celów niniejszej sekcji,

- „organy prowadzące dochodzenie” oznaczają:
 - a) w przypadku Kolumbii Ministerstwo Handlu, Przemysłu i Turystyki lub organ będący jego następcą;
 - b) w przypadku Peru, Krajowy Instytut Obrony Konkurencji i Ochrony Własności Intelektualnej lub organ będący jego następcą; oraz
 - c) w przypadku Strony UE – Komisję Europejską.

ARTYKUŁ 42

Wykluczenie z mechanizmu rozstrzygania sporów

Niniejsza sekcja nie podlega tytułowi XII (Rozstrzyganie sporów).

SEKCJA 2

WIELOSTRONNE ŚRODKI OCHRONNE

ARTYKUŁ 43

Postanowienia ogólne

Każda Strona zachowuje swoje prawa i obowiązki na mocy art. XIX GATT 1994, Porozumienia w sprawie środków ochronnych oraz Porozumienia w sprawie reguł pochodzenia.

ARTYKUŁ 44

Przejrzystość

Niezależnie od art. 43, na wniosek innej Strony, Strona wszczynająca dochodzenie lub zamierzająca wprowadzić środki ochronne niezwłocznie przedkłada pisemne powiadomienie *ad hoc* dotyczące wszystkich ważnych informacji, w tym, jeśli jest to istotne, na temat wszczęcia dochodzenia w sprawie środków ochronnych, tymczasowych ustaleń oraz ustaleń końcowych wynikających z dochodzenia.

ARTYKUŁ 45

Nierównoczesne stosowanie środków ochronnych

Żadna ze Stron nie może stosować równocześnie, w odniesieniu do tego samego produktu:

- a) dwustronnego środka ochronnego zgodnie z sekcją 3 (Klauzula dotycząca dwustronnych środków ochronnych) niniejszego rozdziału; oraz
- b) środka na mocy art. XIX GATT 1994 oraz Porozumienia w sprawie środków ochronnych.

ARTYKUŁ 46

Organ prowadzący dochodzenie

Do celów niniejszej sekcji organ prowadzący dochodzenie oznacza:

- a) w przypadku Kolumbii Ministerstwo Handlu, Przemysłu i Turystyki lub organ będący jego następcą;
- b) w przypadku Peru, Krajowy Instytut Obrony Konkurencji i Ochrony Własności Intelektualnej; oraz
- c) w przypadku Strony UE – Komisję Europejską.

ARTYKUŁ 47

Wykluczenie z mechanizmu rozstrzygania sporów

Z wyjątkiem art. 45, niniejsza sekcja nie podlega tytułowi XII (Rozstrzyganie sporów).

SEKCJA 3

KLAUZULA DOTYCZĄCA DWUSTRONNYCH ŚRODKÓW OCHRONNYCH

ARTYKUŁ 48

Stosowanie dwustronnych środków ochronnych

1. Niezależnie od sekcji 2 (Wielostronne środki ochronne), jeżeli w wyniku koncesji przyznanych na podstawie niniejszej Umowy produkt pochodzący z terytorium jednej Strony jest przedmiotem przywozu na terytorium innej Strony w tak dużych ilościach w stosunku do produkcji krajowej w ujęciu bezwzględnym lub względnym oraz na takich warunkach, że wyrządza lub może wyrządzić poważną szkodę producentom krajowym produkującym towary podobne lub bezpośrednio konkurujące, Strona dokonująca przywozu może wprowadzić stosowne środki zgodnie z warunkami i procedurami ustanowionymi w niniejszej sekcji.

- 2 Strona może stosować wielostronne środki ochronne tylko podczas okresu przejściowego¹.

ARTYKUŁ 49

Powiadamianie i konsultacje

1. Strona powiadamia niezwłocznie zainteresowaną Stronę dokonującą wywozu o wszczęciu dochodzenia i zastosowaniu tymczasowych i ostatecznych środków.
2. Kiedy Strona uznaje, że istnieją okoliczności przedstawione w art. 48 pozwalające na zastosowanie lub rozszerzenie środka ostatecznego, zapewnia właściwą możliwość przeprowadzenia konsultacji z dotkniętą Stroną, zgodnie z prawodawstwem każdej ze Stron, w celu zbadania dostępnych informacji, wymiany opinii w odniesieniu do zastosowania lub rozszerzenia środka oraz znalezienia obustronnie zadowalającego rozwiązania.
3. Konsultacje, o których mowa w ust. 2 rozpoczynają się w ciągu 15 dni od dnia otrzymania przez dotkniętą Stronę zaproszenia do konsultacji od organu prowadzącego dochodzenie.

¹ Okres przejściowy oznacza 10 lat od daty wejścia w życie niniejszej Umowy. W przypadku wszystkich towarów, dla których harmonogram w załączniku I (Harmonogramy znoszenia ceł) Strony stosującej środek przewiduje okres znoszenia taryf wynoszący 10 lub więcej lat, „okres przejściowy” oznacza okres znoszenia taryf określony w tym harmonogramie dla takiego towaru plus trzy lata.

4. Jeśli w ciągu 45 dni od daty otrzymania przez dotkniętą Stronę zaproszenia do konsultacji nie znaleziono satysfakcjonującego rozwiązania, Strona dokonująca przywozu może zastosować odpowiednie środki zaradcze, zgodnie z niniejszą sekcją.

5. Strona może zastosować wielostronny środek ochronny na zasadach tymczasowych, bez wcześniejszych konsultacji.

ARTYKUŁ 50

Rodzaj środków

Każdy dwustronny środek ochronny stosowany przez Stronę dokonującą przywozu na podstawie art. 48 może składać się z jednego lub większej liczby następujących środków:

- a) zawieszenia dalszej obniżki stawki celnej na przedmiotowy produkt przewidzianej w harmonogramie tej Strony na podstawie załącznika I (Harmonogramy znoszenia ceł), lub
- b) podniesienia należności celnej na przedmiotowy produkt do poziomu, który nie przekracza stosowanej stawki KNU na produkt obowiązującej w czasie podejmowania środka lub stawki podstawowej określonej w harmonogramie tej Strony na podstawie załącznika I (Harmonogramy znoszenia ceł), w zależności od tego, która z nich jest niższa.

ARTYKUŁ 51

Procedura dochodzenia

1. Strona wprowadza dwustronny środek ochronny wyłącznie w następstwie dochodzenia przeprowadzonego przez jej właściwe organy zgodnie z art. 3 Porozumienia w sprawie środków ochronnych i w tym celu artykuł ten zostaje włączony do niniejszej Umowy i stanowi jej integralną część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian
2. W toku dochodzenia opisanego w ust. 1 Strona przestrzega wymogów art. 4 ust. 2 lit. a) i art. 4 ust. 2 lit. c) Porozumienia w sprawie środków ochronnych i w tym celu art. 4 ust. 2 lit. a) i art. 4 ust. 2 lit. c) Porozumienia w sprawie środków ochronnych zostają włączone do niniejszej Umowy i stanowią jej integralną część, z uwzględnieniem niezbędnych zmian.
3. W uzupełnieniu ust. 2, Strona prowadząca dochodzenie wykazuje na podstawie obiektywnych dowodów istnienie związku przyczynowego pomiędzy wzrostem przywozu produktu Strony dokonującej wywozu i poważną szkodą lub zagrożeniem jej wystąpienia.
4. Każda Strona zapewnia zakończenie przez jej właściwe organy tego rodzaju dochodzenia w terminie określonym w jej prawodawstwie krajowym, który nie przekracza 12 miesięcy od daty jego wszczęcia.

ARTYKUŁ 52

Warunki i okres obowiązywania środka

1. Żadna ze Stron nie może stosować dwustronnych środków ochronnych:
 - a) z wyjątkiem zakresu i okresu stosowania, które są niezbędne, by zapobiec lub zaradzić poważnej szkodzie, zgodnie z art. 48;
 - b) przez okres przekraczający dwa lata; okres ten może zostać wyjątkowo przedłużony o kolejne dwa lata, jeśli:
 - (i) właściwe organy Strony dokonującej przywozu stwierdzą, zgodnie z procedurami wskazanymi w art. 51, że dalsze obowiązywanie środków jest konieczne, by zapobiec lub zaradzić poważnej szkodzie, zgodnie z art. 48; oraz
 - (ii) istnieją dowody przystosowywania się przemysłu krajowego do sytuacji;

całkowity okres stosowania środka ochronnego, łącznie z okresem wstępnego stosowania i ewentualnym przedłużeniem, nie przekracza czterech lat.
2. Gdy Strona zakończy stosowanie dwustronnego środka ochronnego, stawka należności celnej jest równa stawce, która, zgodnie z załącznikiem I (Harmonogramy znoszenia ceł) tej Strony, obowiązywałaby w przypadku niewprowadzenia środka.

ARTYKUŁ 53

Środki tymczasowe

1. W krytycznych okolicznościach, gdy opóźnienie mogłoby wyrządzić szkodę, którą trudno byłoby naprawić, Strona może zastosować dwustronny środek ochronny na zasadzie tymczasowej po wstępnym stwierdzeniu, że istnieją wyraźne dowody wskazujące na wzrost przywozu produktu pochodzącego ze Strony dokonującej wywozu w wyniku obniżenia lub zniesienia cła na mocy załącznika I (Harmonogramy znoszenia ceł), oraz że taki przywóz wyrządza lub może wyrządzić poważną szkodę przemysłowi krajowemu lub stanowić takie zagrożenie, zgodnie z art. 48.
2. Okres stosowania środka tymczasowego nie przekracza 200 dni, w którym to okresie Strona musi spełnić wymogi ustanowione w art. 49 i 51, ust. 1, 2 i 3.
3. Strona niezwłocznie dokonuje zwrotu podwyżki cła zastosowanej na podstawie ust. 1, jeżeli dochodzenie nie wykaże, że wymogi art. 48 są spełnione. Okres obowiązywania tymczasowego środka jest wliczany w część okresu wskazanego w art. 52 ust. 1 lit. b).

ARTYKUŁ 54

Odszkodowanie

1. Strona starająca się o rozszerzenie dwustronnego środka ochronnego prowadzi konsultacje ze Stroną, której produkty są objęte tym środkiem w celu uzyskania obustronnej zgody co do stosownego odszkodowania w formie koncesji wywierających zasadniczo równoważne skutki handlowe. Strona dokonująca przywozu przewiduje możliwość przeprowadzenia takich konsultacji nie później niż 30 dni przed rozszerzeniem dwustronnego środka ochronnego.
2. Jeżeli konsultacje na mocy ust. 1 nie doprowadzą w terminie 30 dni od złożenia oferty przeprowadzenia konsultacji do porozumienia w sprawie odszkodowania, a Strona dokonująca przywozu zdecyduje o rozszerzeniu środka ochronnego, Strona, której towary podlegają środkowi ochronnemu, może zawiesić stosowanie koncesji wywierających zasadniczo równoważne skutki handlowe względem Strony, która rozszerzyła środek.

ARTYKUŁ 55

Ponowne zastosowanie środka

Nie stosuje się środków ochronnych, o których mowa w niniejszej sekcji, do przywozu produktu, który podlegał uprzednio takiemu środkowi, za wyjątkiem jednego razu, przez okres równy połowie tego, w którym środek ten był uprzednio stosowany, o ile okres niestosowania wynosi co najmniej rok.

ARTYKUŁ 56

Najbardziej oddalone regiony Unii Europejskiej¹

1. Gdy produkt pochodzący z państw andyjskich-sygnatariuszy wprowadzany jest na terytorium najbardziej oddalonych regionów Unii Europejskiej (zwanymi dalej „najbardziej oddalonymi regionami UE”) w tak zwiększonych ilościach i na takich warunkach, że powoduje on lub może powodować pogorszenie sytuacji gospodarczej najbardziej oddalonych regionów UE, Strona UE, po zbadaniu alternatywnych rozwiązań, może wyjątkowo przedsięwziąć środki ograniczone do terytorium przedmiotowych regionów.
2. Środki ochronne w stosunku do najbardziej oddalonych regionów UE stosowane są zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału.

¹ W dniu podpisania niniejszej Umowy, najbardziej oddalone regiony Unii Europejskiej stanowią: Gwadelupa, Gujana Francuska, Martynika, Reunion, Saint-Martin, Azory, Madera i Wyspy Kanaryjskie. Niniejszy artykuł będzie stosował się w tym samym stopniu do państwa lub terytorium, które zmieni swój status i stanie się najbardziej oddalonym regionem decyzją Rady Europejskiej, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 355 ust. 6 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w terminie przyjęcia takiej decyzji. W przypadku gdy najbardziej oddalony region Unii Europejskiej zmieni swój status w drodze tej samej procedury, niniejszy artykuł nie będzie stosował się do niego od daty odpowiedniej decyzji Rady Europejskiej. Strona UE powiadomi inne Strony o wszelkich zmianach dotyczących terytoriów uznawanych za najbardziej oddalone regiony Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 57

Właściwy organ

Do celów niniejszej sekcji właściwy organ oznacza:

- a) w przypadku Kolumbii Ministerstwo Handlu, Przemysłu i Turystyki lub organ będący jego następcą;
- b) w przypadku Peru Ministerstwo Handlu Zagranicznego i Turystyki lub organ będący jego następcą; oraz
- c) w przypadku Strony UE, Komisję Europejską.

ROZDZIAŁ 3

UŁATWIENIA CELNE I HANDLOWE

ARTYKUŁ 58

Cele

1. Strony uznają znaczenie ułatwień celnych i handlowych w zmieniających się globalnych warunkach handlu. Strony uzgadniają, że wzmocnią współpracę w tym obszarze, aby zapewnić spełnienie przez odpowiednie przepisy prawne i procedury każdej ze Stron, a także zdolności administracyjne ich organów administracyjnych, celów skutecznej kontroli i promowania ułatwień w handlu.

2. Strony uznają, że uzasadnione cele polityki publicznej, w tym odnoszące się do bezpieczeństwa, zapobiegania nadużyciom i walce z nadużyciami, nie mogą być w jakikolwiek sposób zagrożone.

ARTYKUŁ 59

Procedury celne i związane z handlem

1. Każda Strona wprowadza skuteczne, przejrzyste i uproszczone procedury w celu zredukowania kosztów i zapewnienia importerom i eksporterom przewidywalności.
2. Strony zgadzają się, aby ich odpowiednie przepisy, postanowienia i procedury handlowe i celne były oparte na:
 - a) międzynarodowych instrumentach i normach w dziedzinie cel i handlu, w tym istotnych elementach zmienionej konwencji z Kioto na temat uproszczenia i harmonizacji procedur celnych (zwanej dalej „zmienioną konwencją z Kioto”), Międzynarodowej konwencji w sprawie zharmonizowanego systemu oznaczania i kodowania towarów (zwanej dalej „Konwencją HS”), Ramach standardów dla zabezpieczenia i uproszczenia handlu globalnego Światowej Organizacji Celnej (WCO) (dalej zwanych „WCO SAFE”) i na Modelu danych celnych WCO (dalej zwanych „Modelem danych”);
 - b) ochronie i ułatwianiu handlu poprzez skuteczne egzekwowanie i przestrzeganie przepisów;

- c) rozsądnych, niedyskryminacyjnych i zapobiegających oszustwom wymogach wobec podmiotów gospodarczych;
- d) stosowaniu pojedynczego dokumentu administracyjnego lub jego elektronicznego odpowiednika, do celów wypełniania deklaracji celnych w chwili przywozu i wywozu;
- e) stosowaniu nowoczesnych technik celnych, wraz z oceną ryzyka, uproszczonymi procedurami wprowadzenia i zwolnienia towarów, kontrolami następującymi po zwolnieniu towarów i metodami kontroli przedsiębiorstw;
- f) stopniowym rozwoju systemów, łącznie z systemami opartymi na technologii informacyjnej, aby ułatwić elektroniczną wymianę danych między podmiotami gospodarczymi, służbami celnymi oraz innymi powiązanymi podmiotami. W tym celu i w możliwie dużym zakresie, każda ze Stron pracuje stopniowo w celu stworzenia jednego punktu kontaktowego w celu ułatwienia zewnętrznych operacji handlowych;
- g) zasadach zapewniających proporcjonalność i niedyskryminacyjność wszelkich kar nałożonych za złamanie przepisów celnych lub wymogów proceduralnych i brak nieuzasadnionych opóźnień w zwolnieniu towaru wynikających z ich stosowania;
- h) opłatach i należnościach, które są uzasadnione i nie przekraczają kosztu usługi świadczonej w związku z daną transakcją oraz nie są obliczane *ad valorem*. Opłaty i należności nie są nakładane w przypadku usług konsularnych;

- i) wyeliminowaniu wszelkich wymogów obowiązkowego prowadzenia inspekcji przedwysyłkowych lub równoważnych im czynności; oraz
- j) potrzebie zapewnienia wykonywania zadań przez wszystkie właściwe podmioty administracyjne uczestniczące w kontroli i fizycznej inspekcji towarów podlegających przywozowi lub wywozowi, kiedy jest to możliwe, równocześnie i w jednym miejscu.

3. Dla usprawnienia metod pracy oraz zapewnienia niedyskryminacji, przejrzystości, skuteczności, praworządności i rozliczalności działań, każda ze Stron:

- a) podejmuje dalsze działania w celu ograniczenia, uproszczenia i znormalizowania danych i dokumentacji wymaganej przez organy celne i inne podmioty;
- b) upraszcza wymogi i formalności, zawsze gdy jest to możliwe, w odniesieniu do szybkiej odprawy celnej i zwolnienia towarów, pozwalając importerom na dokonanie odprawy celnej towarów bez płacenia należności celnych, z zastrzeżeniem stworzenia gwarancji, zgodnej z prawodawstwem krajowym, w celu zapewnienia ostatecznej płatności ceł, opłat i należności;
- c) zapewnia skuteczne, szybkie, niedyskryminacyjne i łatwo dostępne procedury gwarantujące prawo do odwołania się od interpretacji i decyzji administracyjnych organów celnych mających wpływ na przywóz, wywóz lub tranzyt towarów. Procedury muszą być łatwo dostępne, również dla mikroprzedsiębiorstw i MŚP; oraz

- d) zapewnia zachowanie najwyższych standardów etycznych poprzez wykorzystanie środków odzwierciedlających zasady stosownych konwencji i instrumentów międzynarodowych w tej dziedzinie.

ARTYKUŁ 60

Wcześniejsze interpretacje

1. Na pisemny wniosek i przed przywozem towaru na jej terytorium, każda ze Stron dokonuje poprzez swoje organy celne wcześniejszych interpretacji na piśmie, zgodnie z jej przepisami ustawowymi i wykonawczymi; interpretacje takie dotyczą klasyfikacji taryfowej, pochodzenia lub wszelkich innych powiązanych kwestii uzgodnionych przez Strony.
2. Zachowując wszelkie wymogi w zakresie poufności zgodne z ich przepisami, Strony publikują, drogą elektroniczną, jeśli jest to możliwe, wcześniejsze interpretacje dotyczące klasyfikacji taryfowej oraz wszelkich innych powiązanych kwestii uzgodnionych przez Strony.
3. Aby ułatwić wymianę handlową, Strony przekazują sobie w ramach dialogu dwustronnego regularne informacje na temat swojego prawodawstwa w zakresie zagadnień, o których mowa w ust. 1 i 2.

4. Wszystkie kwestie proceduralne dotyczące wydawania wcześniejszych interpretacji będą określone przez krajowe prawodawstwo Strony, zgodnie z międzynarodowymi standardami WCO. Procedury te są publikowane i udostępniane publicznie.

ARTYKUŁ 61

Zarządzanie ryzykiem

1. Każda ze Stron stosuje systemy zarządzania ryzykiem, tak by umożliwić swoim organom celnym skoncentrowanie działań kontrolnych na operacjach wysokiego ryzyka i przyspieszyć zwolnienie towarów niskiego ryzyka.
2. Strona dokonująca przywozu zwraca uwagę na starania Strony dokonującej wywozu w związku z bezpieczeństwem łańcucha dostaw.
3. Strony starają się wymieniać informacje na temat technik zarządzania ryzykiem stosowanych przez ich organy celne, zapewniając poufność informacji oraz, gdy jest to niezbędne, transfer wiedzy.

ARTYKUŁ 62

Upoważniony podmiot gospodarczy

Strony propagują wdrażanie koncepcji upoważnionego podmiotu gospodarczego (zwanego dalej „APG”) zgodnie z WCO SAFE. Strona zapewnia status bezpieczeństwa APG i korzyści płynące z ułatwień handlowych podmiotom spełniającym jej standardy bezpieczeństwa celnego, zgodnie z jej prawodawstwem krajowym.

ARTYKUŁ 63

Tranzyt

1. Strony zapewniają wolność tranzytu przez ich terytorium trasą najkorzystniejszą dla tranzytu.
2. Wszelkie ograniczenia, kontrole lub wymogi muszą być zgodne z uzasadnionym celem polityki publicznej oraz muszą być niedyskryminacyjne, proporcjonalne i stosowane w sposób spójny.
3. Bez uszczerbku dla zgodnych z prawem kontroli celnych i nadzoru towaru w tranzycie, Strony przyznają ruchowi tranzytowemu do lub z terytorium Strony traktowanie nie mniej korzystne niż to, które przyznaje ona ruchowi tranzytowemu przez jej terytorium.

4. Strony działają zgodnie z wiążącymi zasadami transportu pozwalającymi na tranzyt towarów bez płacenia należności celnych lub innych należności pod warunkiem udzielenia stosownej gwarancji.
5. Strony propagują regionalne porozumienia w zakresie tranzytu w celu zmniejszenia przeszkód w handlu.
6. Strony opierają się na międzynarodowych normach i instrumentach w zakresie tranzytu.
7. Strony zapewniają współpracę i koordynację pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi organami i agencjami na ich terytorium, tak by ułatwić ruch tranzytowy i promować współpracę transgraniczną.

ARTYKUŁ 64

Związki ze środowiskiem gospodarczym

Strony zgadzają się:

- a) zapewnić publiczne udostępnianie wszelkich przepisów i procedur celnych oraz celi, należności i opłat celnych, a także, w miarę możliwości, stosownych wyjaśnień, o ile to możliwe, w formie elektronicznej;

- b) zapewnić, na tyle, na ile to możliwe, rozsądny przedział czasu pomiędzy publikacją nowych lub zmienionych przepisów i procedur celnych, a także ceł, należności i opłat celnych a ich wejściem w życie;
- c) oferować środowisku gospodarczemu możliwości komentowania wniosków i procedur legislacyjnych dotyczących ceł. W tym celu każda ze Stron ustanawia mechanizmy konsultacji między administracją a środowiskiem gospodarczym;
- d) udostępniać publicznie właściwe komunikaty administracyjne, włącznie z wymaganiami agencji i procedurami wjazdowymi, informacje o godzinach pracy i procedurach roboczych biur celnych w portach i na przejściach granicznych oraz na temat punktów kontaktowych udzielających informacji;
- e) promować współpracę między operatorami i właściwymi organami zajmującymi się handlem poprzez stosowanie niearbitralnych i publicznie dostępnych procedur w celu zwalczania oszustw i nielegalnej działalności, zwiększania bezpieczeństwa łańcucha dostaw i ułatwiania handlu; oraz
- f) zagwarantować, że ich odpowiednie wymogi oraz procedury celne pozostają zgodne z potrzebami podmiotów handlowych, z najlepszymi praktykami oraz że nie ograniczają wymiany handlowej w stopniu większym, niż to jest konieczne.

ARTYKUŁ 65

Ustalanie wartości celnej

Zasady wyceny celnej dla wzajemnej wymiany handlowej między Stronami reguluje Porozumienie w sprawie stosowania art. VII GATT 1994 (zwane dalej „Porozumieniem w sprawie ustalania wartości celnej”).

ARTYKUŁ 66

Współpraca celna

1. Strony promują i ułatwiają współpracę pomiędzy właściwymi administracjami celnymi dla zagwarantowania tego, że spełnione zostają cele określone w niniejszym rozdziale, w szczególności dla zagwarantowania uproszczenia procedur celnych i ułatwienia legalnego handlu przy zachowaniu ich zdolności kontroli.
2. Współpraca na podstawie ust. 1 obejmuje między innymi:
 - a) wymianę informacji dotyczących przepisów, procedur i technik celnych w następujących obszarach:
 - (i) uproszczenie i modernizacja procedur celnych; oraz

- (ii) związki ze środowiskiem gospodarczym;
 - b) rozwój wspólnych inicjatyw we wspólnie uzgodnionych obszarach; oraz
 - c) wspieranie koordynacji między powiązаныmi agencjami.
3. Współpraca w obszarze egzekwowania przepisów celnych w zakresie praw własności intelektualnej przez organy celne odbywa się zgodnie z tytułem VII (Własność intelektualna).

ARTYKUŁ 67

Wzajemna pomoc

Administracje Stron udzielają sobie wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach celnych zgodnie z postanowieniami załącznika V (Wzajemna pomoc administracyjna w sprawach celnych).

ARTYKUŁ 68

Podkomitet ds. Ceł, Ułatwień w Handlu i Reguł Pochodzenia

1. Strony powołują Podkomitet ds. Ceł, Ułatwień w Handlu i Reguł Pochodzenia, składający się z przedstawicieli każdej ze Stron. Podkomitet zbiera się w terminie i zgodnie z porządkiem dziennym uzgodnionym z wyprzedzeniem przez Strony, a przewodniczy mu rotacyjnie każda ze Stron przez okres jednego roku. Podkomitet odpowiada przed Komitetem ds. Handlu.
2. Podkomitet, między innymi:
 - a) monitoruje realizację postanowień niniejszego rozdziału i załącznika II (dotyczącego definicji pojęcia „produkty pochodzące” oraz metod współpracy administracyjnej) oraz zarządzanie nimi;
 - b) stanowi forum konsultacji i dyskusji na wszystkie tematy dotyczące ceł, w szczególności w zakresie procedur celnych, wyceny celnej, systemów taryfowych, nomenklatury celnej, współpracy celnej oraz wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach celnych;
 - c) stanowi forum konsultacji i dyskusji na wszystkie tematy dotyczące reguł pochodzenia i współpracy administracyjnej;

- d) wzmacnia współpracę w zakresie opracowania, stosowania i przestrzegania stosowania procedur celnych, wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach celnych, reguł pochodzenia oraz współpracy administracyjnej;
- e) przedstawia Komitetowi ds. Handlu do przyjęcia wnioski dotyczące zmian w załączniku II (dotyczącym definicji pojęcia „produkty pochodzące” oraz metod współpracy administracyjnej);
- f) stanowi forum konsultacji i dyskusji na temat wniosków o kumulację pochodzenia na podstawie art. 3 i 4 załącznika II (dotyczącego definicji pojęcia „produkty pochodzące” oraz metod współpracy administracyjnej);
- g) dokłada starań, by uzyskać obustronnie satysfakcjonujące rozwiązania w przypadku, gdy między Stronami powstaną rozbieżności po procesie weryfikacji przeprowadzonym na podstawie art. 31 załącznika II (dotyczącego definicji pojęcia „produkty pochodzące” oraz metod współpracy administracyjnej);
- h) dokłada starań, by uzyskać obustronnie satysfakcjonujące rozwiązania w przypadku, gdy między Stronami powstaną rozbieżności dotyczące klasyfikacji taryfowej towarów. Jeśli sprawy nie udaje się rozwiązać podczas konsultacji, zostaje ona przekazana Komitetowi WCO ds. Zharmonizowanego Systemu. Decyzje te są wiążące dla zainteresowanych Stron.

3. Strony mogą zdecydować o organizowaniu zebrań *ad hoc* poświęconych współpracy celnej lub regułom pochodzenia i wzajemnej pomocy administracyjnej.

ARTYKUŁ 69

Pomoc techniczna w zakresie ułatwień celnych i handlowych

1. Strony uznają znaczenie pomocy technicznej w obszarze ułatwień celnych i handlowych dla realizacji zobowiązań wynikających z niniejszego rozdziału.
2. Strony zgadzają się współpracować w szczególności, ale nie wyłącznie, przy:
 - a) wzmacnianiu współpracy instytucjonalnej między Stronami;
 - b) przekazywaniu wiedzy specjalistycznej i rozwijaniu potencjału w kwestiach prawnych i technicznych w celu rozwijania i egzekwowania przepisów celnych;
 - c) stosowaniu nowoczesnych technik celnych, wraz z zarządzaniem ryzykiem, wiążącymi interpretacjami, wyceną celną, uproszczonymi procedurami wprowadzenia i zwolnienia towarów, kontrolami następującymi po zwolnieniu towarów, metodami kontroli przedsiębiorstw oraz AEO;

- d) wprowadzaniu procedur i praktyk, które odzwierciedlają, w takim stopniu, w jakim jest to możliwe, międzynarodowe instrumenty i normy w dziedzinie cel i handlu, w tym zasady WTO oraz instrumenty i normy WCO, między innymi zmienioną konwencję z Kioto oraz Ramy standardów dla zabezpieczenia i uproszczenia handlu globalnego WCO (WCO SAFE); oraz
- e) upraszczaniu, harmonizacji i automatyzacji procedur celnych.

ARTYKUŁ 70

Wprowadzenie w życie

Postanowienia art. 59, ust. 2 lit. f) i art. 60 stosują się do Peru po dwóch latach od wejścia w życie niniejszej Umowy.

ROZDZIAŁ 4

BARIERY TECHNICZNE W HANDLU

ARTYKUŁ 71

Cele

Cele niniejszego rozdziału są następujące:

- a) ułatwianie i rozwijanie handlu towarami oraz uzyskiwanie skutecznego dostępu do rynku Stron poprzez poprawę wdrażania Porozumienia WTO w sprawie barier technicznych w handlu (zwanego dalej „Porozumieniem TBT”);
- b) sprzyjanie usuwaniu zbędnych barier technicznych w handlu oraz zapobieganie ich tworzeniu; oraz
- c) rozwijanie współpracy między Stronami w kwestiach objętych zakresem niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 72

Definicje

1. Do celów niniejszego rozdziału zastosowanie mają definicje załącznika 1 do Porozumienia TBT.
2. Stosuje się ponadto następujące definicje:
 - „etykietowanie nietrwałe” oznacza umieszczanie informacji na produkcie za pomocą naklejanych etykiet, przywieszek lub innych etykiet dających się usunąć, lub dołączanie tego rodzaju informacji do opakowania produktu;
 - „etykietowanie trwałe” oznacza umieszczanie informacji na produkcie poprzez trwałe nanoszenie jej na produkt metodą drukowania, przyszywania, grawerowania lub w podobny sposób.

ARTYKUŁ 73

Związek z Porozumieniem TBT

Strony potwierdzają swoje prawa i obowiązki wynikające z Porozumienia TBT, które zostaje włączone do niniejszej Umowy i stanowi jej integralną część z uwzględnieniem niezbędnych zmian.

ARTYKUŁ 74

Zakres stosowania

1. Postanowienia niniejszego rozdziału odnoszą się do opracowania, przyjęcia i stosowania przepisów technicznych, norm i procedur oceny zgodności, które mogą mieć wpływ na handel towarami między Stronami, w tym wszelkich zmian i uzupełnień tych przepisów, norm i procedur.
2. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do:
 - a) specyfikacji zakupów opracowanych przez organy rządowe i dotyczących ich wymogów w zakresie produkcji lub konsumpcji; oraz
 - b) środków sanitarnych i fitosanitarnych.

ARTYKUŁ 75

Współpraca i ułatwienia handlowe

1. Strony zgadzają się, że współpraca pomiędzy organami i podmiotami zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego, zajmującymi się przepisami technicznymi, normalizacją, oceną zgodności, akredytacją, metrologią oraz kontrolą graniczną i nadzorem rynku ma duże znaczenie dla ułatwiania handlu pomiędzy Stronami. W tym celu Strony zobowiązują się do:

- a) zintensyfikowania współpracy w celu ułatwienia dostępu do swoich rynków oraz zwiększenia wiedzy i zrozumienia w zakresie swoich systemów;
- b) opracowywania, rozwoju i promowania inicjatyw ułatwiających handel, z uwzględnieniem doświadczeń poszczególnych stron. Inicjatywy takie mogą między innymi obejmować:
 - (i) wymianę informacji, doświadczeń i danych, współpracę naukowo-techniczną oraz stosowanie dobrych praktyk regulacyjnych;
 - (ii) uproszczenie procedur certyfikacji i wymogów administracyjnych ustanowionych w postaci normy lub przepisu technicznego oraz eliminowanie wymogów w zakresie rejestracji lub uprzedniego uzyskania zezwolenia, które są zbędne w świetle przepisów Porozumienia TBT;

- (iii) działania mające zapewnić możliwość zbliżenia, dostosowania lub ustanowienia równoważności przepisów technicznych i procedur oceny zgodności. Równoważność nie pociąga sama w sobie żadnych zobowiązań Stron, o ile nie zostanie to wyraźnie uzgodnione;
- (iv) ocenę – w drodze przeglądu regulacyjnego w przyszłości – możliwości stosowania akredytacji lub wyznaczania jako narzędzia uznawania jednostek oceniających zgodność ustanowionych na terytorium innej Strony; oraz
- (v) promowanie i ułatwianie współpracy i wymiany informacji pomiędzy odpowiednimi podmiotami publicznymi lub prywatnymi poszczególnych Stron.

2. W przypadku zatrzymania towarów pochodzących z terytorium innej Strony w porcie wprowadzenia ze względu na domniemaną niezgodność z przepisem technicznym Strona dokonująca takiego zatrzymania bezzwłocznie informuje importera o jego przyczynach.

3. Strona należycie rozważa propozycje innej Strony, na jej wniosek, w zakresie współpracy dotyczącej niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 76

Przepisy techniczne

1. Strony wykorzystują normy międzynarodowe jako podstawę do opracowania własnych przepisów technicznych, chyba że wspomniane normy międzynarodowe są nieskutecznymi lub niewłaściwymi środkami realizacji uzasadnionych celów. Strona na wniosek innej Strony przedstawia uzasadnienie dla niezastosowania norm międzynarodowych jako podstawy opracowania własnych przepisów technicznych.
2. Na wniosek innej Strony zainteresowanej opracowaniem podobnego przepisu technicznego, w celu zminimalizowania powielania kosztów, Strona w miarę możliwości przedstawia Stronie wnioskującej wszelkie informacje, badania techniczne, wyniki oceny ryzyka lub inne dostępne odnośne dokumenty, z wyjątkiem informacji poufnych, na podstawie których opracowała dany przepis techniczny.

ARTYKUŁ 77

Normy

1. Każda ze Stron zobowiązuje się do:
 - a) utrzymywania skutecznej komunikacji pomiędzy swoimi organami regulacyjnymi a instytucjami normalizacyjnymi;
 - b) stosowania decyzji Komitetu dotyczącej zasad opracowywania norm międzynarodowych, przewodników i zaleceń, w związku z artykułami 2, 5 i załącznikiem 3 do Porozumienia, przyjętej przez Komitet WTO do spraw barier technicznych w handlu w dniu 13 listopada 2000 r. – przy ustalaniu, czy dana norma międzynarodowa, wskazówka lub zalecenie istnieje w znaczeniu art. 2 i 5 oraz załącznika 3 do Porozumienia TBT;
 - c) zachęcania własnych jednostek normalizacyjnych do współpracy z odpowiednimi jednostkami normalizacyjnymi innej Strony w ramach działań międzynarodowych w zakresie normalizacji. Współpracę taką można podejmować w ramach międzynarodowych organizacji normalizacyjnych lub na szczeblu regionalnym, na zaproszenie odpowiedniej organizacji normalizacyjnej lub w drodze porozumień o współpracy / MoU, m.in. w celu opracowania wspólnych norm;
 - d) wymiany informacji na temat stosowania norm przez Strony w związku z przepisami technicznymi oraz zapewnienia, w miarę możliwości, niewiążącego charakteru norm;

- e) wymiany informacji na temat procesów normalizacyjnych poszczególnych Stron oraz zakresu wykorzystania norm międzynarodowych, regionalnych lub subregionalnych jako podstawy dla norm krajowych; oraz
 - f) wymiany ogólnych informacji na temat umów o współpracy w kwestiach normalizacji, zawartych z państwami trzecimi.
2. Każda ze Stron zaleca pozarządowym instytucjom normalizacyjnym zlokalizowanym na jej terytorium przestrzeganie postanowień niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ 78

Ocena zgodności i akredytacja

1. Strony uznają, że istnieje szeroki zakres środków ułatwiających uznanie na terytorium danej Strony wyników procedur oceny zgodności przeprowadzonych na terytorium innej Strony. W związku z tym Strony mogą uzgodnić:
- a) uznawanie deklaracji zgodności od dostawcy;
 - b) uznawanie wyników procedur oceny zgodności przeprowadzonych przez jednostki zlokalizowane na terytorium innej Strony;

- c) że jednostka oceniająca zgodność zlokalizowana na terytorium danej Strony może zawierać dobrowolne porozumienia o uznawaniu z jednostką oceniającą zgodność zlokalizowaną na terytorium innej Strony w celu uznawania wyników procedur oceny zgodności prowadzonych przez tę jednostkę;
- d) wyznaczanie jednostek oceniających zgodność zlokalizowanych na terytorium innej Strony; oraz
- e) uznawanie procedur akredytacji w celu kwalifikacji jednostek oceniających zgodność zlokalizowanych na terytorium innej Strony.

2. W tym celu Strony zobowiązują się do:

- a) zapewnienia możliwości wzajemnej konkurencji pomiędzy jednostkami pozarządowymi wykorzystywanymi w ocenie zgodności;
- b) promowania uznawania – w procesach oceny zgodności – wyników przedstawionych przez jednostki uznane na mocy wielostronnego porozumienia o akredytacji lub w drodze porozumienia pomiędzy niektórymi jednostkami oceniającymi zgodność poszczególnych Stron;
- c) rozważenia rozpoczęcia negocjacji w celu osiągnięcia porozumień ułatwiających uznawanie na swoich terytoriach wyników procedur oceny zgodności prowadzonych przez jednostki zlokalizowane na terytorium innej Strony, o ile jest to w interesie Stron i jest to ekonomicznie uzasadnione; oraz

- d) zachęcania swoich jednostek oceniających zgodność do uczestnictwa w porozumieniach z jednostkami oceniającymi zgodność innej Strony w celu uznawania wyników oceny zgodności.

ARTYKUŁ 79

Przejrzystość i procedury powiadamiania

1. Każda ze Stron przekazuje elektronicznie do punktów kontaktowych ustanowionych w art. 10 Porozumienia TBT, bezpośrednio lub za pośrednictwem Sekretariatu WTO, projektowane przepisy techniczne i procedury oceny zgodności, lub też przepisy techniczne i procedury oceny zgodności przyjęte w odniesieniu do pilnych rzeczywistych lub prawdopodobnych problemów związanych z bezpieczeństwem, zdrowiem, ochroną środowiska lub ochroną bezpieczeństwa narodowego, zgodnie z Porozumieniem TBT. Przepisy techniczne i procedury oceny zgodności przekazywane elektronicznie powinny zawierać kopię pełnego tekstu dokumentu będącego przedmiotem powiadomienia lub łącze elektroniczne do tego tekstu.
2. Każda ze Stron publikuje również lub przekazuje elektronicznie te projekty lub propozycje przepisów technicznych i procedur oceny zgodności, lub przepisy techniczne i procedury oceny zgodności przyjęte w odniesieniu do pilnych rzeczywistych lub prawdopodobnych problemów związanych z bezpieczeństwem, zdrowiem, ochroną środowiska lub ochroną bezpieczeństwa narodowego, które są zgodne z zawartością techniczną odpowiednich norm międzynarodowych.

3. Zgodnie z ust. 1 i 2 każda ze Stron umożliwia pozostałym Stronom i innym zainteresowanym osobom pisemne zgłoszenie uwag przez okres co najmniej 60 dni, a w miarę możliwości 90 dni, od daty elektronicznego przekazania projektowanych przepisów technicznych i procedur oceny zgodności. Dana Strona rozpatruje pozytywnie uzasadnione wnioski o przedłużenie okresu zgłaszania uwag.
4. Strona rozpatruje pozytywnie uwagi zgłoszone przez inną Stronę w sytuacji poddania proponowanego przepisu technicznego publicznym konsultacjom, a na wniosek innej Strony udziela pisemnych odpowiedzi na uwagi zgłoszone przez tę Stronę.
5. Każda ze Stron publikuje lub podaje do publicznej wiadomości w postaci drukowanej lub elektronicznej, najpóźniej w dniu publikacji danego przepisu technicznego lub procedury oceny zgodności w ostatecznej formie, swoje odpowiedzi na otrzymane istotne uwagi.
6. Każda Strona na wniosek innej Strony przedstawia informacje dotyczące przepisu technicznego lub procedury oceny zgodności, które przyjęła lub których przyjęcie proponuje.
7. Okres od publikacji przepisów technicznych i procedur oceny zgodności do ich wejścia w życie nie może być krótszy niż sześć miesięcy, chyba że niemożliwe jest osiągnięcie uprawnionych celów w tym okresie. Strona rozpatruje pozytywnie uzasadnione wnioski o przedłużenie tego okresu.

8. Strony zapewniają, aby wszelkie przyjęte i obowiązujące przepisy techniczne i procedury oceny zgodności były udostępnione do wiadomości publicznej na nieodpłatnej oficjalnej stronie internetowej w sposób umożliwiający łatwe ich odnalezienie i dostęp do nich. We właściwych przypadkach należy udostępnić również instrukcje stosowania przepisów technicznych, o ile istnieją.

ARTYKUŁ 80

Kontrola graniczna i nadzór rynku

Strony zobowiązują się do:

- a) wymiany informacji i doświadczeń dotyczących działań w zakresie kontroli granicznej i nadzoru rynku, z wyjątkiem przypadków, kiedy dokumentacja jest poufna; oraz
- b) zapewnienia, aby działania w zakresie kontroli granicznej i nadzoru rynku były prowadzone przez właściwe organy, przy czym organy te mogą do prowadzenia tych czynności angażować akredytowane, wyznaczone lub delegowane jednostki przy zapewnieniu braku konfliktu interesów pomiędzy tymi jednostkami a podmiotami gospodarczymi podlegającymi kontroli lub nadzorowi.

ARTYKUŁ 81

Znakowanie i etykietowanie

1. Gdy jedna ze Stron wymaga obowiązkowego znakowania lub etykietowania produktów:
 - a) trwałego znakowania lub etykietowania wymaga się tylko wówczas, gdy dana informacja jest istotna dla konsumentów lub użytkowników produktu lub w celu wykazania zgodności produktu z obowiązującymi wymaganiami technicznymi;
 - b) można wymagać dodatkowych informacji na opakowaniu produktu w postaci nietrwałych etykiet, jeśli jest to niezbędne dla zapewnienia nadzoru rynku przez właściwe organy;
 - c) w odniesieniu do informacji, o których mowa w lit. b), przy przeglądzie stosownych przepisów dana Strona rozpatruje możliwość określenia innych sposobów przekazywania wymaganych informacji;
 - d) o ile nie jest to niezbędne w świetle zagrożenia, jakie dane produkty mogą stanowić dla zdrowia lub życia ludzi, zwierząt lub roślin, dla środowiska naturalnego lub bezpieczeństwa narodowego, dana Strona nie wymaga zatwierdzenia, rejestracji ani certyfikacji etykiet lub oznakowań jako warunku sprzedaży danych produktów na swoim rynku. Ustęp ten pozostaje bez uszczerbku dla środków przyjętych przez Stronę zgodnie z jej krajowymi zasadami w celu weryfikacji zgodności etykiet z obowiązującymi wymogami, a także dla środków podejmowanych w celu kontrolowania praktyk, które mogą wprowadzać konsumentów w błąd;

- e) jeśli jedna ze Stron wymaga stosowania przez dany podmiot gospodarczy numeru identyfikacyjnego, numer taki jest wydawany bez zbędnej zwłoki;
- f) dana Strona zezwala na stosowanie następujących elementów, pod warunkiem że nie są one sprzeczne, dezorientujące ani wprowadzające w błąd w odniesieniu do informacji wymaganych w państwie, do którego przeznaczone są dane towary:
 - (i) informacji w innych językach oprócz języka wymaganego w państwie przeznaczenia towarów;
 - (ii) międzynarodowych nazw, piktogramów, symboli lub elementów graficznych; oraz
 - (iii) informacji dodatkowych w stosunku do informacji wymaganych w kraju przeznaczenia towarów.
- g) o ile nie zagraża to realizacji uprawnionych celów ustanowionych w porozumieniu TBT, dana Strona stara się akceptować etykiety nietrwałe lub usuwalne bądź dołączanie danych informacji w postaci instrukcji lub na opakowaniu zamiast drukowania jej na produkcie lub fizycznego nanoszenia jej na produkt.

2. Gdy jedna ze Stron wymaga znakowania lub etykietowania produktów włókienniczych, odzieży lub obuwia, Strona ta:

- a) może wymagać trwałego znakowania lub etykietowania wyłącznie w odniesieniu do następujących informacji:
 - (i) w przypadku wyrobów włókienniczych i odzieży: zawartość włókien, kraj pochodzenia, instrukcje bezpieczeństwa dla konkretnych zastosowań i instrukcje pielęgnacji; oraz

- (ii) w przypadku obuwia: dominujące materiały w zasadniczych częściach, instrukcje bezpieczeństwa dla konkretnych zastosowań i kraj pochodzenia;

b) nie ustanawia:

- (i) wymogów dotyczących cech fizycznych lub projektu graficznego etykiety – bez uszczerbku dla środków podejmowanych przez tę Stronę w celu ochrony konsumentów przed reklamą wprowadzającą w błąd;
- (ii) obowiązku trwałego etykietowania wyrobów odzieżowych, w przypadku których ze względu na ich wielkość byłoby to trudne albo obniżałoby ich wartość; oraz
- (iii) w przypadku wyrobów sprzedawanych w parach – obowiązku etykietowania obu części, jeśli są one wykonane z tych samych materiałów i według tego samego projektu;

3. Strony rozpoczynają stosowanie niniejszego artykułu najpóźniej jeden rok po wejściu w życie niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 82

Pomoc techniczna w zakresie handlu i budowanie potencjału handlowego

Strony uznają istotne znaczenie pomocy technicznej w zakresie handlu i budowania potencjału handlowego w ułatwianiu wdrażania postanowień niniejszego rozdziału; działania te powinny koncentrować się m.in. na:

- a) budowaniu potencjału instytucji krajowych, ich infrastrukturze technicznej i wyposażeniu oraz na szkoleniu pracowników;
- b) promowaniu i ułatwianiu uczestnictwa w organizacjach międzynarodowych mających związek z treścią niniejszego rozdziału; oraz
- c) sprzyjaniu relacjom pomiędzy instytucjami Stron zajmującymi się normalizacją, przepisami technicznymi, oceną zgodności, akredytacją, metrologią, kontrolą graniczną i nadzorem rynku.

ARTYKUŁ 83

Podkomitet do spraw Barrier Technicznych w Handlu

1. Strony powołują Podkomitet do spraw Barrier Technicznych w Handlu, składający się z przedstawicieli każdej ze Stron.

2. Podkomitet:

- a) zajmuje się kontrolą i oceną wdrażania postanowień niniejszego rozdziału, administrowania nimi i ich przestrzegania;
- b) rozpatruje we właściwy sposób wszelkie kwestie podnoszone przez Strony w związku z niniejszym rozdziałem i Porozumieniem TBT;
- c) wnosi swój wkład w określanie priorytetów w kwestiach współpracy oraz programów pomocy technicznej w dziedzinach norm, przepisów technicznych, procedur oceny zgodności, akredytacji, metrologii, kontroli granicznej i nadzoru rynku oraz analizuje postępy lub uzyskane wyniki;
- d) zajmuje się wymianą informacji dotyczących prac prowadzonych na forach pozarządowych, regionalnych i wielostronnych w ramach działań poświęconych normom, przepisom technicznym i procedurom oceny zgodności;
- e) na wniosek Strony prowadzi konsultacje dotyczące wszelkich kwestii wynikających z niniejszego rozdziału i z Porozumienia TBT;
- f) o ile jest to wymagane dla osiągnięcia celów niniejszego rozdziału – powołuje grupy robocze do rozpatrzenia szczegółowych kwestii odnoszących się do niniejszego rozdziału oraz do Porozumienia TBT, jasno określając zakres ich kompetencji i odpowiedzialności;

- g) w stosownych przypadkach ułatwia dialog i współpracę pomiędzy organami regulacyjnymi zgodnie z niniejszym rozdziałem;
- h) zgodnie z art. 75 ust. 1 lit. b) niniejszego rozdziału – opracowuje program prac w kwestiach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania Stron, poddawany okresowym przeglądom;
- i) rozpatruje wszelkie inne kwestie odnoszące się do niniejszego rozdziału, które mogą przyczynić się do poprawy dostępu do rynków Stron;
- j) dokonuje przeglądów niniejszego rozdziału w świetle wydarzeń związanych z Porozumieniem TBT oraz decyzji lub zaleceń komitetu WTO ds. barier technicznych w handlu oraz przedstawia propozycje ewentualnych zmian w niniejszym rozdziale;
- k) o ile zostanie to uznane za stosowne, przekazuje Komitetowi ds. Handlu informacje dotyczące realizacji niniejszego rozdziału; oraz
- l) podejmuje wszelkie inne działania, które zdaniem Stron mogłyby pomóc im w realizacji niniejszego rozdziału i Porozumienia TBT oraz w ułatwianiu handlu.

3. W celu ułatwienia realizacji niniejszego rozdziału przedstawiciele każdej ze Stron w Podkomitecie odpowiadają za koordynację z instytucjami rządowymi na szczeblu centralnym, lokalnymi instytucjami publicznymi, instytucjami pozarządowymi i właściwymi podmiotami na terytorium danej Strony, a także – na wniosek innej Strony – zapraszają je do udziału w posiedzeniach Podkomitetu. Przedstawiciele Stron utrzymują kontakty we wszelkich kwestiach związanych z niniejszym rozdziałem.

4. O ile Strony nie postanowią inaczej, konsultacje, o których mowa w ust. 2 lit. e), stanowią konsultacje określone w artykule 301, pod warunkiem że spełniają one wymogi określone w ust. 9 tego artykułu.

5. W kwestiach dotyczących wyłącznie dwustronnych relacji pomiędzy Stroną UE a danym państwem andyjskim-sygnatariuszem Podkomitet może obradować na posiedzeniach z udziałem Strony UE i tego państwa andyjskiego-sygnatariusza. Jeśli inne państwo andyjskie-sygnatariusz wyraża zainteresowanie kwestią mającą być przedmiotem dyskusji na takim posiedzeniu, może w nim uczestniczyć z zastrzeżeniem uprzedniej zgody Strony UE i państwa andyjskiego-sygnatariusza, którego kwestia dotyczy.

6. O ile Strony nie uzgodnią inaczej, Podkomitet zbiera się co najmniej raz w roku. Posiedzenia mogą odbywać się z osobistym udziałem członków Podkomitetu lub w inny sposób uzgodniony przez Strony.

ARTYKUŁ 84

Wymiana informacji

1. Wszelkie informacje lub wyjaśnienia przedstawiane na wniosek Strony zgodnie z przepisami niniejszego rozdziału przedstawia się w formie drukowanej lub elektronicznej w terminie 60 dni, który to termin może zostać przedłużony z uprzednim uzasadnieniem Strony przedstawiającej.

2. W odniesieniu do zapytań, na które powinny być w stanie odpowiedzieć punkty informacyjne, oraz rozpatrywania takich wniosków, zgodnie z art. 10 Porozumienia TBT lub niniejszym rozdziałem, Strony stosują zalecenia komitetu WTO ds. barier technicznych w handlu, przyjęte dnia 4 października 1995 r.

ROZDZIAŁ 5

ŚRODKI SANITARNE I FITOSANITARNE

ARTYKUŁ 85

Cele

Celem niniejszego rozdziału jest:

- a) ochrona życia i zdrowia ludzi, zwierząt i roślin na terytoriach Stron przy jednoczesnym ułatwianiu handlu między Stronami w dziedzinie środków sanitarnych i fitosanitarnych (dalej zwanych „środkami SPS”);

- b) współpraca w celu dalszego wdrażania porozumienia WTO w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych (dalej zwanego „Porozumieniem SPS”);
- c) zagwarantowanie, aby środki SPS nie stanowiły nieuzasadnionych barier w handlu pomiędzy Stronami;
- d) opracowanie mechanizmów i procedur zmierzających do efektywnego rozwiązywania problemów pojawiających się między Stronami w wyniku opracowywania i wdrażania środków SPS;
- e) wzmocnienie komunikacji i współpracy między właściwymi organami Stron w kwestiach sanitarnych i fitosanitarnych;
- f) ułatwienie stosowania specjalnego i zróżnicowanego traktowania z uwzględnieniem asymetrii pomiędzy Stronami.

ARTYKUŁ 86

Prawa i obowiązki

Umawiające się Strony potwierdzają swoje prawa i obowiązki wynikające z Porozumienia SPS. Strony podlegają również postanowieniom niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 87

Zakres stosowania

1. Niniejszy rozdział stosuje się do wszystkich środków SPS, które mogą bezpośrednio lub pośrednio wpływać na handel między Stronami.
2. Niniejszy rozdział nie ma zastosowania do norm, przepisów technicznych i procedur oceny zgodności określonych w Porozumieniu TBT, z wyjątkiem przypadków, kiedy odnoszą się one do środków SPS.
3. Ponadto niniejszy rozdział odnosi się do współpracy pomiędzy Stronami w kwestiach dobrostanu zwierząt.

ARTYKUŁ 88

Definicje

1. Do celów niniejszego rozdziału zastosowanie mają definicje zawarte w załączniku A do Porozumienia SPS.
2. Strony mogą uzgodnić inne definicje na potrzeby stosowania niniejszego rozdziału, z uwzględnieniem glosariuszy i definicji właściwych instytucji międzynarodowych.

ARTYKUŁ 89

Właściwe organy

Do celów niniejszego rozdziału właściwymi organami poszczególnych Stron są organy wymienione w dodatku 1 do załącznika VI (Środki sanitarne i fitosanitarne). Strony informują się nawzajem o wszelkich zmianach tych właściwych organów.

ARTYKUŁ 90

Zasady ogólne

1. Środki SPS nie mogą być stosowane jako nieuzasadnione bariery w handlu pomiędzy Stronami.
2. Procedury ustanowione w zakresie niniejszego rozdziału stosuje się:
 - a) w sposób przejrzysty,
 - b) bez zbędnej zwłoki; oraz
 - c) przy zachowaniu warunków i wymogów, w tym kosztów, które nie powinny być wyższe niż rzeczywisty koszt usługi i są godziwe w odniesieniu do wszelkich opłat nakładanych na podobne produkty krajowe Stron.

3. Strony nie stosują procedur wspomnianych w ust. 2 ani wniosków o dodatkowe informacje w celu opóźnienia dostępu produktów przywożonych na rynki tych Stron bez uzasadnienia naukowego i technicznego.

ARTYKUŁ 91

Wymogi dotyczące przywozu

1. Ogólne wymogi danej Strony dotyczące przywozu są obowiązujące w odniesieniu do produktów innej Strony.
2. Każda ze Stron zapewnia, aby produkty wywożone do innej Strony spełniały wymogi sanitarne i fitosanitarne Strony dokonującej przywozu.
3. Strona dokonująca przywozu stosuje wymogi dotyczące przywozu w sposób proporcjonalny i niedyskryminujący.
4. Przy dokonywaniu wszelkich zmian wymogów dotyczących przywozu Strona powinna rozważyć wprowadzenie okresu przejściowego uzależnionego od rodzaju zmiany w celu uniknięcia przerw w przepływie handlowym produktów oraz aby umożliwić Stronie dokonującej wywozu dostosowanie jej procedur do dokonanej zmiany.

5. Jeśli wymogi danej Strony dotyczące przywozu obejmują przeprowadzenie oceny ryzyka, Strona ta rozpoczyna tę ocenę niezwłocznie i informuje Stronę dokonującą wywozu, jaki okres jest wymagany na dokonanie oceny.
6. Jeśli Strona dokonująca przywozu stwierdzi, że produkty Strony dokonującej wywozu spełniają jej wymogi sanitarne i fitosanitarne dotyczące przywozu, Strona ta zezwala na przywóz takich produktów w ciągu 90 dni roboczych¹ od dnia stwierdzenia spełnienia wymogów.
7. Opłaty za inspekcje mogą obejmować wyłącznie koszty poniesione przez właściwy organ przy przeprowadzaniu kontroli przywozu. Opłaty za inspekcje powinny odpowiadać opłatom pobieranym za inspekcje podobnych produktów krajowych.
8. Strona dokonująca przywozu informuje bez zbędnej zwłoki Stronę dokonującą wywozu o wszelkich zmianach dotyczących opłat, podając uzasadnienie tych zmian.

ARTYKUŁ 92

Procedury przywozu

1. Przy przywozie produktów zwierzęcych Strona dokonująca wywozu informuje Stronę dokonującą przywozu o wykazie swoich przedsiębiorstw spełniających wymogi Strony dokonującej przywozu.

¹ Na potrzeby niniejszego rozdziału „dni robocze” oznaczają dni robocze Strony, do której stosuje się termin.

2. Na wniosek Strony dokonującej wywozu uzupełniony o właściwe gwarancje Strona dokonująca przywozu zatwierdza przedsiębiorstwa, o których mowa w załączniku VI (Środki sanitarne i fitosanitarne) dodatek 2 pkt 3, zlokalizowane na terytorium Strony dokonującej wywozu bez wcześniejszej inspekcji poszczególnych przedsiębiorstw. Zatwierdzenie takie powinno być zgodne z warunkami i postanowieniami określonymi w załączniku VI (Środki sanitarne i fitosanitarne) dodatek 2 i jest ograniczone do tych kategorii produktów, których przywóz jest dozwolony.
3. Z wyjątkiem przypadków, w których wymagane są dodatkowe informacje, Strona dokonująca przywozu, działając zgodnie z obowiązującymi ją procedurami prawnymi, przyjmuje właściwe środki ustawodawcze lub administracyjne w celu zezwolenia na przywóz produktów z przedsiębiorstw, o których mowa w ust. 2, w ciągu 40 dni roboczych od dnia otrzymania wniosku, o którym mowa w ust. 2.
4. Podkomitet ds. Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych (dalej zwany „Podkomitetem SPS”) może zmieniać wymogi i przepisy dotyczące zatwierdzania przedsiębiorstw Stron w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego. Odpowiednie zmiany dodatku 2 do załącznika VI (Środki sanitarne i fitosanitarne) przyjmuje Komitet ds. Handlu.
5. Strona dokonująca przywozu regularnie przedstawia rejestr odrzuconych przesyłek wraz z informacjami o niezgodnościach, które stanowiły podstawę odrzucenia.

ARTYKUŁ 93

Weryfikacje

1. W celu utrzymania poczucia pewności w zakresie skutecznego wdrażania postanowień niniejszego rozdziału każda ze Stron, w zakresie niniejszego rozdziału, ma prawo:
 - a) przeprowadzać – zgodnie z wytycznymi ustanowionymi na podstawie dodatku 3 do załącznika VI (Środki sanitarne i fitosanitarne) – weryfikację całości lub części systemu kontroli organów innej Strony; koszty takiej weryfikacji ponosi Strona przeprowadzająca ją; oraz
 - b) otrzymywać informacje od pozostałych Stron o ich systemie kontroli i o wynikach kontroli przeprowadzonych w ramach tego systemu.
2. Strona przeprowadzająca weryfikację na podstawie niniejszego artykułu na terytorium innej Strony przedstawia tej Stronie wyniki takiej weryfikacji i wnioski z niej.
3. W przypadku gdy Strona dokonująca przywozu postanawia przeprowadzić wizytę weryfikacyjną na terytorium Strony dokonującej wywozu, powinna powiadomić o tym Stronę dokonującą wywozu co najmniej 60 dni roboczych przed planowanym terminem przeprowadzenia takiej wizyty, z wyjątkiem przypadków nagłych lub przypadków, gdy Strony, których to dotyczy, uzgodnią inaczej. Wszelkie zmiany dotyczące takiej wizyty są przedmiotem uzgodnień Stron, których ona dotyczy.

ARTYKUŁ 94

Środki związane ze zdrowiem zwierząt i roślin

1. Strony uznają pojęcia obszarów wolnych od chorób i szkodników oraz obszarów niewielkiego występowania szkodników lub chorób zgodnie z Porozumieniem SPS oraz normami, wytycznymi lub zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt (dalej zwanej „OIE”) i Międzynarodowej konwencji ochrony roślin (dalej zwanej „IPPC”).
2. Zgodnie z ust. 1 Podkomitet SPS ustanawia właściwą procedurę uznawania obszarów wolnych od szkodników lub chorób oraz obszarów niewielkiego występowania szkodników lub chorób, biorąc pod uwagę wszelkie istotne międzynarodowe normy, wytyczne lub zalecenia. Procedura taka obejmuje sytuacje związane z ogniskami i ponownymi porażeniami.
3. Przy określaniu obszarów, o których mowa w ust. 1 i 2, Strony uwzględniają takie czynniki jak położenie geograficzne, ekosystemy, nadzór epidemiologiczny oraz skuteczność kontroli sanitarnych lub fitosanitarnych na danym obszarze.
4. Strony nawiązują bliską współpracę przy określaniu obszarów wolnych od szkodników lub chorób oraz obszarów niewielkiego występowania szkodników lub chorób, tak aby mogły nabrać zaufania do procedur stosowanych przez każdą ze Stron przy określaniu obszarów wolnych od szkodników lub chorób oraz obszarów niewielkiego występowania szkodników lub chorób.

5. Przy określaniu obszarów wolnych od szkodników lub chorób oraz obszarów niewielkiego występowania szkodników lub chorób po raz pierwszy lub po wystąpieniu ogniska choroby zwierząt lub po ponownym wprowadzeniu szkodnika roślin Strona dokonująca przywozu z zasady określa status zdrowotny Strony dokonującej wywozu lub jej części pod względem zdrowia zwierząt i roślin w oparciu o informacje dostarczone przez Stronę dokonującą wywozu zgodnie z Porozumieniem SPS i z normami OIE i IPPC oraz z uwzględnieniem ustaleń dokonanych przez Stronę dokonującą wywozu.
6. W przypadku gdy Strona dokonująca przywozu nie uznaje obszarów określonych przez Stronę dokonującą wywozu za obszary wolne od szkodników lub chorób lub obszary niewielkiego występowania szkodników lub chorób, Strona dokonująca przywozu, na wniosek Strony dokonującej wywozu, przedstawia informacje, które stanowiły podstawę podjęcia takiej decyzji lub przeprowadza bez zbędnej zwłoki konsultacje w celu oceny ewentualnego uzgodnionego alternatywnego rozwiązania.
7. Strona dokonująca wywozu przedstawia wystarczające dowody, aby obiektywnie wykazać Stronie dokonującej przywozu, że takie obszary są i najprawdopodobniej pozostaną odpowiednio obszarami wolnymi od szkodników lub chorób lub obszarami niewielkiego występowania szkodników lub chorób. W tym celu Strona dokonująca wywozu oferuje w rozsądnym zakresie Stronie dokonującej wywozu, na jej wniosek, możliwość przeprowadzenia inspekcji, testów i innych stosownych procedur.
8. Strony uznają zasadę OIE podziału na obszary i zasadę IPPC zakładów produkcji wolnych od szkodników. Podkomitet SPS podda ocenie wszelkie przyszłe zalecenia OIE i IPPC w tej kwestii i na jej podstawie wyda zalecenia.

ARTYKUŁ 95

Równoważność

Podkomitet SPS może opracowywać przepisy w zakresie równoważności i na ich podstawie przedstawia zalecenia Komitetowi ds. Handlu. Podkomitet określa również procedurę uznawania równoważności.

ARTYKUŁ 96

Przejrzystość i wymiana informacji

1. Strony:

- a) dążą do przejrzystości w zakresie środków SPS mających zastosowanie do handlu, a w szczególności wymogów SPS stosowanych względem przywozu pochodzącego z pozostałych Stron;
- b) wspierają wzajemne zrozumienie środków SPS stosowanych przez poszczególne Strony i ich stosowanie;
- c) prowadzą wymianę informacji dotyczących kwestii związanych z opracowywaniem i stosowaniem środków SPS, w tym postępów w zakresie nowych dostępnych dowodów naukowych, które wpływają lub mogą wpływać na handel między Stronami, w celu zminimalizowania negatywnego wpływu na handel;

- d) na wniosek Strony, w terminie 15 dni roboczych od dnia otrzymania takiego wniosku, informują o wymogach mających zastosowanie w odniesieniu do przywozu konkretnych produktów, w tym o konieczności przeprowadzenia oceny ryzyka;
- e) na wniosek Strony informują o statusie procedury zezwolenia na przywóz konkretnych produktów.

2. Punkty kontaktowe Stron na potrzeby wymiany informacji, o których mowa w niniejszym artykule, są wymienione w dodatku 4 do załącznika VI (Środki sanitarne i fitosanitarne). Informacje przesyłane są pocztą, faksem lub pocztą elektroniczną. Informacje przesyłane pocztą elektroniczną mogą być podpisywane elektronicznie i przesyłane są wyłącznie między punktami kontaktowymi.

3. Jeżeli informacje określone w niniejszym artykule zostały udostępnione poprzez powiadomienie WTO, zgodnie z odnośnymi zasadami, lub za pośrednictwem którejkolwiek oficjalnej, publicznie dostępnej i bezpłatnej strony internetowej danej Strony, wymienionej w dodatku 4 do załącznika VI (Środki sanitarne i fitosanitarne), wymianę informacji uważa się za zrealizowaną.

ARTYKUŁ 97

Powiadamianie i konsultacja

1. Każda ze Stron powiadamia pisemnie pozostałe Strony w terminie dwóch dni roboczych o wszelkich poważnych lub istotnych zagrożeniach zdrowia publicznego bądź zdrowia zwierząt lub roślin, w tym o sytuacjach kryzysowych w odniesieniu do żywności.
2. Powiadomienia, o których mowa w ust. 1, przesyła się do punktów kontaktowych wymienionych w dodatku 4 do załącznika VI (Środki sanitarne i fitosanitarne). Strony informują się nawzajem zgodnie z art. 96 o wszelkich zmianach punktów kontaktowych. Pisemne powiadomienia, o których mowa w ust. 1, przesyłane są pocztą, faksem lub pocztą elektroniczną.
3. W przypadku gdy Strona ma poważne obawy dotyczące zagrożenia dla zdrowia publicznego bądź zdrowia zwierząt lub roślin, mającego wpływ na produkty będące przedmiotem handlu pomiędzy Stronami, może zwrócić się do Strony dokonującej wywozu o konsultacje dotyczące tej sytuacji. Konsultacje takie powinny odbyć się bez zbędnej zwłoki. W ramach tych konsultacji każda Strona stara się przedstawić wszelkie informacje konieczne w celu uniknięcia zakłóceń handlu.
4. Konsultacje, o których mowa w ust. 3, mogą odbywać się za pośrednictwem poczty elektronicznej, wideokonferencji lub audiokonferencji bądź przy użyciu wszelkich innych środków technicznych będących do dyspozycji Stron. Strona zwracająca się o konsultacje zapewnia przygotowanie protokołów z konsultacji.

ARTYKUŁ 98

Środki nadzwyczajne

1. Strona dokonująca przywozu może w sytuacji poważnego zagrożenia zdrowia publicznego bądź zdrowia zwierząt lub roślin wprowadzić bez uprzedniego powiadomienia tymczasowe i przejściowe środki konieczne w celu ochrony zdrowia publicznego bądź zdrowia zwierząt lub roślin. W odniesieniu do przesyłek przewożonych między Stronami dana Strona dokonująca przywozu rozważa najbardziej odpowiednie i proporcjonalne rozwiązanie w celu uniknięcia zbędnych zakłóceń w handlu.
2. Strona podejmująca środki na podstawie ust. 1 informuje o tym pozostałe Strony bez zbędnej zwłoki, a w każdym wypadku najpóźniej w ciągu jednego dnia roboczego od dnia wprowadzenia środków. Pozostałe Strony mogą zwrócić się o wszelkie informacje dotyczące sytuacji sanitarnej Strony wprowadzającej dany środek oraz samego środka. Strona wprowadzająca środek udziela odpowiedzi, gdy tylko informacje, o które zwracają się pozostałe Strony, są dostępne.
3. Na wniosek Strony, zgodnie z postanowieniami art. 97, Strony przeprowadzają konsultacje dotyczące tej sytuacji w ciągu 15 dni roboczych od dnia otrzymania wniosku o konsultacje. Konsultacje takie przeprowadza się w celu uniknięcia zbędnych zakłóceń w handlu. Można rozważyć możliwości ułatwienia realizacji środków lub ich zastąpienia.

ARTYKUŁ 99

Środki alternatywne

1. Na wniosek Strony dokonującej wywozu, w odniesieniu do środków mających wpływ na handel, wprowadzonych przez Stronę dokonującą przywozu (w tym ustanowienia szczegółowych limitów dotyczących dodatków, pozostałości i zanieczyszczeń), Strony, których to dotyczy, rozpoczynają konsultacje zgodnie z art. 97 w celu uzgodnienia dodatkowych warunków przywozu lub środków alternatywnych, które zastosuje Strona dokonująca przywozu. Takie dodatkowe warunki przywozu lub środki alternatywne mogą w stosownych przypadkach opierać się na międzynarodowych normach lub środkach stosowanych przez Stronę dokonującą wywozu, zapewniających poziom ochrony równoważny do poziomowi Strony dokonującej przywozu. Art. 95 nie ma zastosowania do tych środków.
2. Na wniosek Strony dokonującej przywozu Strona dokonująca wywozu przedstawia wszystkie istotne informacje wymagane w prawodawstwie Strony dokonującej przywozu, w tym wyniki uzyskane przez jej urzędowe laboratoria lub wszelkie inne informacje naukowe w celu ich oceny przez właściwe organy naukowe. W przypadku dokonania uzgodnień w tym zakresie Strona dokonująca przywozu wprowadza niezbędne środki legislacyjne lub administracyjne w celu umożliwienia przywozu na podstawie takiego uzgodnienia.
3. W przypadkach gdy odnośne dowody naukowe są niewystarczające, Strona może tymczasowo wprowadzić środki SPS na podstawie dostępnych istotnych informacji. W takim wypadku Strony starają się uzyskać dodatkowe informacje konieczne do dokładniejszej oceny ryzyka, aby umożliwić Stronie dokonującej przywozu przeprowadzenie przeglądu danego środka SPS na tej podstawie.

ARTYKUŁ 100

Specjalne i różnicowane traktowanie

W zastosowaniu art. 10 Porozumienia SPS, jeśli dane państwo andyjskie-sygnatariusz stwierdzi trudności dotyczące danego środka, o którym powiadomiła Strona UE, wspomniane państwo andyjskie-sygnatariusz może w uwagach przedstawionych Stronie UE zgodnie z art. 7 Porozumienia SPS zwrócić się o możliwość przedyskutowania tej kwestii. Strony, których to dotyczy, rozpoczynają konsultacje w celu uzgodnienia:

- a) alternatywnych warunków przywozu, jakie mają być stosowane przez Stronę dokonującą przywozu; lub
- b) pomocy technicznej zgodnie z art. 101; lub
- c) okresu przejściowego wynoszącego sześć miesięcy z możliwością jego przedłużenia w wyjątkowych okolicznościach o kolejny okres nieprzekraczający sześciu miesięcy.

ARTYKUŁ 101

Pomoc techniczna i zwiększenie potencjału handlowego

1. Zgodnie z postanowieniami tytułu XIII (Pomoc techniczna i budowanie potencjału handlowego) Strony zgadzają się zintensyfikować współpracę w celu przyczynienia się do realizacji niniejszego rozdziału i maksymalnego jego wykorzystania w celu uzyskania jak najlepszych wyników, zwiększenia możliwości i uzyskania jak największych korzyści dla Stron w odniesieniu do zdrowia publicznego, zdrowia zwierząt i roślin oraz bezpieczeństwa żywności. Rozwój tej współpracy powinien przebiegać w ramach prawnych i instytucjonalnych regulujących stosunki współpracy między Stronami.
2. Dla osiągnięcia tych celów Strony zgadzają się przywiązywać szczególną wagę do potrzeb określonych przez Podkomitet SPS oraz przekazywać informacje, o których mowa w tytule XIII (Pomoc techniczna i budowanie potencjału handlowego). Podkomitet może również dokonywać przeglądu wspomnianych potrzeb.

ARTYKUŁ 102

Współpraca w zakresie dobrostanu zwierząt

Podkomitet SPS promuje współpracę pomiędzy Stronami w kwestiach dobrostanu zwierząt.

Podkomitet ds. Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych

1. Strony powołują Komitet ds. Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych jako forum służące zapewnieniu i monitorowaniu wdrażania niniejszego rozdziału oraz rozpatrywania wszelkich kwestii mogących mieć wpływ na przestrzeganie jego postanowień. Komitet SPS może dokonywać przeglądów niniejszego rozdziału i formułować na tej podstawie zalecenia.
2. Podkomitet SPS składa się z przedstawicieli wyznaczonych przez każdą ze Stron. Podkomitet spotyka się na zwykłych posiedzeniach co najmniej raz w roku, w uzgodnionym dniu i miejscu, a także na posiedzeniach nadzwyczajnych na wniosek którejkolwiek ze Stron. Pierwsze zwykłe posiedzenie Podkomitetu SPS odbędzie się w ciągu pierwszego roku po wejściu w życie niniejszej Umowy. Na pierwszym posiedzeniu Podkomitet przyjmuje swój regulamin. Strony uzgadniają porządek obrad przed rozpoczęciem posiedzenia. Posiedzenia Komitetu mogą również odbywać się w drodze wideokonferencji lub audiokonferencji.
3. Podkomitet:
 - a) rozwija i monitoruje wdrażanie postanowień niniejszego rozdziału;
 - b) zapewnia forum do dyskusji nad problemami wynikającymi ze stosowania środków SPS i postanowień niniejszego rozdziału oraz określa możliwe rozwiązania;

- c) omawia potrzebę stworzenia wspólnych programów badań, w szczególności w odniesieniu do ustanowienia szczegółowych limitów;
 - d) identyfikuje potrzeby w zakresie współpracy;
 - e) prowadzi konsultacje, o których mowa w art. 104, dotyczące rozstrzygania sporów wynikających z niniejszego rozdziału;
 - f) prowadzi konsultacje, o których mowa w art. 100 niniejszego rozdziału, dotyczące specjalnego i zróżnicowanego traktowania; oraz
 - g) sprawuje wszelkie inne funkcje uzgodnione przez Strony.
4. Podkomitet SPS może powoływać grupy robocze w celu realizacji szczegółowych zadań oraz określa ich funkcje i regulaminy.

ARTYKUŁ 104

Rozstrzyganie sporów

1. W wypadku gdy jedna ze Stron stwierdzi, że środek SPS zastosowany przez inną Stronę jest lub może być sprzeczny z obowiązkami określonymi w niniejszym rozdziale, bądź że inna Strona naruszyła swoje obowiązki objęte niniejszym rozdziałem, związane ze środkiem SPS, Strona ta może wystąpić o konsultacje techniczne w Podkomitecie SPS. Właściwe organy określone w dodatku 1 do załącznika VI (Środki sanitarne i fitosanitarne) dbają o sprawny przebieg tych konsultacji.

2. O ile Strony sporu nie uzgodnią inaczej, w przypadku poddania sporu konsultacjom w Podkomitecie SPS zgodnie z ust. 1 konsultacje takie zastępują konsultacje przewidziane w artykule 301, pod warunkiem że spełniają one wymogi określone w ust. 9 tego artykułu. Konsultacje w Podkomitecie SPS uznaje się za zakończone w ciągu 30 dni od daty złożenia wniosku, chyba że Strony konsultacji postanawiają je kontynuować. Konsultacje takie mogą odbywać się w drodze konferencji wideotelefonicznej, wideokonferencji lub za pomocą wszelkich innych środków technicznych uzgodnionych przez Strony konsultacji.

ROZDZIAŁ 6

ARTYKUŁ 105

Przepływ towarów

1. Strony uznają różnice poziomów osiągniętych w ramach procesów integracji regionalnej w Unii Europejskiej z jednej strony oraz pomiędzy państwami andyjskimi-sygnatariuszami w ramach Wspólnoty Andyjskiej z drugiej strony. W tym względzie Strony będą działać w celu postępu w kierunku stworzenia warunków sprzyjających wolnemu przepływowi towarów z pozostałych Stron na swoich terytoriach. W związku z tym:

- a) produkty pochodzące z państwa andyjskiego-sygnatariusza korzystają z wolnego przepływu towarów na terytorium Unii Europejskiej na warunkach ustanowionych w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w odniesieniu do wolnego przepływu towarów pochodzących z państw trzecich;
- b) z zastrzeżeniem postanowień andyjskiej subregionalnej umowy o integracji (dalej zwanej „umową z Cartageny”) dotyczących przepływu towarów państwa andyjskie-sygnatariusze udzielają sobie nawzajem traktowania nie mniej korzystnego niż udzielone Stronie UE niniejszą Umową. Obowiązek ten nie podlega tytułowi XII (Rozstrzygnięcie sporów);

- c) uwzględniając art. 10, państwa andyjskie-sygnatariusze dokładają wszelkich starań w celu usprawnienia przepływu towarów pochodzących z Unii Europejskiej pomiędzy ich terytoriami oraz uniknięcia powielania procedur i kontroli.

2. W uzupełnieniu ust. 1:

- a) w sprawach celnych, w odniesieniu do towarów pochodzących z Unii Europejskiej, a przywożonych z innego państwa andyjskiego-sygnatariusza, państwa andyjskie-sygnatariusze stosują najbardziej korzystne procedury celne mające zastosowanie do towarów z innego państwa andyjskiego-sygnatariusza;
- b) w kwestiach barier technicznych w handlu:
 - (i) państwa andyjskie-sygnatariusze umożliwiają towarom pochodzącym z Unii Europejskiej korzystanie ze zharmonizowanych norm, przepisów technicznych i procedur oceny zgodności mających zastosowanie do handlu pomiędzy państwami andyjskimi-sygnatariuszami;
 - (ii) w obszarach interesów państwa andyjskie-sygnatariusze dokładają wszelkich starań w celu sprzyjania stopniowej harmonizacji norm, przepisów technicznych i procedur oceny zgodności.

- c) w kwestiach środków sanitarnych i fitosanitarnych państwa andyjskie-sygnatariusze umożliwiają towarom pochodzącym z Unii Europejskiej korzystanie ze zharmonizowanych procedur i wymogów mających zastosowanie do handlu. Komitet SPS sprawdza stosowanie niniejszego ustępu.

3. W przypadku gdy wszystkie państwa członkowskie Wspólnoty Andyjskiej staną się Stronami niniejszej Umowy, państwa andyjskie-sygnatariusze zbadają tę nową sytuację i przedstawią Stronie UE propozycję właściwych środków w celu poprawy warunków przepływu towarów pochodzących z Unii Europejskiej pomiędzy państwami członkowskimi Wspólnoty Andyjskiej, a w szczególności w celu uniknięcia powielania procedur, należności celnych oraz innych opłat, inspekcji i kontroli.

4. Zgodnie z ust. 3 państwa andyjskie-sygnatariusze dokładają wszelkich starań w celu sprzyjania harmonizacji ich prawodawstw i procedur w zakresie przepisów technicznych oraz środków SPS, a także promowania harmonizacji lub wzajemnego uznawania swoich kontroli i inspekcji.

5. Zgodnie z ust. 1 Strony opracowują mechanizmy współpracy, biorąc pod uwagę swoje potrzeby i realia, w ramach prawnych i instytucjonalnych regulujących stosunki współpracy między Stronami.

ROZDZIAŁ 7

WYJĄTKI

ARTYKUŁ 106

Wyjątki od tytułu dotyczącego handlu towarami

1. Z zastrzeżeniem wymogu zakazującego stosowania takich środków w sposób służący arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji pomiędzy Stronami, w których obowiązują te same warunki, ani ukrytego ograniczenia handlu towarami pomiędzy Stronami, żadne postanowienie niniejszej Umowy nie może być interpretowane w sposób uniemożliwiający wprowadzanie lub stosowanie przez którąkolwiek ze Stron środków:
- a) koniecznych dla ochrony moralności publicznej lub utrzymania porządku publicznego¹;
 - b) niezbędnych do ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin – w tym środków ochrony środowiska niezbędnych w tym celu;
 - c) odnoszących się do przywozu lub wywozu złota lub srebra;

¹ Powołanie się na wyjątki dotyczące ochrony porządku publicznego jest możliwe tylko wówczas, gdy występuje rzeczywiste i dostatecznie poważne zagrożenie jednego z podstawowych interesów społecznych.

- d) niezbędnych do zapewnienia zgodności z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi, które nie są niezgodne z niniejszą Umową, w tym środków dotyczących wykonywania przepisów celnych, egzekwowania monopolu działających zgodnie z art. 27, ochrony praw własności intelektualnej i zapobiegania nieuczciwym praktykom;
- e) odnoszących się do produktów pracy więźniów;
- f) wprowadzanych w celu ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej;
- g) dotyczących ochrony zużywalnych ożywionych i nieożywionych zasobów naturalnych, jeżeli środki te są realizowane w połączeniu z ograniczeniami dotyczącymi produkcji i konsumpcji krajowej;
- h) podejmowanych w ramach realizacji obowiązków wynikających z jakiejkolwiek międzyrządowej umowy towarowej przedstawionej Stronom i nie odrzuconej przez nie bądź zgodnej z kryteriami przedstawionymi Stronom i nie odrzuconych przez nie¹;

¹ Wyjątek określony w niniejszej literze odnosi się również do wszelkich umów towarowych zgodnych z zasadami zatwierdzonymi przez Radę Społeczno-Gospodarczą w rezolucji 30 (IV) z dnia 28 marca 1947 r.

- i) obejmujących ograniczenia wywozu materiałów krajowych koniecznych dla zapewnienia niezbędnych ilości takich materiałów dla krajowego przemysłu przetwórczego w okresie, gdy cena krajowa takiego materiału jest utrzymywana na poziomie niższym niż cena światowa w ramach rządowego programu stabilizacji – o ile ograniczenia takie nie pociągają za sobą zwiększenia wywozu danej krajowej gałęzi przemysłu lub jego ochrony oraz nie odstępują od postanowień niniejszej Umowy odnoszących się do niedyskryminacji; oraz
- j) niezbędnych do nabycia lub dystrybucji produktów, w zakresie których istnieje ogólny lub lokalny niedobór – pod warunkiem zgodności wszelkich takich środków z zasadą mówiącą, że wszystkie Strony mają prawo do godziwej części międzynarodowej podaży takich produktów oraz pod warunkiem że stosowanie wszelkich takich środków niezgodnych z innymi postanowieniami niniejszej Umowy zostanie zaniechane natychmiast po ustaniu okoliczności uzasadniających ich stosowanie.

2. Strony przyjmują do wiadomości, że Strona zamierzająca wprowadzić jakiekolwiek środki, o których mowa w ust. 1 lit. i) i ust. 1 lit. j), przedstawia pozostałym Stronom wszystkie odpowiednie informacje w celu znalezienia rozwiązania możliwego do przyjęcia przez Strony. Strony mogą uzgodnić wszelkie działania niezbędne dla rozwiązania problemu Strony zamierzającej wprowadzić dany środek. Jeżeli porozumienie nie zostanie osiągnięte w ciągu 30 dni, Strona może wprowadzić środki na podstawie ust. 1 lit. i) i j) w zakresie wywozu danego produktu. Niemniej jednak w przypadku gdy wyjątkowe i krytyczne okoliczności, wymagające natychmiastowego działania, uniemożliwiają wcześniejsze dostarczenie informacji lub przeprowadzenie badań, Strona zamierzająca wprowadzić dane środki może to zrobić i informuje o tym pozostałe Strony bez zbędnej zwłoki.

TYTUŁ IV

HANDEL USŁUGAMI, ZAKŁADANIE PRZEDSIĘBIORSTW I HANDEL ELEKTRONICZNY

ROZDZIAŁ 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 107

Cel i zakres stosowania

1. Strony, potwierdzając swoje zobowiązania w ramach Porozumienia WTO, mając na celu skuteczniejsze zapewnienie sobie integracji regionalnej, zrównoważonego rozwoju i stałej integracji z gospodarką światową, uwzględniając różnice w stopniu rozwoju poszczególnych Stron, ustanawiają niniejszym niezbędne postanowienia dotyczące stopniowej liberalizacji w zakresie zakładania przedsiębiorstw i handlu usługami oraz współpracy w dziedzinie handlu elektronicznego.
2. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie będzie interpretowane jako wymagające od którejkolwiek ze Stron prywatyzacji przedsiębiorstw publicznych ani nakładające zobowiązania w zakresie zamówień publicznych.

3. Postanowień niniejszego tytułu nie stosuje się do subsydiów przyznawanych przez Strony¹.
4. Postanowienia niniejszego tytułu nie mają zastosowania do usług świadczonych w ramach sprawowania władzy publicznej.
5. Z zastrzeżeniem postanowień niniejszego tytułu każda Strona zachowuje prawo do wykonywania swoich uprawnień oraz do regulowania i wprowadzania nowych przepisów wykonawczych w celu osiągnięcia uzasadnionych celów polityki publicznej.
6. Niniejszy tytuł nie ma zastosowania do środków odnoszących się do osób fizycznych starających się o dostęp do rynku pracy Strony, ani też do środków dotyczących obywatelstwa, miejsca zamieszkania lub stałego zatrudnienia.
7. Żadne z postanowień niniejszego rozdziału nie uniemożliwia Stronie stosowania środków regulujących wjazd lub czasowy pobyt osób fizycznych na ich terytorium, łącznie ze środkami niezbędnymi dla ochrony integralności granic i zapewnienia zorganizowanego przemieszczania się osób fizycznych przez ich granice, pod warunkiem że środki takie nie będą stosowane w sposób niweczący lub naruszający korzyści przypadające drugiej Stronie zgodnie z warunkami szczegółowego zobowiązania w niniejszym tytule i jego załącznikach².

¹ Na potrzeby niniejszego ustępu termin „subsydia” obejmuje wspierane przez państwo pożyczki, gwarancje i ubezpieczenia.

² Sam fakt wymogu posiadania wizy dla osób fizycznych pochodzących z danego państwa i brak takiego wymogu w odniesieniu do osób z innych państw nie będzie uznawany za niweczący lub naruszający korzyści powstałe zgodnie ze szczegółowym zobowiązaniem.

ARTYKUŁ 108

Definicje

Do celów niniejszego tytułu:

- „umowa o integracji gospodarczej” oznacza umowę istotnie liberalizującą handel usługami i inwestycje zgodnie z zasadami WTO;
- „osoba prawna danej Strony” oznacza osobę prawną powołaną zgodnie z przepisami ustawowymi danej Strony i posiadającą siedzibę, główny organ zarządzający lub główne miejsce prowadzenia działalności na terytorium tej Strony; jeżeli jedynie siedziba lub główny organ zarządzający danej osoby prawnej znajduje się na terytorium danej Strony, takiej osoby prawnej nie uznaje się za osobę prawną tej Strony, o ile jej działalność nie ma rzeczywistego i stałego powiązania z gospodarką tej Strony¹;
- „środek” oznacza każdy środek Strony w formie ustawy, rozporządzenia, zasady, procedury, decyzji, działania administracyjnego lub w jakiegokolwiek innej formie;

¹ Przedsiębiorstwa żeglugowe mające siedzibę poza Unią Europejską i państwami andyjskimi-sygnatariuszami, lecz kontrolowane odpowiednio przez obywateli państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa andyjskiego-sygnatariusza, są również objęte postanowieniami niniejszego tytułu, jeśli ich statki są zarejestrowane zgodnie z ustawodawstwem odpowiednio danego państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa andyjskiego-sygnatariusza i pływają pod banderą państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa andyjskiego-sygnatariusza.

- „środki przyjęte lub utrzymane przez Stronę” oznaczają środki podjęte lub utrzymane przez:
 - a) centralne, regionalne lub lokalne rządy i samorządy lub organy; oraz
 - b) organy pozarządowe wykonujące uprawnienia przekazane im przez centralne, regionalne lub lokalne rządy i samorządy lub władze;
- „osoba fizyczna Strony” oznacza osobę fizyczną będącą obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa andyjskiego-sygnatariusza zgodnie z prawodawstwem krajowym danego państwa¹;
- „usługi” obejmują wszelkie usługi we wszystkich sektorach z wyjątkiem usług świadczonych w ramach wykonywania władzy publicznej;
- „usługi świadczone w ramach wykonywania władzy publicznej” oznaczają wszelkie usługi, które nie są świadczone na zasadach handlowych ani w ramach konkurencji z jednym lub większą liczbą usługodawców;
- „usługodawca pochodzący ze Strony” oznacza osobę fizyczną lub prawną danej Strony, która świadczy usługi lub dąży do ich świadczenia;
- „świadczenie usługi” obejmuje produkcję, dystrybucję, marketing, sprzedaż i dostarczanie usługi.

¹ Do celów niniejszego tytułu osobę fizyczną Strony posiadającą podwójne obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej i państwa andyjskiego-sygnatariusza uznaje się wyłącznie za obywatela tej Strony, której narodowość jest uznawana przez tę osobę za jej narodowość dominującą i rzeczywistą. W tym kontekście przez dominującą i rzeczywistą narodowość danej Strony rozumie się narodowość tej Strony, z którą dana osoba fizyczna ma silniejsze więzy, z uwzględnieniem takich czynników jak miejsce stałego zamieszkania danej osoby fizycznej, jej powiązania rodzinne, jej miejsce opodatkowania lub miejsce, w którym korzysta ona z przysługujących jej praw politycznych.

Grupy robocze

W zakresie, w jakim jest to konieczne i uzasadnione, Komitet ds. Handlu może powołać grupę roboczą w celu wykonywania m.in. następujących zadań:

- a) omawianie kwestii regulacyjnych dotyczących zakładania przedsiębiorstw, handlu usługami i handlu elektronicznego;
- b) przedstawianie propozycji wytycznych i strategii umożliwiających państwom andyjskim-sygnatariuszom uzyskanie statusu miejsc bezpiecznych z punktu widzenia ochrony danych osobowych. W tym celu grupa robocza przyjmuje program współpracy, określający aspekty priorytetowe w dążeniu do tego celu, ze szczególnym uwzględnieniem procesów homologacji systemów ochrony danych poszczególnych Stron;
- c) poszukiwanie koniecznych mechanizmów w odniesieniu do aspektów objętych art. 162;
- d) przedstawianie zaleceń mechanizmów wspierania mikroprzedsiębiorstw i MŚP w pokonywaniu przeszkód napotykanym w stosowaniu handlu elektronicznego;
- e) poprawa bezpieczeństwa m.in. transakcji elektronicznych oraz działań w ramach elektronicznej administracji rządowej;

- f) zachęcanie sektora prywatnego do uczestnictwa w szkoleniach i przyjmowania kodeksów postępowania, wzorów umów, wytycznych i mechanizmów zachowania zgodności w dziedzinie handlu elektronicznego, a także do aktywnego uczestnictwa w forach organizowanych pomiędzy Stronami;
- g) ustanawianie mechanizmów współpracy w zakresie cyfrowej akredytacji i certyfikacji transakcji elektronicznych oraz wzajemnego uznawania świadectw cyfrowych; oraz
- h) aktywne uczestnictwo w forach regionalnych i wielostronnych w celu promowania rozwoju handlu elektronicznego.

ROZDZIAŁ 2

ZAKŁADANIE PRZEDSIĘBIORSTW

ARTYKUŁ 110

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- „oddział osoby prawnej” oznacza miejsce prowadzenia działalności gospodarczej nieposiadające osobowości prawnej, które:
 - a) ma charakter stały, np. jako rozszerzenie podmiotu macierzystego;

- b) ma własne kierownictwo; oraz
 - c) jest odpowiednio wyposażone do prowadzenia negocjacji handlowych z osobami trzecimi, dzięki czemu osoby trzecie, mimo świadomości, że w przypadku konieczności zaistnieje związek prawny z podmiotem macierzystym, którego siedziba znajduje się za granicą, nie są zobowiązane negocjować bezpośrednio z takim podmiotem macierzystym, lecz mogą dokonywać transakcji handlowych w miejscu prowadzenia działalności stanowiącej rozszerzenie działalności;
- „działalność gospodarcza” nie obejmuje działań prowadzonych w ramach wykonywania władzy publicznej, tj. działań, które nie są prowadzone na zasadach handlowych ani w ramach konkurencji z jednym lub większą liczbą podmiotów gospodarczych;
 - „przedsiębiorstwo” oznacza każdy rodzaj podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą lub zawodową¹ poprzez:
 - a) ustanowienie, nabycie lub utrzymywanie osoby prawnej²; lub
 - b) utworzenie lub utrzymywanie oddziału lub przedstawicielstwa;
- na terytorium Strony w celu prowadzenia działalności gospodarczej;

¹ Termin „podmiot prowadzący działalność gospodarczą lub zawodową” obejmuje podmiot prowadzący dowolną wytwórczą działalność gospodarczą, czy to o charakterze przemysłowym, czy handlowym, polegającą na wytwarzaniu towarów i świadczeniu usług.

² Terminy „utworzenie” i „nabycie” osoby prawnej są rozumiane jako obejmujące udział kapitałowy w osobie prawnej w celu ustanowienia lub utrzymania trwałych powiązań gospodarczych.

- „inwestor Strony” oznacza osobę fizyczną lub prawną danej Strony, która prowadzi lub prowadziła działalność gospodarczą na terytorium innej Strony poprzez ustanowienie przedsiębiorstwa lub też podejmuje konkretne działania w tym celu;
- „środki Strony mające wpływ na przedsiębiorstwa” obejmują środki w odniesieniu do wszystkich rodzajów działalności objętych definicją przedsiębiorstwa;
- „podmiot zależny od osoby prawnej jednej ze Stron” oznacza osobę prawną, która jest faktycznie kontrolowana przez inną osobę prawną danej Strony¹.

ARTYKUŁ 111

Zakres stosowania

Niniejszy rozdział ma zastosowanie do środków wprowadzonych lub utrzymywanych przez Strony, wpływających na przedsiębiorstwa² prowadzące wszelkiego rodzaju działalność gospodarczą z wyjątkiem:

- a) wydobywania, wytwarzania i przetwarzania materiałów jądrowych;

¹ Osoba prawna jest kontrolowana przez inną osobę prawną, jeżeli ta ostatnia ma prawo do mianowania większości członków jej zarządu lub do kierowania jej działaniami z prawnego punktu widzenia.

² Dla zapewnienia większej pewności, bez uszczerbku dla przewidzianych w niniejszym rozdziale obowiązków, niniejszy rozdział nie obejmuje postanowień o ochronie inwestycyjnej, np. postanowień odnoszących się konkretnie do wyłączenia oraz do sprawiedliwego i godziwego traktowania; nie obejmuje też procedur rozstrzygania sporów pomiędzy inwestorami a państwem.

- b) produkcji broni, amunicji i materiałów wojskowych lub handlu nimi;
- c) usług audiowizualnych;
- d) krajowego kabotażu morskiego¹;
- e) przetwarzania, utylizacji i usuwania odpadów toksycznych; oraz
- f) krajowych i międzynarodowych usług transportu lotniczego, regularnego lub nieregularnego, oraz usług bezpośrednio związanych z wykonywaniem praw przewozowych, innych niż:
 - (i) naprawa samolotów i usługi związane z konserwacją, w trakcie których samolot jest wycofany z użytku;
 - (ii) sprzedaż i marketing usług transportu lotniczego;
 - (iii) usługi systemu rezerwacji komputerowej (CRS); oraz
 - (iv) usługi obsługi naziemnej i obsługi portów lotniczych.

¹ Bez uszczerbku dla zakresu działalności, który może zostać uznany za kabotaż na podstawie odnośnego ustawodawstwa krajowego, kabotaż krajowy w rozumieniu niniejszego rozdziału obejmuje przewozy pasażerskie lub przewozy towarów między portem lub miejscem znajdującym się w państwie andyjskim-sygnatariuszu lub w państwie członkowskim Unii Europejskiej a innym portem lub miejscem znajdującym się w tym samym państwie andyjskim-sygnatariuszu lub państwie członkowskim Unii Europejskiej, w tym na jego szelfie kontynentalnym, oraz ruch rozpoczynający się i kończący w tym samym porcie lub miejscu znajdującym się w państwie andyjskim-sygnatariuszu lub w państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Dostęp do rynku

1. W zakresie dostępu do rynku poprzez zakładanie przedsiębiorstw każda Strona przyznaje przedsiębiorstwom i inwestorom innej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż zapewniane na podstawie szczegółowych zobowiązań określonych w załączniku VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw).

2. W sektorach, w których podejmowane są zobowiązania związane z dostępem do rynku, środki, których Strona nie wprowadza ani nie utrzymuje ani na obszarze całego terytorium, ani w jednostkach podziału administracyjnego, chyba że ustalono inaczej w załączniku VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw), określa się jako:

- a) ograniczenia liczby przedsiębiorstw, czy to w postaci kontyngentów określonych liczbowo, monopoli, praw wyłącznych, czy też innych wymogów dotyczących przedsiębiorstw, takich jak wykonanie testu potrzeb ekonomicznych;
- b) ograniczenia całkowitej wartości transakcji lub aktywów w postaci kontyngentów określonych liczbowo lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych;
- c) ograniczenia całkowitej liczby transakcji lub całkowitej wielkości produkcji wyrażonej w formie określonych liczbowo jednostek w postaci kontyngentów lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych¹;

¹ Ustęp 2 lit. a), b) i c) nie obejmują środków przedsięwziętych w celu ograniczenia produkcji produktów rolnych.

- d) ograniczenia całkowitej liczby osób fizycznych, które mogą być zatrudnione w konkretnej działalności gospodarczej lub w danym przedsiębiorstwie i które są niezbędne i bezpośrednio związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, w formie kontyngentów określonych liczbowo lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych;
- e) ograniczenia nakładane na udział kapitału zagranicznego w postaci górnego progu udziału procentowego zagranicznych podmiotów lub całkowitej wartości indywidualnego lub łącznego wkładu zagranicznego; oraz
- f) środki stanowiące ograniczenie lub nakładające wymogi w zakresie konkretnych rodzajów przedsiębiorstw (podmioty zależne, oddziały, przedstawicielstwa) lub wspólnych przedsięwzięć, poprzez które inwestor innej Strony może prowadzić działalność gospodarczą¹.

¹ Każda Strona może wymagać, by w przypadku ustanowienia osoby prawnej zgodnie z przepisami jego prawa inwestorzy musieli przyjąć określoną formę prawną. O ile wymóg ten stosowany jest w sposób niedyskryminacyjny, nie musi on być wyszczególniony w załączniku VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) w celu utrzymania lub przyjęcia go przez Strony.

Traktowanie narodowe

1. W sektorach, w odniesieniu do których w załączniku VII (Wykazy zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) wymieniono zobowiązania Kolumbii w zakresie dostępu do rynku, z uwzględnieniem wszelkich warunków i zastrzeżeń określonych w tym załączniku, Kolumbia przyznaje przedsiębiorstwom i inwestorom pochodzącym ze Strony UE, w odniesieniu do wszelkich środków wpływających na przedsiębiorstwa, traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie, które przyznaje własnym podobnym¹ przedsiębiorstwom i inwestorom.
2. W sektorach, w odniesieniu do których w załączniku VII (Wykazy zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) wymieniono zobowiązania Peru w zakresie dostępu do rynku, z uwzględnieniem wszelkich warunków i zastrzeżeń określonych w tym załączniku, Peru przyznaje przedsiębiorstwom i inwestorom pochodzącym ze Strony UE, w odniesieniu do wszelkich środków wpływających na przedsiębiorstwa, traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie, które przyznaje w podobnych okolicznościach własnym przedsiębiorstwom i inwestorom².
3. W sektorach, w odniesieniu do których w załączniku VII (Wykazy zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) wymieniono zobowiązania Strony UE w zakresie dostępu do rynku, z uwzględnieniem wszelkich warunków i zastrzeżeń określonych w tym załączniku, Strona UE przyznaje przedsiębiorstwom i inwestorom pochodzącym z państw andyjskich-sygnatariuszy, w odniesieniu do wszelkich środków wpływających na przedsiębiorstwa, traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie, które przyznaje własnym podobnym przedsiębiorstwom i inwestorom.

¹ Dla większej pewności należy zaznaczyć, że termin „podobne” pozostaje bez uszczerbku dla terminu „podobne okoliczności”, uzgodnionego w przeszłości lub w przyszłości przez Kolumbię w ramach innych umów międzynarodowych.

² Dla większej pewności należy zaznaczyć, że prawa, które mogą wynikać dla usług i usługodawców pochodzących ze Strony UE z zobowiązań Peru w ramach GATS, pozostają w pełni wykonalne w ramach WTO, szczególnie w odniesieniu do stosowania zasady „podobnych usług i usługodawców” w myśl art. XVII GATS.

4. Szczegółowych zobowiązań podjętych na podstawie niniejszego artykułu nie uznaje się za wymagające od Stron rekompensaty za wszelkie niezależne niekorzystne czynniki konkurencji, które wynikają z faktu, że odnośni inwestorzy pochodzą z zagranicy.

ARTYKUŁ 114

Wykaz zobowiązań

Sektory podlegające zobowiązaniom każdej ze Stron na mocy niniejszego rozdziału oraz wszelkie zastrzeżenia lub ograniczenia dotyczące dostępu do rynku lub traktowania narodowego, mające zastosowanie do przedsiębiorstw i inwestorów pochodzących z innej Strony w tych sektorach, są wymienione w załączniku VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw).

ARTYKUŁ 115

Inne umowy

1. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie może być interpretowane w sposób ograniczający prawa i obowiązki Stron oraz ich inwestorów, ustanowione w jakiegokolwiek istniejącej lub przyszłej umowie międzynarodowej odnoszącej się do inwestycji, której stronami są państwo członkowskie Unii Europejskiej i państwo andyjskie-sygnatariusz.

2. Bez uszczerbku dla postanowień ust. 1, żaden mechanizm rozstrzygania sporu, ustanowiony w jakiegokolwiek istniejącej lub przyszłej umowie międzynarodowej odnoszącej się do inwestycji, której stronami są Unia Europejska, państwo członkowskie Unii Europejskiej lub państwo andyjskie-sygnatariusz, nie ma zastosowania do zarzutów dotyczących naruszeń niniejszego rozdziału.

ARTYKUŁ 116

Promowanie i przegląd inwestycji

1. W celu stopniowej liberalizacji inwestycji Unia Europejska i państwa andyjskie-sygnatariusze podejmują działania, w ramach swoich obszarów kompetencji, w celu promowania atrakcyjnych warunków dla wzajemnych inwestycji.

2. Promowanie, o którym mowa w ust. 1, prowadzi do współpracy obejmującej m.in. przegląd ram prawnych dotyczących inwestycji, warunków dla inwestowania oraz przepływu inwestycji pomiędzy Stronami, zgodnie z ich zobowiązaniami w ramach umów międzynarodowych. Przegląd taki odbędzie się najpóźniej pięć lat po wejściu w życie niniejszej Umowy, a następnie będzie odbywać się w regularnych odstępach czasu.

ROZDZIAŁ 3

TRANSGRANICZNE ŚWIADCZENIE USŁUG

ARTYKUŁ 117

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- „transgraniczne świadczenie usług” oznacza świadczenie usług:
 - a) z terytorium Strony na terytorium innej Strony (sposób 1); oraz
 - b) na terytorium Strony dla usługobiorcy pochodzącego z innej Strony (sposób 2);
- „środek Strony wpływający na transgraniczne świadczenie usług” obejmuje środki w odniesieniu do:
 - a) zakupu lub opłacenia usługi lub korzystania z niej; oraz
 - b) dostępu do usług, które zgodnie z wymogami danej Strony powinny być oferowane publicznie, oraz korzystanie z takich usług – w związku z transgranicznym świadczeniem usługi.

Zakres stosowania

Niniejszy rozdział ma zastosowanie do środków wprowadzanych przez Strony, które mają wpływ na transgraniczne świadczenie wszystkich rodzajów usług, z wyjątkiem:

- a) usług audiowizualnych;
- b) krajowego kabotażu morskiego¹; oraz
- c) krajowych i międzynarodowych usług transportu lotniczego, regularnego lub nieregularnego, oraz usług bezpośrednio związanych z wykonywaniem praw przewozowych, innych niż:
 - (i) naprawa samolotów i usługi związane z konserwacją, w trakcie których samolot jest wycofany z użytku;
 - (ii) sprzedaż i marketing usług transportu lotniczego;

¹ Bez uszczerbku dla zakresu działalności, który może zostać uznany za kabotaż na podstawie odnośnego ustawodawstwa krajowego, krajowy kabotaż morski w rozumieniu niniejszego rozdziału obejmuje przewozy pasażerskie lub przewozy towarów między portem lub miejscem znajdującym się w państwie andyjskim-sygnatariuszu lub w państwie członkowskim Unii Europejskiej a innym portem lub miejscem znajdującym się w tym samym państwie andyjskim-sygnatariuszu lub państwie członkowskim Unii Europejskiej, w tym na jego szelfie kontynentalnym, oraz ruch rozpoczynający się i kończący w tym samym porcie lub miejscu znajdującym się w państwie andyjskim-sygnatariuszu lub w państwie członkowskim Unii Europejskiej.

- (iii) usługi systemu rezerwacji komputerowej (CRS); oraz
- (iv) usługi obsługi naziemnej i obsługi portów lotniczych.

ARTYKUŁ 119

Dostęp do rynku

1. W zakresie dostępu do rynku poprzez transgraniczne świadczenie usług każda Strona przyznaje usługom i usługodawcom pochodzącym z innej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż zapewniane na podstawie szczegółowych zobowiązań określonych w załączniku VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług).
2. W sektorach, w których podejmowane są zobowiązania związane z dostępem do rynku, środki, których Strona nie wprowadza ani nie utrzymuje ani na obszarze całego terytorium, ani w jednostkach podziału administracyjnego, chyba że ustalono inaczej w załączniku VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług), są określone jako:
 - a) ograniczenia liczby usługodawców czy to w postaci kontyngentów określonych liczbowo, monopoli, wyłącznych usługodawców, czy też wymogów wykonania testu potrzeb ekonomicznych;

- b) ograniczenia całkowitej wartości transakcji usługowych lub aktywów w postaci kontyngentów określonych liczbowo lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych; oraz
- c) ograniczenia całkowitej liczby transakcji usługowych lub całkowitej wielkości produkcji usługowej wyrażonej w formie określonych liczbowo jednostek w postaci kontyngentów lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych¹.

ARTYKUŁ 120

Traktowanie narodowe

1. W sektorach, w odniesieniu do których w załączniku VIII (Wykazy zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług) wymieniono zobowiązania Kolumbii w zakresie dostępu do rynku, z uwzględnieniem wszelkich warunków i zastrzeżeń określonych w tym załączniku, Kolumbia przyznaje usługom i usługodawcom pochodzącym ze Strony UE, w odniesieniu do wszelkich środków wpływających na transgraniczne świadczenie usług, traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie, które przyznaje własnym podobnym usługom i usługodawcom.

¹ Ustęp 2 lit. c) nie obejmuje środków Strony, które ograniczają nakłady na świadczenie usług.

2. W sektorach, w odniesieniu do których w załączniku VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług) wymieniono zobowiązania Peru w zakresie dostępu do rynku, z uwzględnieniem wszelkich warunków i zastrzeżeń określonych w tym załączniku, Peru przyznaje usługom i usługodawcom pochodzącym ze Strony UE, w odniesieniu do wszelkich środków wpływających na transgraniczne świadczenie usług, traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie, które przyznaje w podobnych okolicznościach własnym usługom i usługodawcom¹.

3. W sektorach, w odniesieniu do których w załączniku VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług) wymieniono zobowiązania Strony UE w zakresie dostępu do rynku, z uwzględnieniem wszelkich warunków i zastrzeżeń określonych w tym załączniku, Strona UE przyznaje usługom i usługodawcom pochodzącym z państw andyjskich-sygnatariuszy, w odniesieniu do wszelkich środków wpływających na transgraniczne świadczenie usług, traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie, które przyznaje własnym podobnym usługom i usługodawcom.

4. Szczegółowych zobowiązań podjętych na podstawie niniejszego artykułu nie uznaje się za wymagające od Stron rekompensaty za wszelkie niezależne niekorzystne czynniki konkurencji, które wynikają z faktu, że odnośne usługi lub odnośni usługodawcy pochodzą z zagranicy.

¹ Dla większej pewności należy zaznaczyć, że prawa, które mogą wynikać dla usług i usługodawców pochodzących ze Strony UE z zobowiązań Peru w ramach GATS, pozostają w pełni wykonalne w ramach WTO, szczególnie w odniesieniu do stosowania zasady „podobnych usług i usługodawców” w myśl art. XVII GATS.

ARTYKUŁ 121

Wykaz zobowiązań

Sektory podlegające zobowiązaniom każdej ze Stron na mocy niniejszego rozdziału oraz wszelkie zastrzeżenia lub ograniczenia dotyczące dostępu do rynku lub traktowania narodowego, mające zastosowanie do usług i usługodawców pochodzących z innej Strony w tych sektorach, są wymienione w załączniku VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług).

ROZDZIAŁ 4

TYMCZASOWA OBECNOŚĆ OSÓB FIZYCZNYCH W CELACH SŁUŻBOWYCH

ARTYKUŁ 122

Zakres stosowania

Niniejszy rozdział ma zastosowanie do środków wprowadzanych przez Strony dotyczących wjazdu i czasowego pobytu na ich terytoriach kluczowego personelu, absolwentów odbywających staż, sprzedawców usług biznesowych, usługodawców kontraktowych, osób wykonujących wolne zawody oraz osób odbywających krótkie wizyty służbowe, zgodnie z art. 107 ust. 6.

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału:

- „sprzedawcy usług biznesowych” oznaczają osoby fizyczne, które są przedstawicielami usługodawcy pochodzącego ze Strony, starające się o czasowy wjazd na terytorium innej Strony w celu negocjowania sprzedaży usług lub zawarcia umów na sprzedaż usług w imieniu tego usługodawcy. Sprzedawcy usług biznesowych nie dokonują sprzedaży klientom indywidualnym i nie otrzymują wynagrodzenia ze źródeł zlokalizowanych na terytorium przyjmującej Strony;
- „osoby odbywające wizyty służbowe” oznaczają osoby pracujące na wyższych stanowiskach, które są odpowiedzialne za zakładanie przedsiębiorstw. Osoby odbywające wizyty służbowe nie przeprowadzają bezpośrednich transakcji z klientami indywidualnymi i nie otrzymują wynagrodzenia ze źródeł zlokalizowanych na terytorium przyjmującej Strony;
- „usługodawcy kontraktowi” oznaczają osoby fizyczne zatrudnione przez osobę prawną danej Strony, która nie posiada przedsiębiorstwa na terytorium innej Strony oraz która zawarła z końcowym usługobiorcą pochodzącym z tej Strony umowę w dobrej wierze (w inny sposób niż za pośrednictwem agencji) zgodnie z definicją w kodzie 872 Centralnej Klasyfikacji Produktów Narodów Zjednoczonych (dalej zwanej „CPC”) o świadczenie usług, wymagającą czasowej obecności pracowników na terytorium tej Strony w celu wykonania umowy o świadczenie usług¹;

¹ Umowa o świadczenie usług, o której mowa, musi być zgodna z przepisami ustawowymi i wykonawczymi oraz wymogami Strony, na terytorium której dana umowa jest wykonywana.

- „absolwenci odbywający staż” oznaczają osoby fizyczne, które przez co najmniej jeden rok były zatrudnione przez osobę prawną danej Strony lub jej oddział, posiadają wyższe wykształcenie oraz są czasowo przeniesione do przedsiębiorstwa tej osoby prawnej na terytorium innej Strony w celu rozwoju kariery lub odbycia szkolenia w zakresie metod lub technik biznesowych¹;
- „osoby wykonujące wolne zawody” oznaczają osoby fizyczne świadczące usługi i prowadzące działalność na własny rachunek na terytorium Strony, które nie posiadają przedsiębiorstwa na terytorium innej Strony oraz które zawarły umowę w dobrej wierze (w inny sposób niż za pośrednictwem agencji zgodnie z definicją w kodzie 872 CPC) o świadczenie usług z końcowym usługobiorcą pochodzącym z tej Strony, wymagającą ich czasowej obecności na terytorium tej Strony w celu wykonania umowy o świadczenie usług²;

¹ Na przyjmujące przedsiębiorstwo może zostać nałożony wymóg przedstawienia, celem uprzedniego zatwierdzenia, programu szkolenia obejmującego okres pobytu i wskazującego, że celem pobytu jest szkolenie. W przypadku Austrii, Republiki Czeskiej, Niemiec, Francji, Hiszpanii i Węgier szkolenie musi być związane z posiadanym wyższym wykształceniem.

² Umowa o świadczenie usług, o której mowa, musi być zgodna z przepisami ustawowymi i wykonawczymi oraz wymogami Strony, na terytorium której dana umowa jest wykonywana.

- „osoby przeniesione w ramach przedsiębiorstwa” oznaczają osoby fizyczne, które zostały zatrudnione przez osobę prawną lub jej oddział lub są jej partnerami co najmniej od jednego roku oraz które są czasowo przeniesione do przedsiębiorstwa, które może być podmiotem zależnym, oddziałem lub spółką macierzystą danej osoby prawnej na terytorium innej Strony. Dana osoba fizyczna musi należeć do jednej z następujących kategorii:

- a) „kierownicy”, czyli osoby pracujące na wyższych stanowiskach w ramach osoby prawnej, które przede wszystkim bezpośrednio kierują zarządzaniem przedsiębiorstwem, podlegające ogólnemu nadzorowi lub otrzymujące wytyczne zasadniczo od zarządu lub udziałowców firmy, bądź osób im równoważnych, w tym:
 - (i) kierujące przedsiębiorstwem lub jego departamentem lub działem;
 - (ii) nadzorujące i kontrolujące pracę innych pracowników nadzoru lub pracujących na stanowiskach wyspecjalizowanych lub kierowniczych;
 - (iii) posiadających osobiste uprawnienia do zatrudniania i zwalniania pracowników lub zalecania ich zatrudniania lub zwalniania lub podejmowania innych działań kadrowych;

lub

- b) „specjaliści”, czyli osoby fizyczne pracujące w ramach osoby prawnej, które posiadają rzadko spotykaną wiedzę niezbędną z punktu widzenia działalności, wyposażenia badawczego, technologii, procesów, procedur lub zarządzania przedsiębiorstwem. Przy ocenie takiej wiedzy należy wziąć pod uwagę nie tylko wiedzę specyficzną dla przedsiębiorstwa, ale również to, czy dana osoba posiada wysoki poziom kwalifikacji odnoszących się do rodzaju pracy lub handlu, które wymagają szczególnej wiedzy technicznej, włącznie z członkostwem w zawodzie akredytowanym;
- „personel kluczowy” oznacza osoby fizyczne zatrudnione przez osobę prawną danej Strony, inną niż organizacja o charakterze niezarobkowym¹, które są odpowiedzialne za założenie przedsiębiorstwa lub prawidłową kontrolę nad nim, zarządzanie nim i jego działalność, w tym „osoby odbywające wizyty służbowe” odpowiedzialne za założenie przedsiębiorstwa oraz „osoby przeniesione w ramach przedsiębiorstwa”; oraz
- „kwalifikacje” oznaczają dyplomy, świadectwa i inne dowody (formalnych kwalifikacji) wystawione przez organ wyznaczony zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi lub administracyjnymi, poświadczające pomyślne ukończenie kształcenia zawodowego.

¹ Odniesienie do osoby prawnej „innej niż organizacja o charakterze niezarobkowym” odnosi się tylko do Austrii, Belgii, Cypru, Republiki Czeskiej, Niemiec, Danii, Estonii, Grecji, Hiszpanii, Finlandii, Francji, Irlandii, Włoch, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Malty, Niderlandów, Portugalii, Słowenii, Zjednoczonego Królestwa i Peru.

Personel kluczowy i absolwenci odbywający staż

1. W przypadku każdego sektora podlegającego zobowiązaniom zgodnie z rozdziałem 2 (Zakładanie przedsiębiorstw) niniejszego tytułu, z uwzględnieniem wszelkich zastrzeżeń wymienionych w załączniku VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) lub w dodatku 1 do załącznika IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych), każda ze Stron umożliwia inwestorom innej Strony zatrudnianie w ich przedsiębiorstwach osób fizycznych danej innej Strony, pod warunkiem że tacy pracownicy są personelem kluczowym lub absolwentami odbywającymi staż w rozumieniu art. 123. Wjazd i czasowy pobyt personelu kluczowego i absolwentów odbywających staż odbywa się na okres wynoszący maksymalnie trzy lata¹ w przypadku przeniesień w ramach przedsiębiorstw, 90 dni w każdym okresie 12 miesięcy dla osób odbywających wizyty służbowe i jeden rok dla absolwentów odbywających staż.

2. W przypadku każdego sektora podlegającego zobowiązaniom zgodnie z rozdziałem 2 (Zakładanie przedsiębiorstw) niniejszego tytułu, środki, których Strona nie wprowadza ani nie utrzymuje ani na obszarze całego terytorium, ani w jednostkach podziału administracyjnego, chyba że ustalono inaczej w dodatku 1 do załącznika IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych), określa się jako ograniczenia dyskryminacyjne oraz ograniczenia całkowitej liczby osób fizycznych, które inwestor może zatrudnić jako personel kluczowy i absolwentów odbywających staż w konkretnym sektorze, w formie kontyngentów określonych liczbowo lub wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych.

¹ W Kolumbii maksymalny okres pobytu dla osób przeniesionych w ramach przedsiębiorstwa wynosi dwa lata z możliwością przedłużenia o kolejny rok. W Peru umowa o pracę może być zawarta na okres do trzech lat. Niemniej jednak maksymalny okres pobytu dla osób przeniesionych w ramach przedsiębiorstwa wynosi jeden rok z możliwością przedłużenia, o ile nadal spełnione są warunki, które uzasadniały udzielenie zezwolenia na pobyt.

ARTYKUŁ 125

Sprzedawcy usług biznesowych

W przypadku każdego sektora podlegającego zobowiązaniom zgodnie z rozdziałem 2 (Zakładanie przedsiębiorstw) lub rozdziału 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i z uwzględnieniem zastrzeżeń wymienionych w załącznikach VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) i VIII (Wykazy zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług), każda ze Stron umożliwia wjazd i czasowy pobyt sprzedawców usług biznesowych przez okres maksymalnie 90 dni w każdym okresie 12 miesięcy.

ARTYKUŁ 126

Usługodawcy kontraktowi

1. Strony potwierdzają swoje prawa i obowiązki wynikające z ich zobowiązań w ramach GATS w odniesieniu do wjazdu i pobytu czasowego usługodawców kontraktowych.

2. Kolumbia i Strona UE umożliwiają świadczenie usług na swoich terytoriach przez usługodawców kontraktowych odpowiednio ze Strony UE i Kolumbii poprzez obecność osób fizycznych z zastrzeżeniem warunków określonych w ust. 4 oraz w dodatku 2 do załącznika IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych), w każdym z następujących sektorów:

- a) usługi doradztwa prawnego w odniesieniu do międzynarodowego prawa publicznego i prawa zagranicznego; w przypadku Strony UE, prawa Unii Europejskiej (zwanego dalej „prawem UE”) nie uznaje się za międzynarodowe prawo publiczne ani prawo zagraniczne;
- b) usługi w zakresie księgowości, rachunkowości i prowadzenia ksiąg rachunkowych;
- c) usługi w zakresie doradztwa podatkowego;
- d) usługi architektoniczne;
- e) usługi urbanistyczne i architektury krajobrazu;
- f) usługi inżynierskie;
- g) usługi inżynierskie kompleksowe;
- h) usługi medyczne (w tym usługi psychologów) i stomatologiczne;
- i) usługi weterynaryjne;

- j) usługi położnicze;
- k) usługi świadczone przez pielęgniarki, fizjoterapeutów i inne osoby zajmujące się usługami paramedycznymi;
- l) usługi komputerowe i pokrewne;
- m) usługi w zakresie badania rynku i opinii publicznej;
- n) usługi konsultingowe w zakresie zarządzania;
- o) usługi związane z konsultingiem w zakresie zarządzania;
- p) usługi w zakresie projektowania i wzornictwa;
- q) inżynieria chemiczna, farmacja i fotochemia;
- r) usługi w zakresie techniki kosmetycznej;
- s) usługi specjalistyczne w dziedzinie techniki, inżynierii, marketingu i sprzedaży dla sektora motoryzacyjnego;
- t) usługi komercyjne w zakresie projektowania i wzornictwa oraz marketingu dla przemysłu odzieżowego, obuwniczego i akcesoriów; oraz
- u) naprawa i konserwacja sprzętu, w tym sprzętu transportowego, zwłaszcza w kontekście umów dotyczących usług posprzedażnych i poleasingowych.

3. Peru i Strona UE umożliwiają świadczenie usług na swoich terytoriach przez usługodawców kontraktowych odpowiednio ze Strony UE i Peru poprzez obecność osób fizycznych z zastrzeżeniem warunków określonych w ust. 4 oraz w dodatku 2 do załącznika IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych), w każdym z następujących sektorów:

- a) usługi doradztwa prawnego w odniesieniu do międzynarodowego prawa publicznego i prawa zagranicznego (w przypadku Strony UE, prawa UE nie uznaje się za międzynarodowe prawo publiczne ani prawo zagraniczne);
- b) usługi w zakresie księgowości, rachunkowości i prowadzenia ksiąg rachunkowych;
- c) usługi w zakresie doradztwa podatkowego;
- d) usługi architektoniczne;
- e) usługi urbanistyczne i architektury krajobrazu;
- f) usługi inżynierskie;
- g) usługi inżynierskie kompleksowe;
- h) usługi medyczne (w tym usługi psychologów) i stomatologiczne;
- i) usługi weterynaryjne;

- j) usługi położnicze;
- k) usługi komputerowe i pokrewne;
- l) usługi w zakresie badania rynku i opinii publicznej;
- m) usługi konsultingowe w zakresie zarządzania; oraz
- n) usługi związane z konsultingiem w zakresie zarządzania.

4. Zobowiązania podjęte przez Strony podlegają następującym warunkom:

- a) osoby fizyczne muszą być tymczasowo zaangażowane w świadczenie usług jako pracownicy osoby prawnej, która zawarła umowę o świadczenie usług na okres nieprzekraczający 12 miesięcy;
- b) osoby fizyczne wjeżdżające na terytorium innej Strony powinni oferować takie usługi jako pracownicy osoby prawnej świadczącej usługi przez co najmniej rok bezpośrednio poprzedzający termin złożenia wniosku o wjazd na terytorium danej innej Strony; ponadto osoba fizyczna musi posiadać, w momencie złożenia wniosku o wjazd na terytorium Strony, co najmniej trzyletnie doświadczenie zawodowe¹ w sektorze działalności, który jest przedmiotem umowy;

¹ Do celów niniejszej litery „doświadczenie zawodowe” oznacza doświadczenie zawodowe uzyskane po osiągnięciu pełnoletniości.

- c) osoby fizyczne wjeżdżające na terytorium innej Strony muszą:
- (i) posiadać dyplom lub kwalifikację potwierdzające wyższe wykształcenie lub wiedzę na równoważnym poziomie¹; oraz
 - (ii) posiadać kwalifikacje zawodowe, tam gdzie jest to niezbędne do wykonywania działalności zgodnie z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi lub wymogami Strony, w której świadczona jest dana usługa;
- d) osoby fizyczne nie otrzymują za świadczenie usług innego wynagrodzenia niż wynagrodzenie płacone przez osobę prawną, w której są zatrudnione podczas pobytu na terytorium innej Strony;
- e) wjazd i czasowy pobyt osób fizycznych na terytorium danej Strony jest możliwy na łączny okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, a w przypadku Luksemburga – 25 tygodni w każdym okresie 12 miesięcy, lub na okres trwania umowy, w zależności od tego, który okres jest krótszy;
- f) dostęp przyznany na mocy postanowień niniejszego artykułu odnosi się wyłącznie do działalności usługowej, która jest przedmiotem umowy, i nie uprawnia do posługiwania się tytułem zawodowym uznawanym na terytorium Strony, na którym świadczona jest usługa;

¹ Jeżeli dany dyplom lub kwalifikacja nie zostały uzyskane na terytorium Strony, na którym świadczona jest usługa, dana Strona może ocenić, czy taki dyplom lub kwalifikacja są równoważne wyższemu wykształceniu wymaganemu na jej terytorium.

- g) liczba osób objętych umową o świadczenie usług nie jest większa niż liczba konieczna dla wykonania umowy, która może zostać określona w przepisach ustawowych i wykonawczych oraz wymogach Strony, na terytorium której świadczona jest usługa;
- h) inne ograniczenia dyskryminacyjne, w tym dotyczące liczby osób fizycznych, w formie wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych, które są określone w dodatku 2 do załącznika IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych).

ARTYKUŁ 127

Osoby wykonujące wolne zawody

1. Strony potwierdzają swoje prawa i obowiązki wynikające z ich zobowiązań w ramach GATS w odniesieniu do wjazdu i pobytu czasowego osób wykonujących wolne zawody.
2. Kolumbia i Strona UE umożliwiają świadczenie usług na swoich terytoriach przez osoby wykonujące wolne zawody, pochodzące odpowiednio ze Strony UE i Kolumbii, poprzez obecność osób fizycznych z zastrzeżeniem warunków określonych w ust. 4 oraz w dodatku 2 do załącznika IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych), w każdym z następujących sektorów:
 - a) usługi doradztwa prawnego w odniesieniu do międzynarodowego prawa publicznego i prawa zagranicznego (w przypadku Strony UE „prawa UE” nie uznaje się za międzynarodowe prawo publiczne ani prawo zagraniczne);

- b) usługi architektoniczne;
- c) usługi inżynierskie;
- d) usługi inżynierskie kompleksowe;
- e) usługi komputerowe i pokrewne;
- f) usługi w zakresie badania rynku i opinii publicznej;
- g) usługi konsultingowe w zakresie zarządzania;
- h) usługi związane z konsultingiem w zakresie zarządzania;
- i) usługi w zakresie tłumaczeń pisemnych i ustnych; oraz
- j) usługi specjalistyczne w dziedzinie techniki, inżynierii, marketingu i sprzedaży dla sektora motoryzacyjnego.

3. Peru i Strona UE umożliwiają świadczenie usług na swoich terytoriach przez osoby wykonujące wolne zawody, pochodzące odpowiednio ze Strony UE i Peru, poprzez obecność osób fizycznych z zastrzeżeniem warunków określonych w ust. 4 oraz w dodatku 2 do załącznika IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych), w każdym z następujących sektorów:

- a) usługi doradztwa prawnego w odniesieniu do międzynarodowego prawa publicznego i prawa zagranicznego (w przypadku Strony UE prawa UE nie uznaje się za międzynarodowe prawo publiczne ani prawo zagraniczne);

- b) usługi architektoniczne;
- c) usługi inżynierskie;
- d) usługi inżynierskie kompleksowe;
- e) usługi komputerowe i pokrewne;
- f) usługi w zakresie badania rynku i opinii publicznej;
- g) usługi w zakresie doradztwa w zarządzaniu oraz
- h) usługi związane z doradztwem w zarządzaniu.

4. Zobowiązania podjęte przez Strony podlegają następującym warunkom:

- a) osoby fizyczne muszą być tymczasowo zaangażowane w świadczenie usług jako osoby prowadzące działalność na własny rachunek, zarejestrowane na terytorium innej Strony, i muszą uzyskać umowę o świadczenie usług na okres nieprzekraczający 12 miesięcy;
- b) osoby fizyczne wjeżdżające na terytorium innej Strony muszą posiadać, w momencie złożenia wniosku o wjazd na terytorium innej Strony, co najmniej sześcioletnie doświadczenie zawodowe w sektorze działalności, który jest przedmiotem umowy;

- c) osoby fizyczne wjeżdżające na terytorium innej Strony muszą:
- (i) posiadać dyplom lub kwalifikację potwierdzające wyższe wykształcenie lub wiedzę na równoważnym poziomie¹; oraz
 - (ii) posiadać kwalifikacje zawodowe, tam gdzie jest to niezbędne do wykonywania działalności zgodnie z przepisami ustawowymi lub wykonawczymi lub wymogami Strony, w której świadczona jest dana usługa;
- d) wjazd i czasowy pobyt osób fizycznych na terytorium danej Strony jest możliwy na łączny okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, a w przypadku Luksemburga – 25 tygodni w każdym okresie 12 miesięcy, lub na okres trwania umowy, w zależności od tego, który okres jest krótszy;
- e) dostęp przyznany w myśl niniejszego artykułu odnosi się jedynie do działalności usługowej będącej przedmiotem umowy; nie oznacza on prawa do korzystania z tytułu zawodowego Strony, w której świadczona jest usługa; oraz
- f) inne ograniczenia dyskryminacyjne, w tym dotyczące liczby osób fizycznych, w formie wymogu wykonania testu potrzeb ekonomicznych, które są określone w dodatku 2 do załącznika IX (Zastrzeżenia dotyczące tymczasowej obecności osób fizycznych w celach służbowych).

¹ Jeżeli dany dyplom lub kwalifikacja nie zostały uzyskane na terytorium Strony, na którym świadczona jest usługa, dana Strona może ocenić, czy taki dyplom lub kwalifikacja są równoważne wyższemu wykształceniu wymaganemu na jej terytorium.

ARTYKUŁ 128

Osoby odbywające krótkie wizyty służbowe

1. Strony dokładają wszelkich starań, zgodnie z ich prawodawstwem, aby ułatwić wjazd i czasowy pobyt na ich terytoriach osób odbywających krótkie wizyty służbowe, mające na celu prowadzenie następujących rodzajów działalności¹:
 - a) badania i projekty: badania techniczne, naukowe i statystyczne w imieniu spółki zlokalizowanej na terytorium innej Strony;
 - b) badania marketingowe: personel prowadzący badania lub analizy, w tym badania marketingowe, w imieniu spółki zlokalizowanej na terytorium innej Strony;
 - c) targi i wystawy handlowe: personel uczestniczący w targach handlowych w celu promowania własnego przedsiębiorstwa albo jego produktów lub usług; oraz
 - d) personel sektora turystyki (przedstawiciele hoteli, agenci turystyczni, przewodnicy i piloci wycieczek lub organizatorzy turystyki) uczestniczący w kongresach, wystawach lub targach turystycznych lub prowadzący wycieczkę, która rozpoczęła się na terytorium innej Strony;

¹ Rodzaje działalności wymienione w lit. c) i d) mają zastosowanie tylko pomiędzy Kolumbią i Stroną UE.

pod warunkiem że takie osoby odbywające krótkie wizyty:

- a) nie prowadzą sprzedaży swoich towarów ani usług klientom indywidualnym ani sami nie dostarczają towarów ani usług;
- b) nie otrzymują we własnym imieniu wynagrodzenia ze źródła zlokalizowanego w Unii Europejskiej ani w państwie andyjskim-sygnatariuszu, na terytorium którego przebywają czasowo; oraz
- c) nie uczestniczą w świadczeniu usług w ramach umowy zawartej pomiędzy osobą prawną niemającą obecności handlowej w Unii Europejskiej ani w państwie andyjskim-sygnatariuszu, w którym dana osoba odbywająca krótką wizytę przebywa czasowo, a konsumentem w Unii Europejskiej lub państwie andyjskim-sygnatariuszu.

2. Dopuszczalny wjazd i czasowy pobyt osoby pochodzącej z innej Strony, odbywającej krótką wizytę na terytorium Strony, jest możliwy na okres maksymalnie 90 dni w każdym okresie 12 miesięcy.

ROZDZIAŁ 5

RAMY REGULACYJNE

SEKCJA 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 129

Wzajemne uznawanie

1. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie uniemożliwia którejkolwiek ze Stron nakładania na osoby fizyczne obowiązku posiadania niezbędnych kwalifikacji lub doświadczenia zawodowego wymaganego na terytorium, na którym świadczona jest usługa, w danym sektorze działalności.
2. Strony zachęcają odpowiednie organizacje zawodowe zlokalizowane na ich terytoriach do wspólnego opracowania i przekazania Komitetowi ds. Handlu i Rozwoju zaleceń dotyczących wzajemnego uznawania w celu pełnego lub częściowego spełnienia przez inwestorów i usługodawców kryteriów stosowanych przez każdą ze Stron w zakresie wydawania zezwoleń, licencji, prowadzenia działalności i certyfikacji inwestorów, zwłaszcza w sektorze wolnych zawodów.

3. Po otrzymaniu zaleceń określonych w ust. 2 Komitet ds. Handlu dokonuje w rozsądnym terminie przeglądu takich zaleceń w celu ustalenia, czy są one spójne z niniejszą Umową.
4. Jeżeli Komitet ds. Handlu, zgodnie z ust. 3, stwierdzi, że zalecenia są spójne z niniejszą Umową, a pomiędzy odpowiednimi regulacjami Stron istnieje wystarczający stopień równowagi, w celu wykonania tych zaleceń Strony za pośrednictwem właściwych organów przystępują do negocjacji umowy o wzajemnym uznawaniu wymagań, kwalifikacji, licencji i innych regulacji.
5. Wszelkie umowy zawarte na mocy ust. 4 są zgodne z odpowiednimi postanowieniami Porozumienia WTO, w szczególności, artykułem VII GATS.

ARTYKUŁ 130

Przejrzystość i ujawnianie informacji poufnych

1. Każda ze Stron:
 - a) odpowiada natychmiast na wszystkie wnioski innej Strony o udzielenie konkretnych informacji dotyczących wszelkich środków o zasięgu ogólnym lub umów międzynarodowych, odnoszących się do niniejszego tytułu lub wpływających na jego postanowienia; oraz

- b) ustanawia co najmniej jeden punkt informacyjny, który na żądanie udziela informacji inwestorom i usługodawcom innej Strony na temat wszystkich wskazanych kwestii, o których mowa w lit. a). Takie punkty informacyjne są wymienione w załączniku X. (Punkty informacyjne dotyczące Handlu Usługami, Tworzenia Przedsiębiorstw i Handlu Elektronicznego). Punkty informacyjne nie muszą być depozytariuszami przepisów ustawowych i wykonawczych.

2. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie wymaga od Stron ujawniania informacji poufnych, które mogłyby utrudnić egzekwowanie prawa lub w inny sposób są sprzeczne z interesem publicznym lub które mogłyby zaszkodzić uzasadnionym interesom handlowym poszczególnych przedsiębiorstw, państwowych lub prywatnych.

ARTYKUŁ 131

Regulacje krajowe

1. W sektorach, w przypadku których podejmowane są szczegółowe zobowiązania, każda Strona zapewnia, aby wszystkie środki powszechnie obowiązujące objęte niniejszym tytułem były stosowane w sposób racjonalny, obiektywny i bezstronny.

2. W przypadku gdy dla świadczenia usług lub założenia przedsiębiorstwa, w odniesieniu do których podjęto szczegółowe zobowiązania, wymagane jest zezwolenie, właściwe władze Strony w rozsądnym terminie po złożeniu wniosku uznanego za kompletny w świetle krajowych przepisów ustawowych i wykonawczych informują wnioskodawcę o decyzji dotyczącej wniosku. Na wniosek wnioskodawcy właściwe władze Stron przekazują bez zbędnych opóźnień informacje na temat statusu wniosku.
3. Każda Strona utrzymuje lub ustanawia organy sądowe, arbitrażowe lub administracyjne, które zapewniają, na żądanie poszkodowanego inwestora lub usługodawcy, szybkie rozpatrzenie sprawy, i w uzasadnionych przypadkach, odpowiednie środki zaradcze dotyczące decyzji administracyjnych mających wpływ na zakładanie przedsiębiorstw, transgraniczne świadczenie usług lub tymczasową obecność osób fizycznych w celach służbowych. Gdy takie procedury nie są niezależne od organu, któremu powierzono wydawanie odnośnych decyzji administracyjnych, Strony zapewniają rzeczywisty obiektywizm i bezstronność przy rozpatrywaniu odwołania.
4. Po przeprowadzeniu koniecznych konsultacji między Stronami, w niniejszym artykule dokonuje się odpowiednich zmian w celu włączenia do niniejszego tytułu wyników negocjacji zgodnie z art. VI ust. 4 GATS, lub wyników podobnych negocjacji podejmowanych na innych forach międzynarodowych, w których biorą udział Strony, po wejściu w życie wynikających z nich zobowiązań.

5. Do czasu zakończenia negocjacji zgodnie z art. VI ust. 4 GATS, o których mowa w ust. 4, żadna ze Stron nie stosuje wymogów kwalifikacyjnych i licencyjnych, procedur i standardów technicznych, które niweczą lub naruszają ich szczegółowe zobowiązania w sposób, który:

- a) nie spełnia warunków wymienionych w art. VI ust. 4 lit. a), b) i c) GATS; oraz
- b) którego nie można się było zasadnie spodziewać od Strony w momencie podejmowania szczegółowych zobowiązań.

6. W ocenie, czy Strona postępuje zgodnie ze swoimi obowiązkami wynikającymi z ust. 5, uwzględnia się standardy międzynarodowe właściwych organizacji międzynarodowych¹ stosowane przez Stronę.

¹ Pojęcie „właściwe organizacje międzynarodowe” odnosi się do organizacji międzynarodowych, których członkostwo jest otwarte dla stosownych organizacji Stron.

SEKCJA 2

USŁUGI INFORMATYCZNE

ARTYKUŁ 132

Uzgodnienia dotyczące usług informatycznych

W zakresie, w jakim handel usługami informatycznymi jest zliberalizowany, zgodnie z rozdziałami 2 (Zakładanie przedsiębiorstw), 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i 4 (Tymczasowa obecność osób fizycznych w celach służbowych), Strony przyjmują zobowiązania określone w następujących literach:

- a) kod CPC 84, wykorzystywany do celów opisu usług informatycznych i usług z nimi związanych obejmuje podstawowe funkcje stosowane przy świadczeniu takich usług: oprogramowanie komputerowe określone jako zestaw instrukcji wymaganych do pracy i komunikacji komputerów (włącznie z ich opracowaniem i wdrożeniem), przetwarzanie i przechowywanie danych oraz usługi powiązane, takie jak doradztwo i szkolenie dla pracowników klienta. Postęp technologiczny doprowadził do coraz częstszego oferowania takich usług przy zakupie komputera lub w formie pakietu usług powiązanych, które mogą obejmować niektóre lub wszystkie funkcje podstawowe. Przykładowo, usługi takie jak hosting stron i domen internetowych, usługi wyszukiwania danych i przetwarzanie siatkowe polegają na łączeniu podstawowych funkcji usług informatycznych;

- b) usługi informatyczne i usługi z nimi związane niezależnie od tego czy są świadczone poprzez sieć, włącznie z Internetem, obejmują wszystkie usługi zapewniające:
- (i) doradztwo, strategię, analizę, planowanie, specyfikację, projektowanie, opracowanie, instalację, wdrożenie, integrowanie, testowanie, usuwanie błędów, aktualizowanie, wsparcie, pomoc techniczną lub zarządzanie komputerami lub systemami komputerowymi;
 - (ii) oprogramowanie komputerowe określone jako zestaw instrukcji wymaganych do pracy i komunikacji komputerów (zewnętrznej i wewnętrznej) oraz doradztwo, strategię, analizę, planowanie, specyfikację, projektowanie, opracowanie, instalację, wdrożenie, integrowanie, testowanie, usuwanie błędów, aktualizowanie, dostosowanie, konserwację, wsparcie, pomoc techniczną, zarządzanie oprogramowaniem komputerowym lub jego użytkowanie;
 - (iii) przetwarzanie danych, przechowywanie danych, składowanie danych lub usługi w zakresie baz danych;
 - (iv) usługi konserwacji i naprawy maszyn biurowych oraz sprzętu, włącznie z komputerami; lub
 - (v) usługi w zakresie szkolenia pracowników klienta, związane z oprogramowaniem komputerowym, komputerami lub systemami komputerowymi, gdzie indziej niesklasyfikowane.

- c) usługi informatyczne i usługi z nimi związane umożliwiają świadczenie pozostałych usług (np. bankowość) m.in. w sposób elektroniczny. Istnieje jednak poważna różnica między usługami wspierającymi (np. hosting stron internetowych lub aplikacji) a usługami podstawowymi lub w zakresie treści, które są świadczone elektronicznie (np. bankowość). W takich przypadkach usługi podstawowe lub w zakresie treści nie są objęte kodem CPC 84.

SEKCJA 3

USŁUGI POCZTOWE I KURIERSKIE

ARTYKUŁ 133

Zakres stosowania

Niniejsza sekcja określa zasady ram regulacyjnych dla wszystkich usług pocztowych i kurierskich podlegających zobowiązaniom zgodnie z rozdziałami 2 (Zakładanie przedsiębiorstw), 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i 4 (Tymczasowa obecność osób fizycznych w celach służbowych).

ARTYKUŁ 134

Definicje

Do celów niniejszej sekcji oraz rozdziałów 2 (Zakładanie przedsiębiorstw), 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i 4 (Tymczasowa obecność osób fizycznych w celach służbowych):

- „licencja indywidualna” oznacza zezwolenie, koncesję lub każde inne pozwolenie przyznane indywidualnemu usługodawcy przez organ regulacyjny, które jest wymagane przed rozpoczęciem świadczenia danej usługi; oraz
- „usługa powszechna” oznacza ciągle świadczenie usług pocztowych o określonej jakości we wszystkich punktach na terytorium Strony po przystępnych cenach dla wszystkich użytkowników.

ARTYKUŁ 135

Zapobieganie praktykom antykonkurencyjnym w sektorze usług pocztowych i kurierskich

Zgodnie z postanowieniami tytułu VIII (Konkurencja) każda Strona wprowadza lub utrzymuje odpowiednie środki w celu powstrzymania usługodawców, którzy pojedynczo lub razem mogą istotnie wpływać na warunki uczestnictwa (w odniesieniu do cen i dostaw) na odpowiednim rynku usług pocztowych i kurierskich na skutek wykorzystania ich pozycji rynkowej, od podejmowania lub kontynuowania praktyk antykonkurencyjnych.

ARTYKUŁ 136

Usługi powszechne

Każda Strona ma prawo do określenia rodzaju obowiązku świadczenia usługi powszechnej, jaki pragnie przyjąć lub zachować. Takie zobowiązania nie są uważane za antykonkurencyjne jako takie, pod warunkiem, że są wprowadzane w sposób przejrzysty, niedyskryminacyjny i są konkurencyjnie neutralne oraz że nie są bardziej uciążliwe niż to jest konieczne dla rodzaju usługi powszechnej określonej przez Stronę.

ARTYKUŁ 137

Licencje indywidualne

1. Strona wymaga licencji indywidualnej jedynie w przypadku usług, które są objęte zakresem usługi powszechnej¹.

¹ W Kolumbii oficjalny operator lub koncesjonariusz pocztowy jest osobą prawną, która świadczy powszechną usługę pocztową na podstawie umowy koncesji. Pozostałe usługi pocztowe podlegają systemowi wydawania licencji w trybie przyspieszonym przez Ministerstwo Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych. W Peru wyznaczony operator pocztowy jest osobą prawną, która na mocy przyznanej koncesji i bez wyłączości jest zobowiązana do świadczenia usługi pocztowej w całym państwie. Pozostałe usługi pocztowe podlegają systemowi wydawania licencji przez Ministerstwo Transportu i Komunikacji.

2. Jeżeli Strona wymaga licencji indywidualnej, do wiadomości publicznej należy podać następujące informacje:

- a) wszystkie kryteria wydawania licencji i termin, w jakim zwykle należy podjąć decyzję w sprawie wniosku o wydanie licencji; oraz
- b) warunki dotyczące licencji indywidualnych.

3. Jeżeli Strona odmawia wydania licencji indywidualnej, Strona ta informuje wnioskodawcę na jego wniosek o powodach odmowy wydania licencji. Każda Strona ustanawia lub utrzymuje procedurę kontrolną lub odwoławczą, w zależności od przypadku, przed niezależnym organem¹. Procedury te muszą być przejrzyste, niedyskryminacyjne i oparte na obiektywnych kryteriach.

ARTYKUŁ 138

Niezależność organów regulacyjnych

Organy regulacyjne są prawnie niezależne od podmiotu świadczącego usługi pocztowe i kurierskie i nie mają obowiązku rozliczania się wobec takiego podmiotu. Decyzje organów regulacyjnych i stosowane przez nie procedury są bezstronne w odniesieniu do wszystkich uczestników rynku.

¹ Dla większej pewności – niezależny organ może być organem o charakterze sądowym.

SEKCJA 4

USŁUGI TELEKOMUNIKACYJNE

ARTYKUŁ 139

Zakres stosowania

Niniejsza sekcja określa zasady ram regulacyjnych dla usług telekomunikacyjnych, innych niż transmisyjne¹, podlegających zobowiązaniom zgodnie z rozdziałami 2 (Zakładanie przedsiębiorstw), 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i 4 (Tymczasowa obecność osób fizycznych w celach służbowych)²³.

¹ „Nadawanie” określa się jako nieprzerwany ciąg transmisji wymagany do rozpowszechniania sygnałów programów telewizyjnych i radiowych dla ogółu społeczeństwa, ale nie obejmuje to powiązań w zakresie wkładu między podmiotami gospodarczymi.

² Między Stroną UE i Peru niniejsza sekcja ma zastosowanie wyłącznie do usług telekomunikacyjnych udostępnianych ogółowi odbiorców, które obejmują transmisję w czasie rzeczywistym informacji dostarczanych przez klienta pomiędzy dwoma lub więcej punktami, bez żadnej zmiany formy i zawartości informacji klienta.

³ Pomędzy Stroną UE i Kolumbią sekcja ta ma również zastosowanie do usług telekomunikacyjnych o wartości dodanej. Dla większej pewności i do celów niniejszej sekcji oraz załącznika VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) i załącznika VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług) dla Kolumbii i Strony UE „usługi telekomunikacyjne o wartości dodanej” są usługami telekomunikacyjnymi, w przypadku których usługodawcy dodają wartość do informacji klienta poprzez zmianę jej formy lub zawartości lub jej przechowywanie i odzyskiwanie.

Definicje

Do celów niniejszej sekcji:

- „podstawowy sprzęt telekomunikacyjny” oznacza sprzęt telekomunikacyjnej sieci transportowej i usługi¹, które:
 - a) są wyłącznie lub przede wszystkim dostarczane przez jednego dostawcę lub ograniczoną liczbę dostawców; oraz
 - b) nie mogą być realnie ekonomicznie lub technicznie zastąpione w celu świadczenia usługi;
- „powiązania wzajemne” oznaczają powiązania z dostawcami oferującymi publiczne sieci przekazu telekomunikacyjnego lub usługi telekomunikacyjne² celem umożliwienia użytkownikom jednego dostawcy komunikowania się z użytkownikami innego dostawcy oraz dostęp do usług świadczonych przez innego dostawcę;
- „główny dostawca” oznacza dostawcę w sektorze telekomunikacyjnym, który może istotnie wpływać na warunki uczestnictwa (w odniesieniu do cen i dostaw) w odpowiednim rynku usług telekomunikacyjnych poprzez kontrolowanie infrastruktury podstawowej lub wykorzystanie swojej pozycji rynkowej;

¹ Dla większej pewności określenie „usługa polegająca na publicznym przekazie telekomunikacyjnym” należy rozumieć zgodnie z definicją w załączniku GATS dotyczącym telekomunikacji.

² Dla większej pewności określenie „usługa polegająca na publicznym przekazie telekomunikacyjnym” należy rozumieć zgodnie z definicją w załączniku GATS dotyczącym telekomunikacji.

- „organ regulacyjny” oznacza organ lub organy w sektorze telekomunikacyjnym zajmujące się regulowaniem działalności telekomunikacyjnej opisanej w niniejszym rozdziale; oraz
- „usługi telekomunikacyjne” oznaczają wszelkie usługi polegające na przekazie i odbiorze sygnałów elektromagnetycznych i nie obejmują działalności gospodarczej polegającej na dostarczaniu treści, której przekaz wymaga zastosowania usług telekomunikacyjnych.

ARTYKUŁ 141

Środki ochronne w zakresie konkurencyjności stosowane wobec głównych dostawców

Zgodnie z postanowieniami tytułu VIII (Konkurencja) każda Strona wprowadza lub utrzymuje odpowiednie środki w celu powstrzymania dostawców, którzy pojedynczo lub razem są głównymi dostawcami, od podejmowania lub kontynuowania praktyk antykonkurencyjnych. Takie praktyki antykonkurencyjne obejmują w szczególności:

- a) uczestniczenie w antykonkurencyjnym krzyżowym subsydiowaniu cen lub zawężaniu marży¹;

¹ Odniesienie do „zawężania marży” ma to zastosowanie wyłącznie do Strony UE.

- b) wykorzystywanie informacji uzyskanych od konkurentów z wynikami antykonkurencyjnymi; oraz
- c) nieudostępnianie w odpowiednim czasie innym dostawcom usług informacji technicznych dotyczących podstawowej infrastruktury oraz informacji handlowych, niezbędnych do świadczenia przez nich usług.

ARTYKUŁ 142¹

Dodatkowe obowiązki głównych dostawców

1. Zgodnie z odpowiednim prawodawstwem krajowym każdej Strony i ustanowionymi przez nią procedurami organ regulacyjny każdej ze Stron, w stosownych przypadkach, nakłada na głównych dostawców:

- a) zobowiązania w zakresie przejrzystości w odniesieniu do wzajemnych połączeń lub dostępu. W przypadku gdy główny dostawca jest poddany obowiązkowi niedyskryminacji zgodnie z lit. b), organ regulacyjny może wymagać publikacji przez głównego dostawcę oferty ramowej wystarczająco szczegółowej aby zapewnić niezmuszanie dostawców do płacenia za środki, które nie są niezbędne dla świadczenia danej usługi. Taka oferta ramowa zawiera również opis istotnych ofert podzielonych na elementy w zależności od potrzeb rynku oraz związane z nią warunki, w tym ceny;

¹ Niniejszy artykuł nie jest częścią zobowiązań podjętych między Peru i Stroną UE na podstawie niniejszej Umowy bez uszczerbku dla prawodawstwa krajowego każdej Strony. Dla Kolumbii i Strony UE niniejszy artykuł ma zastosowanie wyłącznie do usług telekomunikacyjnych, które obejmują transmisję w czasie rzeczywistym informacji dostarczanych przez klienta pomiędzy dwoma lub więcej punktami, bez żadnej zmiany formy i zawartości informacji klienta.

- b) obowiązek niedyskryminacji w odniesieniu do wzajemnych połączeń lub dostępu:
 - (i) aby zapewnić stosowanie przez głównych dostawców na swoim terytorium podobnych warunków w podobnych okolicznościach w stosunku do dostawców usług telekomunikacyjnych innej Strony świadczących podobne usługi; oraz
 - (ii) do usług i informacji dla innych dostawców na takich samych warunkach i w takiej samej jakości, jaką zapewniają dla własnych usług lub swoim podmiotom powiązanym;
- c) obowiązki dotyczące zwrotu kosztów i kontroli cen, łącznie z obowiązkami związanymi z określaniem cen w zależności od ponoszonych kosztów i obowiązkami dotyczącymi systemów księgowania kosztów, w odniesieniu do udostępniania szczególnych rodzajów wzajemnych połączeń lub dostępu; oraz
- d) obowiązek uwzględnienia uzasadnionych wniosków dostawców innej Strony o dostęp i użytkowanie specyficznych elementów sieci oraz urządzeń towarzyszących, między innymi w sytuacjach, gdy organ regulacyjny uznaje, że odmowa przyznania dostępu lub ustanowienie nieuzasadnionych warunków mających podobny skutek, uniemożliwiłoby pojawienie się trwale konkurencyjnego rynku detalicznego lub nie byłoby to w interesie użytkowników końcowych.

2. Na podstawie ust. 1 lit. d), główni dostawcy mogą być zobowiązani między innymi do:
- a) udostępnienia osobom trzecim określonych elementów sieci lub urządzeń;
 - b) negocjowania w dobrej wierze z przedsiębiorstwami ubiegającymi się o dostęp;
 - c) oferowania określonych usług hurtowo celem ich odsprzedaży osobom trzecim;
 - d) przyznania dostępu do technicznych interfejsów, protokołów lub innych kluczowych technologii niezbędnych dla zapewnienia interoperacyjności sieci i umożliwienie, na żądanie, stworzenia połączeń w punktach różnych od punktów zakończenia sieci oferowanych większości użytkowników, co podlega należnościom odzwierciedlającym koszty budowy niezbędnej dodatkowej infrastruktury;
 - e) zapewnienia możliwości kolokacji lub innych form wspólnego korzystania z urządzeń, w tym wspólnego korzystania z przewodów, budynków lub masztów;
 - f) świadczenia specyficznych usług niezbędnych dla zapewnienia użytkownikom końcowym interoperacyjności usług typu koniec-koniec, w szczególności w odniesieniu do usług w inteligentnych sieciach lub usług roamingu w sieciach ruchomych; oraz
 - g) zapewnienia wzajemnych połączeń pomiędzy sieciami lub urządzeniami sieciowymi.

ARTYKUŁ 143

Organy regulacyjne

1. Organy regulacyjne usług telekomunikacyjnych są prawnie odrębne i funkcjonalnie niezależne od jakiegokolwiek dostawcy usług telekomunikacyjnych.
2. Organ regulacyjny ma wystarczające uprawnienia do regulacji sektora. Zadania, które ma wypełniać organ regulacyjny, są podawane do wiadomości publicznej w łatwo dostępny i zrozumiały sposób, zwłaszcza gdy takie zadania są powierzone większej liczbie organów.
3. Decyzje i procedury stosowane przez organy regulacyjne są przejrzyste i bezstronne w odniesieniu do wszystkich uczestników rynku.
4. Dostawca, którego dotyczy decyzja organu regulacyjnego Kolumbii ma prawo do procedury kontrolnej lub odwoławczej, w zależności od przypadku, przed organem niezależnym od tego organu regulacyjnego.
5. Dostawca, którego dotyczy decyzja organu regulacyjnego Peru lub Strony UE ma prawo odwołać się od niej do organu odwoławczego, który nie jest zależny od zainteresowanych stron i który może mieć charakter sądowy albo nie.

6. Jeżeli organ odwoławczy danej Strony nie ma charakteru sądowego, jego decyzja jest zawsze uzasadniana na piśmie, a także podlega kontroli dokonywanej przez bezstronny i niezależny organ sądowy. Decyzje podejmowane przez organy danej Strony w zależności od przypadku, sprawujące kontrolę sądową lub rozpoznające odwołania będą skutecznie egzekwowane.

ARTYKUŁ 144

Zezwolenie na świadczenie usług telekomunikacyjnych

1. Strony starają się stosować uproszczone procedury udzielania zezwoleń na świadczenie usług telekomunikacyjnych.
2. Zgodnie z prawodawstwem krajowym każdej Strony może być wymagane zezwolenie¹, by rozstrzygnąć kwestię przydziału numerów i częstotliwości. Warunki takich zezwoleń podawane są do wiadomości publicznej.
3. Jeżeli wymagane jest zezwolenie:
 - a) wszystkie kryteria udzielania zezwolenia i termin, w jakim zwykle należy podjąć decyzję w sprawie wniosku o zezwolenie są podawane do wiadomości publicznej;

¹ Do celów niniejszej sekcji pojęcie „zezwolenie” należy rozumieć jako obejmujące licencje, koncesje, pozwolenia, rejestry lub wszelkie inne zezwolenia, jakich Strona może wymagać do świadczenia usług telekomunikacyjnych.

- b) na żądanie wnioskodawcy zostaje on poinformowany pisemnie o powodach odmowy wydania zezwolenia;
- c) w przypadku nieuzasadnionej odmowy wydania zezwolenia wnioskodawca ma możliwość żądania kontroli sądowej odmowy lub odwołania się od niej zgodnie z prawodawstwem krajowym danej Strony;
- d) opłaty stosowane przez Stronę za wydanie zezwolenia nie przekraczają kosztów administracyjnych zwykle ponoszonych w związku z zarządzaniem, kontrolą i egzekwowaniem obowiązujących zezwoleń¹.

ARTYKUŁ 145

Wzajemne powiązania

1. Każda ze Stron zapewnia, że każdy dostawca mający zezwolenie na świadczenie usług telekomunikacyjnych na jej terytorium ma prawo do negocjowania powiązań wzajemnych z innymi dostawcami publicznych sieci i usług telekomunikacyjnych. Powiązania wzajemne powinny w zasadzie być uzgodnione w ramach negocjacji handlowych między zainteresowanymi dostawcami.

¹ Opłaty za zezwolenie nie obejmują płatności aukcyjnych, przetargowych lub innych niedyskryminacyjnych środków dotyczących przyznania koncesji ani obowiązkowych składek za świadczenie usług o charakterze powszechnym. Dla większej pewności litery tej nie należy interpretować jako ograniczającej prawo każdej Strony do wymagania opłaty za przyznanie ograniczonych zasobów, takich jak częstotliwości radiowe.

2. Organy regulacyjne każdej ze Stron wymagają, by dostawcy zdobywający informacje od innego dostawcy podczas negocjowania uzgodnień o powiązaniach wzajemnych wykorzystywali takie informacje wyłącznie do celów, dla których zostały one dostarczone i zawsze z poszanowaniem poufności przekazanych lub przechowywanych informacji.

3. Wzajemne powiązania z głównym dostawcą są zapewnione w jakimkolwiek punkcie sieci, w którym jest to technicznie wykonalne. Takie wzajemne powiązania są zapewniane:

- a) na warunkach niedyskryminacyjnych, biorąc pod uwagę warunki (włączając normy i specyfikacje techniczne), stawki i jakość nie mniej korzystne niż te oferowane na własne podobne usługi lub na podobne usługi niezrzeszonych usługodawców, ich spółek zależnych lub innych podmiotów zrzeszonych;
- b) we właściwym czasie, biorąc pod uwagę zasady, warunki (włączając normy i specyfikacje techniczne) i stawki ukierunkowane na koszty, które są przejrzyste, uzasadnione, uwzględniające ekonomiczne możliwości realizacji i wystarczająco uwolnione, tak aby usługodawca nie musiał płacić za komponenty sieci lub sprzęt, który nie jest niezbędny do świadczenia usługi; oraz
- c) na żądanie, w punktach innych niż punkty zakończenia sieci oferowanych większości użytkowników, co podlega należnościom odzwierciedlającym koszty budowy niezbędnej dodatkowej infrastruktury.

4. Każda Strona zapewnia podanie do wiadomości publicznej procedur mających zastosowanie do powiązań wzajemnych dla głównych dostawców.
5. Każda Strona wymaga, aby główni dostawcy podawali do wiadomości publicznej uzgodnienia dotyczące powiązań wzajemnych albo referencyjne oferty dotyczące powiązań wzajemnych.
6. Każda Strona zapewnia usługodawcy wnioskującemu o ustanowienie powiązania wzajemnego z głównym dostawcą możliwość odwołania się, w każdym momencie albo po upływie rozsądnego czasu, który był podany do wiadomości publicznej, do niezależnego organu krajowego, który może być organem regulacyjnym, jak określono w art. 143, w celu rozstrzygnięcia sporów dotyczących odpowiednich warunków i stawek za powiązania wzajemne w rozsądnym terminie.

ARTYKUŁ 146

Niewystarczające środki

Każda Strona zapewnia przeprowadzanie wszelkich procedur dotyczących rozmieszczenia i wykorzystania rzadkich zasobów, włącznie z częstotliwościami, numerami i pierwszeństwem, bez zbędnych opóźnień, w sposób obiektywny, przejrzysty i niedyskryminacyjny. Aktualny stan przyznanych częstotliwości podaje się do wiadomości publicznej, ale nie wymaga się szczegółowej identyfikacji częstotliwości przyznanych na realizację określonych zadań rządowych.

ARTYKUŁ 147

Usługi powszechne

1. Każda Strona ma prawo do określenia rodzaju obowiązku świadczenia usługi powszechnej, jaki pragnie wprowadzić lub zachować.
2. Obowiązki, o których mowa w ust. 1, nie są uważane za antykonkurencyjne jako takie, pod warunkiem, że są zarządzane w sposób przejrzysty, obiektywny i niedyskryminacyjny. Zarządzanie takimi obowiązkami jest również neutralne dla sytuacji konkurencyjnej i nie jest bardziej uciążliwe, niż to jest konieczne dla rodzaju usługi powszechnej określonego przez każdą ze Stron.
3. Wszyscy dostawcy powinni kwalifikować się do zapewnienia usługi powszechnej i żadnego dostawcy nie można z góry wykluczyć. Wyznaczanie odbywa się za pomocą skutecznego, przejrzystego i niedyskryminacyjnego mechanizmu zgodnie z prawodawstwem krajowym każdej ze Stron.

ARTYKUŁ 148

Książki telefoniczne

Każda Strona zapewnia:

- a) udostępnienie użytkownikom, w formie drukowanej lub elektronicznej lub w obydwu formach, spisu wszystkich abonentów telefonii stacjonarnej zatwierdzonego przez krajowy organ regulacyjny oraz aktualizowanie go regularnie, co najmniej raz w roku; oraz
- b) stosowanie przez organizacje świadczące usługi określone w lit. a) zasady niedyskryminacyjnego traktowania informacji, które zostały im dostarczone przez inne organizacje.

ARTYKUŁ 149

Poufność informacji

Każda Strona zapewnia poufność przekazów telekomunikacyjnych i związanych z nimi danych o przekazie za pośrednictwem publicznie dostępnej sieci telekomunikacyjnej i usług telekomunikacyjnych, w sposób nieograniczający handlu usługami.

ARTYKUŁ 150

Spory między dostawcami

1. W przypadku sporu powstałego między dostawcami sieci lub usług telekomunikacyjnych w związku z prawami i obowiązkami określonymi w niniejszej sekcji, organ regulacyjny zainteresowanej Strony wydaje, na żądanie strony sporu, wiążącą decyzję w celu jak najszybszego rozwiązania sporu.
2. Jeżeli spór dotyczy transgranicznego świadczenia usług, organy regulacyjne zainteresowanych Stron koordynują swoje prace, aby umożliwić rozwiązanie sporu.

SEKCJA 5

USŁUGI FINANSOWE

ARTYKUŁ 151

Zakres stosowania

Niniejsza sekcja określa zasady ram regulacyjnych dla wszystkich usług finansowych podlegających zobowiązaniom zgodnie z rozdziałami 2 (Zakładanie przedsiębiorstw), 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i 4 (Tymczasowa obecność osób fizycznych w celach służbowych) niniejszego tytułu. Niniejsza sekcja ma zastosowanie wobec środków wywierających wpływ na świadczenie usług finansowych¹.

ARTYKUŁ 152

Definicje

Do celów niniejszego rozdziału oraz rozdziałów 2 (Zakładanie przedsiębiorstw), 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i 4 (Tymczasowa obecność osób fizycznych w celach służbowych) niniejszego tytułu:

¹ Nawiązanie w tej sekcji do świadczenia usług finansowych oznacza świadczenie usługi w sposób określony w art. 108.

- „usługa finansowa” oznacza dowolną usługę o charakterze finansowym, oferowaną przez podmiot Strony świadczący usługi finansowe. Usługi finansowe obejmują wszystkie usługi ubezpieczeniowe i pokrewne oraz wszystkie usługi bankowe i inne usługi finansowe (z wyłączeniem ubezpieczeń). Usługi finansowe obejmują następujące rodzaje działalności:

a) usługi ubezpieczeniowe i usługi związane z ubezpieczeniami:

(i) ubezpieczenia bezpośrednie (w tym koasekuracja):

A) ubezpieczenia na życie;

B) ubezpieczenia inne niż na życie;

(ii) reasekuracja i retrocesja;

(iii) pośrednictwo ubezpieczeniowe, takie jak usługi brokerskie i agencyjne; oraz

(iv) pomocnicze usługi ubezpieczeniowe, takie jak doradztwo ubezpieczeniowe, usługi aktuarialne, ocena ryzyka oraz likwidacja szkód.

b) Usługi bankowe i inne usługi finansowe (z wyłączeniem ubezpieczeń):

(i) przyjmowanie depozytów i innych środków finansowych od odbiorców usługi;

(ii) udzielanie wszelkiego rodzaju pożyczek i kredytów, w tym kredytów konsumenckich i kredytów hipotecznych, factoring oraz finansowanie transakcji handlowych;

- (iii) leasing finansowy;
- (iv) wszelkie usługi w sferze płatności i transferu środków pieniężnych, w tym kart kredytowych, debetowych, czeków podróżnych oraz czeków;
- (v) gwarancje i zobowiązania;
- (vi) operacje przeprowadzane na własny rachunek lub na zlecenie klientów, zarówno na giełdzie, jak i poza giełdą, lub w inny sposób za pomocą:
 - A) instrumentów rynku pieniężnego (w tym czeków, weksli, certyfikatów depozytowych);
 - B) walut obcych;
 - C) instrumentów pochodnych, w tym, ale nie wyłącznie, kontraktów terminowych (futures) i opcji;
 - D) instrumentów pochodnych stóp procentowych i kursu walutowego włączając w to produkty takie jak swapy i umowy terminowe na stopę procentową;
 - E) zbywalnych papierów wartościowych; oraz
 - F) innych instrumentów zbywalnych i aktywów finansowych, w tym kruszców w sztabach;

- (vii) udział w emisji wszelkiego rodzaju papierów wartościowych, włączając gwarancje emisji oraz lokowanie całości lub części emisji (jako publiczny lub prywatny pośrednik), a także świadczenie usług związanych z takimi emisjami;
- (viii) pośrednictwo na rynku pieniężnym;
- (ix) zarządzanie aktywami, takie jak zarządzanie środkami pieniężnymi lub portfelem, wszelkie formy zarządzania inwestycjami zbiorowymi, zarządzanie funduszami emerytalnymi, usługi w zakresie przechowywania i usługi powiernicze;
- (x) usługi rozliczeniowe i rozrachunkowe dla aktywów finansowych, włączając papiery wartościowe, produkty instrumentów pochodnych oraz inne instrumenty zbywalne;
- (xi) dostarczanie i przekazywanie informacji finansowych, przetwarzanie danych finansowych i udostępnianie związanego z nimi oprogramowania; oraz
- (xii) doradztwo, pośrednictwo i inne pomocnicze usługi finansowe odnośnie do wszystkich rodzajów działalności wymienionych w ppkt (i)–(xi) powyżej, w tym informacje i analiza kredytowa, badania i doradztwo odnośnie do inwestycji i tworzenia portfela aktywów, doradztwo w zakresie nabywania oraz restrukturyzacji i strategii przedsiębiorstw;

– „podmiot świadczący usługi finansowe” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną danej Strony, która zamierza świadczyć lub świadczy usługi finansowe. Termin „podmiot świadczący usługi finansowe” nie odnosi się do podmiotów publicznych;

- „nowa usługa finansowa” oznacza usługę o charakterze finansowym, włączając usługi związane z istniejącymi i nowymi produktami lub sposób, w jaki produkt jest dostarczany, która nie jest świadczona przez żaden podmiot świadczący usługi finansowe na terytorium Strony, ale która świadczona jest na terytorium innej Strony;
- „podmiot publiczny” oznacza:
 - a) rząd, bank centralny lub władzę finansową Strony lub podmiot będący własnością lub kontrolowany przez Stronę, który jest głównie zaangażowany w realizowanie funkcji rządowych lub działań do celów rządowych, wyłączając podmioty głównie zaangażowane w świadczenie usług finansowych na warunkach komercyjnych; lub
 - b) podmiot prywatny, realizujący zadania wykonywane zwykle przez bank centralny lub władze monetarne – w zakresie wykonywania tych zadań;
- „organizacja samoregulująca” oznacza każdą organizację pozarządową, łącznie z giełdami lub rynkami papierów wartościowych lub transakcji typu futures, instytucjami dokonującymi rozliczeń lub inną organizację lub stowarzyszenie, które sprawuje własny lub przekazany nadzór nad podmiotami świadczącymi usługi finansowe; dla większej pewności organizacji samoregulującej nie uważa się za monopol do celów tytułu VIII (Konkurencja);

- „usługi świadczone w ramach wykonywania władzy publicznej” do celów art. 108 obejmują również:
 - a) działalność banku centralnego lub władz monetarnych lub innego podmiotu publicznego w wykonywaniu polityki pieniężnej lub odnoszącej się do kursu walutowego;
 - b) działalność stanowiącą część ustawowego systemu zabezpieczenia społecznego lub powszechnego programu emerytalnego; oraz
 - c) inną działalność, prowadzoną przez organ publiczny w imieniu, korzystając z gwarancji lub wykorzystując środki finansowe rządu;

do celów definicji „usług świadczonych w ramach sprawowania władzy publicznej” w art. 108, jeżeli Strona zezwoli na prowadzenie działalności określonej w lit. b) lub c) powyżej swoim podmiotom świadczącym usługi finansowe, konkurencyjnej dla podmiotu publicznego lub podmiotu świadczącego usługi finansowe, definicja „usług” zawarta w art. 108 obejmuje taką działalność.

ARTYKUŁ 153

Systemy rozliczeń i płatności

1. Na podstawie warunków, które przyznają traktowanie narodowe, każda Strona przyznaje podmiotom świadczącym usługi finansowe pochodzącym z innej Strony, mającym siedzibę na jej terytorium, dostęp do systemów płatności i rozliczeń obsługiwanych przez podmioty publiczne oraz do możliwości związanych z urzędową konsolidacją długu i refinansowaniem, dostępnym w ramach zwykłego prowadzenia działalności. Niniejszy ustęp nie ma na celu przyznania dostępu do narzędzi pożyczkodawcy ostatniej instancji Strony.

2. W przypadku gdy Strona:

- a) wymaga członkostwa, uczestnictwa lub dostępu do jakiegokolwiek samoregułującego podmiotu, giełd lub rynków papierów wartościowych lub transakcji typu futures, instytucji dokonującej rozliczeń lub jakiegokolwiek innej organizacji lub stowarzyszenia, w celu umożliwienia podmiotom świadczącym usługi finansowe pochodzącym z innej Strony świadczenie usług finansowych na równoważnych zasadach, jak te dotyczące podmiotów świadczących usługi finansowe pochodzących z danej Strony; lub
- b) jeżeli bezpośrednio lub pośrednio Strona zapewnia takim podmiotom przywileje lub korzyści w zakresie świadczenia usług finansowych;

Strona ta zapewnia przyznawanie przez takie podmioty traktowania narodowego podmiotom świadczącym usługi finansowe pochodzącym z innej Strony, którzy są rezydentami na jej terytorium.

ARTYKUŁ 154

Wyłączenie ze względów ostrożności

1. Niezależnie od innych postanowień niniejszego tytułu lub tytułu V (Płatności bieżące i przepływ kapitału) Strona może ze względów ostrożności wprowadzić lub utrzymywać środki, takie jak:

- a) ochrona inwestorów, depozytariuszy, ubezpieczonych lub osób którym przysługuje zobowiązanie pieniężne ze strony podmiotu świadczącego usługi finansowe;

b) zapewnienie integralności i stabilności swojego systemu finansowego.

2. Środki, o których mowa w ust. 1, nie są bardziej uciążliwe niż to konieczne do osiągnięcia ich celu i nie dyskryminują usług finansowych ani podmiotów świadczących usługi finansowe pochodzących z innej Strony w porównaniu do własnych podobnych usług finansowych lub podobnych podmiotów świadczących usługi finansowe.

3. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie może być interpretowane jako nakładające na Stronę obowiązek ujawnienia informacji odnoszących się do interesów i rachunków indywidualnych klientów, ani jakiegokolwiek informacji poufnej lub informacji zastrzeżonej będącej w posiadaniu instytucji publicznych.

4. Bez uszczerbku dla pozostałych środków dotyczących regulacji w zakresie ostrożności w transgranicznym handlu usługami finansowymi, Strona może wymagać rejestracji lub zatwierdzenia podmiotów świadczących transgraniczne usługi finansowe pochodzących z innej Strony oraz instrumentów finansowych.

ARTYKUŁ 155

Skuteczne i przejrzyste regulowanie

1. Każda Strona dokłada wszelkich starań, aby zapewnić z wyprzedzeniem wszystkim zainteresowanym osobom wszelkie środki o zasięgu ogólnym, które Strona ta zamierza wprowadzić, w celu umożliwienia takim osobom zgłoszenia uwag, dotyczących tych środków. Dostarczenie takich informacji odbywa się:

a) poprzez publikację urzędową; lub

b) w innej formie pisemnej lub elektronicznej.

2. Każda ze Stron udostępnia zainteresowanym osobom swoje wymogi dotyczące wypełniania wniosków odnoszących się do świadczenia usług finansowych.

3. Na wniosek wnioskodawcy zainteresowana Strona informuje wnioskodawcę o statusie wniosku. Jeżeli zainteresowana Strona zażąda dodatkowych informacji od wnioskodawcy, bezzwłocznie informuje o tym wnioskodawcę.

4. Każda Strona zapewnia, w miarę możliwości, wdrażanie i stosowanie na swoim terytorium międzynarodowych norm dotyczących regulacji i nadzoru nad sektorem usług finansowych oraz dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Do takich międzynarodowych norm należą „Główne zasady skutecznego nadzoru bankowego” przyjęte przez Komitet Bazylejski, „Główne zasady i metodyka ubezpieczeń” Międzynarodowego Stowarzyszenia Organów Nadzoru Ubezpieczeniowego, „Cele i zasady regulacji papierów wartościowych” Międzynarodowej Organizacji Komisji Papierów Wartościowych, „Czterdzieści zaleceń w sprawie prania pieniędzy” i „Dziewięć specjalnych zaleceń w sprawie finansowania terroryzmu” Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy.

5. Strony biorą również pod uwagę „Dziesięć głównych zasad wymiany informacji” przyjętych przez Ministrów Finansów państw G7, „Umowę dotyczącą wymiany informacji w zakresie spraw podatkowych” Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (zwanej dalej „OECD”) oraz „Deklarację w sprawie przejrzystości i wymiany informacji w sprawach podatkowych” przyjętą w ramach G-20.

ARTYKUŁ 156

Nowe usługi finansowe

Każda Strona zezwala podmiotowi świadczącemu usługi finansowe pochodzącemu z drugiej Strony mającemu siedzibę na jej terytorium na świadczenie wszelkich nowych usług finansowych podobnych do tych, na które Strony zezwalają swoim własnym podmiotom świadczącym usługi finansowe w ramach swojego wewnętrznego prawodawstwa w podobnych okolicznościach. Strona może ustalić formę prawną i instytucjonalną, poprzez którą nowa usługa finansowa może być świadczona, i może wymagać zezwolenia na świadczenie danej usługi. W przypadku gdy takie zezwolenie jest wymagane, decyzję w tej sprawie podejmuje się w rozsądnym terminie, a zezwolenia można odmówić wyłącznie ze względów ostrożności.

ARTYKUŁ 157

Przetwarzanie danych

1. Każda Strona zezwala podmiotowi świadczącemu usługi finansowe pochodzącemu z innej Strony na przekazywanie informacji w formie elektronicznej lub w innej formie, na i z jej terytorium, wobec przetwarzania danych, które jest wymagane do zwykłego prowadzenia działalności podmiotu świadczącego usługi finansowe.
2. Każda Strona przyjmuje odpowiednie zabezpieczenia odnośnie do ochrony prawa do prywatności oraz niedopuszczenia do ingerencji w sferę życia prywatnego, rodzinnego lub domowego lub w korespondencję osób, w szczególności w odniesieniu do przesyłania danych osobowych.

Uznawanie środków ostrożnościowych

1. Strona może uznać środki ostrożnościowe któregośkolwiek innego państwa do określenia sposobu, w jaki stosowane są środki tej Strony odnoszące się do usług finansowych. Takie uznanie, które może zostać osiągnięte przez ujednolicenie przepisów lub też w inny sposób, może być oparte na porozumieniu albo ustaleniu z krajem zainteresowanym lub też może być dokonane jednostronnie.
2. Strona, która jest stroną porozumienia albo ustalenia przyszłego lub istniejącego, o którym mowa w ust. 1, zapewni innej Stronie dostateczną możliwość negocjowania jej przystąpienia do takich porozumień lub też ustaleń, albo negocjowania z nią porównywalnych – na warunkach, w których zapewniona zostanie równoważność przepisów, nadzoru, stosowania, a gdzie to będzie właściwe, procedury dotyczące wymiany informacji pomiędzy stronami porozumień i ustaleń. W przypadku gdy Strona przyznaje autonomiczne uznanie, przyznaje ona odpowiednią możliwość innej Stronie w celu ukazania, że takie okoliczności mają miejsce.

ARTYKUŁ 159

Szczególne wyjątki

1. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie jest interpretowane jako przeszkoda dla Strony, w tym dla jej podmiotów publicznych, dla wyłączonego prowadzenia na jej terytorium świadczenia usług w ramach powszechnego programu emerytalnego albo ustawowego systemu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem sytuacji, gdy działalność taka może być, zgodnie z krajowymi przepisami Strony, realizowana przez podmioty świadczące usługi finansowe w konkurencji z podmiotami publicznymi lub prywatnymi.
2. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie ma zastosowania do działalności lub środków banku centralnego lub władz monetarnych, instytucji określających kurs walutowy lub instytucji kredytowych bądź innych podmiotów publicznych w wykonywaniu polityki pieniężnej lub odnoszącej się do kursu walutowego.
3. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie jest interpretowane w sposób uniemożliwiający którejkolwiek ze Stron i ich podmiotom sektora publicznego realizowanie działań lub świadczenie usług na swoim terytorium na zasadzie wyłączności na rachunek Strony lub jej podmiotów sektora publicznego, z wykorzystaniem gwarancji przez nie udzielonych lub z użyciem ich zasobów finansowych.

SEKCJA 6

USŁUGI MIĘDZYNARODOWEGO TRANSPORTU MORSKIEGO

ARTYKUŁ 160

Zakres stosowania i zasady

1. Niniejsza sekcja określa zasady dotyczące usług międzynarodowego transportu morskiego podlegających zobowiązaniom zgodnie z rozdziałami 2 (Zakładanie przedsiębiorstw), 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i 4 (Tymczasowa obecność osób fizycznych w celach służbowych) niniejszego tytułu.
2. Mając na uwadze obecny poziom liberalizacji między Stronami w międzynarodowym transporcie morskim, każda Strona:
 - a) skutecznie stosuje zasadę nieograniczonego dostępu do międzynarodowego rynku i handlu morskiego na zasadach handlowych i na zasadzie braku dyskryminacji; oraz
 - b) przyznaje statkom pływającym pod banderą lub obsługiwanym przez usługodawców innej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie przyznane własnym statkom, między innymi w odniesieniu do dostępu do portów, korzystania z infrastruktury i dodatkowych usług morskich w portach, jak również w odniesieniu do opłat i należności, obsługi celnej, wyznaczania miejsc do cumowania oraz sprzętu do załadunku i rozładunku.

3. Stosując te zasady, każda Strona w szczególności:

- a) nie wprowadza uzgodnień dotyczących dzielenia ładunku w przyszłych umowach dwustronnych z państwami trzecimi dotyczących usług międzynarodowego transportu morskiego, w tym handlu towarami masowymi w postaci płynnej i stałej i ładunków przewożonych liniowcami oraz zakończą w rozsądnym terminie obowiązywanie takich uzgodnień w przypadkach, gdy zostały one zawarte we wcześniej podpisanych umowach dwustronnych; oraz
- b) po wejściu niniejszej Umowy w życie, znosi i wstrzymuje się od wprowadzania jednostronnych środków oraz przeszkód administracyjnych, technicznych i innego rodzaju mogących stanowić ukryte ograniczenie lub mieć dyskryminacyjny skutek w stosunku do swobodnego świadczenia usług w międzynarodowym transporcie morskim.

4. Każda Strona zezwala międzynarodowym usługodawcom morskim, w tym świadczącym usługi agencji morskich innej Strony na posiadanie przedsiębiorstwa na jej terytorium na warunkach zakładania przedsiębiorstw i funkcjonowania nie mniej korzystnych niż te przyznane własnym usługodawcom lub usługodawcom państwa trzeciego, w zależności od tego, które są bardziej korzystne.

5. Każda Strona udostępnia usługodawcom innej Strony świadczącym usługi międzynarodowego transportu morskiego na rozsądnych i niedyskryminacyjnych warunkach następujące usługi w porcie: pilotaż, pomoc w holowaniu i przeciąganiu, załadowanie żywności, zaopatrzenie w paliwo i wodę, pobieranie śmieci i usuwanie odpadów balastowych; usługi kapitana portu; pomoce nawigacyjne; usługi operacyjne na nabrzeżu niezbędne dla funkcjonowania statku, włączając usługi komunikacyjne, dostawę wody i prądu elektrycznego; usługi naprawcze w przypadku nagłych awarii; kotwiczenie, cumowanie i usługi związane z cumowaniem.

ARTYKUŁ 161

Definicje

Do celów niniejszej sekcji oraz rozdziałów 2 (Zakładanie przedsiębiorstw), 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i 4 (Tymczasowa obecność osób fizycznych w celach służbowych) niniejszego tytułu:

- „usługi w zakresie obsługi stacji kontenerowej i magazynowania” oznaczają działalność polegającą na przechowywaniu kontenerów, na terenie portu lub na lądzie, w celu ich zapelnienia/opróżnienia, napraw i udostępniania do załadunku;
- „usługi w zakresie odprawy celnej” (wymiennie „usługi pośredników urzędów celnych”) oznaczają działalność polegającą na przeprowadzaniu w imieniu innego podmiotu formalności celnych dotyczących przywozu, wywozu lub przewozu ładunków, bez względu na to, czy usługi te stanowią główny przedmiot działalności usługodawcy czy zwyczajowe uzupełnienie głównego przedmiotu jego działalności;
- „usługi spedycyjne” oznaczają usługi polegające na organizowaniu i monitorowaniu operacji przewozu w imieniu przewoźników, poprzez nabywanie usług transportowych i pokrewnych, przygotowanie dokumentacji i dostarczenie informacji handlowych;
- „międzynarodowy transport morski” obejmuje transport „od drzwi do drzwi” oraz transport multimodalny (wykorzystujący do transportu towarów więcej niż jeden rodzaj środków transportu), obejmujący odcinek morski, odbywający się w ramach jednolitego dokumentu przewozowego i obejmujący prawo do bezpośredniego zawierania umów z podmiotami świadczącymi usługi transportowe innego rodzaju;

- „usługi agencji morskich” oznaczają działalność polegającą na reprezentowaniu, w ramach danego obszaru geograficznego, w charakterze agenta, interesów jednej lub większej ilości linii żeglugi morskiej lub przedsiębiorstw żeglugowych, do następujących celów:
 - a) marketing i sprzedaż usług w zakresie transportu morskiego i usług pokrewnych, począwszy od podania ceny, po fakturowanie oraz wystawianie listów przewozowych w imieniu spółek, nabywanie i odsprzedaż niezbędnych usług pokrewnych, przygotowanie dokumentów i dostarczanie informacji handlowych; oraz
 - b) organizowanie w imieniu przedsiębiorstw żeglugowych zawinięcia statku do portu lub przejęcia ładunków, w razie potrzeby;
- „morskie usługi w zakresie obsługi ładunku” oznaczają działania wykonywane przez przedsiębiorstwa zajmujące się załadunkiem i rozładunkiem, w tym przez operatorów terminali portowych, jednak nieobejmujące działalności pracowników portowych w przypadkach, kiedy nie są oni pracownikami przedsiębiorstw zajmujących się załadunkiem i rozładunkiem lub operatorów terminali portowych. Do działań objętych powyższą definicją zalicza się organizacja i nadzór nad:
 - a) załadunkiem/rozładunkiem ładunku ze statku/na statek;
 - b) przycumowaniem/odcumowaniem ładunku; oraz
 - c) odbiorem/dostawą i przechowywaniem ładunków przed załadunkiem lub po rozładunku.

ROZDZIAŁ 6

HANDEL ELEKTRONICZNY

ARTYKUŁ 162

Cel i zasady

1. Uznając, że handel elektroniczny zwiększa możliwości handlowe w wielu sektorach, Strony uzgadniają, że będą propagowały korzystanie z handlu elektronicznego między sobą, w szczególności poprzez współpracę w kwestiach związanych z handlem elektronicznym podniesionych w niniejszym tytule.
2. Strony zgadzają się, że rozwój handlu elektronicznego musi być zgodny z międzynarodowymi normami w zakresie ochrony danych, tak by zdobyć zaufanie użytkowników handlu elektronicznego.
3. Strony uzgadniają, że dostawę środkami elektronicznymi uznaje się za świadczenie usług w rozumieniu rozdziału 3 (Transgraniczne świadczenie usług) i nie jest objęte należnościami celnymi.

ARTYKUŁ 163

Aspekty regulacyjne handlu elektronicznego

1. Strony prowadzą dialog dotyczący kwestii regulacyjnych związanych z handlem elektronicznym, który obejmie między innymi następujące kwestie:
 - a) uznanie certyfikatów podpisów elektronicznych wydawanych użytkownikom oraz ułatwianie świadczenia transgranicznych usług certyfikacyjnych;
 - b) odpowiedzialność pośrednich usługodawców w zakresie przesyłania lub przechowywania danych;
 - c) traktowanie niezamówionych komercyjnych wiadomości elektronicznych;
 - d) ochronę konsumentów w dziedzinie handlu elektronicznego przed między innymi oszukańczymi i wprowadzającymi w błąd praktykami handlowymi w kontekście transgranicznym;
 - e) ochronę danych osobowych;
 - f) promowanie handlu eliminującego papierową formę dokumentów; oraz
 - g) wszelkie inne kwestie mające związek z rozwojem handlu elektronicznego.

2. Strony realizują taką współpracę między innymi poprzez wymianę informacji dotyczących ich odpowiedniego prawodawstwa i orzecznictwa oraz wdrażania tego prawodawstwa.

ARTYKUŁ 164

Ochrona danych osobowych

Strony podejmują wysiłki, w miarę możliwości i w zakresie swoich odpowiednich uprawnień, aby rozwinąć lub utrzymać, w zależności od przypadku, przepisy dotyczące ochrony danych osobowych.

ARTYKUŁ 165

Zarządzanie handlem eliminującym papierową formę dokumentów

Strony podejmują wysiłki, w miarę możliwości i w zakresie swoich odpowiednich uprawnień, aby:

- a) upublicznić dokumenty dotyczące zarządzania handlem w formie elektronicznej; oraz

- b) przyjmować dokumenty administracyjne¹ przesyłane w formie elektronicznej, jako posiadające równoważny status prawny z ich wersją papierową.

ARTYKUŁ 166

Ochrona konsumentów

1. Strony uznają znaczenie przyjmowania i utrzymywania przejrzystych i skutecznych środków ochrony konsumentów przed oszukańczymi i wprowadzającymi w błąd praktykami handlowymi, w przypadku gdy zawierają oni transakcje handlowe drogą elektroniczną.
2. Strony uznają znaczenie wzmocnienia ochrony konsumentów i współpracy między krajowymi organami ochrony konsumentów w działaniach odnoszących się do handlu elektronicznego.

¹ Dla większej pewności – w przypadku Kolumbii i Peru „dokumenty handlowe” oznaczają formularze wydane lub kontrolowane przez Stronę, które muszą być wypełnione przez lub dla importera lub eksportera w związku z przywozem lub wywozem towarów.

ROZDZIAŁ 7

WYJĄTKI

ARTYKUŁ 167

Ogólne wyjątki

1. Z zastrzeżeniem wymogu, że takie środki nie mogą być stosowane w sposób, który stanowiłby środek arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między Stronami lub środki ukrytych ograniczeń w kwestii zakładania przedsiębiorstw lub transgranicznego świadczenia usług, żadne z postanowień niniejszego tytułu, ani tytułu V (Płatności bieżące i przepływ kapitału) nie może być interpretowane w sposób uniemożliwiający wprowadzanie lub stosowanie przez którąkolwiek ze Stron środków:

- a) niezbędnych dla ochrony bezpieczeństwa publicznego lub moralności publicznej lub utrzymania porządku publicznego¹;
- b) niezbędnych do ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin – w tym środków ochrony środowiska niezbędnych w tym celu;

¹ Powołanie się na wyjątki dotyczące ochrony porządku publicznego jest możliwe tylko wówczas, gdy występuje rzeczywiste i dostatecznie poważne zagrożenie jednego z podstawowych interesów społecznych.

- c) dotyczących ochrony zużywalnych ożywionych i nieożywionych zasobów naturalnych, jeżeli środki te są realizowane w połączeniu z ograniczeniami dotyczącymi krajowych inwestorów lub krajowej podaży i konsumpcji usług;
- d) niezbędnych do ochrony narodowych dóbr kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej;
- e) niezbędnych dla zapewnienia przestrzegania ustaw i przepisów, które nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszego tytułu, ani tytułu V (Płatności bieżące i przepływy kapitału)¹, łącznie z tymi odnoszącymi się do:
 - (i) zapobiegania działaniom o charakterze nielegalnym i podstępnym lub postępowania ze skutkami niewykonania umów;
 - (ii) ochrony prywatności osób w odniesieniu do przetwarzania i rozpowszechniania danych osobowych i ochrony poufności akt i rachunków osobistych;
 - (iii) bezpieczeństwa.

¹ Dla większej pewności w przypadku Peru podjęcie środków uniemożliwiających transfer pieniężny poprzez sprawiedliwe, niedyskryminacyjne i stosowane w dobrej wierze peruwiańskich praw dotyczących:

- a) upadłości, niewypłacalności oraz ochrony praw kredytodawców;
- b) wydawania, handlu lub obrotu papierami wartościowymi, transakcjami typu futures, opcjami lub instrumentami pochodnymi;
- c) przestępstw kryminalnych lub podlegających karze;
- d) sprawozdań finansowych lub przechowywania dokumentacji dotyczącej przelewów, w przypadku gdy są one konieczne do zapewnienia przestrzegania prawa lub na potrzeby organów regulacyjnych w dziedzinie finansów; lub
- e) zapewnienia zgodności z nakazami lub wyrokami sądowymi lub administracyjnymi; nie jest traktowane jako sprzeczne z postanowieniami niniejszego tytułu ani tytułu V (Płatności bieżące i przepływy kapitału).

2. Postanowienia niniejszego tytułu, załączników VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) i VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług) oraz tytułu V (Płatności bieżące i przepływy kapitału) nie mają zastosowania do odpowiednich systemów zabezpieczenia społecznego Stron lub do działań prowadzonych na terytorium każdej ze Stron, które związane są, nawet sporadycznie, z wykonywaniem władzy publicznej.

TYTUŁ V

PŁATNOŚCI BIEŻĄCE I PRZEPŁYW KAPITAŁU

ARTYKUŁ 168

Rachunek bieżący

Strony zezwalają na dokonywanie, w walucie w pełni wymiennej i zgodnie z postanowieniami art. VIII „Statutu Międzynarodowego Funduszu Walutowego”, wszelkich płatności i transferów na rachunku bieżącym w ramach bilansu płatniczego między Stronami.

ARTYKUŁ 169

Rachunek kapitałowy

W odniesieniu do transakcji na rachunku kapitałowym i finansowym bilansu płatniczego, po wejściu w życie niniejszej Umowy Strony zapewniają swobodny przepływ kapitału związany z bezpośrednimi inwestycjami¹ dokonywanymi przez osoby prawne utworzone zgodnie z prawodawstwem kraju przyjmującego oraz inwestycjami dokonywanymi zgodnie z postanowieniami tytułu IV (Handel Usługami, Tworzenie Przedsiębiorstw i Handel Elektroniczny)², jak również likwidacją lub przeniesieniem tych inwestycji oraz wszelkiego wynikającego z nich zysku.

ARTYKUŁ 170

Środki ochronne

1. W przypadku Kolumbii, jeżeli w wyjątkowych okolicznościach płatności i przepływ kapitału powodują lub mogą spowodować poważne trudności w funkcjonowaniu polityki pieniężnej lub polityki kursowej w Kolumbii, Kolumbia może podjąć środki ochronne w odniesieniu do przepływu kapitału na okres nieprzekraczający jednego roku. Powyższe środki ochronne mogą być utrzymane po upływie powyższego okresu z uzasadnionych powodów, jeśli wymagają tego wyjątkowe okoliczności, które doprowadziły do ich wprowadzenia. W takim przypadku Kolumbia z wyprzedzeniem przedstawia pozostałym Stronom powody uzasadniające utrzymanie środków.

¹ Dla większej pewności – termin „bezpośrednia inwestycja” nie oznacza kredytów związanych z handlem zagranicznym, inwestycjami portfelowymi zgodnie z prawodawstwem krajowym, długiem publicznym i powiązanymi kredytami.

² Dla większej pewności, Rozdział 7 (Wyjątki) w tytule IV (Handel usługami, zakładanie przedsiębiorstw i handel elektroniczny) nie ma zastosowania do niniejszego tytułu.

2. W przypadku Peru i Strony UE, jeżeli w wyjątkowych okolicznościach płaćności i przepływ kapitału powodują lub mogą spowodować poważne trudności w funkcjonowaniu polityki pieniężnej lub polityki kursowej w Peru lub w Unii Europejskiej, Peru lub Strona UE mogą odpowiednio podjąć środki ochronne w odniesieniu do przepływu kapitału na okres nieprzekraczający jednego roku.
3. Wprowadzenie środków ochronnych na podstawie ust. 2 może być przedłużone poprzez ich oficjalne ponowne wprowadzenie w szczególnie wyjątkowych okolicznościach oraz po wcześniejszych uzgodnieniach pomiędzy zainteresowanymi Stronami dotyczących urzędowego ponownego wprowadzenia środków.
4. W żadnym przypadku nie można stosować środków określonych w ust. 1 i 2 w celu ochrony handlu lub ochrony konkretnej branży przemysłowej.
5. Strona, która przyjęła lub utrzymuje środki ochronne na podstawie ust. 1, 2 lub 3 niezwłocznie informuje pozostałe Strony o ich znaczeniu i zakresie i przedstawia, w najkrótszym możliwym terminie, harmonogram ich zniesienia.

ARTYKUŁ 171

Postanowienia końcowe

W celu wspierania stabilnych i bezpiecznych ram dla długo fałowych inwestycji Strony przeprowadzają konsultacje, aby ułatwić przepływ kapitału pomiędzy nimi, a w szczególności stopniową liberalizację rachunków kapitałowych i finansowych.

TYTUŁ VI

ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

ARTYKUŁ 172

Definicje

Do celów niniejszego tytułu:

- „Umowa typu zbuduj-eksploatuj-przełącz i umowa dotycząca koncesji na roboty budowlane” oznacza umowę, której głównym celem jest budowa lub remont fizycznej infrastruktury, zakładu, budynków, obiektów lub innych budowli należących do rządu, zgodnie z którą, jako wynagrodzenie za realizację umowy przez dostawcę, podmiot zamawiający przyznaje dostawcy na czas określony własność lub prawo do kontrolowania i eksploataowania oraz żądania opłat za korzystanie z tych obiektów budowlanych na czas trwania umowy;

- „komercyjne towary lub usługi” oznaczają towary lub usługi zwykle sprzedawane lub oferowane do sprzedaży na rynku komercyjnym klientom niepublicznym i przez takich klientów zwykle nabywane do celów niepublicznych;
- „usługa budowlana” oznacza usługę, której celem jest wykonanie wszelkimi środkami robót inżynierskich lub budowlanych zgodnie z działem 51 tymczasowej Centralnej Klasyfikacji Produktów Organizacji Narodów Zjednoczonych (zwanej dalej „CPPC”);
- „aukcja elektroniczna” oznacza powtarzalny proces realizowany z wykorzystaniem środków elektronicznych służący do przedstawienia przez dostawców nowych cen lub nowych wartości w przypadku wymiernych elementów oferty innych niż cena i związanych z kryteriami oceny, lub obu tych elementów, w wyniku którego powstaje ranking ofert lub zmiana kolejności ofert w rankingu;
- „na piśmie” lub „pisemne” oznacza wszelkie informacje słowne lub liczbowe, które mogą zostać odczytane, skopiowane, a następnie przekazane. Mogą one obejmować informacje przekazywane i przechowywane za pomocą środków elektronicznych;
- „przetarg bezpośredni” oznacza metodę udzielenia zamówienia, zgodnie z którą podmiot zamawiający kontaktuje się z wybranym dostawcą lub dostawcami;
- „środek” oznacza wszelkie ustawy, rozporządzenia, procedury, wytyczne lub praktyki administracyjne lub wszelkie działania podmiotu zamawiającego dotyczące udzielania zamówień objętego niniejszą Umową;
- „wykaz przeznaczony do wielokrotnego wykorzystania” oznacza wykaz dostawców uznanych przez podmiot zamawiający za spełniających warunki uczestnictwa w tym wykazie i z usług których podmiot zamawiający zamierza skorzystać więcej niż jeden raz;

- „ogłoszenie o zamiarze udzielania zamówień” oznacza ogłoszenie opublikowane przez podmiot zamawiający, zapraszające zainteresowanych dostawców do złożenia wniosku o uczestnictwo, oferty lub obydwu;
- „zobowiązania offsetowe” oznaczają wszelkie warunki lub zobowiązania, które wspierają rozwój lokalny lub poprawiają bilans płatniczy Strony, takie jak korzystanie z udziału lokalnego, licencje na technologię, inwestycje, handel wymienny i podobne działania lub wymogi;
- „przetarg nieograniczony” oznacza metodę udzielenia zamówienia, zgodnie z którą ofertę mogą przedstawić wszyscy zainteresowani dostawcy;
- „podmiot zamawiający” oznacza podmiot Strony wymieniony w dodatku 1 do załącznika XII (Zamówienia publiczne);
- „dostawca kwalifikowany” oznacza dostawcę uznanego przez podmiot zamawiający za spełniającego warunki uczestnictwa;
- „przetarg ograniczony” oznacza metodę udzielenia zamówienia, zgodnie z którą podmiot zamawiający zwraca się z prośbą o złożenie oferty jedynie do kwalifikowanych dostawców;
- „usługi” obejmują usługi budowlane, chyba że postanowiono inaczej; oraz

- „specyfikacja techniczna” oznacza wymóg procedury przetargowej, za pośrednictwem którego:
 - a) określono cechy charakterystyczne towarów lub usług będących przedmiotem zamówienia, w tym jakość, sposób wykonania, bezpieczeństwo i wymiary lub procedury i metody ich produkcji lub świadczenia; lub
 - b) wskazano warunki dotyczące terminologii, symboli, opakowania, oznakowania lub etykietowania w odniesieniu do towaru lub usługi.

ARTYKUŁ 173

Zakres stosowania

1. Niniejszy tytuł ma zastosowanie do wszelkich środków przyjętych przez Stronę dotyczących udzielania zamówień objętego niniejszą Umową.
2. Do celów niniejszego tytułu „udzielanie zamówień objęte niniejszą Umową” oznacza udzielanie zamówień do celów rządowych na towary, usługi lub ich dowolne określone połączenie, w odniesieniu do każdej Strony, w dodatku 1 do załącznika XII (Zamówienia publiczne).
 - a) zamówione do celów innych niż komercyjna sprzedaż lub odsprzedaż lub wykorzystanie do produkcji lub dostawy towarów lub usług przeznaczonych do komercyjnej sprzedaży lub odsprzedaży;

- b) za pomocą wszelkich środków umownych, w tym: zakupu, umowy dzierżawy z opcją zakupu, umowy leasingu lub dzierżawy z opcją lub bez opcji wykupu, umowy typu zbuduj-eksploatuj-przełącz i umowy dotyczącej koncesji na roboty budowlane;
 - c) których wartość jest równa lub wyższa niż odpowiedni próg określony dla każdej Strony w dodatku 1 do załącznika XII (Zamówienia publiczne) w momencie publikacji ogłoszenia zgodnie z art. 176;
 - d) złożone przez podmiot zamawiający; oraz
 - e) niepodlegające odrębnemu wyłączeniu z zakresu stosowania niniejszego tytułu.
3. Z wyjątkiem przewidzianych przypadków niniejszy tytuł nie ma zastosowania do:
- a) nabycia lub dzierżawy gruntów, istniejących budynków lub innych nieruchomości albo praw do nich;
 - b) porozumień pozaumownych lub innych form wsparcia, które zapewnia Strona, w tym porozumień o współpracy, dotacji, pożyczek, subsydiów, udziałów kapitałowych, gwarancji, zatwierdzeń i ulg podatkowych;

- c) zamówień albo nabycia przez agencje fiskalne lub instytucje depozytowe, instytucje likwidacji i zarządzania regulowanych instytucji finansowych albo instytucje dokonujące sprzedaży, umorzenia i dystrybucji długu publicznego, łącznie z pożyczkami i obligacjami państwowymi, weksłami i innymi papierami wartościowymi¹;
- d) publicznych umów o pracę i związanych z nimi środków; oraz
- e) zamówień udzielanych:
 - (i) w celu zapewnienia międzynarodowego wsparcia, w tym pomocy rozwojowej;
 - (ii) zgodnie ze szczególną procedurą lub warunkami umowy międzynarodowej, dotyczącej:
 - A) stacjonowania wojsk; lub
 - B) wspólnej realizacji projektu przez państwa sygnatariuszy takiej umowy;
 - (iii) zgodnie ze szczególną procedurą lub warunkami organizacji międzynarodowej albo finansowanych przez międzynarodowe dotacje, pożyczki lub inny rodzaj wsparcia, jeżeli stosowana procedura albo warunki nie byłyby zgodne z niniejszym tytułem.

¹ Dla większej pewności należy zaznaczyć, że niniejszy tytuł nie ma zastosowania do zamówień publicznych usług bankowych, finansowych lub usług specjalistycznych związanych z następującymi rodzajami działalności.

- a) zaciąganie zadłużenia publicznego; lub
- b) zarządzanie długiem publicznym.

4. Każda Strona określa następujące informacje w odpowiadającej jej podsekcji dodatku 1 do załącznika XII (Zamówienia publiczne):

- a) w podsekcji 1 – podmioty rządowe na szczeblu centralnym, których zamówienia objęte są niniejszym tytułem;
- b) w podsekcji 2 – podmioty rządowe na szczeblu podcentralnym, których zamówienia objęte są niniejszym tytułem;
- c) w podsekcji 3 – wszystkie pozostałe podmioty, których zamówienia objęte są niniejszym tytułem;
- d) w podsekcji 4 – towary objęte niniejszym tytułem;
- e) w podsekcji 5 – usługi, inne niż usługi budowlane, objęte niniejszym tytułem;
- f) w podsekcji 6 – usługi budowlane objęte niniejszym tytułem; oraz
- g) w podsekcji 7 – wszelkie uwagi ogólne.

5. W przypadku gdy podmiot zamawiający w kontekście udzielania zamówień objętego niniejszą Umową wymaga, aby osoby nieujęte w dodatku 1 do załącznika XII (Zamówienia publiczne) danej Strony uczestniczyły w przetargach zgodnie z określonymi wymogami, do tego rodzaju wymogów stosuje się odpowiednio artykuł 175.

Wycena

6. Przy oszacowaniu wartości zamówienia w celu ustalenia, czy jest to zamówienie objęte niniejszą Umową, podmiot zamawiający nie dzieli zamówienia na oddzielne zamówienia ani nie stosuje określonej metody wyceny w celu oszacowania wartości zamówienia z zamiarem częściowego lub całkowitego wyłączenia go z zakresu stosowania niniejszego tytułu.

7. Podmiot zamawiający ujmuje szacowaną całkowitą maksymalną wartość zamówienia w całym okresie objętym zamówieniem, udzielonego jednemu lub wielu dostawcom, z uwzględnieniem wszystkich form wynagrodzenia, w tym opłat, prowizji i odsetek. W przypadku gdy zamówienie dopuszcza wprowadzenie klauzuli dotyczącej opcji, podmiot zamawiający uwzględnia szacowaną maksymalną całkowitą wartość zamówienia z włączeniem opcji.

8. W przypadku gdy dane zamówienie wymaga zawarcia więcej niż jednej umowy, lub w przypadku udzielenia zamówień w częściach (zwanych dalej „zamówieniami powtarzającymi się”), podstawą obliczenia wartości zamówienia są:

- a) całkowita maksymalna wartość zamówienia w całym okresie objętym zamówieniem; lub
- b) wartość powtarzających się zamówień na towary lub usługi takiego samego typu udzielonych w ciągu poprzednich 12 miesięcy lub poprzedniego roku finansowego podmiotu zamawiającego, w miarę możliwości skorygowana w celu uwzględnienia zmian w ilości lub w wartości zamawianych towarów lub usług w kolejnych 12 miesiącach; lub

- c) szacunkowa wartość powtarzających się zamówień na towary lub usługi takiego samego typu, które mają zostać udzielone w ciągu 12 miesięcy po udzieleniu pierwotnego zamówienia lub w roku finansowym podmiotu zamawiającego.

9. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie uniemożliwia Stronie wprowadzania nowych działań, procedur lub postanowień umownych związanych z zamówieniami publicznymi, pod warunkiem, że są one zgodne z niniejszym tytułem.

ARTYKUŁ 174

Wyjątki

Pod warunkiem że środki te nie są stosowane w sposób, który stanowiłby środek arbitralnej lub nieuzasadnionej dyskryminacji między Stronami lub ukryte ograniczenia w handlu międzynarodowym, żadne z postanowień niniejszego tytułu nie jest interpretowane jako przeszkoda uniemożliwiająca Stronie przyjęcie lub utrzymanie środków:

- a) niezbędnych do ochrony moralności, porządku lub bezpieczeństwa publicznego;
- b) niezbędnych do ochrony życia lub zdrowia ludzi, zwierząt lub roślin, łącznie ze środkami ochrony środowiska;
- c) niezbędnych do ochrony własności intelektualnej; lub
- d) dotyczących towarów lub usług pochodzących z pracy osób niepełnosprawnych, instytucji charytatywnych lub pracy więźniów.

ARTYKUŁ 175

Zasady ogólne

1. W odniesieniu do wszelkich środków dotyczących udzielania zamówień objętego niniejszą Umową:

- a) Strona UE łącznie z podmiotami zamawiającymi¹, udziela natychmiast i bezwarunkowo towarom i usługom państw andyjskich-sygnatariuszy oraz dostawcom państw andyjskich-sygnatariuszy oferującym takie towary i usługi traktowania nie mniej korzystnego niż to, którego udziela towarom, usługom i dostawcom krajowym;
- b) każde państwo andyjskie-sygnatariusz łącznie ze swoimi podmiotami zamawiającymi, udziela natychmiast i bezwarunkowo towarom i usługom Strony UE oraz dostawcom Strony UE oferującym takie towary i usługi traktowania nie mniej korzystnego niż to, którego udziela towarom, usługom i dostawcom krajowym;

2. W odniesieniu do wszelkich środków dotyczących udzielania zamówień objętego niniejszą Umową Strona, łącznie z jej podmiotami zamawiającymi:

- a) nie traktuje jednego miejscowego dostawcy mniej korzystnie niż innego miejscowego dostawcy ze względu na wysokość zagranicznego udziału lub własności; lub
- b) nie dyskryminuje miejscowego dostawcy w związku z tym, że towary lub usługi oferowane przez tego dostawcę przy konkretnym zamówieniu są towarami lub usługami drugiej Strony.

¹ „Podmioty zamawiające” Strony UE obejmują „podmioty zamawiające” państw członkowskich Unii Europejskiej określone w dodatku 1 do załącznika XII (Zamówienia publiczne).

Sposób przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia

3. Podmiot zamawiający prowadzi procedurę udzielania zamówień objętego niniejszą Umową w sposób przejrzysty i bezstronny, pozwalający uniknąć konfliktu interesów i zapobiec praktykom korupcyjnym.

Procedury przetargowe

4. Podmiot zamawiający stosuje otwarte, ograniczone i bezpośrednie procedury przetargowe zgodnie ze swoim prawodawstwem krajowym oraz niniejszym tytułem.

Wykorzystanie środków elektronicznych

5. W przypadku udzielania zamówień objętego niniejszą Umową za pomocą środków elektronicznych podmiot zamawiający:

- a) zapewnia, aby zamówienie zostało zrealizowane z wykorzystaniem takich systemów i programów informatycznych – w tym dotyczących uwierzytelniania i szyfrowania informacji – które są powszechnie dostępne i interoperacyjne w połączeniu z innymi powszechnie dostępnymi systemami i programami informatycznymi; oraz
- b) utrzymuje mechanizmy zapewniające integralność wniosków o dopuszczenie do udziału oraz ofert, w tym określenie godziny wpływu, a także zapobieganie nieuprawnionemu dostępowi.

Reguły pochodzenia

6. W odniesieniu do udzielania zamówienia objętego niniejszą Umową Strony mają obowiązek stosować takie same reguły pochodzenia w odniesieniu do towarów lub usług przywiezionych lub dostarczonych z terytorium innej Strony, jakie stosują w tym samym czasie w ramach zwykłej wymiany handlowej wobec przywozu i dostaw tych samych towarów i usług pochodzących od tej samej Strony.

Umowy kompensacyjne

7. Z zastrzeżeniem postanowień zawartych w niniejszym tytule lub w załączniku do niego żadna strona nie dąży do, nie uwzględnia, nie narzuca, ani nie egzekwuje umów kompensacyjnych.

Środki które nie są specyficzne dla zamówień publicznych

8. Ustępów 1 i 2 nie stosuje się do należności celnych oraz innych należności nakładanych na przywóz lub w związku z nim, metod nakładania takich ceł i należności, innych przepisów lub formalności związanych z przywozem oraz środków wpływających na handel usługami innych niż środki regulujące udzielanie zamówień objęte niniejszą Umową.

ARTYKUŁ 176

Publikowanie informacji o zamówieniach

1. Każda ze Stron:

- a) niezwłocznie publikuje środki o zastosowaniu ogólnym dotyczące udzielania zamówienia objętego niniejszą Umową oraz wszelkie zmiany do nich w urzędowo wyznaczonych elektronicznych lub papierowych środkach przekazu, które są szeroko rozpowszechniane i łatwo dostępne dla odbiorców.
- b) na wniosek innej Strony udziela na ten temat wszelkich wyjaśnień;
- c) dołącza w postaci dodatku 2 do załącznika XII (Zamówienia publiczne) wykaz elektronicznych lub papierowych środków przekazu, na łamach których Strona publikuje informacje opisane w lit. a); oraz
- d) dołącza w postaci dodatku 3 do załącznika XII (Zamówienia publiczne) wykaz elektronicznych środków przekazu, w których Strona publikuje ogłoszenia wymagane w niniejszym artykule oraz w art. 177, art. 180, ust. 1 i art. 188, ust. 2.

2. Każda Strona bezzwłocznie informuje pozostałe Strony o wszelkich zmianach do informacji wymienionych przez nią w dodatkach 2 lub 3 do załącznika XII (Zamówienia publiczne).

Publikacja ogłoszeń

Ogłoszenie o zamiarze udzielania zamówień

1. W przypadku każdego udzielenia zamówienia objętego niniejszą Umową, z wyjątkiem okoliczności opisanych w art. 185, podmiot zamawiający publikuje ogłoszenie o zamiarze udzielania zamówień w odpowiednich środkach przekazu wymienionych w dodatku 3 do załącznika XII (Zamówienia publiczne). Każde takie ogłoszenie zawiera informacje określone w dodatku 4 do załącznika XII (Zamówienia publiczne). Ogłoszenia te są dostępne za pomocą środków elektronicznych, nieodpłatnie, za pośrednictwem pojedynczego punktu dostępu.

Ogłoszenie o planowanym udzielaniu zamówień

2. Każda Strona zachęca swoje podmioty zamawiające do opublikowania ogłoszenia dotyczącego przyszłych planów dotyczących zamówień, najwcześniej jak to możliwe w każdym roku finansowym. Ogłoszenie to powinno zawierać przedmiot zamówień oraz planowaną datę publikacji ogłoszeń o zamiarze udzielania zamówień.

3. Podmiot zamawiający wymieniony w podsekcji 3 dodatku 1 do załącznika XII (Zamówienia publiczne) może wykorzystać ogłoszenie o planowanym udzielaniu zamówień jako ogłoszenie o zamiarze udzielania zamówień pod warunkiem, że zawiera ono wszystkie dostępne informacje, określone w dodatku 4 do załącznika XII (Zamówienia publiczne), oraz oświadczenie, że zainteresowani dostawcy powinni poinformować podmiot zamawiający o swoim zainteresowaniu zamówieniem.

ARTYKUŁ 178

Warunki udziału

1. Podmiot zamawiający określa wyłącznie takie warunki udziału w przetargu, które są niezbędne do zapewnienia zdolności prawnych i finansowych oraz możliwości handlowych i technicznych dostawcy potrzebnych do przyjęcia odnośnego zamówienia.
2. Oceniając, czy dostawca spełnia warunki udziału, podmiot zamawiający ocenia możliwości finansowe, handlowe i techniczne dostawcy na podstawie jego działalności gospodarczej na terytorium Strony podmiotu zamawiającego oraz poza jego granicami i nie może nałożyć warunku mówiącego, że aby dostawca mógł uczestniczyć w przetargu, dostawca ten musi wykazać, że wcześniej otrzymał jedno lub więcej zamówień od podmiotu zamawiającego pochodzącego z danej Strony lub że posiada on doświadczenie w prowadzeniu robót na terytorium tej Strony.
3. Dokonując oceny, o której mowa w ust. 2, podmiot zamawiający bierze pod uwagę warunki, które wcześniej określił w ogłoszeniach lub w dokumentacji przetargowej.
4. Podmiot zamawiający może wykluczyć dostawcę z powodów takich jak upadłość, składanie fałszywych oświadczeń, znaczące lub stałe niewypełnianie istotnych wymogów lub zobowiązań w ramach wcześniejszego zamówienia lub wcześniejszych zamówień, skazanie wyrokiem sądu za poważne przestępstwo lub innym orzeczeniem dotyczącym poważnego wykroczenia, naruszenie etyki zawodowej lub zaległości podatkowe.

5. Podmiot zamawiający może wezwać oferenta do wskazania w jego ofercie części zamówienia, której wykonanie zamierza ona zlecić osobom trzecim oraz podania proponowanych podwykonawców. Wskazanie takie pozostaje bez uszczerbku dla kwestii odpowiedzialności głównego wykonawcy.

ARTYKUŁ 179

Przetarg ograniczony

1. W przypadku gdy podmiot zamawiający zamierza skorzystać z procedury przetargu ograniczonego, wówczas:

- a) umieszcza w ogłoszeniu o zamiarze udzielania zamówień co najmniej informacje określone w dodatku 4 do załącznika XII (Zamówienia publiczne), lit. a), b), d), e), h), oraz i) oraz wzywa dostawców do złożenia wniosku o dopuszczenie do udziału; oraz
- b) przed rozpoczęciem okresu składania ofert udostępnia kwalifikującym się dostawcom co najmniej informacje określone w dodatku 4 do załącznika XII (Zamówienia publiczne) lit. c), f), i g).

2. Podmiot zamawiający uznaje, że dostawcy kwalifikujący się to wszyscy dostawcy krajowi oraz dostawcy innych Stron, którzy spełniają warunki udziału w określonym zamówieniu, o ile podmiot zamawiający nie określi w ogłoszeniu o zamiarze udzielania zamówień ograniczeń co do liczby dostawców, którzy zostaną dopuszczeni do złożenia oferty, oraz kryteriów wyboru ograniczonej liczby dostawców.

3. Jeżeli dokumentacja przetargowa nie jest podana do wiadomości publicznej od dnia publikacji ogłoszenia, o którym mowa w ust. 1, podmiot zamawiający gwarantuje, że dokumenty te zostaną udostępnione równocześnie wszystkim kwalifikującym się dostawcom wybranym zgodnie z ust. 2.

ARTYKUŁ 180

Wykaz przeznaczony do wielokrotnego wykorzystania¹

1. Podmiot zamawiający może sporządzić lub utrzymywać wykaz dostawców przeznaczony do wielokrotnego wykorzystania pod warunkiem, że raz do roku publikowane jest ogłoszenie o możliwości składania wniosków o wpisanie do wykazu, skierowane do zainteresowanych dostawców, a jeżeli publikowane jest ono za pomocą środków elektronicznych, wówczas jest stale dostępne za pomocą odpowiedniego nośnika wymienionego w dodatku 3 do załącznika XII (Zamówienia publiczne). Ogłoszenie takie zawiera informacje określone w dodatku 5 do załącznika XII (Zamówienia publiczne).
2. Niezależnie od ust. 1, w przypadku gdy wykaz przeznaczony do wielokrotnego wykorzystania obowiązuje przez trzy lata lub krócej, podmiot zamawiający może opublikować ogłoszenie, o którym mowa w wymienionym wyżej ustępie, tylko raz, na początku okresu obowiązywania wykazu, pod warunkiem, że w ogłoszeniu podano okres jego obowiązywania oraz że nie będą publikowane kolejne ogłoszenia.
3. Podmiot zamawiający umożliwia dostawcom złożenie wniosku o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania w każdym momencie oraz wpisuje do wykazu wszystkich kwalifikujących się dostawców w możliwie krótkim terminie.

¹ Dla Kolumbii i do celów ust. 3 i ust. 4 lit. c) niniejszego artykułu w przypadku „*concurso de méritos*”, wykazy przeznaczone do wielokrotnego wykorzystania o maksymalnym okresie obowiązywania jednego roku, muszą być sporządzone w terminie określonym przez podmiot zamawiający. Po upływie tego terminu włączenie nowych dostawców nie jest możliwe. Jedynie dostawcy umieszczeni w wykazie mogą składać oferty.

4. Podmiot zamawiający może wykorzystywać ogłoszenie zapraszające dostawców do składania wniosków o włączenie do wykazu wielokrotnego zastosowania jako ogłoszenie o zamiarze udzielania zamówień, pod warunkiem że:

- a) ogłoszenie publikowane jest zgodnie z ust. 1 i zawiera informacje wymagane zgodnie z dodatkiem 5 do załącznika XII (Zamówienia publiczne) oraz wszelkie dostępne informacje wymagane zgodnie z dodatkiem 4 do załącznika XII (Zamówienia publiczne), a także zawiera oświadczenie, że ogłoszenie to stanowi ogłoszenie o zamiarze udzielania zamówień;
- b) podmiot bezzwłocznie przekazuje dostawcom, którzy poinformowali go o swoim zainteresowaniu danym zamówieniem, wystarczające informacje umożliwiające im zweryfikowanie zainteresowania zamówieniem, w tym wszystkie pozostałe informacje wymagane zgodnie z dodatkiem 4 do załącznika XII (Zamówienia publiczne), o ile informacje te są dostępne; oraz
- c) Dostawca, który wystąpił z wnioskiem o umieszczenie w wykazie przeznaczonym do wielokrotnego wykorzystania zgodnie z ust. 3 może być dopuszczony do złożenia oferty w ramach danego zamówienia, jeżeli podmiot zamawiający ma wystarczająco dużo czasu na ustalenie, czy dostawca spełnia warunki udziału.

5. Podmiot zamawiający bezzwłocznie informuje każdego dostawcę, który złożył wniosek o dopuszczenie do uczestnictwa w przetargu lub o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania, o swojej decyzji w sprawie wniosku.

6. W przypadku gdy podmiot odrzuca wniosek dostawcy o dopuszczenie do uczestnictwa w przetargu lub o wpisanie do wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania, przestaje uznawać dostawcę za kwalifikującego się lub usuwa go z wykazu przeznaczonego do wielokrotnego wykorzystania, podmiot ten bezzwłocznie informuje dostawcę o tym fakcie i na odpowiedni wniosek przekazuje dostawcy pisemne uzasadnienie swojej decyzji.

ARTYKUŁ 181

Specyfikacje techniczne

1. Podmiot zamawiający nie opracowuje, nie przyjmuje ani nie stosuje jakichkolwiek specyfikacji technicznych ani nie ustanawia procedur oceny zgodności, jeżeli mają one na celu stworzenie niepotrzebnych utrudnień w handlu międzynarodowym lub jeżeli mają one taki skutek.
2. Ustanawiając specyfikacje techniczne dla zamawianych towarów lub usług, w stosownych przypadkach podmiot zamawiający:
 - a) określa specyfikacje techniczne dotyczące sposobu wykonania oraz wymogów funkcjonalnych, a nie projektu ani opisowych cech charakterystycznych; oraz
 - b) przygotowuje specyfikacje techniczne na podstawie norm międzynarodowych, jeżeli takie istnieją; w innym wypadku wykorzystuje do tego celu krajowe przepisy techniczne, uznane normy krajowe lub przepisy budowlane.

3. W przypadku gdy w specyfikacji technicznej określony jest projekt lub opisowe cechy charakterystyczne, podmiot zamawiający powinien określić w stosownych przypadkach, że uwzględni oferty dotyczące równoważnych towarów lub usług, które wyraźnie spełniają wymogi zamówienia poprzez uwzględnienie w dokumentacji przetargowej takich słów jak „lub równoważny”.
4. Podmiot zamawiający nie narzuca specyfikacji technicznych, które wymagają lub odwołują się do konkretnego znaku towarowego lub nazwy handlowej, patentu, praw autorskich, wzoru, typu, pochodzenia, producenta lub dostawcy, chyba że nie istnieje inna metoda wystarczająco dokładnego lub zrozumiałego opisu wymogów zamówienia i pod warunkiem, że w dokumentacji przetargowej podmiot zamawiający zawarł słowa takie jak „lub równoważny”.
5. Podmiot zamawiający nie zwraca się – w sposób naruszający zasady konkurencji – o porady, które mogłyby zostać wykorzystane podczas przygotowania lub przyjmowania specyfikacji technicznych dla danego zamówienia, od osób mogących mieć interes handlowy związany z tym zamówieniem, ani takich porad nie przyjmuje.
6. Każda ze Stron, łącznie ze swoimi podmiotami zamawiającymi, może zgodnie z niniejszym artykułem przygotować, przyjąć lub zastosować specyfikacje techniczne wspierające ochronę zasobów naturalnych lub ochronę środowiska.

Dokumentacja przetargowa

1. Podmiot zamawiający zapewnia dostawcom dokumentację przetargową zawierającą wszelkie informacje potrzebne im do przygotowania i złożenia oferty. O ile w ogłoszeniu o zamiarze udzielania zamówień nie określono inaczej, dokumentacja ta zawiera pełny opis wymogów określonych w dodatku 8 do załącznika XII (Zamówienia publiczne).
2. Podmiot zamawiający bezzwłocznie odpowiada na wszelkie uzasadnione wnioski dostawców uczestniczących w przetargu o istotne informacje, pod warunkiem że informacje te nie dają dostawcy przewagi nad konkurentami uczestniczącymi w postępowaniu o udzielenie zamówienia.
3. W przypadku gdy przed udzieleniem zamówienia podmiot zamawiający zmieni kryteria lub wymogi określone w ogłoszeniu o zamiarze udzielania zamówień lub w dokumentacji przetargowej przekazanej dostawcom biorącym udział w procedurze przetargowej lub jeżeli wprowadzi zmiany do ogłoszenia lub do dokumentacji przetargowej, przekazuje wszelkie tego rodzaju modyfikacje lub zmienione lub ponownie opublikowane ogłoszenie lub dokumentację przetargową na piśmie:
 - a) wszystkim dostawcom biorącym udział w procedurze przetargowej w momencie zmiany tych informacji, jeżeli są oni znani, a w pozostałych przypadkach w ten sam sposób, w jaki przekazane zostały pierwotne informacje; oraz
 - b) w odpowiednim czasie, tak aby umożliwić wspomnianym dostawcom zmianę i ponowne złożenie poprawionych ofert, stosownie do sytuacji.

ARTYKUŁ 183

Terminy

Podmiot zamawiający, zgodnie z własnymi uzasadnionymi potrzebami, zapewnia dostawcom wystarczająco dużo czasu na przygotowanie i złożenie wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia oraz składania ofert, z uwzględnieniem takich czynników jak charakter i stopień złożoności zamówienia, zakres przewidywanego podzlecenia oraz czas potrzebny na przekazanie ofert z zagranicy i z kraju, jeśli nie używa się środków komunikacji elektronicznej. Odpowiednie terminy zostały określone w dodatku 6 do załącznika XII (Zamówienia publiczne).

ARTYKUŁ 184

Negocjacje

1. Strona może umocować swoje podmioty zamawiające do prowadzenia negocjacji:
 - a) w ramach zamówień, w przypadku których wskazały one taki zamiar w ogłoszeniu o zamiarze udzielania zamówień; lub
 - b) jeżeli z oceny wynika, że żadna z ofert nie jest ewidentnie najkorzystniejsza w odniesieniu do szczegółowych kryteriów oceny określonych w ogłoszeniach lub w dokumentacji przetargowej.

2. Podmiot zamawiający:

- a) zapewnia, aby każdy przypadek wykluczenia dostawcy uczestniczącego w negocjacjach był zgodny z kryteriami oceny określonymi w ogłoszeniach lub w dokumentacji przetargowej; oraz
- b) w stosownych przypadkach po zakończeniu negocjacji wyznacza wspólny termin dla pozostałych dostawców na złożenie nowych lub poprawionych ofert.

ARTYKUŁ 185

Przetarg bezpośredni

Podmiot zamawiający może skorzystać z procedury przetargu bezpośredniego i zrezygnować ze stosowania art. 177-180, 182-184, 186 i 187 wyłącznie po spełnieniu następujących warunków:

- a) jeżeli:
 - (i) nie złożono żadnej oferty lub żaden dostawca nie zgłosił wniosku o dopuszczenie do udziału;
 - (ii) nie złożono ofert zgodnych z istotnymi wymogami dokumentacji przetargowej;

(iii) żaden z dostawców nie spełniał warunków udziału; lub

(iv) stwierdzono znowę w przygotowaniu złożonych ofert;

pod warunkiem że wymogi dokumentacji przetargowej nie zostały zmienione w istotnym stopniu;

- b) w przypadku gdy towary lub usługi mogą zostać dostarczone jedynie przez określonego dostawcę i nie istnieje inne rozsądne rozwiązanie ani towary czy usługi zastępcze, ponieważ zamówienie dotyczy dzieła sztuki; ze względu na ochronę wynikającą z patentu, praw autorskich lub innych wyłącznych praw; lub ze względu na brak konkurencji ze względów technicznych, jak w przypadku zamówienia dotyczącego usług *intuitu personae*;
- c) w przypadku dodatkowych dostaw zapewnionych przez pierwotnego dostawcę towarów lub usług, które nie zostały uwzględnione w pierwotnym zamówieniu, jeżeli zmiana dostawcy dodatkowych towarów lub usług:
 - (i) jest niemożliwa z powodów ekonomicznych lub technicznych, takich jak wymogi dotyczące wymienności lub interoperacyjności w połączeniu z istniejącym sprzętem, oprogramowaniem, usługami lub instalacjami zamówionymi w ramach pierwotnego zamówienia; oraz
 - (ii) spowodowałaby istotną niedogodność lub znaczne zwiększenie kosztów dla podmiotu zamawiającego;

- d) w zakresie, w jakim jest to niezbędne, ze względu na nadzwyczaj pilny charakter sprawy, w wyniku zaistnienia okoliczności nieprzewidzianych przez podmiot zamawiający, towary lub usługi nie mogłyby zostać uzyskane w terminie w drodze przetargu nieograniczonego lub ograniczonego;
- e) w przypadku towarów nabywanych na giełdach towarowych;
- f) jeżeli podmiot zamawiający zamawia prototyp lub pierwszy towar lub usługę opracowane na jego zlecenie w trakcie i do celów danego zamówienia na realizację badań, eksperymentów, studiów lub oryginalnego opracowania;
- g) w przypadku zakupów dokonywanych na wyjątkowo korzystnych warunkach pojawiających się tylko w bardzo krótkim czasie i wynikających ze szczególnych okoliczności zbywania towarów, takich jak podczas likwidacji, przejścia pod zarząd komisaryczny lub w stan upadłości, lecz nie w przypadku rutynowych zakupów od regularnych dostawców; lub
- h) jeżeli zamówienie otrzymuje zwycięzca konkursu na najlepszy projekt pod warunkiem, że konkurs został zorganizowany zgodnie z zasadami niniejszego tytułu, a uczestnicy byli oceniani przez niezależne jury przy założeniu, że zwycięzca otrzyma zamówienie na projekt.

ARTYKUŁ 186

Aukcje elektroniczne

Jeżeli podmiot zamawiający zamierza przeprowadzić procedurę udzielenia zamówienia objętego niniejszą Umową za pomocą aukcji elektronicznej, przed rozpoczęciem aukcji elektronicznej podmiot ten udostępnia każdemu uczestnikowi:

- a) metodę automatycznej oceny wraz ze wzorem matematycznym, który został opracowany na podstawie kryteriów oceny określonych w dokumentacji przetargowej, i który zostanie wykorzystany do utworzenia automatycznego rankingu ofert lub zmiany kolejności ofert w rankingu podczas aukcji;
- b) wyniki wstępnej oceny poszczególnych elementów oferty, jeżeli zamówienie ma zostać udzielone na podstawie najkorzystniejszej oferty; oraz
- c) inne istotne informacje dotyczące sposobu przeprowadzenia aukcji.

ARTYKUŁ 187

Rozpatrywanie ofert oraz udzielanie zamówień

1. Podmiot zamawiający przyjmuje, otwiera i rozpatruje wszystkie oferty zgodnie z procedurami gwarantującymi uczciwy i bezstronny przebieg procedury przetargowej oraz poufność ofert. Traktuje również oferty przetargowe w sposób poufny, przynajmniej do czasu otwarcia ofert.

2. Do celów udzielenia zamówienia rozpatrywane są jedynie oferty złożone na piśmie, które w momencie otwarcia ofert spełniają istotne wymogi zawarte w ogłoszeniach i w dokumentacji przetargowej, i które zostały złożone przez dostawcę spełniającego warunki udziału.
3. Z wyjątkiem sytuacji, gdy podmiot zamawiający stwierdza, że udzielenie zamówienia nie leży w interesie publicznym, udziela on zamówienia dostawcy, który zgodnie z jego ustaleniami ma możliwość spełnienia warunków zamówienia i który – wyłącznie na podstawie oceny kryteriów określonych w ogłoszeniach i dokumentacji przetargowej – przedstawił najkorzystniejszą ofertę lub – gdy cena stanowi jedyne kryterium – zaoferował najniższą cenę.
4. W przypadku gdy podmiot zamawiający otrzymuje ofertę zawierającą cenę, która jest niewspółmiernie niska w porównaniu z cenami w innych złożonych ofertach, może skonsultować się z dostawcą, aby sprawdzić, czy spełnia on warunki udziału i jest zdolny do wypełnienia warunków zamówienia.

ARTYKUŁ 188

Przejrzystość informacji związanych z zamówieniami

1. Podmiot zamawiający bezzwłocznie informuje dostawców biorących udział w procedurze przetargowej o swojej decyzji dotyczącej udzielenia zamówienia, a na odpowiedni wniosek udziela takiej informacji na piśmie. Z zastrzeżeniem art. 189 ust. 2 i 3 podmiot zamawiający na odpowiedni wniosek zapewnia dostawcom, którym nie udzielono zamówienia, wyjaśnienie powodów, dla których ich oferty nie zostały wybrane, oraz czynniki przemawiające na korzyść oferty wybranego dostawcy.

2. Najpóźniej w ciągu 72 dni od udzielenia każdego zamówienia objętego niniejszym tytułem podmiot zamawiający publikuje ogłoszenie o udzieleniu zamówienia, które zawiera co najmniej informacje określone w dodatku 7 do załącznika XII (Zamówienia publiczne), we właściwych papierowych lub elektronicznych środkach przekazu wymienionych w dodatku 2 do załącznika XII (Zamówienia publiczne). W przypadku wykorzystania wyłącznie drogi elektronicznej informacje pozostają dostępne przez odpowiednio długi okres.

3. Podmiot zamawiający zachowuje sprawozdania i dokumentację związaną z procedurami przetargowymi dotyczącymi udzielania zamówień objętego niniejszą Umową, w tym sprawozdania przewidziane w dodatku 7 do załącznika XII (Zamówienia publiczne), i przechowuje takie sprawozdania i dokumentację przez okres co najmniej trzech lat od udzielenia zamówienia.

ARTYKUŁ 189

Ujawnianie informacji

1. Strona, na wniosek innej Strony, bezzwłocznie udziela wszelkich informacji niezbędnych do ustalenia, czy procedura przetargowa została przeprowadzona w sposób sprawiedliwy, bezstronny i zgodnie z niniejszym tytułem, w tym informacji na temat cech charakterystycznych oraz zalet wybranej oferty. W przypadkach gdy ujawnienie tego rodzaju informacji mogłoby naruszyć konkurencję w ramach kolejnych przetargów, Strona otrzymująca informacje nie ujawnia ich jakimkolwiek dostawcom bez zasięgnięcia opinii i uzyskania zgody Strony, która przekazała informacje.

2. Bez uszczerbku dla innych postanowień niniejszego tytułu Strony, łącznie z ich podmiotami zamawiającymi, nie udzielają dostawcom informacji, które mogłyby naruszyć uczciwą konkurencję między nimi.

3. Postanowienia niniejszego tytułu nie są interpretowane w sposób, który wymagałby od Strony, łącznie z jej podmiotami zamawiającymi, władzami i organami odwoławczymi, ujawnienia informacji poufnych, jeżeli ich ujawnienie utrudniłoby egzekwowanie prawa, mogłoby naruszyć uczciwą konkurencję między dostawcami, naruszyłoby uzasadnione interesy handlowe osób zainteresowanych, w tym przysługujące im prawa własności intelektualnej, lub byłyby sprzeczne z interesem publicznym w innych aspektach.

ARTYKUŁ 190

Krajowe procedury odwoławcze

1. Każda Strona ustanawia lub utrzymuje sprawną, skuteczną, przejrzystą i niedyskryminacyjną procedurę odwoławczą na drodze administracyjnej lub sądowej, w ramach której dostawca, który jest lub był zainteresowany danym zamówieniem może wnieść odwołanie w związku z:

a) naruszeniem postanowień niniejszego tytułu; lub

- b) w przypadku gdy zgodnie z przepisami prawa krajowego Strony dostawca nie jest uprawniony do wniesienia bezpośredniego odwołania ze względu na naruszenie postanowień niniejszego tytułu– nieprzestrzeganiem środków prawnych Strony przyjętych w celu wdrożenia niniejszego tytułu,

wynikających w kontekście takiego zamówienia.

2. Zasady proceduralne dotyczące wszystkich odwołań na podstawie ust. 1 są sporządzane na piśmie i powszechnie udostępniane.

3. W przypadku skargi dostawcy dotyczącej naruszenia lub nieprzestrzegania postanowień określonego w ust. 1, złożonej w związku z zamówieniem objętym niniejszą Umową, którym dostawca jest zainteresowany, zainteresowana Strona zachęca swój podmiot zamawiający oraz dostawcę do rozstrzygnięcia przedmiotu skargi w drodze konsultacji. Podmiot zamawiający w sposób bezstronny i bez zbędnej zwłoki rozpatruje wszelkie tego rodzaju skargi, tak aby nie utrudnić dostawcy udziału w bieżącym lub przyszłym zamówieniu oraz nie naruszyć jego prawa do ubiegania się o środki naprawcze w ramach procedury odwoławczej na drodze administracyjnej lub sądowej.

4. Każdemu dostawcy zapewnia się wystarczająco dużo czasu na przygotowanie i złożenie odwołania, w każdym wypadku nie mniej niż 10 dni od momentu, kiedy zapoznał się lub powinien się zapoznać z podstawą odwołania.

5. Każda ze Stron powołuje lub wyznacza przynajmniej jeden bezstronny organ administracyjny lub sądowy, niezależny od jego podmiotów zamawiających, który przyjmuje i rozpatruje odwołania złożone przez dostawców w kontekście udzielania zamówień objętego niniejszą Umową.

6. W przypadku gdy odwołanie zostaje wstępnie rozpatrzone przez podmiot inny niż organ, o którym mowa w ust. 5, dana Strona zapewnia, aby dostawca mógł złożyć odwołanie od pierwotnej decyzji do bezstronnego organu administracyjnego lub sądowego, niezależnego od podmiotu zamawiającego, którego zamówienie stanowi przedmiot odwołania. Organ odwoławczy inny niż sąd poddawany jest kontroli sądowej albo stosuje procedury dzięki którym:

- a) organ zamawiający udziela pisemnej odpowiedzi na odwołanie i przekazuje wszystkie istotne dokumenty organowi odwoławczemu;
- b) uczestnicy postępowania (zwani dalej „uczestnikami”) mają prawo do wysłuchania, zanim organ odwoławczy podejmie decyzję w sprawie odwołania;
- c) uczestnicy mają prawo do reprezentacji i pomocy prawnej;
- d) uczestnicy mają prawo do brania udziału w całym postępowaniu;
- e) uczestnicy mają prawo do złożenia wniosku o jawność postępowania oraz o dopuszczenie obecności świadków; oraz
- f) decyzje lub zalecenia dotyczące odwołań składanych przez dostawców są wydawane bez zbędnej zwłoki, na piśmie, wraz z wyjaśnieniem podstawy każdej decyzji lub zalecenia.

7. Każda ze Stron przyjmuje lub utrzymuje procedury dotyczące:
- a) szybkich środków tymczasowych służących zapewnieniu dostawcy możliwości udziału w procedurze przetargowej. Tego rodzaju środki tymczasowe mogą skutkować zawieszeniem procedury przetargowej. Jednakże procedury mogą przewidywać, że przy podejmowaniu decyzji o tym, czy środki te powinny zostać zastosowane, można wziąć pod uwagę nadrzędne negatywne skutki dla zainteresowanych stron, w tym dla interesu publicznego. Uzasadnienie braku działań przedstawiane jest na piśmie; oraz
 - b) poprawki naruszenia postanowień niniejszego tytułu lub rekompensaty za stratę lub poniesione szkody, w przypadku gdy organ odwoławczy ustalił, że doszło do naruszenia lub nieprzestrzegania postanowień określonego w ust. 1. Taka poprawka lub rekompensata może być ograniczona do kosztów przygotowania oferty lub kosztów odwołania.

ARTYKUŁ 191

Zmiany i sprostowania związane z zakresem

1. W przypadku gdy dana Strona zmienia zakres zamówienia na podstawie niniejszego tytułu, Strona ta:
- a) powiadamia pisemnie pozostałe Strony; oraz
 - b) przedstawia w powiadomieniu propozycję odpowiednich wyrównań dla pozostałych Stron w celu utrzymania poziomu postanowień, porównywalnego do tego, który istniał przed wprowadzeniem zmian.

2. Niezależnie od postanowień ust. 1 lit. b) nie musi zapewnić wyrównań jeżeli:
 - a) chodzi o niewielką zmianę lub sprostowanie natury czysto formalnej; lub
 - b) proponowana zmiana dotyczy podmiotu, którego dana Strona już faktycznie nie kontroluje i nie wywiera na niego wpływu.
3. Jeżeli inna Strona, nie zgadza się, że:
 - a) wyrównanie proponowane zgodnie z ust. 1 lit. b) jest wystarczające, by utrzymać porównywalny poziom wspólnie uzgodnionego zakresu stosowania;
 - b) proponowana zmiana stanowi niewielką poprawkę lub sprostowanie określone w ust. 2 lit. a); lub
 - c) proponowana zmiana dotyczy podmiotu, którego dana Strona już faktycznie nie kontroluje i nie wywiera na niego wpływu, jak określono w ust. 2 lit. b);

Strona ta musi zgłosić sprzeciw na piśmie w terminie 30 dni od otrzymania powiadomienia, o którym mowa w ust. 1 lub uznać się, że wyraziła zgodę na wyrównanie lub proponowaną zmianę, w tym do celów tytułu XII (Rozstrzyganie sporów).

4. W przypadku gdy Strony w ramach Komitetu ds. Handlu zgadzają się na proponowaną zmianę, sprostowanie lub niewielką poprawkę, włącznie z sytuacją, gdy Strona nie zgłosiła sprzeciwu na piśmie w terminie 30 dni zgodnie z ust. 3, Strony zmieniają odpowiedni załącznik.

5. Strona UE może w każdej chwili rozpocząć negocjacje dwustronne z każdym państwem andyjskim-sygnatariuszem w celu rozszerzenia dostępu do rynku wspólnie przyznanego na podstawie niniejszego tytułu.

ARTYKUŁ 192

Udział mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw

1. Strony uznają znaczenie udziału mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP w zamówieniach publicznych.
2. Strony uznają również znaczenie związków przedsiębiorców, którzy są dostawcami pochodzącymi ze Stron, w szczególności mikroprzedsiębiorstw i MŚP, w tym ich wspólnego udziału w procedurach przetargowych.
3. Strony zgadzają się na wymianę informacji i współpracę w celu ułatwienia dostępu mikroprzedsiębiorstw i MŚP do procedur zamówień publicznych, metod i wymogów zamówienia, skupiając się na ich szczególnych potrzebach.

ARTYKUŁ 193

Współpraca

1. Strony uznają znaczenie współpracy mającej na celu osiągnięcie lepszego zrozumienia ich odnośnych systemów zamówień publicznych oraz lepszego dostępu do ich odnośnych rynków, w szczególności dla dostawców będących mikroprzedsiębiorstwami i MŚP.
2. Strony dokładają wszelkich starań, aby współpracować w kwestiach takich jak:
 - a) wymiana doświadczeń i informacji dotyczących np. ram prawnych oraz najlepszych praktyk oraz statystyki;
 - b) rozwój i stosowanie łączności elektronicznej w systemach zamówień publicznych;
 - c) rozwijanie potencjału i pomoc techniczna dla producentów w odniesieniu do rynku zamówień publicznych;
 - d) wzmocnienie instytucjonalne w celu wykonania postanowień niniejszego tytułu, w tym szkolenia pracowników sektora rządowego; oraz
 - e) rozwijanie potencjału w celu zapewnienia wielojęzycznego dostępu do informacji o zamówieniach publicznych.

3. Na wniosek potencjalnych oferentów z państw andyjskich-sygnatariuszy Strona UE zapewnia im pomoc, którą uznaje za właściwą, w składaniu ofert i wyborze towarów lub usług, które mogą interesować podmioty zamawiające Unii Europejskiej lub ich państw członkowskich. Strona UE pomaga im również spełnić wymogi przepisów technicznych i norm dotyczących towarów lub usług, które są przedmiotem planowanych zamówień.

ARTYKUŁ 194

Podkomitet ds. Zamówień Publicznych

1. Strony niniejszym powołują Podkomitet ds. Zamówień Publicznych, w skład którego wchodzi przedstawiciele każdej ze Stron.
2. Podkomitet:
 - a) ocenia wdrożenie niniejszego tytułu, łącznie z możliwościami stwarzanymi przez zwiększony dostęp do zamówień rządowych i zaleca Stronom odpowiednie działania;
 - b) zajmuje się oceną i monitorowaniem działań w zakresie współpracy zgłaszanych przez Strony; oraz
 - c) bez uszczerbku dla art. 191 ust. 5 rozważa dalsze negocjacje mające na celu rozszerzenie zakresu niniejszego tytułu.

3. Posiedzenia Podkomitetu ds. Zamówień Publicznych odbywają się na wniosek jednej ze Stron w uzgodnionym miejscu i terminie i zachowuje się ich pisemny zapis.

TYTUŁ VII

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA

ROZDZIAŁ 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 195

Cele

Celami niniejszego rozdziału są:

- a) wspieranie innowacji i kreatywności oraz ułatwianie przez Strony produkcji i komercjalizacji produktów innowacyjnych i nowoczesnych; oraz
- b) osiągnięcie odpowiedniego i skutecznego poziomu ochrony oraz egzekwowania praw własności intelektualnej, które przyczynia się do transferu i upowszechniania technologii i sprzyja dobrobytowi społecznemu i gospodarczemu oraz utrzymaniu równowagi między prawami własności a interesem społecznym.

ARTYKUŁ 196

Charakter i zakres zobowiązań

1. Strony potwierdzają prawa i obowiązki między nimi wynikające z Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej WTO (zwanego dalej „porozumieniem TRIPS”) oraz wszelkich innych porozumień wielostronnych związanych z prawami własności intelektualnej i porozumień zawartych pod auspicjami Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (zwanego dalej „WIPO”), zawartych przez Strony.
2. Postanowienia niniejszego tytułu uzupełniają i szczegółowo określają prawa i obowiązki Stron zgodnie z porozumieniem TRIPS i innymi porozumieniami wielostronnymi związanymi z prawami własności intelektualnej zawartymi przez Strony i dlatego żadne postanowienie niniejszego tytułu nie jest sprzeczne z postanowieniami takich wielostronnych porozumień, ani nie ma na nie negatywnego wpływu.
3. Strony uznają potrzebę utrzymania równowagi między prawami własności a interesem społecznym, w szczególności w odniesieniu do edukacji, badań, zdrowia publicznego, bezpieczeństwa żywności, ochrony środowiska, dostępu do informacji i transferu technologii.
4. Strony uznają i potwierdzają swoje prawa i obowiązki wynikające z Konwencji o różnorodności biologicznej (zwanego dalej „CBD”) przyjętej w dniu 5 czerwca 1992 r. i wspierają wysiłki na rzecz ustanowienia wzajemnie wspomagającego się związku między porozumieniem TRIPS a tą konwencją.

5. Do celów niniejszej Umowy prawa własności intelektualnej obejmują:
- a) prawa autorskie, wraz z prawami autorskimi dotyczącymi oprogramowania komputerowego i baz danych;
 - b) prawa pokrewne w stosunku do praw autorskich;
 - c) prawa patentowe;
 - d) znaki towarowe;
 - e) nazwy handlowe w zakresie, w jakim podlegają one ochronie jako wyłączne prawa własności w danym prawie krajowym;
 - f) wzory;
 - g) schematy-wzory (topografie) układów scalonych;
 - h) oznaczenia geograficzne;
 - i) odmiany roślin; oraz
 - j) ochronę informacji niejawnych.

6. Do celów niniejszej Umowy ochrona własności intelektualnej obejmuje ochronę przed nieuczciwą konkurencją, o której mowa w art. 10bis Konwencji paryskiej o ochronie własności przemysłowej (zmienionej Aktem sztokholmskim w 1967 r.) (zwanej dalej „Konwencją paryską”).

ARTYKUŁ 197

Zasady ogólne

1. Uwzględniając postanowienia niniejszego tytułu każda Strona tworząc lub zmieniając swoje krajowe przepisy ustawowe i wykonawcze może korzystać z dopuszczalnych wyjątków i elastycznych rozwiązań dozwolonych w porozumieniach wielostronnych związanych z prawami własności intelektualnej, w szczególności, gdy przyjmuje środki niezbędne dla ochrony zdrowia publicznego lub potrzeb żywieniowych oraz zapewnienia dostępu do leków.

2. Strony uznają znaczenie Deklaracji czwartej konferencji ministerialnej w Doha, a w szczególności dauhańskiej deklaracji w sprawie porozumienia TRIPS i zdrowia publicznego przyjętej przez konferencję ministerialną WTO w dniu 14 listopada 2001 r. i dalszych jej zmian. W związku z tym interpretując i wdrażając prawa i obowiązki wynikające z niniejszego tytułu, Strony zapewniają zgodność z tą deklaracją.

3. Strony wnoszą wkład we wdrażanie i przestrzeganie decyzji Rady Generalnej WTO z dnia 30 sierpnia 2003 r. w sprawie ust. 6 dauhańskiej deklaracji w sprawie porozumienia TRIPS i zdrowia publicznego, jak również protokołu zmieniającego porozumienie TRIPS, sporządzonego w Genewie w dniu 6 grudnia 2005 r.
4. Strony uznają również znaczenie promowania wdrażania rezolucji WHA 61.21 - Globalnej strategii i planu działania na rzecz zdrowia publicznego, innowacji i własności intelektualnej (ang. Global Strategy and Plan of Action on Public Health, Innovation and Intellectual Property) przyjętej przez Światowe Zgromadzenie Zdrowia w dniu 24 maja 2008 r.
5. Zgodnie z porozumieniem TRIPS żadne z postanowień niniejszego tytułu nie stanowi dla Strony przeszkody w przyjęciu środków koniecznych dla zapobieżenia nadużywaniu praw własności intelektualnej przez ich posiadaczy lub podejmowaniu praktyk bezzasadnie ograniczających handel lub szkodliwie wpływających na międzynarodowy transfer technologii.
6. Strony uznają, że transfer technologii przyczynia się do wzmocnienia krajowego potencjału w celu stworzenia solidnej i trwałej bazy technologicznej.
7. Strony uznają wpływ technologii informacyjno-komunikacyjnych na korzystanie z dzieł literackich i artystycznych, przedstawień artystycznych, produkcji fonogramów i radiodyfuzji, a w związku z tym potrzebę zapewnienia odpowiedniej ochrony praw autorskich i praw pokrewnych w środowisku cyfrowym.

ARTYKUŁ 198

Traktowanie narodowe

Każda Strona przyznaje obywatelom innej Strony traktowanie nie mniej korzystne niż traktowanie, które przyznaje własnym obywatelom w zakresie ochrony¹ praw własności intelektualnej, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych już w art. 3 i 5 Porozumienia TRIPS.

ARTYKUŁ 199

Zasada najwyższego uprzywilejowania

W odniesieniu do ochrony praw własności intelektualnej wszelkie korzyści, udogodnienia, przywileje lub zwolnienia przyznane przez Stronę obywatelom jakiegokolwiek innego państwa, są przyznane niezwłocznie i bezwarunkowo obywatelom pozostałych Stron, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych już w art. 4 i 5 Porozumienia TRIPS.

¹ Do celów artykułów 198 i 199 niniejszego Porozumienia „ochrona” uwzględnia sprawy mające wpływ na dostępność, nabycie, zakres, utrzymanie w mocy oraz dochodzenie i egzekwowanie praw własności intelektualnej, a także te sprawy mające wpływ na korzystanie z praw własności intelektualnej, które uregulowane zostały w sposób szczególny w niniejszym tytule.

ARTYKUŁ 200

Wyczerpanie

Z zastrzeżeniem postanowień porozumienia TRIPS, każda Strona ma swobodę ustanowienia własnego systemu dotyczącego wyczerpania praw własności intelektualnej.

ROZDZIAŁ 2

OCHRONA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I WIEDZY TRADYCYJNEJ

ARTYKUŁ 201

1. Strony uznają znaczenie i wartość różnorodności biologicznej i jej części składowych oraz powiązanej wiedzy tradycyjnej, innowacji i praktyk stosowanych przez społeczności tubylcze i lokalne¹. Strony potwierdzają ponadto swoje suwerenne prawa do swoich zasobów naturalnych i uznają swoje prawa i obowiązki ustanowione w Konwencji o różnorodności biologicznej (CBD) w zakresie dostępu do zasobów genetycznych oraz do sprawiedliwego i godziwego podziału korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów genetycznych.

¹ W stosownych przypadkach termin „społeczności tubylcze i lokalne” obejmuje potomków Afroamerykanów.

2. Strony uznają przeszły, obecny i przyszły wkład społeczności tubylczych i lokalnych w ochronę i zrównoważone korzystanie z różnorodności biologicznej oraz wszystkich jej części składowych oraz, w ujęciu ogólnym, wkład wiedzy tradycyjnej¹ swoich społeczności tubylczych i lokalnych w kulturę, a także gospodarczy i społeczny rozwój narodów.
3. Z zastrzeżeniem swego prawodawstwa krajowego Strony szanują, chronią i zachowują, zgodnie z art. 8 lit. j) CBD, wiedzę, innowacje oraz praktyki stosowane przez społeczności tubylcze i lokalne prowadzące tradycyjny styl życia, sprzyjający ochronie i zrównoważonemu użytkowaniu różnorodności biologicznej, oraz wspierają ich szersze stosowanie za uprzednio świadomie wyrażoną zgodą osób, które dysponują taką wiedzą oraz stosują takie innowacje i praktyki, a także zachęcają do sprawiedliwego podziału korzyści płynących z wykorzystania tej wiedzy, innowacji i praktyk.
4. Zgodnie z art. 15 ust. 7 CBD Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do podjęcia działań w celu sprawiedliwego i godziwego podziału korzyści wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych. Strony uznają również, że wspólnie uzgodnione warunki mogą obejmować zobowiązania dotyczące podziału korzyści w zakresie praw własności intelektualnej wynikających z wykorzystania zasobów genetycznych i powiązanej wiedzy tradycyjnej.
5. Kolumbia i Strona UE będą współpracować przy dalszym wyjaśnianiu kwestii i pojęcia niewłaściwego wykorzystania zasobów genetycznych i powiązanej tradycyjnej wiedzy, innowacji oraz praktyk, aby w stosownych przypadkach i zgodnie z przepisami prawa międzynarodowego i krajowego określić środki służące rozwiązaniu tej kwestii.

¹ Bez uszczerbku dla wykonania niniejszego rozdziału Strony przyjmują do wiadomości, że pojęcie wiedzy tradycyjnej jest omawiane na odpowiednich międzynarodowych forach.

6. Strony współpracują, zgodnie z prawem krajowym i międzynarodowym, w celu zapewnienia, aby prawa własności intelektualnej wspierały ich prawa i obowiązki wynikające z CBD, a nie zagrażały im, w zakresie, w jakim dotyczy to zasobów genetycznych i powiązanej wiedzy tradycyjnej społeczności tubylczych i lokalnych zlokalizowanych na ich terytoriach. Strony potwierdzają swoje prawa i obowiązki zgodnie z art. 16 ust. 3 CBD w odniesieniu do państw, z których pochodzą zasoby genetyczne, w celu podjęcia działań zmierzających ku transferowi i zapewnieniu dostępu do technologii, która wykorzystuje takie zasoby, na wspólnie uzgodnionych warunkach. Niniejsze postanowienie nie narusza praw i obowiązków wynikających z art. 31 porozumienia TRIPS.

7. Strony potwierdzają przydatność wymogu ujawnienia pochodzenia lub źródła zasobów genetycznych i powiązanej wiedzy tradycyjnej w zgłoszeniach patentowych, mając na uwadze, że taki wymóg przyczynia się do przejrzystości wykorzystania zasobów genetycznych i powiązanej wiedzy tradycyjnej.

8. Strony zagwarantują, zgodnie ze swoim prawem krajowym, skuteczne obowiązywanie takich wymogów, aby wspierać zgodność z przepisami regulującymi dostęp do zasobów genetycznych i powiązanej tradycyjnej wiedzy, innowacji i praktyk.

9. Strony będą dążyć do ułatwienia wymiany informacji o zgłoszeniach patentowych i udzielanych patentach odnoszących się do zasobów genetycznych i powiązanej wiedzy tradycyjnej w celu ewentualnego uwzględniania takich informacji podczas prowadzenia badań patentowych, zwłaszcza przy określaniu stanu wiedzy.

10. Z zastrzeżeniem postanowień rozdziału 6 (Współpraca) niniejszego tytułu, Strony będą współpracować na wspólnie uzgodnionych warunkach przy szkoleniu ekspertów patentowych w zakresie rozpatrywania zgłoszeń patentowych dotyczących zasobów genetycznych i powiązanej wiedzy tradycyjnej.

11. Strony uznają, że bazy danych lub biblioteki cyfrowe zawierające odpowiednie informacje stanowią przydatne narzędzia do badania zdolności patentowej wynalazków dotyczących zasobów genetycznych i powiązanej wiedzy tradycyjnej.

12. Zgodnie z obowiązującym prawem międzynarodowym i krajowym Strony zgadzają się współpracować przy stosowaniu regulacji krajowych w sprawie dostępu do zasobów genetycznych i powiązanej tradycyjnej wiedzy, innowacji i praktyk.

13. Strony mogą dokonać za obopólnym porozumieniem przeglądu niniejszego rozdziału, zgodnie z wynikami i wnioskami wielostronnych dyskusji.

ROZDZIAŁ 3

POSTANOWIENIA DOTYCZĄCE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

SEKCJA 1

ZNAKI TOWAROWE

ARTYKUŁ 202

Umowy międzynarodowe

1. Strony przestrzegają istniejących praw i obowiązków w ramach Konwencji paryskiej i porozumienia TRIPS.
2. Unia Europejska i Kolumbia przystąpią do Protokołu do Porozumienia madryckiego o międzynarodowej rejestracji znaków, przyjętego w Madrycie w dniu 27 czerwca 1989 r. (zwanego dalej „Protokołem madryckim”) w terminie 10 lat od dnia podpisania niniejszej Umowy. Peru dołoży wszelkich możliwych starań, by przystąpić do Protokołu madryckiego.

3. Unia Europejska i Peru dołożą wszelkich możliwych starań, aby spełnić wymogi Traktatu o prawie znaków towarowych przyjętego w Genewie w dniu 27 października 1994 r. (zwanego dalej „Traktatem o prawie znaków towarowych”). Kolumbia dołoży wszelkich możliwych starań, by przystąpić do Traktatu o prawie znaków towarowych.

ARTYKUŁ 203

Wymogi rejestracyjne

Każde oznaczenie lub kombinacja oznaczeń umożliwiające odróżnienie towarów lub usług pochodzących z jednego przedsiębiorstwa od towarów lub usług pochodzących z innych przedsiębiorstw może stanowić znak towarowy na rynku. Takie oznaczenia mogą składać się w szczególności z wyrazów, w tym z połączeń wyrazów, nazw osobowych, liter, liczb, elementów obrazowych, dźwięków i kompozycji kolorystycznych, a także kombinacji takich oznaczeń. Jeżeli znaki, ze swej natury, nie umożliwiają odróżnienia danych towarów lub usług, Strona może uzależnić zdolność rejestrową od nabycia cech wyróżniających poprzez używanie. Strona może wymagać, jako warunku rejestracji, aby oznaczenia były dostrzegalne wizualnie.

Procedura rejestracji

1. Do celów klasyfikowania towarów i usług, dla których znaki towarowe są przeznaczone, Strony korzystają z klasyfikacji ustanowionej w Porozumieniu nicejskim dotyczącym międzynarodowej klasyfikacji towarów i usług do celów rejestracji znaków, przyjętym w Nicei w dniu 15 czerwca 1957 r., i jego obowiązujących zmianach.

2. Każda Strona¹ zapewnia system rejestracji znaków towarowych, w którym każda decyzja ostateczna, podjęta przez odpowiednią instytucję administracyjną działającą w obszarze znaków towarowych, jest uzasadniona i ma formę pisemną. Powody odmowy rejestracji znaku towarowego są przekazywane w formie pisemnej zgłaszającemu, który może zakwestionować taką odmowę i odwołać się od decyzji ostatecznej przed sądem. Każda Strona gwarantuje możliwość wniesienia sprzeciwu wobec zgłoszeń znaków towarowych. Takie postępowania sprzeciwowe mają charakter sporny. Każda Strona udostępnia opinii publicznej elektroniczne bazy danych zawierające zgłoszenia znaków towarowych i rejestracje znaków towarowych.

¹ W przypadku Strony UE obowiązki przewidziane w niniejszym ustępie mają zastosowanie do Unii Europejskiej wyłącznie w odniesieniu do jej wspólnotowego znaku towarowego.

ARTYKUŁ 205

Znaki towarowe powszechnie znane

Strony współpracują w celu zapewnienia skutecznej ochrony znaków towarowych powszechnie znanych, jak wskazano w art. 6bis Konwencji paryskiej i art. 16 ust. 2 i art. 16 ust. 3 porozumienia TRIPS.

ARTYKUŁ 206

Wyjątki od praw z rejestracji znaku towarowego

1. Z zastrzeżeniem uwzględnienia uzasadnionych interesów osób trzecich oraz posiadaczy praw do znaków towarowych, każda Strona zapewnia, jako ograniczony wyjątek¹ od praw z rejestracji znaku towarowego, uczciwe wykorzystanie w obrocie handlowym swojej nazwy i adresu lub elementów opisowych dotyczących rodzaju, jakości, ilości, przeznaczenia, wartości, pochodzenia geograficznego towarów lub usług oraz terminu ich produkcji lub świadczenia bądź innych cech towarów lub usług.

¹ Ograniczony wyjątek jest rozumiany jako wyjątek umożliwiający osobom trzecim wykorzystanie elementu opisowego na rynku, bez potrzeby uzyskania zgody posiadacza praw, pod warunkiem że takie wykorzystanie odbywa się w dobrej wierze i nie stanowi wykorzystania jako znaku towarowego.

2. Każda Strona zapewnia również ograniczone wyjątki umożliwiające osobie używanie znaku towarowego, w przypadku gdy jest to konieczne, by wskazać przeznaczenie produktu lub usługi, zwłaszcza jako akcesoriów lub części zamiennych, pod warunkiem, że używanie takie jest zgodne z uczciwymi praktykami w sprawach przemysłowych lub handlowych.

SEKCJA 2

OZNACZENIA GEOGRAFICZNE

ARTYKUŁ 207

Zakres stosowania niniejszej sekcji

W odniesieniu do uznania i ochrony oznaczeń geograficznych, które pochodzą z terytorium Strony, zastosowanie mają następujące postanowienia:

- a) oznaczeniami geograficznymi, do celów niniejszego tytułu, są oznaczenia składające się z nazwy konkretnego państwa, regionu lub miejscowości, lub nazwy, która nie jest nazwą konkretnego państwa, regionu lub miejscowości, ale odnosi się do konkretnego obszaru geograficznego, które identyfikują produkt jako pochodzący z danego kraju, regionu, miejscowości lub obszaru, w przypadku gdy dana jakość, dobra opinia lub inne cechy produktu są wyłącznie lub głównie przypisywane środowisku geograficznemu, w którym produkt jest wytwarzany, wraz z właściwymi mu czynnikami naturalnymi i ludzkimi;

- b) oznaczenia geograficzne Strony, które mają być chronione przez inną Stronę, są objęte niniejszym tytułem wyłącznie wówczas jeżeli są uznane i zgłoszone jako takie w państwie pochodzenia;
- c) każda Strona chroni oznaczenia geograficzne dotyczące produktów rolnych i żywnościowych, win, napojów spirytusowych i win aromatyzowanych wymienionych w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych) zgodnie z procedurami określonymi w art. 208 od dnia wejścia w życie niniejszej Umowy;
- d) oznaczenia geograficzne dotyczące produktów innych niż produkty rolne i żywnościowe, wina, napoje spirytusowe lub wina aromatyzowane wymienione w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych) mogą być chronione zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi obowiązującymi w każdej ze Stron. Strony potwierdzają, że oznaczenia geograficzne wymienione w dodatku 2 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych) są chronione jako oznaczenia geograficzne w państwie pochodzenia;
- e) używanie¹ oznaczeń geograficznych odnoszących się do produktów pochodzących z terytorium Strony jest zastrzeżone wyłącznie dla producentów, wytwórców lub rzemieślników dysponujących zakładami produkcyjnymi lub wytwórczymi w tej miejscowości lub tym regionie Strony, które są wskazane lub przywołane w danym oznaczeniu;
- f) jeżeli Strona ustanawia lub utrzymuje system udzielania zezwoleń na używanie oznaczeń geograficznych, taki system ma zastosowanie jedynie do oznaczeń geograficznych pochodzących z jej terytorium;

¹ Do celów niniejszego ustępu „używanie” oznacza produkcję lub przetwarzanie lub przygotowanie produktu identyfikowanego przez oznaczenie geograficzne.

- g) organy publiczne lub prywatne, które reprezentują beneficjentów oznaczeń geograficznych, lub organy wyznaczone do tego celu mają do dyspozycji mechanizmy umożliwiające skuteczną kontrolę używania chronionych oznaczeń geograficznych oraz
- h) oznaczenia geograficzne chronione zgodnie z niniejszym tytułem nie są uznawane, tak długo jak podlegają ochronie w ich państwie pochodzenia, za wspólne lub rodzajowe oznaczenia produktu, który identyfikują.

ARTYKUŁ 208

Uznane oznaczenia geograficzne

1. Po zakończeniu procedury sprzeciwu i zbadaniu oznaczeń geograficznych Unii Europejskiej wymienionych w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych), które zostały zarejestrowane przez Stronę UE, państwa andyjskie-sygnatariusze będą chronić takie oznaczenia geograficzne zgodnie z poziomem ochrony ustalonym w niniejszej sekcji.
2. Po zakończeniu procedury sprzeciwu i zbadaniu oznaczeń geograficznych państw andyjskich-sygnatariuszy wymienionych w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych), które zostały zarejestrowane przez dane państwa andyjskie-sygnatariuszy, Strona UE będzie chronić takie oznaczenia geograficzne zgodnie z poziomem ochrony ustalonym w niniejszej sekcji.

ARTYKUŁ 209

Dodawanie nowych oznaczeń geograficznych

1. Strony zgadzają się na dodawanie nowych oznaczeń geograficznych w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych) po zakończeniu procedury sprzeciwu i po zbadaniu oznaczeń geograficznych, jak określono w art. 208.
2. Strona pragnąca dodać nowe oznaczenia geograficzne do swojego wykazu w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych) przedkłada innej Stronie właściwy wniosek w ramach Podkomitetu ds. Własności Intelektualnej.
3. Datą stosowania ochrony jest data przekazania wniosku innej Stronie. Taka wymiana informacji jest przeprowadzana w ramach Podkomitetu ds. Własności Intelektualnej.

Zakres ochrony oznaczeń geograficznych

1. Oznaczenia geograficzne Strony wymienione w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych), a także oznaczenia dodane zgodnie z art. 209, są chronione przez inną Stronę co najmniej przed:

- a) wszelkim handlowym użyciem takiego chronionego oznaczenia:
 - (i) w przypadku identycznych lub podobnych produktów niezgodnych ze specyfikacją produktu dotyczącą oznaczenia geograficznego; lub
 - (ii) jeśli takie wykorzystanie odwołuje się do reputacji oznaczenia geograficznego;
- b) każdym innym niedozwolonym¹ mylącym użyciem oznaczeń geograficznych, innych niż identyfikujące wina, wina aromatyzowane lub napoje spirytusowe, w tym nawet w przypadkach, w których nazwie towarzyszą oznaczenia takie jak styl, typ, imitacja lub inne podobne oznaczenia wprowadzające w błąd konsumenta; nie naruszając postanowień niniejszej litery, jeżeli Strona wprowadza zmiany do swojego prawodawstwa, aby chronić oznaczenia geograficzne inne niż identyfikujące wina, wina aromatyzowane lub napoje spirytusowe na poziomie wyższym od poziomu przewidzianego w niniejszej Umowie, wskazana Strona rozszerza taką ochronę na oznaczenia geograficzne wymienione w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych).

¹ Termin „niedozwolone użycie” może obejmować wszelkie niewłaściwe wykorzystanie, imitację lub przywołanie.

- c) w przypadku oznaczeń geograficznych identyfikujących wina, wina aromatyzowane lub napoje spirytusowe – wszelkim niewłaściwym użyciem, imitacją lub przywołaniem, co najmniej, dla produktów tego rodzaju, nawet jeśli wskazane jest prawdziwe pochodzenie produktu lub jeśli chroniona nazwa została przetłumaczona lub jeśli towarzyszy jej określenie takie jak: „styl”, „typ”, „metoda”, „jak produkowane w”, „imitacja”, „smak”, „jak” lub tym podobne;
 - d) wszelkimi innymi fałszywymi lub mylącymi oznaczeniami odnoszącymi się do pochodzenia, charakteru lub podstawowych właściwości produktu, na opakowaniu wewnętrznym lub zewnętrznym lub w materiale reklamowym odnoszącym się do danego produktu, mogącymi przekazać fałszywe wrażenie co do jego pochodzenia; oraz
 - e) wszelkimi innymi praktykami mogącymi wprowadzić konsumentów w błąd co do prawdziwego pochodzenia produktu.
2. W przypadku gdy Strona, w kontekście negocjacji z państwem trzecim, proponuje ochronę oznaczenia geograficznego tego państwa trzeciego, a nazwa ta jest jednobrzmiąca z oznaczeniem geograficznym innej Strony, ta ostatnia jest o tym informowana i otrzymuje możliwość zgłoszenia uwag na ten temat, zanim nazwa zacznie być chroniona.
3. Strony informują się wzajemnie, jeżeli oznaczenie geograficzne przestaje być chronione w swoim państwie pochodzenia.

ARTYKUŁ 211

Związek ze znakami towarowymi

1. W przypadku gdy rejestracja znaku towarowego odpowiada którejkolwiek z sytuacji opisanych w art. 210 ust. 1 w odniesieniu do chronionego oznaczenia geograficznego dla produktów identycznych lub podobnych, Strony odmawiają takiej rejestracji lub unieważnią rejestrację takiego znaku towarowego, jeżeli zgłoszenie o rejestrację znaku towarowego zostało złożone po dacie zgłoszenia do ochrony oznaczenia geograficznego na ich terytorium.
2. Bez uszczerbku dla powodów odmowy ochrony oznaczeń geograficznych przewidzianych w prawodawstwie krajowym, żadna Strona nie ma obowiązku ochrony oznaczenia geograficznego, jeżeli – w świetle renomy lub popularności znaku towarowego – ochrona mogłaby wprowadzić konsumenta w błąd co do prawdziwej tożsamości produktu.

ARTYKUŁ 212

Zasady ogólne

1. Strony mogą wymieniać dodatkowe informacje dotyczące specyfikacji technicznych produktów chronionych przez oznaczenia geograficzne w dodatku 1 do załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych) w ramach Podkomitetu ds. Własności Intelektualnej. Ponadto Strony mogą ułatwiać wymianę informacji dotyczących organów kontroli na swoich terytoriach.
2. Żadne postanowienia niniejszej sekcji nie zobowiązują Strony do ochrony oznaczenia geograficznego, które nie jest chronione lub przestało być chronione w jego państwie pochodzenia. Strona, z terytorium której pochodzi oznaczenie geograficzne, informuje pozostałe Strony, jeżeli dane oznaczenie geograficzne przestaje być chronione w swoim państwie pochodzenia.
3. Specyfikacją produktu, o której mowa w niniejszej sekcji, jest specyfikacja zatwierdzona wraz z wszelkimi zmianami przez organy Strony, z terytorium której pochodzi produkt.

ARTYKUŁ 213

Współpraca i przejrzystość

1. W ramach Podkomitetu ds. Własności Intelektualnej Strona może zażądać od innej Strony informacji dotyczących zgodności produktów noszących oznaczenie geograficzne chronione na podstawie niniejszej sekcji z odpowiednimi specyfikacjami produktu i zmianami do nich, a także informacji na temat punktów kontaktowych w celu ułatwienia kontroli, jeżeli jest to konieczne.
2. W odniesieniu do oznaczeń geograficznych innej Strony chronionych na podstawie niniejszej sekcji, każda Strona może udostępnić publicznie odpowiednie specyfikacje produktu lub ich streszczenie, a także informacje o punktach kontaktowych w celu ułatwienia kontroli.

ARTYKUŁ 214

Niniejsza sekcja nie narusza praw uznanych wcześniej przez Strony w umowach o wolnym handlu z państwami trzecimi.

SEKCJA 3

PRAWA AUTORSKIE I PRAWA POKREWNE

ARTYKUŁ 215

Przyznana ochrona

1. Strony chronią prawa autorów utworów literackich i artystycznych w sposób jak najbardziej skuteczny i jednolity. Strony chronią także prawa wykonawców, producentów fonogramów i instytucji nadawczych w zakresie, odpowiednio, ich artystycznych wykonań, fonogramów i audycji.
2. Strony przestrzegają istniejących praw i obowiązków na mocy Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych z dnia 9 września 1886 r. (zwanej dalej „konwencją berneńską”), Konwencji Rzymskiej o ochronie wykonawców, producentów fonogramów i instytucji nadawczych z dnia 26 października 1961 r. (zwanej dalej „konwencją rzymską”) oraz Traktatu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o prawie autorskim (zwanego dalej „traktatem WIPO o prawie autorskim”) i Traktatu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o artystycznych wykonaniach i fonogramach (zwanego dalej „traktatem WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach”), przyjętych w dniu 20 grudnia 1996 r.

Autorskie prawa osobiste

1. Niezależnie od praw majątkowych autora i nawet po przeniesieniu takich praw autor ma prawo do dochodzenia co najmniej autorstwa utworu oraz do sprzeciwienia się wszelkim zniekształceniom, okrojeniom lub innym modyfikacjom lub innym obraźliwym działaniom w odniesieniu do tego utworu, które mogłyby naruszać jego dobre imię.
2. Prawa przyznane autorowi zgodnie z ust. 1 zostają utrzymane także po jego śmierci, co najmniej do czasu wygaśnięcia praw majątkowych, i są wykonywane przez osoby lub instytucje upoważnione na mocy prawodawstwa państwa, gdzie dochodzi się ochrony.
3. Niezależnie od praw majątkowych wykonawcy, a nawet po przekazaniu tych praw, wykonawca ma, w odniesieniu do swoich artystycznych wykonanych dźwiękowych na żywo lub do artystycznych wykonanych utrwalaonych na fonogramach, prawo do żądania identyfikowania go jako wykonawcy swoich artystycznych wykonanych, z wyjątkiem przypadków, gdy pominięcie jest spowodowane sposobem korzystania z danego artystycznego wykonania, oraz do sprzeciwiania się jakimkolwiek zniekształceniom, okrojeniom lub innym modyfikacjom jego artystycznych wykonanych, które mogłyby naruszać jego dobre imię. Niniejszy ustęp nie narusza innych autorskich praw osobistych uznanych przez prawodawstwo krajowe.

4. Środki prawne zabezpieczające prawa przyznane w niniejszym artykule są regulowane przez prawodawstwo Strony, na terytorium której dochodzi się ochrony.

5. Każda Strona może zapewnić poziom ochrony autorskich praw osobistych wyższy od poziomu przewidzianego w niniejszym artykule.

ARTYKUŁ 217

Stowarzyszenia zbiorowego zarządzania

Strony uznają znaczenie stowarzyszeń zbiorowego zarządzania w zakresie praw autorskich i praw pokrewnych w celu zapewnienia skutecznego zarządzania prawami powierzonymi im, a także sprawiedliwego podziału uzyskanych wynagrodzeń, które są proporcjonalne do wykorzystania utworów, artystycznych wykonń lub fonogramów, w kontekście przejrzystości i dobrych praktyk w zakresie zarządzania, zgodnie z prawodawstwem krajowym każdej Strony.

ARTYKUŁ 218

Czas trwania praw autorskich

1. Prawa autora utworu literackiego lub artystycznego w rozumieniu art. 2 konwencji berneńskiej podlegają ochronie w okresie życia autora i przez okres 70 lat od dnia jego śmierci.
2. W przypadku utworu współautorskiego czas ochrony określony w ust. 1 liczy się od dnia śmierci ostatniego z autorów.
3. W przypadku utworów anonimowych lub utworów, przy których posłużono się pseudonimem, czas ochrony przyznanej na mocy niniejszej Umowy wynosi 70 lat od dnia zgodnego z prawem podania utworu do publicznej wiadomości. Jednak jeżeli pseudonim przyjęty przez autora nie pozostawia wątpliwości co do jego tożsamości, obowiązujący czas ochrony jest taki, jak ustalono w ust. 1. Jeżeli autor utworów anonimowych lub utworów, przy których posłużono się pseudonimem, ujawni swoją tożsamość w wyżej wymienionym okresie, obowiązujący czas ochrony jest taki, jak ustalono w ust. 1. Żadna Strona nie jest zobowiązana do ochrony utworów anonimowych lub utworów, przy których posłużono się pseudonimem, w odniesieniu do których można racjonalnie domniemywać, że ich autor nie żyje od 70 lat.

4. Jeśli czas ochrony utworu, innego niż utwór fotograficzny lub utwór sztuki użytkowej, jest obliczany na innej podstawie niż czas trwania życia osoby fizycznej, to okres taki jest nie krótszy niż 70 lat, od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiła publikacja za zgodą autora, albo – w przypadku gdy taka publikacja za zgodą autora nie nastąpiła w ciągu 50 lat od powstania utworu – 70 lat od końca roku kalendarzowego, w którym utwór powstał.

5. Czas ochrony utworów kinematograficznych lub audiowizualnych wynosi co najmniej 70 lat od dnia, w którym dany utwór został upubliczniony za zgodą autora, lub – w przypadku gdy taka sytuacja nie nastąpiła w ciągu co najmniej 50 lat od powstania utworu – co najmniej 70 lat od dnia, w którym utwór ten powstał. Alternatywnie Strona może ustalić, że czas ochrony utworów kinematograficznych lub audiowizualnych wygasa 70 lat po śmierci ostatniej osoby wyznaczonej jako autor zgodnie z prawodawstwem krajowym.

ARTYKUŁ 219

Czas ochrony praw pokrewnych

1. Czas ochrony udzielonej wykonawcom zgodnie z niniejszą Umową trwa co najmniej do końca okresu 50 lat liczonego od końca roku, w którym artystyczne wykonanie zostało utrwalone.

2. Czas ochrony udzielonej producentom fonogramów zgodnie z niniejszą Umową trwa co najmniej do końca okresu 50 lat liczonego od końca roku, w którym fonogram opublikowano, lub w przypadku braku takiej publikacji w ciągu 50 lat od utrwalenia fonogramu – 50 lat od końca roku, w którym dokonano utrwalenia.
3. Czas ochrony przyznanej instytucji nadawczej trwa co najmniej przez 50 lat od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiła emisja.

ARTYKUŁ 220

Nadawanie oraz przekaz publiczny

1. Do celów niniejszego artykułu:
 - „nadawanie” oznacza bezprzewodowe przekazywanie do odbioru publicznego dźwięków lub obrazów i dźwięków lub ich reprezentacji; a także przekaz za pomocą kodowanych sygnałów, o ile urządzenia dekodujące są udostępnione publiczności przez tę samą instytucję nadawczą lub za jej zgodą; oraz

- „przekaz publiczny” artystycznego wykonania lub fonogramu oznacza publiczne przekazywanie dźwięków artystycznego wykonania lub dźwięków lub reprezentacji dźwięków utrwalonych na fonogramie w jakikolwiek sposób inny niż nadawanie. Do celów ust. 3 „przekaz publiczny” obejmuje publiczne odtwarzanie dźwięków lub reprezentacji dźwięków utrwalonych na fonogramie.
2. Wykonawcom przysługuje wyłączne prawo zezwalania, w odniesieniu do ich artystycznych wykonń, na:
- a) nadawanie i przekaz publiczny ich nieutrwalonych artystycznych wykonń, z wyjątkiem sytuacji, gdy artystyczne wykonanie jest już nadanym artystycznym wykonaniem; oraz
 - b) utrwalanie ich nieutrwalonych artystycznych wykonń.
3. Wykonawcom i producentom fonogramów przysługuje prawo do jednorazowego godziwego wynagrodzenia za bezpośrednie lub pośrednie korzystanie z fonogramów opublikowanych w celach zarobkowych poprzez nadawanie lub jakikolwiek przekaz publiczny. Strony ustanawiają w swoim prawodawstwie krajowym, że o jednorazowe godziwe wynagrodzenie występuje do użytkownika wykonawca lub producent fonogramu. Strony mogą wprowadzić prawodawstwo krajowe określające, w przypadku braku porozumienia między wykonawcą i producentem fonogramu, warunki, zgodnie z którymi wykonawcy i producenci fonogramów dzielą się jednorazowym godziwym wynagrodzeniem.

4. Każda Strona nadaje wykonawcom w odniesieniu do ich utrwalonych artystycznych wykonań wyłączne prawo dopuszczenia lub zakazu:

- a) bezpośredniego lub pośredniego powielania;
- b) rozpowszechniania poprzez sprzedaż lub inne przeniesienie własności;
- c) publicznego wynajmu oryginału i jego kopii; oraz
- d) publicznego udostępniania, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, że poszczególne osoby mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

5. Jeżeli wykonawcy przenieśli prawo publicznego udostępniania lub prawo wynajmu, Strona może określić, że wykonawcy zachowują niezbywalne prawo do otrzymania godziwego wynagrodzenia, które może być pobrane przez upoważnione na mocy prawa stowarzyszenie, zgodnie z prawodawstwem krajowym danej Strony.

6. Strony mogą uznać prawo wykonawców utworów audiowizualnych do uzyskania godziwego wynagrodzenia za nadawanie lub wszelką inną formę przekazu publicznego ich utrwalonych artystycznych wykonań, a wynagrodzenie to może zostać pobrane przez upoważnione na mocy prawa stowarzyszenie, zgodnie z prawodawstwem krajowym danej Strony.

7. Strony mogą w pewnych szczególnych przypadkach przewidzieć w swoim prawodawstwie krajowym ograniczenia lub wyjątki od praw przyznanych wykonawcom utworów audiowizualnych, o ile nie stoi to w sprzeczności z możliwością normalnego korzystania z artystycznych wykonań i nie przynosi nieuzasadnionego uszczerbku zgodnym z prawem interesom autora.

8. Każda Strona zapewnia instytucjom nadawczym wyłączne prawa do dopuszczania lub zakazu retransmisji ich audycji za pośrednictwem co najmniej wszelkich środków bezprzewodowych.

ARTYKUŁ 221

Ochrona środków technologicznych

Strony przestrzegają postanowień art. 11 traktatu WIPO o prawie autorskim oraz art. 18 traktatu WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach.

ARTYKUŁ 222

Ochrona informacji o zarządzaniu prawami

Strony przestrzegają postanowień art. 12 traktatu WIPO o prawie autorskim oraz art. 19 traktatu WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach.

Prawo autorów do odsprzedaży dzieł sztuki

1. Nie naruszając postanowień art. 14 ter ust. 2 konwencji berneńskiej, każda Strona zapewnia autorowi dzieła sztuki, a w przypadku śmierci autora – jego następcy prawnemu, niezbywalne prawo do otrzymania honorarium ustalonego na podstawie ceny sprzedaży uzyskanej przy odsprzedaży dzieła sztuki po pierwszym przeniesieniu tego dzieła przez autora.
2. Prawo, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie, zgodnie z prawodawstwem krajowym, do wszystkich czynności odsprzedaży dokonywanych przez aukcje lub podmioty zawodowo działające na rynku, takie jak salony sprzedaży, galerie sztuki oraz inne podmioty zajmujące się handlem dziełami sztuki.

SEKCJA 4

WZORY

ARTYKUŁ 224

Umowy międzynarodowe

Strony dokładają wszelkich możliwych starań, aby przystąpić do Aktu genewskiego Porozumienia haskiego w sprawie międzynarodowej rejestracji wzorów przemysłowych przyjętego w Genewie w dniu 2 lipca 1999 r.

ARTYKUŁ 225

Wymogi dla ochrony wzorów¹

1. Każda Strona zapewnia ochronę niezależnie stworzonych wzorów, które są nowe. Jeżeli tak przewiduje prawodawstwo Strony, wymagany może być również indywidualny charakter takich wzorów. Ochrona ta jest zapewniana w drodze rejestracji i przyznaje wyłączne prawa posiadaczom wzorów zgodnie z postanowieniami niniejszej sekcji.

¹ Do celów niniejszej sekcji Unia Europejska przyznaje również ochronę niezarejestrowanemu wzorowi, jeżeli spełnia on wymogi rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych, ostatnio zmienionego rozporządzeniem Rady (WE) nr 1891/2006 z dnia 18 grudnia 2006 r.

2. Wzór zastosowany lub zawarty w produkcie, który stanowi część składową produktu złożonego, podlega ochronie zgodnie z ust. 1, jeżeli część składowa, po jej włączeniu do produktu złożonego¹, pozostaje widoczna podczas zwykłego używania² tego produktu oraz w zakresie, w jakim te widoczne elementy części składowej spełniają wymogi podlegania ochronie.

ARTYKUŁ 226

Prawa wynikające z rejestracji

1. Posiadacz zarejestrowanego wzoru ma wyłączne prawo co najmniej do uniemożliwienia osobom trzecim wytwarzania, oferowania na sprzedaż, sprzedaży, przywozu, wywozu ani składowania takiego produktu ani też używania artykułów noszących albo zawierających chroniony wzór bez jego zgody, jeżeli takie działania podejmowane są w celach handlowych.
2. Posiadacz zarejestrowanego wzoru ma również prawo do występowania na drogę sądową przeciwko osobom produkującym lub wprowadzającym do obrotu produkt, którego wzór tylko nieznacznie różni się od wzoru chronionego lub w przypadku gdy jego wygląd jest identyczny jak wzór chroniony.

¹ Do celów niniejszej sekcji „produkt złożony” oznacza produkt, który składa się z wielu części, które mogą być zastępowane, umożliwiając rozłożenie i ponowne złożenie tego produktu.

² Do celów niniejszej sekcji „zwykłe używanie” w tym kontekście oznacza używanie przez użytkownika końcowego, z wyłączeniem konserwacji, obsługi i naprawy.

ARTYKUŁ 227

Czas ochrony

Czas ochrony wzoru przemysłowego wynosi co najmniej 10 lat od daty złożenia zgłoszenia o rejestrację. Strony mogą ustalić dłuższy czas ochrony w ramach swojego prawodawstwa krajowego.

ARTYKUŁ 228

Wyjątki

1. Strony mogą ustanowić ograniczone wyjątki od ochrony wzorów, pod warunkiem że takie wyjątki nie będą bezzasadnie sprzeczne z normalnym wykorzystaniem chronionych wzorów i nie będą bezzasadnie naruszały prawnie uzasadnionych interesów właściciela chronionego wzoru, biorąc także pod uwagę prawnie uzasadnione interesy osób trzecich.
2. Ochrona wzoru nie obejmuje wzorów w podyktowanych całkowicie względami technicznymi lub funkcjonalnymi.

3. Prawo z rejestracji wzoru nie obejmuje cech wyglądu produktu, które muszą być konieczne odtworzone w dokładnej formie i wymiarach, aby umożliwić produktowi, w którym wzór jest zawarty lub zastosowany, połączenie mechaniczne z innym produktem lub umieszczenie go w innym produkcie, wokół lub względem niego, aby te produkty mogły spełniać swoje funkcje.
4. Praw z rejestracji nie udziela się na wzór jeżeli jest on sprzeczny z porządkiem publicznym lub moralnością.

ARTYKUŁ 229

Stosunek do prawa autorskiego

Przedmiot ochrony wynikającej z prawa z rejestracji wzoru może być chroniony na mocy prawa autorskiego, jeżeli spełnione są warunki takiej ochrony. Zakres i warunki, zgodnie z którymi tego rodzaju ochrona jest przyznawana, łącznie z wymaganym stopniem indywidualnego charakteru, są ustalane przez każdą Stronę.

SEKCJA 5

PATENTY

ARTYKUŁ 230

1. Strony przestrzegają postanowień art. 2 do 9 Traktatu budapeszteńskiego o międzynarodowym uznawaniu depozytu drobnoustrojów do celów postępowania patentowego, podpisanego w Budapeszcie w dniu 28 kwietnia 1977 r. i zmienionego w dniu 26 września 1980 r.
2. Unia Europejska dokłada wszelkich możliwych starań, by spełnić wymogi Traktatu o prawie patentowym, przyjętego w Genewie w dniu 1 czerwca 2000 r. (zwanego dalej „TPP”). Państwa andyjskie-sygnatariusze dokładają wszelkich możliwych starań, aby przystąpić do TPP.

3. Jeżeli wprowadzenie do obrotu produktu farmaceutycznego lub produktu chemicznego przeznaczonego dla rolnictwa¹ na terytorium Strony wymaga uzyskania pozwolenia od jej właściwych w tych sprawach organów, Strona ta dokłada wszelkich starań, aby niezwłocznie rozpatrzyć odpowiedni wniosek w celu uniknięcia nieuzasadnionych opóźnień. Strony współpracują i dostarczają wzajemnej pomocy, aby osiągnąć ten cel.

4. W odniesieniu do produktu farmaceutycznego, który jest objęty patentem, każda Strona może zgodnie ze swoim prawodawstwem krajowym udostępnić mechanizm rekompensaty dla właściciela patentu za nieuzasadnione ograniczenie rzeczywistego czasu ważności patentu wynikające z pierwszego zezwolenia na wprowadzenie produktu do obrotu na terytorium danej Strony. Taki mechanizm nadaje wszystkie wyłączne prawa z patentu, z zastrzeżeniem takich samych ograniczeń i wyjątków mających zastosowanie do pierwotnego patentu.

¹ Do celów niniejszego tytułu „produkty chemiczne przeznaczone dla rolnictwa” oznaczają w przypadku Strony UE substancje czynne i preparaty zawierające przynajmniej jedną substancję czynną, prezentowane w formie, w której są dostarczane użytkownikowi, przeznaczone do:

- a) ochrony roślin lub produktów roślinnych przed wszelkimi organizmami szkodliwymi lub zapobiegania działaniu takich organizmów, w zakresie, w jakim takie substancje lub preparaty nie są w inny sposób poniżej określone;
- b) oddziaływania na procesy życiowe roślin w inny sposób niż substancja odżywcza (np. regulator wzrostu roślin);
- c) konserwowania produktów roślinnych, w zakresie, w jakim takie substancje lub produkty nie są przedmiotem szczególnych przepisów Rady lub Komisji, w sprawie konserwantów;
- d) niszczenia niepożądanych roślin lub
- e) niszczenia części roślin, kontrolowania niepożądanego wzrostu roślin lub zapobiegania takiemu wzrostowi.

SEKCJA 6

OCHRONA DANYCH PEWNYCH PRODUKTÓW REGULOWANYCH

ARTYKUŁ 231

1. Każda Strona chroni niejawné testy lub inne dane związane z bezpieczeństwem i skutecznością produktów farmaceutycznych¹ oraz produktów chemicznych przeznaczonych dla rolnictwa, zgodnie z art. 39 porozumienia TRIPS i swoim prawodawstwem krajowym.
2. Zgodnie z ust. 1 i z zastrzeżeniem ust. 4 jeżeli Strona wymaga – jako warunek zezwolenia na wprowadzenie do obrotu produktów farmaceutycznych lub produktów chemicznych przeznaczonych dla rolnictwa, które zawierają nowe jednostki chemiczne – przedstawienia niejawnych testów lub innych danych odnoszących się do bezpieczeństwa i skuteczności, Strona ta przyznaje okres wyłączności trwający zazwyczaj pięć lat od daty zezwolenia na wprowadzenie do obrotu na terytorium tej Strony w odniesieniu do produktów farmaceutycznych i 10 lat w odniesieniu do produktów chemicznych przeznaczonych dla rolnictwa, w którym to okresie osoba trzecia nie może wprowadzać do obrotu produktu opartego na takich danych, o ile nie przedstawi dowodu wyraźnej zgody posiadacza chronionych informacji lub swoich własnych danych z badań.

¹ W przypadku Kolumbii i Strony UE ochrona ta będzie obejmować ochronę danych produktów biologicznych i biotechnologicznych. W przypadku Peru ochrona, którą przyznaje się w odniesieniu do niejawnych informacji na temat takich produktów, stanowi ochronę przed ich ujawnieniem i praktykami sprzecznymi z uczciwymi praktykami handlowymi, zgodnie z art. 39 ust. 2 porozumienia TRIPS, w przypadku braku szczegółowego prawodawstwa w tym zakresie.

3. Do celów niniejszego artykułu „nowa jednostka chemiczna” to jednostka, która nie została wcześniej zatwierdzona na terytorium Strony w odniesieniu do jej wykorzystania w produkcji farmaceutycznym lub produkcji chemicznym przeznaczonym dla rolnictwa, zgodnie z prawodawstwem krajowym danej Strony. Strony w związku z tym nie muszą stosować niniejszego artykułu w odniesieniu do produktów farmaceutycznych zawierających jednostkę chemiczną, która została wcześniej zatwierdzona na terytorium danej Strony.

4. Strony mogą uregulować:

- a) wyjątki wynikające z interesu publicznego, nadzwyczajnych sytuacji krajowych lub spraw o szczególnie pilnym charakterze, gdy konieczne jest umożliwienie dostępu do takich danych osobom trzecim; oraz
- b) skrócone procedury udzielania zezwoleń na wprowadzenie do obrotu na swoim terytorium, na podstawie zezwoleń na wprowadzenie do obrotu udzielonych przez inną Stronę. W takich przypadkach okres wyłącznego wykorzystania danych przekazanych w związku z otrzymaniem zezwolenia rozpoczyna się z dniem pierwszego zezwolenia na wprowadzenie do obrotu, które posłużyło za podstawę wydania zezwolenia, w przypadku gdy zezwolenie jest udzielone w terminie sześciu miesięcy od złożenia pełnego wniosku.

5. W odniesieniu do produktów chemicznych przeznaczonych dla rolnictwa Strony mogą przewidzieć procedury, które umożliwiają odesłanie lub odniesienie do niejawnych informacji na temat bezpieczeństwa i skuteczności dotyczących testów i badań związanych z kręgowcami. W czasie ochrony osoby zainteresowane wykorzystaniem takich informacji zapewniają rekompensatę posiadaczowi chronionych informacji. Koszty takiej rekompensaty są określone w sposób sprawiedliwy, godziwy, przejrzysty i niedyskryminujący. Prawo do rekompensaty ma zastosowanie tak długo, jak trwa ochrona niejawnych informacji na temat bezpieczeństwa i skuteczności.

6. Zgodnie z postanowieniami art. 197 ust. 5 ochrona przewidziana w niniejszym artykule nie uniemożliwia Stronie wprowadzania środków w odpowiedzi na nadużycia praw własności intelektualnej lub praktyki, które w sposób nieuzasadniony ograniczają handel.

SEKCJA 7

ODMIANY ROŚLIN

ARTYKUŁ 232

Strony współpracują w celu promowania i zapewniania ochrony odmian roślin na podstawie Międzynarodowej konwencji o ochronie nowych odmian roślin (zwanej dalej „konwencją UPOV”) zmienionej w dniu 19 marca 1991 r., włącznie z fakultatywnym wyjątkiem od prawa hodowcy, o którym mowa w art. 15 ust. 2 tej konwencji.

SEKCJA 8

NIEUCZCIWA KONKURENCJA

ARTYKUŁ 233

1. Każda Strona przyznaje skuteczną ochronę przed nieuczciwą konkurencją zgodnie z art. 10bis Konwencji paryskiej. W tym celu jakiekolwiek działanie przeprowadzone w odniesieniu do własności przemysłowej w obrocie handlowym, które jest sprzeczne z uczciwymi praktykami handlowymi, jest uznawane za nieuczciwe zgodnie z prawodawstwem krajowym każdej Strony.
2. Zgodnie z prawodawstwem krajowym każdej Strony niniejszy artykuł może być stosowany bez uszczerbku dla ochrony przyznanej na mocy niniejszego tytułu.

ROZDZIAŁ 4

EGZEKOWANIE PRAW WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

SEKCJA 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 234

1. Bez uszczerbku dla ich praw i obowiązków wynikających z porozumienia TRIPS, a w szczególności z jego części III, każda Strona wprowadza środki, procedury oraz środki naprawcze, ustalone w niniejszym rozdziale, konieczne dla zapewnienia egzekwowania praw własności intelektualnej, o których mowa w art. 196 ust. 5 lit. a) do ust. 5 lit. i).
2. Postanowienia niniejszego rozdziału obejmują środki, procedury i środki naprawcze, które są szybkie, skuteczne, proporcjonalne, odstraszające przed dalszym naruszaniem praw i stosowane w taki sposób, aby zapobiec tworzeniu ograniczeń w handlu prowadzonym zgodnie z prawem i zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem.

3. Procedury dotyczące egzekwowania praw własności intelektualnej powinny być sprawiedliwe i godziwe oraz nie powinny być nadmiernie skomplikowane czy kosztowne, ani też nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych lub nieuzasadnionych opóźnień.

4. Niniejszy rozdział nie nakłada na Strony obowiązku wprowadzenia systemu sądowego służącego egzekwowaniu praw własności intelektualnej odrębnego od systemu służącego egzekwowaniu prawa w ujęciu ogólnym, ani jakiegokolwiek obowiązku w odniesieniu do podziału zasobów dotyczących egzekwowania praw własności intelektualnej i egzekwowania prawa w ujęciu ogólnym.

SEKCJA 2

PROCEDURY CYWILNE I ADMINISTRACYJNE ORAZ ŚRODKI ZARADCZE

ARTYKUŁ 235

Artykuły 237, 239 i 240 mają zastosowanie w odniesieniu do działań przeprowadzanych w skali handlowej, a Strony, o ile jest to dopuszczone ich prawodawstwem krajowym, mogą stosować środki przewidziane w tych artykułach w odniesieniu do innych działań.

ARTYKUŁ 236

Podmioty uprawnione

Każda Strona uznaje za osoby uprawnione do występowania o zastosowanie środków, w szczególności procedur i występowania o zastosowanie środków naprawczych, o których mowa w niniejszej sekcji oraz w części III porozumienia TRIPS, następujące osoby:

- a) posiadaczy praw własności intelektualnej zgodnie ze swoim właściwym prawem;
- b) wszystkie inne osoby uprawnione do korzystania z tych praw, w szczególności wyłącznych i innych licencjobiorców, w zakresie dozwolonym przez swoje właściwe prawo i zgodnie z nim;
- c) organizacje zbiorowego zarządzania prawami własności intelektualnej, które są regularnie uznawane za uprawnione do reprezentowania posiadaczy praw własności intelektualnej, w zakresie dozwolonym przez swoje właściwe prawo i zgodnie z nim; oraz
- d) zawodowe organizacje adwokatury, które są regularnie uznawane za uprawnione do reprezentowania posiadaczy praw własności intelektualnej, w zakresie dozwolonym przez swoje właściwe prawo i zgodnie z nim.

ARTYKUŁ 237

Dowody

Każda Strona wprowadza konieczne środki w przypadku naruszenia prawa własności intelektualnej, popełnionego na skalę handlową, w celu umożliwienia właściwym władzom sądowym nakazania stronie przeciwnej, w stosownych przypadkach i po złożeniu wniosku, przedstawienia stosownych dokumentów bankowych, finansowych lub handlowych znajdujących się pod kontrolą strony przeciwnej, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych.

Środki zabezpieczenia dowodów

Każda Strona gwarantuje, że nawet przed rozpoczęciem postępowania dotyczącego istoty sprawy, na wniosek podmiotu, który przedstawił możliwy do pozyskania dowód uzasadniający zarzut, że jego prawo własności intelektualnej zostało naruszone albo grozi mu naruszenie, właściwe władze sądowe mogą nakazać wprowadzenie natychmiastowych, skutecznych i proporcjonalnych środków tymczasowych w celu zabezpieczenia odpowiednich dowodów dotyczących domniemanego naruszenia, z zastrzeżeniem ochrony informacji poufnych. Środki te mogą obejmować m.in. szczegółowy opis, z pobraniem próbek lub bez pobrania lub, jeżeli jest to dopuszczone prawodawstwem krajowym, zatrzymanie fizyczne towarów rzekomo naruszających prawo, a także, w stosownych przypadkach, materiałów i narzędzi użytych do produkcji lub dystrybucji tych towarów oraz odpowiednie dokumenty. W uzasadnionych przypadkach wymienione środki podejmuje się bez wysłuchania drugiej strony, w szczególności gdy jakakolwiek zwłoka może spowodować dla posiadacza praw szkodę nie do naprawienia lub gdy istnieje wyraźne ryzyko, że dowody zostaną zniszczone.

ARTYKUŁ 239

Prawo do informacji

1. Każda Strona zapewnia, aby w kontekście postępowania dotyczącego naruszenia prawa własności intelektualnej oraz w odpowiedzi na uzasadnione i proporcjonalne żądanie strony skarżącej, właściwe organy sądowe mogły nakazać przedstawienie informacji o pochodzeniu i sieciach dystrybucji towarów lub usług naruszających prawo własności intelektualnej przez naruszającego lub jakąkolwiek inną osobę, która:
 - a) znalazła się w posiadaniu towarów naruszających prawo na skalę handlową;
 - b) korzystała z usług naruszających prawo na skalę handlową;
 - c) świadczyła na skalę handlową usługi stosowane w działaniach naruszających prawo; lub
 - d) została przez osobę określoną w lit. a), b) lub c) wskazana jako zaangażowana w produkcję, wytwarzanie lub dystrybucję przedmiotowych towarów lub świadczenie przedmiotowych usług.
2. W stosownych przypadkach, informacja, o której mowa w ust. 1 zawiera:
 - a) nazwy i adresy producentów, wytwórców, dystrybutorów, dostawców i innych dotychczasowych posiadaczy towarów lub usług, jak i przewidywanych hurtowników i detalistów;

- b) informacje o produkowanych, wytworzonych, dostarczonych, otrzymanych lub zamówionych ilościach, jak również o cenie, uzyskanej za przedmiotowe towary i usługi.
3. Ustępy 1 i 2 stosuje się nie naruszając innych przepisów ustawowych, które:
- a) przyznają podmiotowi uprawnionemu prawa do otrzymania pełniejszej informacji;
 - b) regulują wykorzystanie informacji przekazanej na podstawie niniejszego artykułu w postępowaniach cywilnych lub karnych;
 - c) regulują odpowiedzialność za niewłaściwe skorzystanie z prawa do informacji;
 - d) umożliwiają odmowę przekazania informacji, które zmusiłyby osobę, o której mowa w ust. 1 do przyznania się do udziału lub udziału jej bliskich krewnych w naruszeniu prawa własności intelektualnej; lub
 - e) regulują ochronę poufności źródeł informacji lub przetwarzania danych osobowych.

ARTYKUŁ 240

Środki tymczasowe i środki zapobiegawcze

1. Zgodnie ze swoim prawodawstwem krajowym każda Strona zapewnia, aby jej organy sądowe mogły, na żądanie wnioskodawcy, wydać tymczasowy nakaz sądowy przeciwko jakiegokolwiek stronie mający zapobiec zagrożeniu naruszenia prawa własności intelektualnej lub zabronić – tymczasowo i, w stosownych przypadkach, pod rygorem okresowego uiszczenia kary pieniężnej, gdy taka przewidziana jest w prawodawstwie krajowym – dalszego domniemanego naruszania tego prawa lub w przypadku jego kontynuowania nakazać złożenie zabezpieczenia zapewniającego pokrycie strat poniesionych przez posiadacza prawa.
2. Tymczasowy nakaz sądowy może być także wydany w celu zajęcia lub wycofania towarów, w stosunku do których istnieje podejrzenie, że naruszają prawo własności intelektualnej, aby zapobiec wprowadzeniu ich do obrotu lub przepływowi w kanałach handlowych.

ARTYKUŁ 241

Środki naprawcze

1. Każda Strona podejmuje konieczne działania w celu zapewnienia, aby jej właściwe organy sądowe mogły nakazać, na żądanie wnioskodawcy i bez uszczerbku dla odszkodowań należnych posiadaczowi prawa z powodu naruszenia oraz bez żadnego rodzaju rekompensaty dla sprawcy naruszenia, wycofanie, ostateczne usunięcie z obrotu handlowego lub zniszczenie towarów, w stosunku do których stwierdzono naruszenie prawa własności intelektualnej. W stosownych przypadkach właściwe organy sądowe mogą również nakazać zniszczenie głównych materiałów i narzędzi wykorzystywanych do tworzenia lub produkcji tych towarów.
2. Organy sądowe nakazują, by działania, o których mowa w ust. 1, były podejmowane na koszt sprawcy naruszenia, chyba że istnieją szczególne powody przemawiające za innym rozwiązaniem.

ARTYKUŁ 242

Zakazy sądowe

Nie naruszając postanowień art. 44 ust. 2 porozumienia TRIPS każda Strona zapewnia, aby w przypadku stwierdzenia naruszenia prawa własności intelektualnej w orzeczeniu sądowym, organy sądowe mogły wydać przeciwko naruszającemu zakaz sądowy mający na celu zabronienie kontynuacji naruszania. Jeśli tak przewiduje prawo krajowe Strony, za każdorazowe złamanie zakazu sądowego, w stosownych przypadkach, przewiduje się nałożenie kary pieniężnej.¹

ARTYKUŁ 243

Środki alternatywne

Każda Strona może postanowić, zgodnie ze swoim prawodawstwem krajowym, że w stosownych przypadkach i na wniosek osoby podlegającej środkom przewidzianym w art. 241 lub art. 242, właściwe organy sądowe mogą nakazać odszkodowanie pieniężne na rzecz strony poszkodowanej zamiast stosowania środków przewidzianych w art. 241 lub art. 242, gdy osoba ta działała nieumyślnie i bez zaniechań, jeżeli zastosowanie przedmiotowych środków spowodowałoby dla niej niewspółmierną szkodę i jeżeli odszkodowanie pieniężne na rzecz strony poszkodowanej jest satysfakcjonujące.

¹ Strony zapewniają, aby środki, o których mowa w niniejszym akapicie, mogły również być stosowane przeciwko tym podmiotom, których usługi zostały wykorzystane do naruszenia praw własności intelektualnej, w zakresie w jakim były one zaangażowane w to działanie.

ARTYKUŁ 244

Odszkodowania

1. Każda Strona zapewnia, aby przy wymiarze odszkodowania organy sądowe:
 - a) uwzględniły wszystkie odpowiednie kwestie, takie jak negatywne skutki gospodarcze, łącznie z utraconymi zyskami, poniesione przez stronę poszkodowaną, wszelki nieuczciwy zysk osiągnięty przez naruszającego oraz, w stosownych przypadkach, elementy inne niż czynniki gospodarcze, takie jak np. uszczerbek moralny, jaki strona poszkodowana odniosła w związku z naruszeniem; lub
 - b) jako alternatywne rozwiązanie do lit. a) mogły, w stosownych przypadkach, wymierzyć odszkodowanie jako płatność ryczałtową na podstawie takich elementów, jak co najmniej wysokość honorariów lub opłat, jakie byłyby należne w przypadku złożenia przez naruszającego wniosku o upoważnienie do używania przedmiotowego prawa własności intelektualnej.
2. Jeżeli naruszający nie wiedział lub nie miał uzasadnionych podstaw, by wiedzieć, że jego działanie narusza prawo, Strony mogą przewidzieć możliwość wydania przez organy sądowe nakazu zwrotu zysku lub zapłaty odszkodowań, które mogą być wcześniej wymierzone.

ARTYKUŁ 245

Koszy sądowe

Każda Strona zapewnia, aby, co do zasady, strona przegrywająca pokrywała rozsądne i proporcjonalne koszty sądowe oraz inne wydatki, w tym honoraria adwokackie, poniesione przez stronę wygrywającą, chyba że słuszny lub właściwy jest inny podział kosztów, zgodnie z prawodawstwem krajowym.

ARTYKUŁ 246

Publikacja orzeczeń sądowych

Każda Strona podejmuje konieczne działania w celu zapewnienia, aby w ramach procedury sądowej wszczętej za naruszenie prawa własności intelektualnej organy sądowe mogły, na żądanie wnioskodawcy, a na koszt naruszającego, nakazać właściwe środki w celu upowszechnienia informacji dotyczącej orzeczenia, łącznie z wywieszeniem i opublikowaniem orzeczenia w całości lub w części. Strony mogą zapewnić inne dodatkowe środki w zakresie publikacji, które są właściwe w szczególnych warunkach, łącznie z publicznym obwieszczeniem.

ARTYKUŁ 247

Domniemanie autorstwa lub własności

Do celów stosowania środków, procedur i środków naprawczych przewidzianych w niniejszej Umowie w związku z egzekwowaniem praw autorskich i praw pokrewnych:

- a) umieszczenie nazwiska twórcy na utworze w sposób zwyczajowo przyjęty wystarcza twórcy utworu literackiego lub artystycznego, w przypadku braku dowodu przeciwnego, do uznania go za twórcę tego utworu i w konsekwencji uprawnia go do wszczynania postępowania w sprawie naruszenia. Postanowienia niniejszej litery mają zastosowanie, nawet jeżeli takie nazwisko jest pseudonimem, o ile pseudonim przyjęty przez autora nie pozostawia wątpliwości co do jego tożsamości;
- b) postanowienia lit. a) stosuje się odpowiednio do posiadaczy praw powiązanych z prawami autorskimi w odniesieniu do przedmiotów ich ochrony.

ARTYKUŁ 248

Procedury administracyjne

W zakresie, w jakim środki prawa cywilnego mogą być stosowane jako rezultat procedur administracyjnych dotyczących istoty sprawy, procedury te będą zgodne z zasadami odpowiadającymi co do swej istoty tym, jakie są ustanowione w odpowiednich postanowieniach niniejszej sekcji.

Środki graniczne

1. Jeżeli w niniejszym artykule nie postanowiono inaczej, każda Strona wprowadza procedury¹ umożliwiające posiadaczowi prawa, mającemu uzasadnione powody do podejrzenia, że może nastąpić przywóz, wywóz, lub tranzyt towarów naruszających prawo autorskie lub prawo związane ze znakiem towarowym², złożenie do właściwych organów, pisemnego wniosku o zawieszenie przez organy celne dopuszczenia takich towarów do swobodnego obrotu lub o ich zatrzymanie. Strony dokonają oceny stosowania tych środków dotyczących towarów, w przypadku których istnieje podejrzenie, że naruszają oznaczenie geograficzne.

¹ Strony uznają, że nie ma obowiązku stosowania takich procedur do przywozu towarów wprowadzonych na rynek innego państwa przez posiadacza prawa albo za jego zgodą.

² Do celów niniejszego postanowienia „towary naruszające prawo autorskie lub prawo związane ze znakiem towarowym” oznaczają:

a) „towary podrobione”, a mianowicie:

- (i) towary, łącznie z opakowaniem, oznaczone bez zezwolenia znakiem towarowym identycznym ze znakiem towarowym właściwie zarejestrowanym w odniesieniu do tego samego rodzaju towarów albo znakiem, który, mając na uwadze jego istotne elementy, nie może być rozróżniony od zarejestrowanego znaku towarowego i który w związku z tym narusza prawa posiadacza znaku towarowego;
- (ii) wszelki symbol znaku towarowego (logo, etykieta, naklejka, broszura, instrukcja użytkowania lub dokument gwarancyjny), również przedstawiony osobno, na takich samych warunkach jak towary określone w powyższym ppkt (i);
- (iii) opakowania towarów podrabianych oznaczone znakiem towarowym, prezentowane oddzielnie, na takich samych warunkach jak towary określone w powyższym ppkt (i);

b) „towary pirackie”, a mianowicie towary, które są kopiami lub zawierają kopie wykonane bez zgody posiadacza prawa autorskiego lub prawa pokrewnego albo prawa do wzoru lub osoby należycie przez niego upoważnionej w państwie produkcji, bez znaczenia, czy prawo zostało zarejestrowane zgodnie z prawem krajowym.

2. Każda Strona zapewnia, aby w przypadku gdy organy celne, w trakcie działania, mają wystarczające powody by podejrzewać, iż towary naruszają prawo autorskie lub prawo związane ze znakiem towarowym, takie organy mogły zawiesić z urzędu dopuszczenie towarów lub zatrzymać je, aby umożliwić posiadaczowi prawa, zgodnie z prawem krajowym każdej Strony, złożenie wniosku o podjęcie działania sądowego lub administracyjnego zgodnie z ust.1.

3. Wszelkie prawa lub obowiązki ustanowione w części III sekcji 4 porozumienia TRIPS dotyczącej importera stosuje się także do eksportera lub do odbiorcy towarów.

SEKCJA 3

ODPOWIEDZIALNOŚĆ USŁUGODAWCÓW BĘDĄCYCH POŚREDNIKAMI

ARTYKUŁ 250

Korzystanie z usług pośredników

Strony uznają, że usługi pośredników mogą być wykorzystywane przez strony trzecie w celu prowadzenia działalności naruszających prawo. Aby zapewnić swobodny przepływ usług informacyjnych, a jednocześnie zapewnić ochronę praw autorskich i praw pokrewnych w środowisku cyfrowym, każda Strona zapewnia środki określone w niniejszej sekcji w odniesieniu do usługodawców będących pośrednikami, jeśli nie są oni w żaden sposób związani z przekazywaną informacją.

ARTYKUŁ 251

Odpowiedzialność usługodawców będących pośrednikami: „zwykły przekaz”

1. Każda Strona zapewnia, aby w przypadku świadczenia usługi polegającej na transmisji w sieci komunikacyjnej informacji przekazanych przez usługobiorcę lub na zapewnianiu dostępu do sieci komunikacyjnej usługodawca nie był odpowiedzialny za przekazywane informacje, pod warunkiem, że taki usługodawca:
 - a) nie jest inicjatorem przekazu;
 - b) nie wybiera odbiorcy przekazu; oraz
 - c) nie wybiera ani nie zmienia informacji zawartych w przekazie.
2. Czynności polegające na transmisji oraz zapewnianiu dostępu określone w ust. 1 obejmują automatyczne, pośrednie i krótkotrwałe przechowywanie przekazywanych informacji w zakresie, w jakim służy to wyłącznie wykonywaniu transmisji w sieci komunikacyjnej, oraz pod warunkiem, że okres przechowywania informacji nie przekracza czasu rozsądnie koniecznego do transmisji.

3. Niniejsza sekcja nie ma wpływu na możliwość wymagania od usługodawcy przez sądy lub organy administracyjne, zgodnie z systemem prawnym każdej Strony, aby przerwał naruszenia prawa lub im zapobiegł.

ARTYKUŁ 252

Odpowiedzialność usługodawców będących pośrednikami: „caching”

1. Każda Strona zapewnia, aby w przypadku świadczenia usługi polegającej na transmisji w sieci komunikacyjnej informacji przekazanych przez usługobiorcę usługodawca nie był odpowiedzialny z tytułu automatycznego, pośredniego i krótkotrwałego przechowywania tej informacji dokonywanego w celu usprawnienia późniejszej transmisji informacji na żądanie innych usługobiorców, pod warunkiem że taki usługodawca:

- a) nie zmienia informacji;
- b) przestrzega warunków dostępu do informacji;
- c) przestrzega zasad dotyczących aktualizowania informacji, określonych w sposób szeroko uznany i używany w branży;

- d) nie zakłóca dozwolonego posługiwania się technologią szeroko uznaną i używaną w branży w celu uzyskania danych o korzystaniu z informacji; oraz
- e) niezwłocznie usuwa przechowywane informacje lub uniemożliwia dostęp do nich, gdy uzyska wiarygodną wiadomość, że informacje zostały usunięte z początkowego źródła transmisji lub dostęp do nich został uniemożliwiony albo że sąd lub organ administracyjny nakazał usunięcie informacji lub uniemożliwienie dostępu do niej.

2. Niniejsza sekcja nie ma wpływu na możliwość wymagania od usługodawcy przez sądy lub organy administracyjne, zgodnie z systemem prawnym każdej Strony, żeby przerwał naruszenia prawa lub im zapobiegł.

ARTYKUŁ 253

Odpowiedzialność usługodawców będących pośrednikami: „hosting”

1. Każda Strona zapewnia, aby w przypadku świadczenia usługi polegającej na przechowywaniu informacji przekazanych przez usługobiorcę usługodawca nie był odpowiedzialny za informacje przechowywane na żądanie usługobiorcy, pod warunkiem, że taki usługodawca:

- a) nie ma wiarygodnych wiadomości o bezprawnej działalności lub informacji, a w odniesieniu do roszczeń odszkodowawczych – nie wie o stanie faktycznym lub okolicznościach, które w sposób oczywisty świadczą o tej bezprawności; lub

- b) podejmuje niezwłocznie odpowiednie działania w celu usunięcia lub uniemożliwienia dostępu do informacji, gdy uzyska takie wiadomości lub wiedzę.
- 2. Ustęp 1 nie ma zastosowania, jeżeli usługobiorca działa z upoważnienia lub pod kontrolą usługodawcy.
- 3. Niniejsza sekcja nie ma wpływu na możliwość wymagania od usługodawcy przez sądy lub organy administracyjne, zgodnie z systemem prawnym każdej Strony, aby przerwał naruszenia prawa lub im zapobiegł, oraz nie ma wpływu na możliwość ustanowienia procedur regulujących usuwanie tych informacji lub uniemożliwianie dostępu do nich przez Stronę.

ARTYKUŁ 254

Brak ogólnego obowiązku w zakresie nadzoru

- 1. Strona nie nakłada na usługodawców świadczących usługi określone w art. 251, 252 i 253 ogólnego obowiązku nadzorowania informacji, które przekazują lub przechowują, ani ogólnego obowiązku aktywnego poszukiwania faktów i okoliczności wskazujących na czyny bezprawne.

2. Strony mogą ustanowić w stosunku do usługodawców obowiązek niezwłocznego powiadamiania właściwych organów publicznych o domniemanych bezprawnych działaniach podjętych przez ich usługobiorców lub o przekazanych przez nich informacjach, lub obowiązek przekazywania właściwym organom na ich wniosek informacji umożliwiających identyfikację ich usługobiorców, z którymi zawarli umowy dotyczące przechowywania.

ROZDZIAŁ 5

TRANSFER TECHNOLOGII

ARTYKUŁ 255

1. Strony zgadzają się wymieniać się doświadczeniami i informacjami w zakresie krajowych i międzynarodowych praktyk oraz polityki dotyczącej transferu technologii¹. Taka wymiana obejmuje w szczególności środki ułatwiające przepływ informacji, partnerstwa biznesowe, zezwolenia oraz dobrowolne podwykonawstwo. Należy zwrócić szczególną uwagę na warunki konieczne do stworzenia odpowiedniego przyjaznego otoczenia dla promowania trwałych związków między wspólnotami naukowymi Stron, dla intensyfikacji działań wspierających powiązania, innowacje i transfer technologii między Stronami, włącznie z kwestiami takimi jak odpowiednie ramy prawne i rozwój kapitału ludzkiego.

¹ W celu zwiększenia jasności, transfer technologii obejmuje dostęp do technologii i wykorzystanie jej, a także proces tworzenia technologii.

2. Strony ułatwiają i wspierają badania, innowacje, działania dotyczące rozwoju technologicznego, transfer i upowszechnianie technologii między Stronami w zakresie m.in. przedsiębiorstw, organów administracji rządowej, uniwersytetów, ośrodków badań i technologii. Strony promują budowanie potencjału, wymianę i szkolenie pracowników w tym obszarze w miarę swoich możliwości.

3. Strony wspierają tworzenie mechanizmów uczestnictwa podmiotów i ekspertów z ich odpowiednich systemów naukowych, technologicznych i badawczych, w projektach oraz wspólnych sieciach badań, rozwoju i innowacji w celu zwiększania potencjału naukowego, technologicznego i innowacyjnego. Mechanizmy te mogą obejmować:

- a) wspólne działania w zakresie badań, innowacji i rozwoju technologii, a także projekty edukacyjne;
- b) wizyty i wymiany naukowców, badaczy, stażystów i ekspertów technicznych;
- c) wspólną organizację seminariów naukowych, konferencji, sympozjów i warsztatów oraz udział ekspertów w tych działaniach;
- d) wspólne sieci badań, rozwoju i innowacji;
- e) wymianę i wspólne korzystanie ze sprzętu i materiałów;

- f) promowanie oceny wspólnych przedsięwzięć i rozpowszechnienie rezultatów; oraz
- g) wszelkie inne działania uzgodnione przez Strony.

4. Strony powinny rozważyć stworzenie mechanizmów w celu wymiany informacji o projektach w zakresie badania, rozwoju i innowacji, finansowanych ze źródeł publicznych.

5. Strona UE ułatwia i wspiera korzystanie z zachęt dostępnych instytucjom i przedsiębiorstwom na jej terytorium w zakresie przekazywania technologii do instytucji i przedsiębiorstw państw andyjskich-sygnatariuszy w celu umożliwienia im stworzenia trwałej bazy technologicznej.

6. Każda Strona dokłada wszelkich starań, by ocenić możliwości ułatwienia wejścia na jej terytorium i wyjścia z niego sprzętu związanego z działaniami w zakresie badania, innowacji i rozwoju technologicznego lub wykorzystywanego przy takich działaniach przez Strony na mocy niniejszego artykułu, zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi obowiązującymi na terytorium każdej Strony, włącznie z systemami kontroli wywozu produktów podwójnego zastosowania i powiązaniem z nimi prawodawstwem.

ROZDZIAŁ 6

WSPÓŁPRACA

ARTYKUŁ 256

1. Strony zgadzają się współpracować w celu wspierania wdrażania praw i obowiązków podjętych w ramach niniejszego tytułu.
2. Zgodnie z postanowieniami tytułu XIII (Pomoc techniczna i rozwijanie zdolności handlowych) obszary współpracy obejmują następujące działania, ale nie są do nich ograniczone:
 - a) wymiana informacji na temat ram prawnych w dziedzinie praw własności intelektualnej oraz stosownych przepisów dotyczących ich ochrony i egzekwowania, a także wymiana doświadczeń między Stroną UE i każdym państwem andyjskim-sygnatariuszem w sprawie postępów w pracach legislacyjnych;
 - b) wymiana doświadczeń między Stroną UE i każdym państwem andyjskim-sygnatariuszem w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej;
 - c) rozwijanie zdolności i wymiana oraz szkolenie pracowników;
 - d) promowanie i rozpowszechnianie informacji na temat praw własności intelektualnej, między innymi w środowisku przedsiębiorców i w społeczeństwie obywatelskim, a także zwiększanie świadomości społecznej konsumentów i posiadaczy praw;

- e) zacieśnianie współpracy instytucjonalnej, przykładowo między urzędami własności intelektualnej oraz
- f) aktywne zwiększanie świadomości i promowanie edukacji ogółu społeczeństwa w zakresie polityki praw własności intelektualnej.

ARTYKUŁ 257

Podkomitet ds. Własności Intelektualnej

1. Strony ustanawiają Podkomitet ds. Własności Intelektualnej w celu nadzorowania wykonania postanowień niniejszego tytułu. O ile Strony nie uzgodnią inaczej, Podkomitet zbiera się co najmniej raz w roku. Spotkania te mogą odbywać się w każdy uzgodniony sposób.
2. Podkomitet ds. Własności Intelektualnej będzie przyjmować decyzje na zasadzie konsensusu. Podkomitet może przyjąć swój regulamin wewnętrzny. Podkomitet ds. Własności Intelektualnej będzie odpowiedzialny za ocenę informacji, o których mowa w art. 209, oraz za składanie do Komitetu ds. Handlu wniosków dotyczących zmian dodatku 1 załącznika XIII (Wykazy oznaczeń geograficznych) w odniesieniu do oznaczeń geograficznych.

TYTUŁ VIII

KONKURENCJA

ARTYKUŁ 258

Definicje

1. Do celów niniejszego tytułu:

– „prawo konkurencji” oznacza:

- a) w przypadku Strony UE, art. 101, 102 i 106 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (rozporządzenie WE w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw) oraz odnoszące się do nich przepisy wykonawcze wraz ze zmianami;
- b) w przypadku Kolumbii i Peru odpowiednio:
 - (i) prawodawstwo krajowe odnoszące się do konkurencji i przyjęte lub obowiązujące w zgodzie z art. 260 oraz odnoszące się do niego przepisy wykonawcze wraz ze zmianami; lub

(ii) prawodawstwo Wspólnoty Andyjskiej obowiązujące w Kolumbii lub w Peru oraz odnoszące się do niego przepisy wykonawcze wraz ze zmianami;

– „organ ochrony konkurencji” i „organy ochrony konkurencji” oznaczają:

a) w przypadku Strony UE – Komisję Europejską; oraz

b) w przypadku Kolumbii i Peru – ich odpowiednie krajowe organy ochrony konkurencji.

2. Żadne z postanowień niniejszego artykułu nie ma wpływu na kompetencje przyznane przez Strony ich odpowiednim regionalnym i krajowym organom w celu skutecznego i spójnego wdrożenia odpowiednich przepisów prawa konkurencji.

ARTYKUŁ 259

Cele i zasady

1. Uznając znaczenie wolnej konkurencji oraz fakt, że praktyki antykonkurencyjne mogą zakłócić prawidłowe funkcjonowanie rynków, wpływać na rozwój gospodarczy i społeczny, skuteczność gospodarczą oraz dobrobyt konsumentów a także podważać korzyści wynikające z wdrożenia niniejszej Umowy, Strony stosują odpowiednie przepisy prawa konkurencji oraz odpowiednią politykę konkurencji

2. Strony uzgadniają, że następujące praktyki uznaje się za sprzeczne z niniejszą Umową w takim zakresie, w jakim takie praktyki mogą wpłynąć na handel i inwestycje między Stronami:

- a) wszelkie porozumienie, decyzja, zalecenie lub uzgodniona praktyka, które mają na celu utrudnienie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji lub wywierają taki skutek, zgodnie z odpowiednim przepisem prawa konkurencji Stron;
- b) nadużycie pozycji dominującej zgodnie z odpowiednim przepisem prawa konkurencji Stron; oraz
- c) koncentracja przedsiębiorstw, która znacząco utrudnia skuteczną konkurencję, zwłaszcza w wyniku stworzenia lub umocnienia pozycji dominującej zgodnie z odpowiednim przepisem prawa konkurencji Stron.

3. Strony uznają znaczenie współpracy i koordynacji własnych organów ochrony konkurencji, aby zapewnić skuteczną politykę konkurencji i egzekwowanie przestrzegania prawa, łącznie z powiadomieniami na mocy art. 262, konsultacjami, wymianą informacji, pomocą techniczną i promowaniem konkurencji.

4. Strony wspierają i promują środki, które wzmocnią konkurencję w ramach poszczególnych jurysdykcji zgodnie z celami niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 260

Prawo, organy i polityka w dziedzinie konkurencji

1. Każda Strona utrzyma prawo konkurencji, które dotyczy praktyk wymienionych w art. 259 ust. 2, i podejmie stosowne działania w odniesieniu do takich praktyk.
2. Każda Strona ustanowi lub zachowa organy ochrony konkurencji odpowiedzialne i odpowiednio wyposażone w celu skutecznego egzekwowania przestrzegania prawa konkurencji danej Strony.
3. Strony uznają znaczenie stosowania odpowiednich przepisów prawa konkurencji w przejrzysty, terminowy i niedyskryminacyjny sposób, z poszanowaniem zasady sprawiedliwości proceduralnej i prawa do obrony.
4. Każda Strona zachowuje autonomię przy tworzeniu, kształtowaniu i wdrażaniu własnej polityki w dziedzinie konkurencji.

ARTYKUŁ 261

Współpraca i wymiana informacji

1. Strony dokładają wszelkich starań, by współpracować za pośrednictwem swoich organów ochrony konkurencji w kwestiach odnoszących się do wdrażania przepisów prawa konkurencji.
2. Organ ochrony konkurencji Strony może zwrócić się z prośbą o współpracę do organu ochrony konkurencji innej Strony odnośnie działalności związanej z egzekwowaniem przestrzegania prawa. Współpraca ta nie stanowi przeszkody dla podejmowania niezależnych decyzji przez zainteresowane Strony.
3. Organy ochrony konkurencji mogą wymieniać się informacjami w celu ułatwienia skutecznego stosowania swojego prawa konkurencji.
4. W przypadku gdy organy do ochrony wymieniają się informacjami na mocy niniejszego artykułu, uwzględniają ograniczenia nakładane przez ich własne prawodawstwo.
5. Jeżeli Strona uważa, że antykonkurencyjna praktyka, zgodnie z definicją w art. 259 ust. 2, prowadzona na terytorium innej Strony wywiera niekorzystny wpływ na terytorium obu Stron lub na stosunki handlowe między tymi Stronami, Strona ta może zwrócić się do innej Strony o wszczęcie działań skierowanych na egzekwowanie przestrzegania prawa.

6. Organy ochrony konkurencji mogą dalej zacieśniać współpracę poprzez odpowiednie środki lub instrumenty zgodnie z ich interesem i potencjałem.

ARTYKUŁ 262

Powiadamianie

1. Organ ochrony konkurencji Strony powiadamia organ ochrony konkurencji innej Strony, biorąc pod uwagę dostępne środki administracyjne, o działaniach dotyczących egzekwowania przestrzegania prawa konkurencji, które powiadamiający organ ochrony konkurencji uważa za zagrażające ważnym interesom¹ drugiej Strony.
2. Powiadomienie na mocy ust. 1 jest dokonywane niezwłocznie, w zakresie w jakim nie narusza to prawa konkurencji Strony dokonującej powiadomienia lub nie wpływa na prowadzone postępowanie.

ARTYKUŁ 263

Monopole i przedsiębiorstwa państwowe

1. Żadne postanowienia niniejszej Umowy nie stanowią przeszkody dla Strony w ustanawianiu lub zachowaniu publicznych lub prywatnych monopolii i przedsiębiorstw państwowych, zgodnie z jej prawodawstwem².

¹ W przypadku gdy powiadomienie może przyczynić się do osiągnięcia celów działalności prowadzonej przez powiadamiany organ ochrony konkurencji w zakresie egzekwowania przestrzegania prawa.

² W celu zwiększenia pewności, Strony uznają, że „*monopolios rentísticos*” ustanowione zgodnie z art. 336 Konstytucji Politycznej Kolumbii mieszczą się w kategorii monopolii i przedsiębiorstw państwowych.

2. Każda Strona zapewnia, aby przedsiębiorstwa państwowe i monopole podlegały jej właściwym przepisom prawa konkurencji w zakresie, w jakim stosowanie tego prawa nie utrudnia realizacji, pod względem prawnym lub faktycznym, szczególnych zadań publicznych, jakie im powierzono.

3. W odniesieniu do przedsiębiorstw państwowych i monopolu, żadna Strona nie wprowadza ani nie zachowa żadnych środków sprzecznych z postanowieniami niniejszego tytułu, zakłócających handel i inwestycje między Stronami.

ARTYKUŁ 264

Pomoc techniczna

1. Aby osiągnąć cele określone w niniejszym tytule, Strony potwierdzają znaczenie pomocy technicznej i będą promować inicjatywy mające na celu rozwój kultury konkurencji.

2. Inicjatywy, o których mowa w ust. 1, skupiają się m.in. na umacnianiu potencjału technicznego i instytucjonalnego w zakresie wdrażania polityki konkurencji i w zakresie egzekwowania przestrzegania prawa konkurencji, szkolenia zasobów ludzkich i wymiany doświadczeń.

ARTYKUŁ 265

Konsultacje

1. W celu polepszenia wzajemnego zrozumienia między Stronami lub uregulowania wszelkich konkretnych spraw wynikających z niniejszego tytułu, Strona na wniosek innej Strony wyraża zgodę na wszczęcie konsultacji, bez uszczerbku dla jakichkolwiek działań prowadzonych zgodnie z jej prawem konkurencji oraz przy zachowaniu pełnej autonomii w zakresie podjęcia ostatecznej decyzji w kwestiach objętych konsultacjami.

2. Strona wnioskująca o konsultacje na mocy ust. 1 wskazuje, w jaki sposób dana sprawa wpływa na prawidłowe funkcjonowanie rynków, a także na konsumentów oraz handel i inwestycje między Stronami. Strona otrzymująca wniosek uważnie rozpatruje obawy wyrażone przez Stronę występującą z wnioskiem.

ARTYKUŁ 266

Rozstrzyganie sporów

Żadna Strona nie może korzystać z procedury rozstrzygania sporów przedstawionej w tytule XII (Rozstrzyganie sporów) w odniesieniu do jakiegokolwiek kwestii wynikającej z niniejszego tytułu.

TYTUŁ IX

HANDEL I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

ARTYKUŁ 267

Kontekst i cele

1. Odwołując się do Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju oraz Agendy 21 przyjętej przez Konferencję Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” w dniu 14 czerwca 1992 r., Milenijnych celów rozwoju przyjętych we wrześniu 2000 r., Deklaracji z Johannesburga w sprawie zrównoważonego rozwoju oraz jej Planu realizacji przyjętych w dniu 4 września 2002 r., a także Deklaracji ministerialnej w sprawie osiągnięcia pełnego i wydajnego zatrudnienia oraz godnej pracy przyjętej przez Radę Społeczno-Gospodarczą ONZ we wrześniu 2006 r., Strony potwierdzają swoje zaangażowanie w zrównoważony rozwój, dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń. W związku z powyższym Strony zgadzają się wspierać handel międzynarodowy w taki sposób, aby przyczynić się do osiągnięcia celu, jakim jest zrównoważony rozwój, oraz starać się włączać ten cel w swoje stosunki handlowe oraz go w nich odzwierciedlać. W szczególności Strony podkreślają korzyści wynikające z uznania związanych z handlem kwestii dotyczących pracy¹ i środowiska za część globalnego podejścia do handlu i zrównoważonego rozwoju.

¹ W niniejszym tytule odniesienia do „pracy” obejmują zagadnienia związane ze strategicznymi celami Międzynarodowej Organizacji Pracy.

2. Biorąc pod uwagę ust. 1, cele niniejszego tytułu obejmują między innymi:
- a) promowanie dialogu i współpracy między Stronami w celu ułatwienia wprowadzenia w życie postanowień niniejszego tytułu oraz zacieśnienia powiązań między polityką a praktyką w obszarze handlu, pracy i środowiska;
 - b) zwiększenie zgodności z prawodawstwem każdej Strony w zakresie pracy i środowiska oraz ze zobowiązaniami wynikającymi z międzynarodowych konwencji i porozumień, o których mowa w art. 269 i 270, jako ważny element przyczyniający się do większego wkładu handlu w zrównoważony rozwój;
 - c) zwiększenie roli handlu i polityki handlowej w propagowaniu ochrony i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej i zasobów naturalnych oraz w ograniczeniu zanieczyszczenia zgodnie z celem zrównoważonego rozwoju;
 - d) zwiększenie zaangażowania w przestrzeganie zasad i praw związanych z pracą zgodnie z postanowieniami niniejszego tytułu jako ważny element przyczyniający się do większego wkładu handlu w zrównoważony rozwój;
 - e) propagowanie publicznego uczestnictwa w kwestiach objętych niniejszym tytułem.

3. Strony potwierdzają swoje pełne zaangażowanie w wypełnianie zobowiązań wynikających z niniejszego tytułu w miarę swoich możliwości, w szczególności możliwości technicznych i finansowych.
4. Strony ponawiają swoje zobowiązanie do stawiania czoła globalnym wyzwaniom związanym ze środowiskiem zgodnie z zasadą wspólnych, lecz zróżnicowanych obowiązków.
5. Postanowienia niniejszego tytułu nie mogą być interpretowane ani wykorzystywane jako środek służący arbitralnemu lub nieuzasadnionemu wprowadzaniu różnic między Stronami ani też jako ukryte ograniczenie dla handlu lub inwestycji.

ARTYKUŁ 268

Prawo do regulacji oraz poziomy ochrony

Uznając suwerenne prawo każdej Strony do tworzenia własnej polityki krajowej oraz ustanawiania priorytetów w kwestii zrównoważonego rozwoju, a także własnych poziomów ochrony środowiska i ochrony pracy zgodnie z uznanymi na szczeblu międzynarodowym normami i porozumieniami, o których mowa w art. 269 i 270, oraz do odpowiedniego przyjmowania lub zmieniania odnośnych przepisów ustawowych i wykonawczych oraz polityki, każda Strona dąży do zagwarantowania, by jej odnośne przepisy ustawowe oraz polityka określały wysokie poziomy ochrony środowiska i ochrony pracy oraz zachęcały do takiej ochrony.

ARTYKUŁ 269

Wielostronne normy i porozumienia dotyczące pracy

1. Strony uznają międzynarodowy handel, wydajne zatrudnienie i godną pracę dla wszystkich za kluczowe elementy zarządzania procesem globalizacji oraz potwierdzają swoje zobowiązania do propagowania rozwoju handlu międzynarodowego w sposób przyczyniający się do wydajnego zatrudnienia i godnej pracy dla wszystkich.
2. W razie potrzeby Strony będą prowadzić dialog i współpracować w związanych z handlem kwestiach dotyczących pracy będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.
3. Każda Strona zobowiązuje się do propagowania i skutecznego wdrażania w swoich przepisach i w praktyce oraz na całym swoim terytorium uznawanych na poziomie międzynarodowym podstawowych norm pracy ustalonych przez podstawowe konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy (zwanej dalej „MOP”):
 - a) wolności zrzeszania się oraz skutecznego uznawania prawa do rokowań zbiorowych;
 - b) eliminacji wszystkich form pracy przymusowej lub obowiązkowej;
 - c) skutecznej likwidacji pracy dzieci; oraz

d) likwidacji dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i wykonywania zawodu.

4. Strony będą wymieniać informacje dotyczące sytuacji i postępów w zakresie ratyfikacji priorytetowych konwencji MOP oraz innych konwencji sklasyfikowanych przez MOP jako uaktualnione.

5. Strony podkreślają, że normy pracy nie powinny być wykorzystywane do protekcyjnych celów handlowych oraz dodają, że przewaga komparatywna którejkolwiek Strony nie powinna być w żaden sposób kwestionowana.

ARTYKUŁ 270

Wielostronne normy i porozumienia dotyczące środowiska

1. Strony uznają znaczenie międzynarodowego zarządzania i porozumień w zakresie środowiska jako odpowiedzi wspólnoty międzynarodowej na światowe lub regionalne problemy związane ze środowiskiem oraz podkreślają potrzebę wzmocnienia zdolności do wzajemnego wspierania się handlu i środowiska. W związku z powyższym Strony w razie potrzeby prowadzą dialog i współpracują w związanych z handlem kwestiach dotyczących środowiska będących przedmiotem wspólnego zainteresowania.

2. Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do skutecznego wdrażania w swoich przepisach ustawowych oraz praktykach następujących wielostronnych porozumień dotyczących środowiska: Protokołu montrealskiego w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową, przyjętego w dniu 16 września 1987 r., Konwencji bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych, przyjętej w dniu 22 marca 1989 r., Konwencji sztokholmskiej w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych, przyjętej w dniu 22 maja 2001 r., Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem, podpisanej w dniu 3 marca 1973 r. (zwaną dalej „CITES”), CBD, Protokołu kartageńskiego o bezpieczeństwie biologicznym do Konwencji o różnorodności biologicznej, przyjętego w dniu 29 stycznia 2000 r., Protokołu z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, przyjętego w dniu 11 grudnia 1997 r. (zwanego dalej „protokołem z Kioto”) oraz Konwencji rotterdamskiej w sprawie procedury zgody po uprzednim poinformowaniu w międzynarodowym handlu niektórymi niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i pestycydami, przyjętej w dniu 10 września 1998 r.¹.

3. Komitet ds. Handlu może zalecić rozszerzenie stosowania ust. 2 na inne wielostronne porozumienia na wniosek Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju.

4. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie ogranicza prawa Strony do wprowadzenia lub utrzymania w mocy środków mających na celu wykonanie porozumień, o których mowa w ust. 2. Środki takie nie mogą być stosowane w sposób, który stanowiłby narzędzie służące arbitralnemu lub nieuzasadnionemu wprowadzaniu różnic między Stronami lub ukryte ograniczenie dla handlu.

¹ Do celów niniejszego ustępu wielostronne porozumienia dotyczące środowiska, o których tutaj mowa, obejmują protokoły, zmiany, załączniki, aneksy i dostosowania ratyfikowane przez Strony.

ARTYKUŁ 271

Handel sprzyjający zrównoważonemu rozwojowi

1. Strony potwierdzają, że handel powinien pobudzać zrównoważony rozwój. Strony uznają również korzystny wpływ, jaki podstawowe normy pracy i godna praca mogą wywierać na efektywność gospodarczą, innowacyjność i wydajność, oraz uznają znaczenie większej spójności między politykami handlowymi a politykami dotyczącymi pracy.
2. Strony dążą do ułatwiania i propagowania handlu towarami i usługami związanymi z ochroną środowiska oraz bezpośrednich inwestycji zagranicznych w takie towary i usługi.
3. Strony zgadzają się propagować najlepsze praktyki gospodarcze związane ze społeczną odpowiedzialnością biznesu.
4. Strony uznają, że elastyczne, dobrowolne i oparte na zachętach mechanizmy mogą przyczynić się do spójności między praktykami handlowymi i celami zrównoważonego rozwoju. W związku z powyższym oraz zgodnie z własnymi przepisami ustawowymi oraz polityką każda Strona będzie sprzyjać powstawaniu i stosowaniu takich mechanizmów.

Różnorodność biologiczna

1. Strony uznają znaczenie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej i wszystkich jej składników jako elementu kluczowego dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Strony potwierdzają swoje zobowiązanie do ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej zgodnie z CBD i innymi odpowiednimi porozumieniami międzynarodowymi, których są stroną.
2. Strony będą nadal działać na rzecz osiągnięcia swoich międzynarodowych celów polegających na stworzeniu i utrzymaniu kompleksowego, sprawnie zarządzanego i reprezentatywnego pod względem ekologicznym krajowego i regionalnego systemu lądowych i morskich obszarów, odpowiednio do roku 2010 i 2012, jako podstawowych narzędzi służących ochronie i zrównoważonemu użytkowaniu różnorodności biologicznej. Strony uznają również znaczenie obszarów chronionych dla dobra populacji osiadłych na tych obszarach i w strefach buforowych.
3. Strony będą dążyć do wspólnego zachęcania do tworzenia praktyk i programów mających na celu zwiększenie odpowiednich korzyści gospodarczych płynących z ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej.

4. Z zastrzeżeniem swego prawodawstwa krajowego Strony uznają swoje zobowiązanie zgodnie z CBD do tego, by szanować, chronić i zachowywać wiedzę, innowacje oraz praktyki stosowane przez społeczności tubylcze i lokalne prowadzące tradycyjny styl życia sprzyjający ochronie i zrównoważonemu użytkowaniu różnorodności biologicznej, oraz wspierają ich szersze stosowanie za uprzednią zgodą osób dysponujących taką wiedzą oraz stosujących takie innowacje i praktyki, oraz zachęcają do uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści płynących z wykorzystania tej wiedzy, innowacji i praktyk.

5. Przywołując art. 15 CBD, Strony uznają suwerenne prawa państw do swoich zasobów naturalnych oraz to, że uprawnienie do określenia dostępu do zasobów genetycznych należy do rządów państw oraz podlega prawodawstwu krajowemu. Ponadto Strony uznają, że będą dążyć do stworzenia warunków ułatwiających dostęp do zasobów genetycznych w celu użytkowania ich w sposób racjonalny z punktu widzenia środowiska oraz do tego, by nie wprowadzać żadnych ograniczeń, które byłyby sprzeczne z celami CBD, oraz uznają, że dostęp do zasobów genetycznych wymaga uzyskania uprzedniej zgody od Strony dostarczającej te zasoby, chyba że Strona ta zdecyduje inaczej. Strony wprowadzą odpowiednie środki, zgodnie z CBD, w celu zapewnienia Stronie dostarczającej zasobów genetycznych, na wspólnie uzgodnionych warunkach, uczciwego i sprawiedliwego dostępu do wyników badań i rozwoju oraz podziału korzyści wynikających z komercyjnego lub innego wykorzystania zasobów genetycznych.

6. Strony dążą do wzmacniania i zwiększania potencjału instytucji krajowych odpowiedzialnych za ochronę i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej, poprzez takie instrumenty jak wzmacnianie potencjału i pomoc techniczna.

ARTYKUŁ 273

Handel produktami leśnymi

W celu zachęcania do zrównoważonego zarządzania zasobami leśnymi Strony uznają znaczenie posiadania praktyk, które zgodnie z krajowym prawodawstwem i procedurami poprawiają egzekwowanie prawa i zarządzanie w dziedzinie leśnictwa oraz wspierają handel legalnymi i zrównoważonymi produktami leśnictwa, i które mogą obejmować następujące praktyki:

- a) skuteczne wprowadzenie w życie i stosowanie CITES w odniesieniu do gatunków drzew, które mogą zostać uznane za zagrożone zgodnie z kryteriami i w ramach tej konwencji;
- b) stworzenie systemów i mechanizmów umożliwiających sprawdzenie legalności pochodzenia produktów z drewna w łańcuchu zbytu;

- c) propagowanie dobrowolnych mechanizmów certyfikacji lasów uznawanych na rynkach międzynarodowych;
- d) przejrzystość i propagowanie publicznego uczestnictwa w zarządzaniu zasobami leśnymi w zakresie produkcji drewna; oraz
- e) wzmacnianie mechanizmów kontroli w zakresie produkcji drewna, w tym za pośrednictwem niezależnych instytucji nadzorujących, zgodnie z ramami prawnymi każdej Strony.

ARTYKUŁ 274

Handel produktami rybnymi

1. Strony uznają potrzebę ochrony zasobów rybnych i zarządzania tymi zasobami w sposób racjonalny i odpowiedzialny w celu zapewnienia ich zrównoważonego rozwoju.
2. Strony uznają potrzebę współpracy w kontekście regionalnych organizacji ds. rybołówstwa (zwanych dalej „RFMO”), do których należą, by osiągnąć następujące cele:
 - a) skorygować i dostosować zdolność połowową dla zasobów rybnych, w tym zasobów dotkniętych przełowieniem, w celu zapewnienia proporcjonalności praktyk połowowych w stosunku do dostępnych uprawnień do połowów.

- b) wprowadzić skuteczne narzędzia monitorowania i kontroli, takie jak systemy obserwacji, systemy monitorowania statków, kontrola przeładunku i kontrola przeprowadzana przez państwo portu, w celu zapewnienia pełnej zgodności z właściwymi środkami ochrony;
- c) podjąć działania na rzecz zwalczania nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych (NNN) połowów; w związku z tym Strony zgadzają się zapewniać, aby statki pływające pod ich banderą prowadziły działalność połowową zgodnie z zasadami przyjętymi w ramach RFMO, oraz w przypadku naruszenia tych zasad stosować wobec statków sankcje na podstawie prawodawstwa krajowego.

ARTYKUŁ 275

Zmiana klimatu

1. Mając na uwadze Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (zwaną dalej „UNFCCC”) oraz protokół z Kioto, Strony uznają, że zmiana klimatu jest wspólną kwestią o globalnym znaczeniu, wymagającą jak najszerzej współpracy wszystkich państw oraz ich uczestnictwa w skutecznej i stosownej reakcji na poziomie międzynarodowym, dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń.

2. Strony są zdecydowane zwiększyć wysiłki w związku z działaniami w obszarze zmiany klimatu, prowadzonymi przez kraje rozwinięte, między innymi poprzez wspieranie polityki krajowej i odpowiednich inicjatyw międzynarodowych, w celu łagodzenia i dostosowania się do zmiany klimatu, w oparciu o zasadę sprawiedliwości oraz zgodnie ze wspólnymi, lecz zróżnicowanymi obowiązkami oraz odpowiednimi możliwościami i warunkami społeczno-gospodarczymi, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb, okoliczności oraz dużej podatności na niekorzystne skutki zmiany klimatu Stron będących krajami rozwijającymi się.
3. Strony uznają również, że skutki zmiany klimatu mogą wpłynąć na ich obecny i przyszły rozwój i w związku z tym podkreślają znaczenie nasilania i wspierania działań dostosowawczych, szczególnie w przypadku Stron będących krajami rozwijającymi się.
4. W związku z globalnym celem szybkiego przejścia na gospodarkę niskoemisyjną Strony będą zachęcać do zrównoważonego użytkowania zasobów naturalnych oraz propagować środki w zakresie handlu i inwestycji wspierające i ułatwiające dostęp, rozpowszechnianie i korzystanie z najlepszych dostępnych technologii związanych z produkcją i stosowaniem czystej energii oraz technologii służących łagodzeniu zmiany klimatu i dostosowaniu się do niej.
5. Strony zgadzają się wziąć pod rozwagę działania przyczyniające się do osiągnięcia celów polegających na łagodzeniu i dostosowaniu się do zmiany klimatu, prowadzone w ramach polityki handlowej i inwestycyjnej, obejmujące między innymi:
 - a) ułatwianie usuwania handlowych i inwestycyjnych barier dla dostępu, innowacji rozwoju i rozmieszczenia w odniesieniu do towarów, usług i technologii mogących przyczynić się do łagodzenia lub dostosowania się do zmiany klimatu, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących krajów rozwijających się;

- b) propagowanie środków w zakresie efektywności energetycznej oraz energii odnawialnej odpowiadających na potrzeby środowiska i gospodarki oraz minimalizujących techniczne przeszkody dla handlu.

ARTYKUŁ 276

Pracownicy migrujący

Strony uznają znaczenie propagowania jednakowego traktowania pod względem warunków pracy w celu wyeliminowania wszelkiej dyskryminacji w stosunku do wszystkich pracowników, w tym pracowników migrujących legalnie zatrudnionych na terytoriach Stron.

ARTYKUŁ 277

Utrzymywanie poziomów ochrony

1. Żadna Strona nie może pobudzać handlu lub inwestycji poprzez obniżanie poziomów ochrony przewidzianych w jej przepisach dotyczących środowiska i pracy. W związku z tym żadna Strona nie może nie stosować lub w inny sposób uchylać się od stosowania swoich przepisów z zakresu środowiska i pracy w sposób zmniejszający ochronę przewidzianą w tych przepisach, w celu pobudzenia handlu lub inwestycji.

2. Żadna ze Stron nie uchyla się od skutecznego egzekwowania swoich przepisów w zakresie środowiska i pracy poprzez ciągłe lub powtarzające się podejmowanie działań lub ich zaniechanie, w sposób, który może mieć wpływ na handel lub inwestycje między Stronami.
3. Strony uznają prawo każdej Strony do postępowania według własnego uznania, w granicach rozsądku, w odniesieniu do decyzji w sprawie alokacji zasobów dotyczących badania, kontroli i egzekwowania krajowych przepisów i norm w zakresie środowiska i pracy, bez szkody dla wypełniania zobowiązań wynikających z niniejszego tytułu.
4. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie będzie interpretowane jako upoważnienie władz Strony do podjęcia działań w kierunku egzekwowania przepisów w zakresie pracy i środowiska na terytorium innej Strony.

ARTYKUŁ 278

Informacje naukowe

Przygotowując i wdrażając środki mające na celu ochronę bezpieczeństwa i higieny pracy lub środowiska, wpływające na handel między Stronami, Strony uznają znaczenie uwzględniania informacji naukowych i technicznych oraz odpowiednich międzynarodowych norm, wytycznych i zaleceń, przyjmując jednocześnie do wiadomości, że w przypadku gdy występuje groźba poważnej lub nieodwracalnej szkody, brak pewności naukowej nie powinien być wykorzystywany jako powód do odroczenia środków ochronnych¹.

¹ Peru interpretuje niniejszy artykuł w kontekście zasady 15 Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju.

ARTYKUŁ 279

Przegląd oddziaływania na zrównoważony rozwój

Każda Strona zobowiązuje się do dokonywania przeglądu, monitorowania i oceny wpływu wprowadzania w życie niniejszej Umowy na pracę i środowisko, według własnego uznania, w ramach odpowiednich procesów krajowych i związanych z uczestnictwem.

ARTYKUŁ 280

Mechanizm dotyczący instytucji i monitorowania

1. Każda Strona w ramach swojej administracji wyznacza urząd służący jako punkt kontaktowy dla pozostałych Stron do celów wdrożenia związanych z handlem aspektów zrównoważonego rozwoju i przekazywania wszystkich kwestii i informacji, które mogą pojawić się w związku z niniejszym tytułem.
2. Strony powołują niniejszym Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju. W skład Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju wchodzi przedstawiciele wysokiego szczebla z administracji każdej Strony odpowiedzialni za kwestie związane z pracą, środowiskiem i handlem.

3. Niezależnie od postanowień ust. 2 Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju zbiera się na sesjach, w których uczestniczą jedynie Strona UE oraz jedno z państw andyjskich-sygnatariuszy, gdy rozważana kwestia dotyczy wyłącznie dwustronnych stosunków między Stroną UE a danym państwem andyjskim-sygnatariuszem, w tym spraw rozpatrywanych w ramach konsultacji rządowych przewidzianych w art. 283 oraz grupy ekspertów powołanej w art. 284.
4. Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju zbiera się w pierwszym roku po dacie wejścia w życie niniejszej Umowy, a następnie w miarę potrzeby, w celu nadzorowania wprowadzania w życie postanowień niniejszego tytułu, w tym działań w zakresie współpracy, o których mowa w art. 286, oraz w celu omawiania kwestii związanych z niniejszym tytułem będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Podkomitet ustanawia swój regulamin wewnętrzny i przyjmuje decyzje w drodze konsensusu.
5. Praca Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju opiera się na dialogu, efektywnej współpracy, wspieraniu zobowiązań i inicjatyw wynikających z niniejszego tytułu i szukaniu satysfakcjonującego wszystkich rozwiązania jakichkolwiek ewentualnych problemów.
6. Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju pełni następujące funkcje:
 - a) przeprowadzanie działań następczych w odniesieniu do niniejszego tytułu i określenie działań pozwalających osiągnąć cele zrównoważonego rozwoju;

- b) w razie potrzeby przekazywanie Komitetowi ds. Handlu zaleceń dotyczących prawidłowego wprowadzania w życie i jak najlepszego wykorzystania postanowień niniejszego tytułu;
- c) określenie obszarów współpracy i weryfikacja skutecznego wdrażania współpracy, bez naruszania postanowień art. 326;
- d) w razie potrzeby ocena skutków wprowadzania w życie niniejszej Umowy w obszarze związanym z pracą i środowiskiem; oraz
- e) rozwiązywanie wszelkich innych kwestii wchodzących w zakres stosowania niniejszego tytułu bez uszczerbku dla mechanizmów określonych w art. 283, 284 i 285.

7. Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju promuje przejrzystość i publiczne uczestnictwo w swoich pracach. W związku z powyższym decyzje oraz wszelkie ewentualne sprawozdania Podkomitetu w kwestiach związanych z wprowadzaniem w życie postanowień niniejszego tytułu są podawane do publicznej wiadomości, chyba że Podkomitet postanowi inaczej. Ponadto Podkomitet przyjmuje i rozważa uwagi, komentarze lub opinie obywateli w kwestiach związanych z niniejszym tytułem.

ARTYKUŁ 281

Mechanizmy krajowe

Każda Strona konsultuje się z krajowymi komitetami lub grupami ds. pracy i środowiska lub zrównoważonego rozwoju bądź tworzy takie komitety lub grupy, jeśli nie istnieją. Wspomniane komitety lub grupy mogą przedstawiać opinie i zalecenia w sprawie wprowadzania w życie postanowień niniejszego tytułu, również z własnej inicjatywy, za pośrednictwem stosownych wewnętrznych kanałów Stron. Komitety lub grupy składają się w wyważony sposób z przedstawicieli organizacji reprezentatywnych dla wymienionych wyżej obszarów, a procedury ich tworzenia i konsultacji z nimi są zgodne z prawodawstwem krajowym.

ARTYKUŁ 282

Dialog ze społeczeństwem obywatelskim

1. Z zastrzeżeniem art. 280 ust. 3 Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju zbiera się raz w roku, chyba że Strony uzgodnią inaczej, na sesji, w której uczestniczą organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz obywatele, w celu przeprowadzenia dialogu w sprawach związanych z wprowadzeniem w życie postanowień niniejszego tytułu. Strony uzgodnią procedurę dla takich sesji ze społeczeństwem obywatelskim nie później niż rok po wejściu w życie niniejszej Umowy.

2. Aby promować wyważoną reprezentację odpowiednich grup interesów, Strony umożliwią uczestniczenie w sesjach wszystkim stronom zainteresowanym obszarami określonymi w art. 281. Streszczenia sesji są ogólnie dostępne.

ARTYKUŁ 283

Konsultacje rządowe¹

1. Strona może zwrócić się do innej Strony o konsultację w każdej sprawie będącej przedmiotem wspólnego zainteresowania wynikającej z niniejszego tytułu poprzez przedstawienie pisemnego wniosku w punkcie kontaktowym Strony. Strona otrzymująca wniosek odpowiada niezwłocznie.

2. Strony konsultujące dokładają wszelkich starań w celu osiągnięcia, w drodze dialogu i konsultacji, satysfakcjonującego dla wszystkich porozumienia w danej kwestii. W stosownych przypadkach, pod warunkiem zgody obu konsultujących Stron, Strony zwracają się o informacje lub opinię do dowolnej osoby, organizacji lub instytucji, która może pomóc w zbadaniu spornej kwestii, w tym do międzynarodowych organizacji lub instytucji, których dotyczą porozumienia, o których mowa w art. 269 i 270.

¹ Stronami uczestniczącymi w konsultacjach rządowych przewidzianych w niniejszym tytule (zwanymi dalej „Stroną konsultującą” lub „Stronami konsultującymi”) są Unia Europejska z jednej strony i państwo Andyjskie-sygnatariusz z drugiej strony. Państwo Andyjskie-sygnatariusz nie może zwrócić się o konsultację do innego państwa Andyjskiego-sygnatariusza.

3. Jeżeli Strona konsultująca uważa, że dana kwestia wymaga dalszej dyskusji, Strona ta może zwrócić się o zwołanie posiedzenia Podkomitetu ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju w celu rozpatrzenia tej kwestii, składając pisemny wniosek w punkcie kontaktowym drugiej konsultującej Strony. Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju zbiera się niezwłocznie i dokłada wszelkich starań w celu rozstrzygnięcia danej kwestii. Wnioski dotyczące rozstrzygnięcia są ogólnie dostępne, chyba że Podkomitet postanowi inaczej.

4. Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju publikuje okresowo sprawozdania zawierające wyniki zakończonych procedur konsultacji oraz, jeśli uzna to za stosowne, sprawozdania dotyczące bieżących konsultacji.

ARTYKUŁ 284

Grupa ekspertów

1. O ile konsultujące Strony nie postanowią inaczej, konsultująca Strona może, po 90 dniach od złożenia wniosku o konsultację, wnioskować o zwołanie grupy ekspertów w celu rozpatrzenia sprawy, która nie została w satysfakcjonujący sposób rozstrzygnięta w drodze konsultacji rządowych na podstawie art.283.

2. Grupa ekspertów wybrana zgodnie z procedurami określonymi w ust. 3 i 4 ustali, czy Strona wypełniła swoje zobowiązania wynikające z niniejszego tytułu.
3. W chwili wejścia w życie niniejszej Umowy Strony przedstawiają Komitetowi ds. Handlu listę co najmniej 15 osób posiadających doświadczenie w dziedzinach objętych niniejszym tytułem, przy czym co najmniej pięć spośród nich nie może być obywatelem żadnej ze Stron i może pełnić rolę przewodniczącego grupy ekspertów. Lista ta zostaje zatwierdzona na pierwszym posiedzeniu Komitetu ds. Handlu. Eksperti są niezależni i nie przyjmują poleceń od żadnej ze Stron.
4. W ciągu 30 dni od otrzymania wniosku o powołanie grupy ekspertów każda Strona procedury¹ wskaże na podstawie listy ekspertów jedną osobę. Strony procedury, jeśli uznają to za stosowne, mogą zgodzić się na powołanie do udziału w pracach grupy ekspertów osoby spoza listy. Jeżeli Strona procedury nie wskaże swojego eksperta w danym terminie, druga Strona procedury wskazuje na podstawie listy ekspertów jednego eksperta będącego obywatelem Strony, która nie wskazała eksperta. Dwóch wskazanych ekspertów wybiera przewodniczącego spośród osób niebędących obywatelem żadnej ze Stron procedury. W przypadku braku porozumienia przewodniczący zostaje wybrany w drodze losowania. Grupa ekspertów zostaje powołana w ciągu 40 dni od daty otrzymania wniosku o jej powołanie.

¹ „Strona procedury” jest rozumiana jako Strona konsultująca uczestnicząca w procedurze przed grupą ekspertów.

5. Strony procedury mogą przedstawiać grupie ekspertów oświadczenia. Grupa ekspertów może wnioskować o pisemne oświadczenia lub inne informacje i je otrzymywać od organizacji, instytucji i osób posiadających stosowne informacje lub specjalistyczną wiedzę, w tym pisemne oświadczenia lub informacje od stosownych międzynarodowych organizacji i instytucji, w sprawach dotyczących międzynarodowych konwencji i porozumień, o których mowa w art. 269 i 270.

6. W chwili wejścia w życie niniejszej Umowy Strony przedstawiają Komitetowi ds. Handlu regulamin wewnętrzny dla grupy ekspertów, do przyjęcia na pierwszym posiedzeniu Komitetu.

ARTYKUŁ 285

Sprawozdanie grupy ekspertów¹

1. W ciągu 60 dni od wskazania ostatniego eksperta grupa ekspertów przedstawi Stronom procedury wstępne sprawozdanie zawierające wstępne wnioski dotyczące przedmiotowej kwestii. Strony procedury mogą przedstawić grupie ekspertów pisemne uwagi w sprawie wstępnego sprawozdania w terminie 15 dni od jego przedstawienia. Po zapoznaniu się z pisemnymi uwagami grupa ekspertów może ponownie rozważyć treść wstępnego sprawozdania. Końcowe sprawozdanie grupy ekspertów odnosi się do każdego argumentu przedstawionego przez Strony procedury w pisemnych uwagach.

¹ Przy wydawaniu zaleceń grupa ekspertów uwzględni wielostronny kontekst zobowiązań wynikających z porozumień i konwencji, o których mowa w art. 269 i 270.

2. Grupa ekspertów przedstawia Stronom Procedury swoje końcowe sprawozdanie wraz z zaleceniami w terminie 45 dni od daty przedstawienia wstępnego sprawozdania na podstawie ust. 1. Strony procedury podają do publicznej wiadomości niepoufną wersję końcowego sprawozdania w ciągu 15 dni od jego wydania.
3. Strony procedury mogą uzgodnić przedłużenie terminów określonych w ust. 1 i 2.
4. Strona procedury, której to dotyczy, informuje Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju o swoich zamiarach w odniesieniu do zaleceń grupy ekspertów, przedstawiając również plan działania dotyczący realizacji zaleceń. Podkomitet ds. Handlu i Zrównoważonego Rozwoju monitoruje wdrażanie środków określonych przez tę Stronę.
5. Niniejszy tytuł nie podlega tytułowi XII (Rozstrzyganie sporów).

Współpraca w zakresie handlu i zrównoważonego rozwoju

Zważywszy na oparte na współpracy podejście w niniejszym tytule oraz postanowienia tytułu XIII (Pomoc techniczna i budowanie potencjału handlowego), Strony uznają znaczenie współpracy przyczyniającej się do wprowadzania w życie i lepszego wykorzystania postanowień niniejszego tytułu oraz w szczególności do usprawnienia polityki i praktyk w dziedzinach związanych z pracą i ochroną środowiska zgodnie z postanowieniami niniejszego tytułu. Współpraca ta powinna obejmować działania w obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, takie jak:

- a) działania związane z oceną skutków niniejszej Umowy w obszarach związanych ze środowiskiem i pracą, w tym działania mające na celu poprawę metodologii i wskaźników dla takiej oceny;
- b) działania związane z analizowaniem, monitorowaniem i skutecznym wdrażaniem podstawowych konwencji MOP i wielostronnych porozumień w dziedzinie środowiska, w tym aspektów związanych z handlem;
- c) analizy związane z poziomami i normami dotyczącymi pracy i ochrony środowiska oraz z mechanizmami monitorowania takich poziomów;
- d) działania związane z dostosowaniem się do zmiany klimatu i łagodzeniem tej zmiany, w tym działania związane z redukcją emisji spowodowanych wylesianiem i degradacją lasów („REDD”);

- e) działania związane z aspektami międzynarodowej strategii przeciwdziałania zmianie klimatu mającymi znaczenie dla handlu, w tym działania w zakresie handlu i inwestycji przyczyniające się do osiągnięcia celów UNFCCC;
- f) działania związane z ochroną i zrównoważonym użytkowaniem różnorodności biologicznej, jak określono w niniejszym tytule;
- g) działania związane z określeniem legalności pochodzenia produktów leśnych, systemami dobrowolnej certyfikacji lasów oraz identyfikowalnością różnych produktów leśnych;
- h) działania zachęcające do stosowania najlepszych praktyk na rzecz zrównoważonej gospodarki leśnej;
- i) działania związane z handlem produktami rybołówstwa, jak określono w niniejszym tytule;
- j) wymiana informacji i doświadczeń związana z propagowaniem i wdrażaniem dobrych praktyk społecznej odpowiedzialności biznesu; oraz
- k) działania związane z aspektami programu godnej pracy MOP dotyczącymi handlu, w tym wzajemnymi powiązaniami między handlem i wydajnym zatrudnieniem, podstawowymi normami pracy, ochroną socjalną i dialogiem społecznym.

TYTUŁ X

PRZEJRZYSTOŚĆ I POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE

ARTYKUŁ 287

Współpraca na rzecz promowania przejrzystości

Strony podejmują współpracę w ramach stosownych forów dwustronnych i wielostronnych, w celu zwiększenia przejrzystości w kwestiach dotyczących handlu.

ARTYKUŁ 288

Publikacja

1. Każda Strona zapewnia, aby jej środki o zastosowaniu ogólnym, w tym przepisy ustawowe i wykonawcze, orzeczenia sądowe oraz procedury i decyzje administracyjne odnoszące się do jakiegokolwiek kwestii objętej niniejszą Umową były niezwłocznie publikowane lub w inny sposób udostępniane zainteresowanym osobom w sposób umożliwiający im zaznajomienie się z tymi środkami.

2. Każda Strona, w możliwym zakresie, umożliwia zainteresowanym osobom zgłaszanie uwag dotyczących wszelkich proponowanych przepisów ustawowych lub wykonawczych, procedur lub decyzji administracyjnych o zastosowaniu ogólnym związanych z którąkolwiek kwestią objętą niniejszą Umową, oraz zapoznaje się z tymi uwagami, o ile dotyczą takich kwestii.

3. Informacje, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu uważane są za zapewnione przez Stronę, jeżeli zostały one udostępnione poprzez odpowiednie powiadomienie WTO lub jeżeli zostały udostępnione na oficjalnej, publicznie dostępnej i bezpłatnej stronie internetowej danej Strony.

ARTYKUŁ 289

Informacje poufne

Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie wymaga od którejkolwiek Strony dostarczenia informacji poufnych, których ujawnienie utrudniłoby egzekwowanie prawa albo w inny sposób byłoby sprzeczne z interesem publicznym, czy też naruszałoby uzasadnione interesy handlowe poszczególnych przedsiębiorstw publicznych lub prywatnych.

ARTYKUŁ 290

Wymiana informacji

1. Na wniosek innej Strony i w miarę możliwości prawnych, za pośrednictwem swojego koordynatora Umowy, Strona przekazuje informacje i niezwłocznie odpowiada na wszelkie pytania związane z każdą kwestią, która mogłaby znacząco wpłynąć na niniejszą Umowę.
2. Jeśli zgodnie z niniejszą Umową Strona przekazuje innej Stronie informacje, które określiła jako poufne, Strona otrzymująca traktuje te informacje jak informacje poufne.
3. Na wniosek Strony koordynator Umowy innej Strony wskazuje urząd lub urzędnika odpowiedzialnego za wszelkie kwestie dotyczące wprowadzania w życie niniejszej Umowy i udziela koniecznego wsparcia, aby ułatwić komunikację z wnioskującą Stroną.

ARTYKUŁ 291

Postępowania administracyjne

Każda Strona stosuje w sposób konsekwentny, bezstronny i racjonalny wszystkie środki o zastosowaniu ogólnym, o których mowa w art. 288 ust. 1. W tym celu, stosując wspomniane środki względem poszczególnych osób, towarów, usług lub przedsiębiorstw innej Strony w konkretnych przypadkach, każda Strona:

- a) z odpowiednim wyprzedzeniem powiadamia osoby bezpośrednio zainteresowane postępowaniem, w miarę możliwości oraz zgodnie ze swoimi procedurami, o dacie wszczęcia postępowania, dołączając informację o rodzaju postępowania, oświadczenie organu wszczynającego postępowanie oraz ogólny opis spornej kwestii;
- b) zapewnia takim zainteresowanym osobom możliwość przedstawienia faktów i argumentów na poparcie swojego stanowiska przed ostatecznym etapem czynności administracyjnych, w zakresie, w jakim pozwala na to czas, rodzaj postępowania oraz interes publiczny; oraz
- c) zapewnia, aby jej procedury oparte były na jej przepisach oraz były z nimi zgodne.

ARTYKUŁ 292

Kontrola i odwołanie

1. Każda Strona ustanawia lub utrzymuje sądy, organy quasi-sądowe, trybunały administracyjne lub procedury służące szybkiemu przeprowadzaniu kontroli, a w stosownych przypadkach służące korygowaniu ostatecznych czynności administracyjnych w odniesieniu do związanych z handlem kwestii objętych niniejszą Umową. Wspomniane sądy, organy, trybunały lub procedury są niezależne od urzędu lub organu odpowiedzialnego za egzekucję administracyjną, a osoby za nie odpowiedzialne są bezstronne i z wynikiem sprawy nie wiąże się dla nich żaden istotny interes.
2. Każda Strona zapewnia, aby w takich sądach, organach, trybunałach lub procedurach strony postępowania miały zapewnione prawo do:
 - a) uzasadnienia lub obrony swojego stanowiska; oraz
 - b) decyzji opartej na dowodach i złożonej dokumentacji lub, gdy wymagają tego przepisy danej Strony, na dokumentacji zgromadzonej przez organ administracyjny.
3. Każda Strona zapewnia, z zastrzeżeniem odwołania lub późniejszej kontroli w zależności od jej przepisów, by decyzja taka była wykonywana przez urząd lub organ właściwy w odniesieniu do spornej czynności administracyjnej oraz regulowała praktykę takiego urzędu lub organu.

Przejrzystość w odniesieniu do subsydiów

1. Do celów niniejszej Umowy subsydium związane z handlem towarami jest środkiem objętym definicją ustanowioną w art. 1.1 Porozumienia w sprawie subsydiów i ma charakter szczególny w rozumieniu art. 2 wspomnianego Porozumienia.
2. Każda Strona zapewnia przejrzystość w dziedzinie subsydiów związanych z handlem towarami. Począwszy od momentu upływu dwóch lat od wejścia w życie niniejszej Umowy każda Strona co dwa lata przedstawia pozostałym Stronom sprawozdanie dotyczące podstawy prawnej, formy, kwoty lub budżetu oraz, gdzie to możliwe, odbiorcy subsydiów przyznanych przez jej rząd lub organ publiczny. Sprawozdanie takie uważa się za przedstawione, jeśli stosowne informacje zostały udostępnione przez daną Stronę lub w jej imieniu na powszechnie dostępnej stronie internetowej. Przy wymianie informacji Strony uwzględniają wymogi zachowania tajemnicy zawodowej i handlowej.
3. Komitet ds. Handlu dokonuje okresowych przeglądów postępów poczynionych przez każdą Stronę w zakresie wprowadzania w życie postanowień niniejszego artykułu.
4. Postanowienia niniejszego artykułu pozostają bez uszczerbku dla praw Stron do stosowania środków ochrony handlu lub do podejmowania działań w zakresie rozstrzygania sporów lub innych właściwych działań w związku z subsydlum przyznany przez drugą Stronę, zgodnie z odpowiednimi postanowieniami WTO.

5. Strony zgadzają się na wymianę informacji na wniosek którejkolwiek Strony w kwestiach dotyczących subsydiów związanych z handlem usługami oraz na to, aby pierwsza wymiana opinii na ten temat odbyła się rok po wejściu w życie niniejszej Umowy.
6. Niniejszy artykuł nie podlega tytułowi XII (Rozstrzyganie sporów).

ARTYKUŁ 294

Postanowienia szczegółowe

Postanowienia niniejszego tytułu mają zastosowanie bez naruszania jakichkolwiek szczegółowych postanowień ustanowionych w innych tytułach niniejszej Umowy.

TYTUŁ XI

OGÓLNE WYJĄTKI

ARTYKUŁ 295

Wyjątki ze względów bezpieczeństwa

1. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie jest interpretowane jako:
 - a) wymagające od którejkolwiek Strony dostarczenia lub udostępnienia informacji, których ujawnienie uważa za sprzeczne ze swoimi podstawowymi interesami bezpieczeństwa; lub
 - b) uniemożliwiające którejkolwiek Stronie przedsięwzięcie środków uznanych za niezbędne do ochrony swoich podstawowych interesów bezpieczeństwa:
 - (i) odnoszących się do zamówień publicznych niezbędnych dla bezpieczeństwa narodowego lub do celów obrony narodowej;
 - (ii) odnoszących się do materiałów rozszczepialnych i materiałów do syntezy jądrowej lub materiałów służących do ich uzyskania;

- (iii) związanych z produkcją broni, amunicji i materiałów wojskowych, z zamówieniami publicznymi na nie lub handlem nimi a także związanych z handlem innymi towarami i materiałami oraz ze świadczeniem usług lub zakładaniem przedsiębiorstw, które realizowane są bezpośrednio lub pośrednio do celów dostarczania dla obiektów wojskowych;
 - (iv) podejmowanych w trakcie wojny lub w obliczu innego zagrożenia w stosunkach międzynarodowych; lub
- c) uniemożliwiające którejkolwiek Stronie przedsięwzięcie środków niezbędnych do wywiązania się ze zobowiązań podjętych w celu utrzymania lub przywrócenia pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego.

2. Komitet ds. Handlu jest informowany, w możliwie najpełniejszym zakresie, o przedsięwziętych przez Stronę środkach określonych w ust. 1 lit. b) i ust. 1 lit. c) oraz o ich wygaśnięciu.

ARTYKUŁ 296

Podatki

1. Niniejsza Umowa ma zastosowanie do środków podatkowych wyłącznie w stopniu niezbędnym do nadania mocy prawnej jej postanowieniom.

2. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie ma wpływu na prawa i obowiązki Stron wynikające z jakiegokolwiek konwencji podatkowej¹ pomiędzy państwem członkowskim Unii Europejskiej a państwem andyjskim-sygnatariuszem. W przypadku niezgodności pomiędzy taką konwencją a niniejszą Umową pierwszeństwo w zakresie dotyczącym niezgodności mają postanowienia konwencji. W przypadku konwencji podatkowych pomiędzy państwem członkowskim Unii Europejskiej a państwem andyjskim-sygnatariuszem organy właściwe na podstawie tej konwencji ponoszą wyłączną odpowiedzialność za ustalenie, czy istnieje niezgodność między niniejszą Umową a konwencją.

3. Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie jest interpretowane jako uniemożliwiające Stronie wprowadzenie lub wyegzekwowanie środka, który:

- a) ma na celu zapewnienie skutecznego i sprawiedliwego nałożenia i pobrania podatków bezpośrednich;
- b) umożliwia, w zastosowaniu odpowiednich przepisów krajowego prawodawstwa podatkowego, w tym przepisów mających na celu zapewnienie nałożenia i pobrania ceł, zróżnicowane traktowanie podatników znajdujących się w odmiennej sytuacji, w szczególności pod względem ich miejsca zamieszkania lub miejsca, gdzie inwestują swój kapitał;
- c) ma na celu zapobieganie unikaniu lub uchylaniu się od opodatkowania na podstawie dotyczących podatków postanowień konwencji o unikaniu podwójnego opodatkowania lub innych porozumień w sprawie podatków lub krajowego prawodawstwa w zakresie podatków; lub

¹ Do celów niniejszego artykułu „konwencja podatkowa” jest rozumiana jako konwencja dotycząca unikania podwójnego opodatkowania lub inne międzynarodowe porozumienie lub uzgodnienie w sprawie opodatkowania.

- d) jest niespójny z jakimkolwiek zobowiązaniem KNU ustanowionym na podstawie niniejszej Umowy, pod warunkiem że różnica w traktowaniu wynika z konwencji dotyczącej opodatkowania.

4. Terminologia podatkowa lub założenia systemu niezdefiniowane w niniejszej Umowie są określane zgodnie z definicjami podatkowymi i założeniami systemowymi albo definicjami i założeniami systemowymi równorzędnymi, czy też podobnymi, przyjętymi zgodnie z przepisami Strony stosującej dany środek.

ARTYKUŁ 297

Bilans płatniczy

1. Jeżeli Strona ma poważne trudności w zakresie bilansu płatniczego lub finansów zagranicznych lub jest nimi zagrożona, może ona wprowadzić lub utrzymać środki ograniczające w odniesieniu do handlu towarami i usługami oraz tworzenia przedsiębiorstw, w tym środki względem płatności lub transferów związanych z takimi transakcjami.
2. Wszelkie środki ograniczające przewidziane lub utrzymane na podstawie ust. 1 są niedyskryminujące, obowiązują przez ograniczony czas i nie wykraczają poza to, co jest konieczne do naprawienia sytuacji w zakresie bilansu płatniczego, oraz są one zgodne odpowiednio z warunkami określonymi w Porozumieniu WTO i ze statutem Międzynarodowego Funduszu Walutowego¹.

¹ Uznaje się, że warunki ustanowione w Porozumieniu WTO, o których mowa w niniejszym artykule, stosuje się odpowiednio do środków w zakresie bilansu płatniczego dotyczących tworzenia przedsiębiorstw w sektorach innych niż sektory usług.

3. Strony podejmują wysiłki w celu uniknięcia stosowania środków ograniczających, o których mowa w ust. 1. Jeżeli Strona wprowadzi lub zmieni takie środki, bezzwłocznie powiadamia o nich pozostałe Strony oraz przedstawia, najszybciej jak to możliwe, harmonogram ich znoszenia.

4. Bezzwłocznie przeprowadzane są konsultacje w ramach Komitetu ds. Handlu. Konsultacje te służą ocenie sytuacji związanej z bilansem płatniczym Strony wprowadzającej lub utrzymującej środki ograniczające na podstawie niniejszego artykułu, a także ocenie samych środków, z uwzględnieniem między innymi takich czynników jak:

- a) charakter i stopień trudności związanych z bilansem płatniczym i finansami zagranicznymi;
- b) zewnętrzne warunki gospodarcze i handlowe; oraz
- c) środki naprawcze, które mogą być dostępne.

Konsultacje dotyczą zgodności wszelkich środków ograniczających z ust. 2 i 3. Wszystkie wyniki ustaleń dotyczących statystyk i stanów faktycznych związanych z innymi kwestiami, przedstawione przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy, odnoszące się do walut obcych, rezerw monetarnych i bilansu płatniczego są przyjmowane, a wnioski oparte są na ocenie Funduszu dotyczącej bilansu płatniczego i finansów zagranicznych Strony wprowadzającej środki.

TYTUŁ XII

ROZSTRZYGANIE SPORÓW

ROZDZIAŁ 1

CELE, ZAKRES STOSOWANIA I DEFINICJE

ARTYKUŁ 298

Cel

Celem niniejszego tytułu jest zapobieganie sporom i rozstrzyganie sporów między Stronami, w zakresie interpretacji i zastosowania niniejszej Umowy, oraz osiągnięcie, gdy jest to możliwe, satysfakcjonujących dla wszystkich rozwiązań wszelkich kwestii, które mogłyby wpłynąć na jej funkcjonowanie. Jeżeli osiągnięcie porozumienia w sprawie wspólnego rozwiązania nie jest możliwe, pierwszym ogólnym celem niniejszego tytułu będzie doprowadzenie do wycofania przedmiotowych środków, jeśli zostaną one uznane za niezgodne z postanowieniami niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 299

Zakres stosowania

1. O ile postanowienia niniejszej Umowy nie stanowią inaczej, postanowienia niniejszego tytułu mają zastosowanie w odniesieniu do wszelkich sporów wynikających z interpretacji i stosowania niniejszej Umowy, w szczególności jeśli jedna ze Stron uzna, że środek zastosowany przez inną Stronę jest lub mógłby być niezgodny z jej zobowiązaniami wynikającymi z niniejszej Umowy.
2. Niniejszy tytuł nie ma zastosowania do sporów między państwami andyjskimi-sygnatariuszami.

ARTYKUŁ 300

Definicje

Do celów niniejszego tytułu „strona sporu” lub „strony sporu” oznaczają Stronę lub Strony niniejszej Umowy będące stroną lub stronami procedury rozstrzygania sporów na podstawie postanowień niniejszego tytułu.

ROZDZIAŁ 2

KONSULTACJE

ARTYKUŁ 301

Konsultacje

1. Strony dokładają wszelkich starań, by rozwiązać wszelkie spory dotyczące jakiegokolwiek kwestii określonej w art. 299, poprzez podejmowanie konsultacji prowadzonych w dobrej wierze w celu osiągnięcia wspólnie uzgodnionych rozwiązań.
2. Strona może zabiegać o wszczęcie konsultacji poprzez skierowanie do innej Strony pisemnego wniosku, z kopią dla Komitetu ds. Handlu, zawierającego informacje dotyczące spornego środka oraz podstawy prawnej skargi.
3. Strona otrzymująca odpowiada na wniosek o konsultacje w terminie 10 dni od jego otrzymania, przy czym kopia tej odpowiedzi zostaje wysłana do Komitetu ds. Handlu. W pilnych przypadkach termin ten wynosi pięć dni.
4. Strony sporu mogą uzgodnić, że nie będą przeprowadzać konsultacji na podstawie niniejszego artykułu, i przejść od razu do procedury organu arbitrażowego określonej w art. 302. Komitet ds. Handlu zostaje powiadomiony o takiej decyzji na piśmie nie później niż pięć dni przed złożeniem wniosku o powołanie organu arbitrażowego.

5. O ile strony konsultujące nie postanowią inaczej, konsultacje odbywają się i są uznane za zamknięte w ciągu 30 dni od daty otrzymania wniosku przez Stronę otrzymującą i prowadzone są na terytorium Strony otrzymującej wniosek. Za zgodą stron sporu konsultacje mogą odbywać się przy użyciu wszelkich dostępnych środków technicznych. Konsultacje i wszystkie informacje ujawnione w czasie konsultacji są poufne.
6. W pilnych przypadkach, w tym w przypadkach dotyczących towarów łatwo psujących się lub w inny sposób dotyczących towarów lub usług szybko tracących swoją wartość handlową, takich jak niektóre towary lub usługi sezonowe, konsultacje rozpoczynają się w ciągu 15 dni od daty otrzymania wniosku przez Stronę otrzymującą i zostają uznane za zakończone w ciągu tych 15 dni.
7. W trakcie konsultacji każda konsultująca Strona przedstawi wystarczające oparte na faktach informacje umożliwiające dokładną analizę ewentualnego wpływu obowiązującego lub proponowanego środka lub innej kwestii na funkcjonowanie i zastosowanie niniejszej Umowy.
8. W trakcie konsultacji określonych w niniejszym artykule każda konsultująca Strona zapewni udział personelu jej organów rządowych posiadającego stosowną wiedzę na temat kwestii będącej przedmiotem konsultacji.

9. O ile konsultujące Strony nie postanowią inaczej, jeśli spór został poddany pod konsultację w ramach podkomitetu ustanowionego w niniejszej Umowie, konsultacje takie mogą zastąpić konsultacje określone w niniejszym artykule, pod warunkiem że sporny środek i podstawa prawna skargi zostały należycie określone podczas takich konsultacji. O ile konsultujące Strony nie postanowią inaczej, konsultacje prowadzone w ramach podkomitetu zostają uznane za zakończone w ciągu 30 dni od daty otrzymania wniosku o konsultacje przez Stronę otrzymującą.

10. W ciągu pięciu dni od daty otrzymania wniosku o konsultacje Strona, która nie jest Stroną konsultującą i która jest zainteresowana kwestią podlegającą konsultacjom może zwrócić się do konsultujących Stron z pisemnym wnioskiem o uczestnictwo w konsultacjach, którego kopię przekazuje Komitetowi ds. Handlu. O ile żadna z konsultujących Stron nie odrzuci takiego wniosku, Strona taka może uczestniczyć jako strona trzecia zgodnie z regulaminem wewnętrznym ustanowionym w art. 315 (zwanym dalej „regulaminem wewnętrznym”).

ROZDZIAŁ 3

PROCEDURY ROZSTRZYGANIA SPORÓW

ARTYKUŁ 302

Wszczęcie postępowania arbitrażowego

1. Strona skarżąca może zwrócić się o powołanie organu arbitrażowego, jeśli:
 - a) Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, nie odpowiada na wniosek o konsultacje zgodnie z art. 301 ust. 3;
 - b) konsultacje nie odbywają się w terminie określonym w art. 301 ust. 5 lub 6, w zależności od przypadku;
 - c) konsultującym Stronom nie udało się rozstrzygnąć sporu w drodze konsultacji; lub
 - d) strony sporu uzgodniły, że nie będą prowadzić konsultacji, zgodnie z art. 301 ust. 4.

2. Wniosek o powołanie organu arbitrażowego przedkłada się na piśmie Stronie, przeciwko której wysunięto zarzut, oraz Komitetowi ds. Handlu. Strona skarżąca określa w swoim wniosku środek, którego dotyczy skarga, oraz wyjaśnia, w jaki sposób środek ten narusza postanowienia niniejszej Umowy, w sposób jasno przedstawiający podstawę prawną skargi.
3. Strona nie może wnioskować o powołanie organu arbitrażowego w celu dokonania kontroli proponowanego środka.
4. W ciągu 10 dni od daty otrzymania wniosku o powołanie organu arbitrażowego Strona, która nie jest stroną sporu i która jest nim żywotnie zainteresowana, może zwrócić się do stron sporu z pisemnym wnioskiem o uczestnictwo w procedurze arbitrażowej, którego kopię przekazuje Komitetowi ds. Handlu. Strona taka może uczestniczyć jako strona trzecia zgodnie z regulaminem wewnętrznym.

ARTYKUŁ 303

Powołanie organu arbitrażowego

1. W skład organu arbitrażowego wchodzi trzech arbitrów.

2. W ciągu 12 dni od daty otrzymania wniosku o powołanie organu arbitrażowego przez Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut, każda strona sporu może powołać arbitra spośród kandydatów zaproponowanych przez którąkolwiek ze Stron do listy ustanowionej zgodnie z art. 304. Jeśli którakolwiek ze stron sporu nie powoła swojego arbitra, na wniosek drugiej strony sporu, arbitra wybiera w drodze losowania przewodniczący Komitetu ds. Handlu, lub osoba przez niego delegowana, spośród kandydatów zaproponowanych przez tę stronę sporu na listę arbitrów.
3. Jeśli strony sporu nie osiągną porozumienia w kwestii przewodniczącego organu arbitrażowego w terminie określonym w ust. 2, oraz na wniosek którejkolwiek strony sporu, przewodniczący komitetu ds. Handlu lub osoba przez niego delegowana wybiera przewodniczącego organu arbitrażowego w drodze losowania spośród kandydatów wybranych w tym celu na liście arbitrów.
4. Przewodniczący Komitetu ds. Handlu lub osoba przez niego delegowana wybierają arbitrów w drodze losowania z listy sporządzonej na podstawie art. 304 w ciągu pięciu dni od daty otrzymania wniosku złożonego zgodnie z ust. 2 lub 3, w zależności od przypadku.

5. Niezależnie od postanowień ust. 2-4 strony sporu mogą, za obopólną zgodą oraz w ciągu 10 dni od daty otrzymania wniosku przez Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut, wybrać na arbitrów osoby spoza listy, które spełniają wymogi określone w art. 304 ust. 3.

6. Datą powołania organu arbitrażowego jest dzień, w którym wszyscy wyznaczeni arbitrzy potwierdzą przyjęcie funkcji zgodnie z regulaminem wewnętrznym.

ARTYKUŁ 304

Lista arbitrów

1. Komitet ds. Handlu podczas pierwszego posiedzenia ustanawia listę 25 osób chcących i mogących pełnić rolę arbitrów. Każda Strona proponuje pięć osób mających pełnić rolę arbitra. Strony wybierają również za obopólną zgodą 10 osób mających pełnić rolę przewodniczącego organu arbitrażowego, niebędących obywatelami¹ żadnej ze Stron.

2. Komitet ds. Handlu zapewnia, aby lista ustanowiona zgodnie ust. 1 była zawsze pełna. W każdym przypadku z listy można korzystać zgodnie z art. 303, nawet jeśli jest niekompletna.

¹ Do celów niniejszego tytułu „obywatel” oznacza osobę fizyczną posiadającą obywatelstwo państwa Członkowskiego UE lub państwa Andyjskiego-sygnatariusza lub posiadającą stałe miejsce zamieszkania na terenie państwa Członkowskiego UE lub państwa Andyjskiego-sygnatariusza.

3. Arbitrzy posiadają specjalistyczną wiedzę lub doświadczenie z zakresu prawa, handlu międzynarodowego lub rozstrzygania sporów na podstawie międzynarodowych umów handlowych. Są niezależni, bezstronni, nie łączą ich bezpośrednio ani pośrednio związki z żadną ze Stron i nie przyjmują poleceń od żadnej Strony ani od żadnej organizacji. Arbitrzy spełniają wymogi kodeksu postępowania ustanowionego zgodnie z niniejszym tytułem (zwanego dalej „kodeksem postępowania”).

4. Ponadto Komitet ds. Handlu ustanawia dodatkowe listy 12 osób z doświadczeniem sektorowym w określonych dziedzinach objętych niniejszą Umową. W tym celu każda Strona wyznacza trzy osoby mające pełnić rolę arbitrów. Za obopólną zgodą Strony wybierają trzech kandydatów niebędących obywatelami żadnej ze Stron, mających przewodniczyć organowi arbitrażowemu. Każda Strona sporu może postanowić wybrać swojego arbitra spośród osób zaproponowanych przez którąkolwiek ze Stron do listy sektorowej. Stosując procedurę selekcji określoną w art. 303 ust. 3, przewodniczący Komitetu ds. Handlu lub osoba przez niego delegowana może za zgodą stron sporu wykorzystać listę sektorową.

ARTYKUŁ 305

Sprzeciw, usunięcie i zastąpienie

1. Strona sporu może sprzeciwić się obecności danego arbitra w przypadkach uzasadnionych wątpliwości co do jego zgodności z wymogami kodeksu postępowania. Decyzja w sprawie sprzeciwu lub usunięcia arbitra jest przyjmowana zgodnie z regulaminem wewnętrznym.
2. Jeśli arbiter nie może uczestniczyć w postępowaniu, rezygnuje albo musi zostać zastąpiony, jego zastępca zostaje wybrany zgodnie z art. 303.

ARTYKUŁ 306

Konsolidacja postępowania arbitrażowego

Jeśli więcej niż jedna Strona wnioskuje o powołanie organu arbitrażowego w odniesieniu do tego samego środka i na tej samej podstawie prawnej, gdy jest to możliwe ustanawia się jeden organ arbitrażowy do rozpatrzenia takich wniosków.

ARTYKUŁ 307

Decyzja organu arbitrażowego

1. W ciągu 120 dni od powołania organ arbitrażowy przekazuje swoją decyzję stronom sporu oraz Komitetowi ds. Handlu. Jeżeli organ uzna, że nie zdoła dotrzymać tego terminu, przewodniczący organu arbitrażowego musi powiadomić o tym na piśmie strony sporu oraz Komitet ds. Handlu, podając przyczyny opóźnienia oraz przewidywany termin przekazania decyzji. W żadnym przypadku decyzja nie może zostać przekazania później niż 150 dni od daty powołania organu arbitrażowego.
2. W pilnych przypadkach, w tym w przypadkach dotyczących towarów łatwo psujących się lub w inny sposób dotyczących towarów lub usług szybko tracących swoją wartość handlową, takich jak niektóre towary lub usługi sezonowe, organ arbitrażowy wydaje decyzję, czy uznaje daną sprawę za pilną, w ciągu 10 dni od jego powołania. Organ arbitrażowy powiadamia o swojej decyzji w ciągu 60 dni od daty jego powołania i w żadnym przypadku nie później niż 75 dni od tej daty.

ARTYKUŁ 308

Wykonywanie decyzji arbitrażowych

1. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, podejmuje wszelkie niezbędne kroki w celu niezwłocznego wykonania decyzji organu arbitrażowego.

2. W terminie 30 dni od daty otrzymania decyzji Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, powiadamia Stronę skarżącą:

- a) o szczegółowych środkach niezbędnych zdaniem Strony do wykonania decyzji;
- b) o rozsądnym terminie, w jakim należałoby to zrobić; oraz
- c) o konkretnej ofercie tymczasowej rekompensaty w oczekiwaniu na pełne wdrożenie szczegółowego środka uznanego przez Stronę za niezbędny do wykonania decyzji.

3. W przypadku różnicy zdań między stronami sporu co do treści takiego powiadomienia, Strona skarżąca może zwrócić się do organu arbitrażowego, który wydał decyzję, o ustalenie, czy proponowane środki na podstawie ust. 2 lit. a) są zgodne z niniejszą Umową, czy termin wyznaczony na wykonanie decyzji jest rozsądny lub czy oferta dotycząca rekompensaty nie jest w sposób widoczny nieproporcjonalna. Decyzja zostaje wydana w ciągu 45 dni od złożenia wniosku.

4. Jeśli organ arbitrażowy w pierwotnym składzie nie może się zebrać lub którykolwiek z jego członków nie może być obecny na posiedzeniu, zastosowanie ma postępowanie określone w art. 303. Termin powiadomienia o decyzji wynosi 45 dni od daty powołania nowego organu arbitrażowego.

5. Rozsądny termin, o którym mowa w ust. 2 lit. b), można przedłużyć za obopólnym porozumieniem stron sporu.

ARTYKUŁ 309

Przegląd środków podjętych w celu wykonania decyzji organu arbitrażowego

1. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, powiadamia Stronę skarżącą i Komitet ds. Handlu o wszelkich środkach wprowadzonych w celu zakończenia niewywiązywania się ze swoich obowiązków wynikających z niniejszej Umowy przed upływem rozsądnego terminu ustanowionego zgodnie z art. 308 ust. 2 lit. b) oraz ust. 3 lub 5.
2. Jeśli środki, o których zgodnie z ust. 1 powiadamia Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, nie są podobne do tych, o których Strona ta powiadamiała wcześniej na podstawie art. 308 ust. 2 lit. a), lub jeśli Strona skarżąca zastosowała arbitraż na podstawie art. 308 ust. 3 i środki takie, o których zawiadomiono na podstawie ust. 1, nie są podobne do środków, które organ arbitrażowy uznał za zgodne z niniejszą Umową, oraz w przypadku braku porozumienia między stronami sporu co do istnienia zgłoszonych środków lub ich zgodności z Umową, Strona skarżąca może zwrócić się do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie z pisemnym wnioskiem o wydanie decyzji w tej kwestii. We wniosku tym wskazane są szczegółowe sporne środki oraz zawarte jest wyjaśnienie, w jakim zakresie są one niezgodne z niniejszą Umową. Organ arbitrażowy powiadamia o swojej decyzji w ciągu 30 dni od daty złożenia wniosku.
3. Jeśli organ arbitrażowy w pierwotnym składzie nie może się zebrać lub którykolwiek z jego członków nie może być obecny na posiedzeniu, zastosowanie mają procedury określone w art. 303. Decyzja zostaje wydana w ciągu 30 dni od daty powołania nowego organu arbitrażowego.

ARTYKUŁ 310

Tymczasowe środki zaradcze w przypadku niewykonania decyzji

1. Jeśli Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, nie powiadomi o wprowadzeniu środka w celu wykonania decyzji organu arbitrażowego przed upływem rozsądnego terminu, lub jeśli organ arbitrażowy postanowi zgodnie z art. 309 ust. 2, że zgłoszony środek jest niezgodny z niniejszą Umową, Strona skarżąca może:

- a) zwrócić się do Strony, przeciwko której wysunięto zarzut, o rekompensatę z tytułu niewykonania decyzji, będącą kontynuacją rekompensaty tymczasowej albo inną rekompensatą, lub
- b) powiadomić Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut, oraz Komitet ds. Handlu o swoim zamiarze zawieszenia ustępstw wynikających z któregokolwiek postanowienia, o którym mowa w art. 299, w stopniu adekwatnym do poziomu zniweczenia lub naruszenia korzyści spowodowanego naruszeniem postanowień.

2. Jeśli po okresie 20 dni od upłynięcia wspomnianego rozsądnego terminu lub po tym, jak organ arbitrażowy wyda decyzję stwierdzającą, że środek zgłoszony na podstawie art. 311 ust. 2 jest niezgodny z niniejszą Umową, strony sporu nie osiągną porozumienia w sprawie rekompensaty na podstawie ust. 1 lit. a), Strona skarżąca może powiadomić Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut, oraz Komitet ds. Handlu o swoim zamiarze zawieszenia korzyści wynikających z któregokolwiek postanowienia, o którym mowa w art. 299, w stopniu adekwatnym do poziomu zniweczenia lub naruszenia korzyści spowodowanego naruszeniem postanowień.

3. Jeśli Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, nie wdroży tymczasowej rekompensaty ustanowionej na podstawie art. 308 w rozsądnym terminie¹, Strona skarżąca może powiadomić Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut, oraz Komitet ds. Handlu o swoim zamiarze zawieszenia korzyści wynikających z któregośkolwiek postanowienia, o którym mowa w art. 299, w stopniu adekwatnym do poziomu tymczasowej rekompensaty do czasu wdrożenia tymczasowej rekompensaty lub wprowadzenia środka służącego wykonaniu decyzji przez Stronę przeciwko której wysunięto zarzut, w zależności od tego, które z tych wydarzeń nastąpi wcześniej.
4. Jeśli Strona skarżąca powiadomi o zamiarze zawieszenia korzyści na podstawie ust. 2 lub 3, Strona ta może zastosować zawieszenie korzyści 10 dni po powiadomieniu, chyba że Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, zwróci się o arbitraż na podstawie ust. 5.
5. Jeżeli Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, uzna, że zgłoszony zakres zawieszenia nie odpowiada poziomowi zniweczenia lub naruszenia korzyści spowodowanego naruszeniem postanowień, może wystąpić z pisemnym wnioskiem do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie o wydanie decyzji w tej sprawie. O złożeniu takiego wniosku należy powiadomić Stronę skarżącą oraz Komitet ds. Handlu przed upływem okresu 10 dni, o którym mowa w ust. 4. Organ arbitrażowy w pierwotnym składzie w ciągu 30 dni od daty otrzymania wniosku przekazuje stronom sporu oraz Komitetowi ds. Handlu decyzję w sprawie stopnia zawieszenia korzyści. Korzyści nie zostają zawieszone do czasu, aż organ arbitrażowy w pierwotnym składzie powiadomi strony sporu o swojej decyzji, a zawieszenie jest zgodne z taką decyzją.

¹ Dla większej pewności, Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, nie wdrożyła tymczasowej rekompensaty w rozsądnym terminie jedynie w przypadku, gdy Strona ta nie wszczyna swojej wewnętrznej procedury służącej wdrożeniu rekompensaty w rozsądnym terminie, lub gdy takie wewnętrzne procedury skutkują decyzją sprzeczną z wdrożeniem tymczasowej rekompensaty.

6. Jeśli organ arbitrażowy w pierwotnym składzie nie może się zebrać lub którykolwiek z jego członków nie może być obecny na posiedzeniu, zastosowanie mają procedury określone w art. 303. Decyzja zostaje wydana w ciągu 45 dni od daty powołania nowego organu arbitrażowego.

7. Rekompensata lub zawieszenie korzyści na podstawie niniejszego artykułu są tymczasowe i nie stanowią zwolnienia Strony, przeciwko której wysunięto zarzut, z obowiązku wykonania decyzji. Takie środki zaradcze mają zastosowanie jedynie do czasu, gdy środek uznany za niezgodny z niniejszą Umową zostanie wycofany lub zmieniony tak, aby być zgodnym z postanowieniami niniejszej Umowy, lub gdy strony sporu uzgodnią wspólne rozwiązanie.

ARTYKUŁ 311

Przegląd środków wprowadzonych po zawieszeniu korzyści lub po rozpoczęciu stosowania rekompensaty z tytułu niewykonania decyzji

1. Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, może w dowolnym momencie powiadomić Stronę skarżącą i Komitet ds. Handlu o wprowadzonym przez nią środku w celu wykonania decyzji organu arbitrażowego oraz o wniosku skierowanym do Strony skarżącej o zakończenie zawieszenia korzyści lub o zamiarze zakończenia stosowania rekompensaty z tytułu niewykonania decyzji, w zależności od przypadku. Z wyjątkiem przypadku przewidzianego w ust. 2 zawieszenie korzyści kończy się 30 dnia od takiego powiadomienia.

2. Jeżeli w ciągu 30 dni od daty powiadomienia przewidzianego w ust. 1 strony sporu nie osiągną porozumienia w kwestii zgodności zgłoszonego środka z postanowieniami niniejszej Umowy, dowolna ze stron może zwrócić się do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie z pisemnym wnioskiem o wydanie decyzji w tej sprawie. O złożeniu takiego wniosku należy jednocześnie powiadomić Stronę, przeciwko której wysunięto zarzut, oraz Komitet ds. Handlu. Organ arbitrażowy przekazuje swoją decyzję stronom sporu oraz Komitetowi ds. Handlu w ciągu 45 dni od daty złożenia takiego wniosku. Jeżeli organ arbitrażowy uzna, że środek podjęty w celu wykonania decyzji jest zgodny z postanowieniami niniejszej Umowy, zawieszenie korzyści zostaje zakończone.

3. Jeśli organ arbitrażowy w pierwotnym składzie nie może się zebrać lub którykolwiek z jego członków nie może być obecny na posiedzeniu, zastosowanie mają procedury określone w art. 303. O decyzji powiadamia się w ciągu 45 dni od daty powołania nowego organu arbitrażowego.

4. Jeśli po upływie okresu 30 dni, o którym mowa w ust. 2, żadna ze stron sporu nie zwróci się do organu arbitrażowego w pierwotnym składzie o wydanie decyzji w sprawie zgodności środka zgłoszonego na podstawie ust. 1, a Strona skarżąca nie wywiązała się ze swojego zobowiązania do zakończenia zawieszenia korzyści, Strona, przeciwko której wysunięto zarzut, może zawiesić korzyści w stopniu odpowiadającym temu zastosowanemu przez Stronę skarżącą, jeśli Strona ta nadal stosuje zawieszenie korzyści.

ARTYKUŁ 312

Wniosek o wyjaśnienie decyzji

1. W ciągu 10 dni od powiadomienia o decyzji strona sporu może zwrócić się do organu arbitrażowego z pisemnym wnioskiem, z kopią dla drugiej strony i Komitetu ds. Handlu, o wyjaśnienie określonych aspektów dowolnego ustalenia lub zalecenia zawartego w decyzji, które strona ta uznała za niejasne, w tym aspektów związanych z wykonaniem decyzji. Druga strona sporu może przedstawić organowi arbitrażowemu uwagi w sprawie takiego wniosku, których kopię przekazuje Stronie, która złożyła pierwotny wniosek o wyjaśnienie. Organ arbitrażowy odpowiada na taki wniosek w ciągu 10 dni od jego otrzymania.
2. Złożenie wniosku na podstawie ust. 1 nie wpływa na terminy, o których mowa w art. 308.

ARTYKUŁ 313

Zawieszenie i zakończenie postępowania arbitrażowego

1. Strony sporu mogą w dowolnym czasie postanowić zawiesić prace organu arbitrażowego w okresie nieprzekraczającym 12 miesięcy od daty takiego uzgodnienia. Strony sporu powiadamiają o takim uzgodnieniu na piśmie przewodniczącego organu arbitrażowego, a kopię powiadomienia przesyłają Komitetowi ds. Handlu. W przypadku takiego zawieszenia terminy wymienione w art. 307 zostają przedłużone o czas, na jaki prace były zawieszone.

2. W każdym przypadku, jeśli prace organu arbitrażowego zostały zawieszone na dłużej niż 12 miesięcy, upoważnienie organu arbitrażowego wygasa, chyba że strony sporu uzgodnią inaczej. Jeśli upoważnienie panelu arbitrażowego wygaśnie, żadne z postanowień niniejszego artykułu nie stanowi dla Strony przeszkody we wszczęciu kolejnego postępowania arbitrażowego w tej samej kwestii.

3. Strony sporu mogą w dowolnym czasie porozumieć się co do zakończenia postępowania arbitrażowego, przekazując w tej sprawie wspólne pisemne powiadomienie przewodniczącemu organu arbitrażowego, z kopią dla Komitetu ds. Handlu.

ROZDZIAŁ 4

POSTANOWIENIA OGÓLNE

ARTYKUŁ 314

Wspólnie uzgodnione rozwiązanie

Strony sporu mogą w dowolnym momencie wspólnie uzgodnić rozwiązanie sporu podlegającego niniejszemu tytułowi. Strony sporu wspólnie powiadamiają o takim uzgodnieniu Komitet ds. Handlu. Po powiadomieniu o wspólnie uzgodnionym rozwiązaniu procedura zostaje zakończona.

ARTYKUŁ 315

Regulamin wewnętrzny oraz kodeks postępowania

1. Procedury rozstrzygania sporów ustanowione w niniejszym tytule podlegają regulaminowi wewnętrznemu przyjętemu przez Komitet ds. Handlu podczas pierwszego posiedzenia po wejściu w życie niniejszej Umowy. Podczas takiego posiedzenia Komitet ds. Handlu przyjmuje również kodeks postępowania dla arbitrów.
2. Przesłuchania organu arbitrażowego są otwarte dla publiczności zgodnie z regulaminem wewnętrznym, chyba że strony sporu postanowią inaczej.

ARTYKUŁ 316

Informacje i porady techniczne

1. Na wniosek strony sporu lub z urzędu organ arbitrażowy może uzyskać wszelkie informacje, jakie uzna za stosowne, z dowolnego źródła, w tym od stron sporu. Organ arbitrażowy ma także prawo w razie potrzeby zwrócić się o opinię do ekspertów. Wszelkie uzyskane w ten sposób informacje są przekazywane każdej stronie sporu w celu zgłoszenia przez nią uwag.

2. Organ arbitrażowy może również pozwolić zainteresowanym osobom niezwiązanym z administracją rządową mającym siedzibę na terytorium strony sporu na dostarczanie opinii *amicus curiae* zgodnie z regulaminem wewnętrznym.

ARTYKUŁ 317

Reguły interpretacji

Organy arbitrażowe dokonują wykładni postanowień, o których mowa w art. 299, zgodnie ze zwyczajowymi zasadami wykładni międzynarodowego prawa publicznego zawartymi w Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów, zawartej w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r. Decyzje organu arbitrażowego nie mogą rozszerzać ani ograniczać praw ani obowiązków zawartych w postanowieniach, o których mowa w art. 299.

ARTYKUŁ 318

Decyzje organu arbitrażowego

1. Organ arbitrażowy dokłada wszelkich starań, aby decyzje podejmowane były w drodze konsensusu. Jednak w przypadku, gdy decyzja nie może być podjęta w drodze konsensusu, sporna kwestia rozstrzygana jest większością głosów. Jednakże w żadnym wypadku odrębne opinie arbitrów nie są publikowane.

2. Wszystkie decyzje organu arbitrażowego mają dla stron sporu moc wiążącą i nie ustanawiają żadnych praw ani obowiązków dla osób fizycznych lub prawnych. W decyzji podaje się rozstrzygnięcie w oparciu o fakty, ustala odniesienie do odpowiednich postanowień niniejszej Umowy, określa, czy dana Strona wywiązała się ze zobowiązań wynikających z niniejszej Umowy oraz przedstawia podstawowe uzasadnienie przyjętych rozstrzygnięć i wniosków.
3. Organ arbitrażowy może, na wniosek dowolnej strony sporu, wydać zalecenia w sprawie sposobu wykonania decyzji.
4. Decyzje organu arbitrażowego są podawane do publicznej wiadomości, chyba że strony sporu uzgodnią inaczej.

ARTYKUŁ 319

Odniesienie do zobowiązań WTO i wybór forum

1. Postanowienia zawarte w niniejszym tytule pozostają bez uszczerbku dla praw i obowiązków Stron na podstawie Porozumienia WTO, w tym działań w zakresie rozstrzygania sporów.

2. Spory dotyczące tego samego środka wynikającego z niniejszej Umowy oraz z Porozumienia WTO mogą być rozstrzygane na podstawie niniejszego tytułu lub na podstawie DSU według uznania Strony skarżącej. Jeśli jednak Strona złożyła wniosek o powołanie organu arbitrażowego na podstawie art. 6 DSU lub organu arbitrażowego na podstawie art. 303, Strona ta nie może wszcząć innego postępowania w tej samej kwestii na innym forum, z wyjątkiem sytuacji, gdy właściwy organ wybranego forum nie podjął decyzji co do istoty sprawy z przyczyn proceduralnych lub sądowniczych.
3. Strony przyjmują do wiadomości, że co najmniej dwa spory dotyczą tej samej kwestii, gdy są w nie zaangażowane te same strony sporu, dotyczą tego samego środka i tego samego konkretnego naruszenia.
4. Żadne z postanowień niniejszego tytułu nie stanowi dla Strony przeszkody w zastosowaniu zawieszenia korzyści, na które zezwolił Organ Rozstrzygania Sporów WTO. Nie można w oparciu o Porozumienie WTO uniemożliwić Stronie zawieszenia korzyści zgodnie z niniejszym tytułem.

ARTYKUŁ 320

Terminy

1. Wszystkie terminy określone w niniejszym tytule, łącznie z terminami dotyczącymi przekazywania decyzji przez organy arbitrażowe, liczy się od dnia następującego po wykonaniu czynności lub nastąpieniu faktu, do którego się odnoszą.

2. Każdy termin, o którym mowa w niniejszym tytule, można przedłużyć za obopólnym porozumieniem stron sporu.

ARTYKUŁ 321

Zmiana regulaminu wewnętrznego i kodeksu postępowania

Komitet ds. Handlu może wprowadzić zmiany do regulaminu wewnętrznego oraz kodeksu postępowania.

ARTYKUŁ 322

Mechanizm mediacji

Na podstawie załącznika XIV (Mechanizm mediacji dla środków pozataryfowych) dowolna Strona może zwrócić się do innej Strony o przystąpienie do procedury mediacji w odniesieniu do dowolnego środka pozataryfowego Strony, do której kierowany jest wniosek, w odniesieniu do każdej kwestii podlegającej tytułowi III (Handel towarami), który zdaniem Strony wnioskującej negatywnie wpływa na handel.

ARTYKUŁ 323

Dobre usługi, pojednanie i mediacja

1. Niezależnie od postanowień art. 322 Strony mogą w dowolnym czasie uzgodnić, że jako alternatywną metodę rozstrzygania sporów wykorzystają dobre usługi, pojednanie lub mediację.
2. Alternatywne metody rozstrzygania sporów, o których mowa w ust. 1, przeprowadzane są zgodnie z procedurami uzgodnionymi przez zaangażowane Strony.
3. Postępowanie określone w niniejszym artykule może rozpocząć się w dowolnym czasie i zostać zawieszone lub zakończone w dowolnym czasie przez którąkolwiek zaangażowaną Stronę.
4. Postępowanie określone w niniejszym artykule jest poufne i pozostaje bez uszczerbku dla praw Stron zaangażowanych w inne postępowania.

TYTUŁ XIII

POMOC TECHNICZNA I BUDOWANIE POTENCJAŁU HANDLOWEGO

ARTYKUŁ 324

Cele

1. Strony zgadzają się zintensyfikować współpracę przyczyniającą się do wprowadzenia w życie niniejszej Umowy i maksymalnie wykorzystać niniejszą Umowę w celu uzyskania jak najlepszych wyników, zwiększenia możliwości i uzyskania jak największych korzyści dla Stron. Współpraca ta rozwijana jest w obrębie ram prawnych i instytucjonalnych regulujących stosunki współpracy między Stronami, a jednym z jej głównych celów jest pobudzenie zrównoważonego rozwoju gospodarczego, który pozwala osiągnąć wyższy poziom spójności społecznej i w szczególności ograniczyć ubóstwo.
2. Aby osiągnąć cele, o których mowa w ust. 1, Strony zgadzają się nadawać szczególne znaczenie inicjatywom w zakresie współpracy, które mają na celu:
 - a) zwiększanie i tworzenie nowych możliwości w zakresie handlu i inwestycji, wspieranie konkurencyjności i innowacyjności oraz modernizację produkcji, ułatwianie handlu oraz transfer technologii;

- b) promowanie rozwoju mikroprzedsiębiorstw i MŚP z wykorzystaniem handlu jako narzędzia służącego ograniczeniu ubóstwa;
- c) propagowanie sprawiedliwego i uczciwego handlu, ułatwianie dostępu do korzyści płynących z niniejszej Umowy dla wszystkich sektorów produkcyjnych, w szczególności tych najsłabszych;
- d) wzmacnianie potencjału handlowego i instytucjonalnego w tej dziedzinie w celu wprowadzenia w życie niniejszej Umowy i maksymalnego jej wykorzystania; oraz
- e) odpowiadanie na potrzeby współpracy określonej w innych częściach niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 325

Zakres i środki

1. Współpracę prowadzi się za pomocą instrumentów, zasobów i mechanizmów dostępnych dla Stron, zgodnie z obowiązującymi przepisami i procedurami oraz za pośrednictwem organów każdej Strony właściwych do realizacji współpracy, także w zakresie współpracy związanej z handlem.

2. Na podstawie ust. 1 Strony mogą między innymi wykorzystać takie instrumenty jak wymiana informacji, doświadczenia i najlepszych praktyk, pomoc techniczna i finansowa, a także wspólne identyfikowanie, tworzenie i realizowanie projektów.

ARTYKUŁ 326

Funkcje Komitetu ds. Handlu związane ze współpracą na podstawie niniejszego tytułu

1. Strony przywiązują szczególną wagę do działań następczych w zakresie wprowadzonych środków związanych ze współpracą w celu optymalnej realizacji i odniesienia jak największych korzyści z niniejszej Umowy.
2. Komitet ds. Handlu prowadzi działania następcze i w stosownych przypadkach zachęca i doradza w związku z głównymi aspektami współpracy w ramach celów, o których mowa w art. 324 ust. 1 i 2.
3. Komitet ds. Handlu może wydawać zalecenia dla właściwych organów każdej Strony odpowiedzialnych za planowanie i realizację współpracy.

TYTUŁ XIV

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

ARTYKUŁ 327

Załączniki, dodatki, deklaracje i przypisy

Załączniki, dodatki, deklaracje i przypisy do niniejszej Umowy stanowią jej integralną część.

ARTYKUŁ 328

Przystąpienie nowego państwa członkowskiego do Unii Europejskiej

1. Strona UE powiadamia państwa andyjskie-sygnatariuszy o każdym wniosku w sprawie przystąpienia państwa trzeciego do Unii Europejskiej.
2. Podczas negocjacji w sprawie przystąpienia między Unią Europejską a państwem kandydującym do Unii Europejskiej, Strona UE:
 - a) przekazuje, na wniosek państwa andyjskiego-sygnatariusza oraz w możliwym zakresie, wszelkie informacje dotyczące kwestii objętych niniejszą Umową; oraz

b) uwzględnia wszelkie obawy wyrażone przez państwa andyjskie-sygnatariuszy.

3. Strona UE powiadamia państwa andyjskie-sygnatariuszy o każdym wejściu w życie aktu przystąpienia do Unii Europejskiej.

4. W ramach Komitetu ds. Handlu i z wystarczającym wyprzedzeniem przed datą przystąpienia państwa trzeciego do Unii Europejskiej, Strona UE i państwa andyjskie-sygnatariusze analizują wpływ takiego przystąpienia na niniejszą Umowę. Komitet ds. Handlu podejmuje decyzję w sprawie wszelkich niezbędnych dostosowań lub środków przejściowych.

ARTYKUŁ 329

Przystąpienie do niniejszej Umowy innych państw członkowskich Wspólnoty Andyjskiej

1. Każde państwo członkowskie Wspólnoty Andyjskiej, które nie jest Stroną niniejszej Umowy w dniu jej wejścia w życie między Stroną UE i co najmniej jednym państwem andyjskim-sygnatariuszem (zwane dalej „państwem andyjskim ubiegającym się o członkostwo”), może przystąpić do niniejszej Umowy na podstawie warunków i procedur ustanowionych w niniejszym artykule.

2. Strona UE prowadzi z państwem andyjskim ubiegającym się o członkostwo negocjacje w sprawie warunków jego przystąpienia do niniejszej Umowy. W kontekście tych negocjacji Strona UE zmierza do zachowania integralności niniejszej Umowy, ograniczając elastyczność do negocjacji wykazów wzajemnych ustępstw odpowiadających załącznikom I (Harmonogramy znoszenia ceł), VII (Wykaz zobowiązań dotyczących zakładania przedsiębiorstw) i VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług) i wszystkich aspektów, dla których elastyczność jest niezbędna w celu umożliwienia przystąpienia państwa andyjskiego ubiegającego się o członkostwo. Strona UE powiadamia Komitet ds. Handlu o zakończeniu tych negocjacji w celu przeprowadzenia konsultacji, o których mowa w ust. 3.

3. Strona UE konsultuje się z państwami andyjskimi-sygnatariuszami w ramach Komitetu ds. Handlu w sprawie każdego wyniku negocjacji w sprawie przystąpienia z państwem andyjskim ubiegającym się o członkostwo, który mógłby wpłynąć na prawa lub obowiązki państw andyjskich-sygnatariuszy. Na wniosek którejkolwiek Strony Komitet ds. Handlu dokonuje przeglądu wpływu przystąpienia do niniejszej Umowy państwa andyjskiego ubiegającego się o członkostwo i podejmuje decyzję w sprawie ewentualnych dalszych niezbędnych środków.

4. Przystąpienie państwa andyjskiego ubiegającego się o członkostwo staje się skuteczne w drodze zawarcia protokołu o przystąpieniu, zatwierdzonego uprzednio przez Komitet ds. Handlu¹. Strony przeprowadzają wewnętrzne procedury niezbędne do umożliwienia wejścia w życie tego protokołu.

¹ Niezależnie od postanowień niniejszego ustępu Strony przyjmują do wiadomości, że wykazy ustępstw określone w załącznikach I (Harmonogram znoszenia ceł), VII (Wykaz zobowiązań dotyczących tworzenia przedsiębiorstw) i VIII (Wykaz zobowiązań dotyczących transgranicznego świadczenia usług), wynikające z negocjacji między Stroną UE i państwem andyjskim ubiegającym się o członkostwo, zostają włączone do protokołu o przystąpieniu bez wymogu zatwierdzenia przez Komitet ds. Handlu.

5. Niniejsza Umowa między państwem andyjskim ubiegającym się o członkostwo a każdą Stroną wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po przyjęciu przez depozytariusza ostatniego powiadomienia wystosowanego przez państwo andyjskie ubiegające się o członkostwo i daną Stronę o zakończeniu wewnętrznych procedur wymaganych dla wejścia w życie protokołu o przystąpieniu. Niniejszą Umowę można również tymczasowo stosować, jeśli tak przewidziano w protokole o przystąpieniu.

6. Jeśli w dniu wejścia w życie niniejszej Umowy między Stroną UE i co najmniej jednym państwem andyjskim-sygnatariuszem nie podpisało niniejszej Umowy któreś państwo członkowskie Wspólnoty Andyjskiej, które uczestniczyło w przyjęciu tekstu Umowy, państwo to jest upoważnione do jej podpisania i nie jest uznane za państwo andyjskie ubiegające się o członkostwo na podstawie ust. 1.

ARTYKUŁ 330

Wejście w życie

1. Każda strona powiadamia pisemnie wszystkie pozostałe Strony oraz depozytariusza, o którym mowa w art. 332, o zakończeniu swoich wewnętrznych procedur wymaganych dla wejścia w życie niniejszej Umowy.

2. Niniejsza Umowa wchodzi w życie pomiędzy Stroną UE a każdym państwem andyjskim-sygnatariuszem pierwszego dnia miesiąca następującego po dacie otrzymania przez depozytariusza ostatniego powiadomienia przewidzianego w ust. 1 odpowiadającego Stronie UE i danemu państwu andyjskiemu-sygnatariuszowi, chyba że dane Strony uzgodniły inną datę.

3. Niezależnie od postanowień ust. 2 Strony mogą tymczasowo stosować niniejszą Umowę w całości lub częściowo. Każda Strona powiadamia depozytariusza i wszystkie pozostałe Strony o zakończeniu wewnętrznych procedur wymaganych w celu tymczasowego stosowania niniejszej Umowy. Tymczasowe stosowanie niniejszej Umowy między Stroną UE a państwem andyjskim-sygnatariuszem rozpoczyna się pierwszego dnia miesiąca następującego po dacie otrzymania przez depozytariusza ostatniego powiadomienia od Strony UE i danego państwa andyjskiego-sygnatariusza.

4. Gdy zgodnie z ust. 3 Strony stosują postanowienie niniejszej Umowy w oczekiwaniu na jej wejście w życie, odniesienie w takim postanowieniu do dnia wejścia w życie niniejszej Umowy rozumie się jako odniesienie do dnia, od którego Strony uzgadniają stosowanie tego postanowienia zgodnie z ust. 3.

ARTYKUŁ 331

Czas trwania i odstąpienie od Umowy

1. Niniejsza Umowa zostaje zawarta na czas nieokreślony.

2. Strona może odstąpić od niniejszej Umowy w drodze pisemnego powiadomienia skierowanego do wszystkich pozostałych Stron oraz depozytariusza. Odstąpienie staje się skuteczne sześć miesięcy od daty otrzymania powiadomienia przez depozytariusza.

3. Niezależnie od postanowień ust. 2, jeśli państwo andyjskie-sygnatariusz odstąpi od niniejszej Umowy, Umowa nadal obowiązuje między Stroną UE a pozostałymi państwami andyjskimi-sygnatariuszami. Niniejsza Umowa zostaje rozwiązana w przypadku odstąpienia od niej Strony UE.

ARTYKUŁ 332

Depozytariusz

Funkcję depozytariusza niniejszej Umowy pełni Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej.

ARTYKUŁ 333

Zmiany Porozumienia WTO

Strony przyjmują do wiadomości, że jakiegokolwiek postanowienie Porozumienia WTO włączone do niniejszej Umowy zostaje włączone ze wszystkimi zmianami, które weszły w życie w czasie stosowania takiego postanowienia.

ARTYKUŁ 334

Zmiany

1. Strony mogą uzgodnić na piśmie wprowadzenie zmian do niniejszej Umowy.
2. Zmiany wchodzi w życie i stanowią integralną część niniejszej Umowy zgodnie z warunkami ustanowionymi w art. 330, *mutatis mutandis*.
3. Strony mogą ponadto rozwinąć zobowiązania podjęte w niniejszej Umowie lub rozszerzyć zakres jej stosowania, uzgadniając zmiany w niniejszej Umowie lub zawierając umowy w zakresie określonych sektorów lub działań, z uwzględnieniem doświadczenia zdobytego w związku z wprowadzaniem w życie niniejszej Umowy.

ARTYKUŁ 335

Zastrzeżenia

Niniejsza Umowa nie uwzględnia zastrzeżeń w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów.

ARTYKUŁ 336

Prawa i obowiązki wynikające z niniejszej Umowy

Żadne z postanowień niniejszej Umowy nie będzie interpretowane jako przyznające prawa lub nakładające obowiązki na osoby, inne niż prawa i obowiązki powstałe między Stronami na podstawie międzynarodowego prawa publicznego.

ARTYKUŁ 337

Teksty autentyczne

Niniejszą Umowę sporządzono w trzech egzemplarzach w językach: angielskim, bułgarskim, czeskim, duńskim, estońskim, fińskim, francuskim, greckim, hiszpańskim, litewskim, łotewskim, maltańskim, niderlandzkim, niemieckim, polskim, portugalskim, rumuńskim, słowackim, słoweńskim, szwedzkim, węgierskim i włoskim, przy czym każdy z tych tekstów jest tak samo autentyczny.

W DOWÓD CZEGO niżej podpisani odpowiednio upoważnieni podpisali niniejszą Umowę.

SPORZĄDZONO w trzech egzemplarzach w [...] dnia [...] 2012 r.